د افغانستان اسلامي جمهوریت
د کلیو د بیا رغوني او پراختیا وزارت
د سیمه ایزو ارګانونو خپلواکه اداره
ولسي تړون پروګرام
د تولنیز روزنیز لاربنوود لړلیک

Abbreviations ⟷ **د مخففاتو لړلیک**

No	Abbreviations	English Mean	Pashto Mean
1	**CC**	**Citizens' Charter**	ولسی تړون
2	**CCAP**	Citizens' Charter Afghanistan Project	دافغانستان د ولسی تړون پروژه
3	**CCDC**	Community cluster development council	دکلی پراختیا شورا کلستر
4	**CCDMC**	Citizen Charter development management committee	دولسوالی یه کچه دولسی تړون پروګرام دمدیرت کمیت
5	**CCNPP**	Citizens' Charter National Priority Program	دولسی تړون دلومړیتوب ملی پرګرام
6	**CDC**	Community Development Council	دکلی پراحتیا شورا
7	**CDP**	Community Development plan	دکلی پراحتیا پلان
8	**CHMP**	Cultural Heritage Management Plan	
9	**CLTS**		دخلکو په مشری د بشپړی روغتیا ساتنه
10	**DCC**	District Coordination Council	دولسولی د همغږی شورا
11	**DG**	District governor	ولسوال
12	**EC**	Environmental Clearance	
13	**EHS**	Environmental Health & Safety	
14	**EIA**	Environmental Impact Assessment	
15	**ESMF**	Environmental Social Management Framework	
16	**ESMP**	Environmental & Social Management Plan	
17	**ESS**	Environmental and Social Safeguards	
18	**ESSD**	Environmental and Social Safeguards Department	
19	**FP**	Facilitating Partner	همکاره موسسه
20	**GC**	Gozar Council	دګذرشورا
21	**Gove**	Government	دولت
22	**GRM**	Grievance Redress Mechanism	دشکایتونود اصلاح کولو میکانیزم
23	**ICR**	Implementation Completion Report	
2	**IDLG**	Independent Directorate of Local Governance	دسیمه ایزواورګانونوخپلواکه اداره
25	**IP**	Implementation Partner	تطبیق کوونکی اداره
26	**MACA**	Mine Action Centre for Afghanistan	
27	**MAIL**	ministry of agriculture immigration and live stock	دکرنی اوبولګولو اومالداری وزارت
28	**MRRD**	Ministry of Rural and Rehabilitation and Development	دکلی پراختیا او بیارغونی وزارت
29	**MSS**	minimum services skills	دلږترلږه حدمتونو معیارونه
30	**NEPA**	National Environmental Protection Agency	دمحیط زیست ملی اداره
31	**NSP**	National Solidarity Program	دملی پیوستون پروګرام
32	**O&M**	Operation and Maintenance	
33	**OP/BP**	Operation Procedures/Bank Policy	
34	**PAP**	Project Affected Persons	متأثره اشحاص

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library
Edit by Elhamudin KHAIRKHWA Mob: 0785086494

دولسی تړون ملی پروګرام

(c) ketabton.com: The Digital Library

No	Abbreviations	English Mean	Pashto Mean
35	**PIU**	Program/Project Implementation Unit	دپروژې دتطبيق مرکز
36	**PMU**	Program/Project Management Unit	دپروژې د اداری مرکز
37	**RAP**	Resettlement Action Plan	
38	**ROW**	Right of Way	دقانون مطابق
39	**SIA**	Social Impact Assessment	
40	**TA**	Technical Assistance	تخنيکی مرسته
41	**TOR**	Terms of References	دماخذ دوره
42	**WB**	World Bank	نړيوال بانک
43	**MIS**	Management Information System	دمعلوماتوسيستم دمديريت څانګه
44	**NRM**	Natural Resource Management	دطبعی سرچينومديريت
45	**SMS**	School Management Society	دښوونځيودمديرت شورا
46	**IA**	Irrigation Alliance	داوبو لګولواتحاديه
47			

دا لارښوود د دولت او همکارو مؤسسو د لوړ پوړو/ منځنۍ کچې کارکوونکو او همدارنګه د همکارو مؤسسو د ماهرو روزونکو لپاره په پام کې نيول شوی دی. دا لارښوود نه يوازې د هغه څه په هکله بحث کوي چې په ولسي ترون پروګرام کې شتون لري (د لږ تر لږه خدمتونو معيارونه، د کلي پراختيايي شورا، د کلي پراختيايي شوراګانو کلستر، د ګذر شورا او د هغې فرعي کميټې، ځاني مرستندويه ډلې)، بلکه همدارنګه د دې بهير بېلابېلو فعالينو ته به کښې ونډه ورکړل شي تر څو د رڼو، حساب ورکوونکو او هر اړخيزو پراختيايي بهيرونو په هکله داډ ورکړي.

د ولسي ترون پروګرام پروژوی دوران

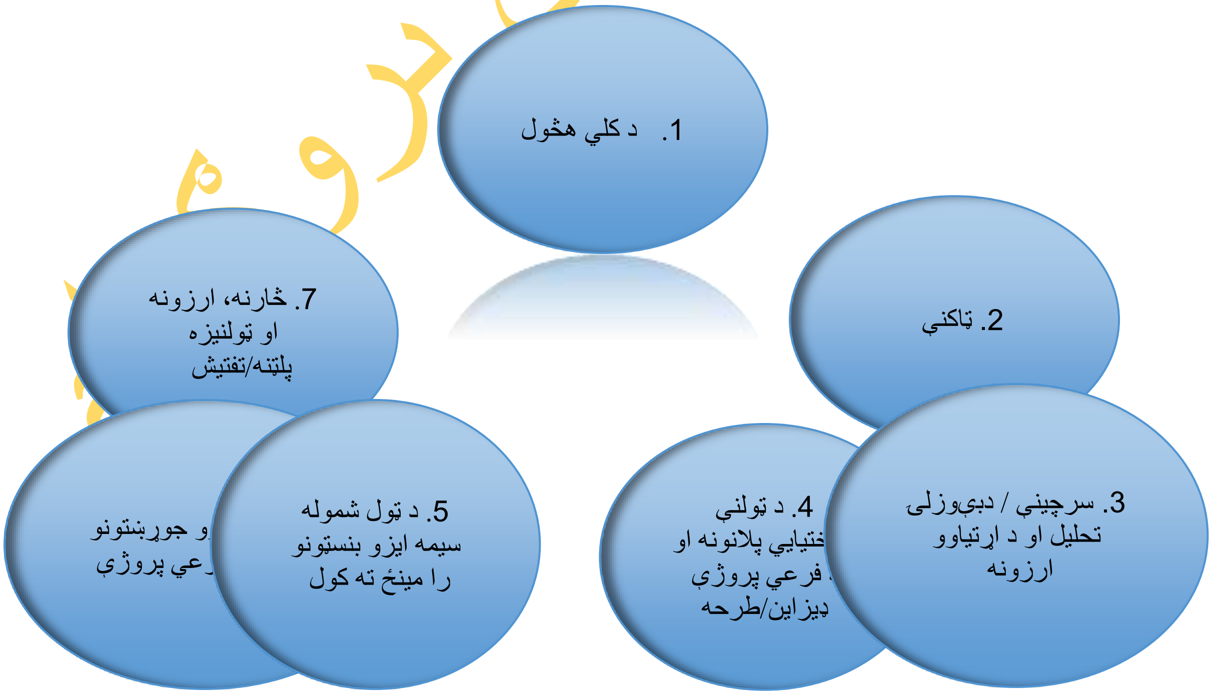

(c) ketabton.com: The Digital Library
Edit by Elhamudin KHAIRKHWA Mob: 0785086494
دولسی تړون ملی پروګرام

(c) ketabton.com: The Digital Library

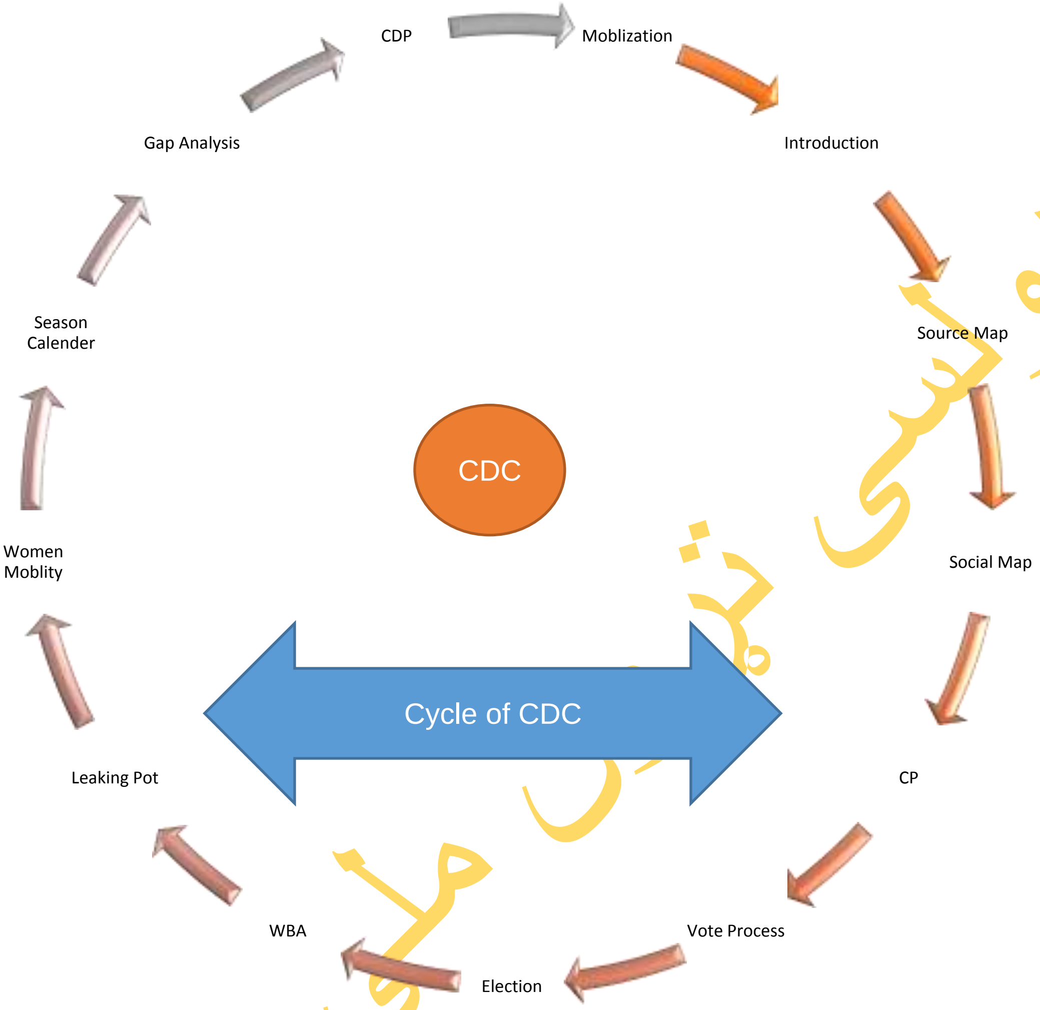

دولسي ترون ملي پروګرام

د پروژوې دوران تفصيل/ جزئيات

A. د کلي هڅونه

(1 کلي ته د ولسي ترون ور پېژندنه

د . شموليت او د بيوزلی د کچې را ټيټول.
ه .ولسي ترون په عمل کې: د مهمو فعاليتو ونډه او دندې/مسئوليتونه.

الف. ليد لورى، موخې، او اصول.
ب .د بنسټيزو جوړښتونو پراختيا.
ج .د خـدمتونو وړانـدې کول او د لړ تر لږه خدمتونو معيارونه.

(2 د کلي سروې (کليوالي/ ښاري)

الف. د کلي رضاکاران په ګوته کول. ب. د سروې تر سره کول او د موندني را ټولول.
ج. د معلوماتي سېستم د مديريت لپاره د کلي په هکله د معلوماتو د راپور چمتو کول، لومړي پړاو

B. د کلي پراختيايي شورا او د کلي پراختيايي شوراګانو کلسټر/ګذر شورا ټاکند کلي پراختيايي شورا ټاکنې.

(3 تر ټاکنو د مخه کړنې

الف. د ټاکنود بهير په اړه د معلوماتو ورکولو په موخه د لويې غونډې تنظيمول.
ب. د ټاکنو د واحدونو رامينځ ته کول. ج. د ټاکنو د کميټې رامينځ ته کول.

(4 ټاکـــــــنې

الف. عمومي ټاکنې.
ب. د کلي پراختيايي شورا د اداري هيئت ټاکنې (د کلي پراختيايي شورا د غړو تر مينځ).

(c) ketabton.com: The Digital Library

5) **د کلي پراختيايي شـورا د غړو د وړتيا لوړول او د اداري هيئت دندې او مسـئوليتونه، د لړ تر لړه خدمتونو معيارونه، اړيکي، د کلي د ګډه ايزې څارنې عمومي کتنه ، شکايتونه، د نمرې ورکولو کارتونه.**

د کلي پراختيايي شوراګانو کلستر /ګډ شورا ټاکنې

6) **د کلي پراختيايي شوراګانو کلستر /ګډ شورا ټاکنې**

الف. د کلي پراختيايي شوراګانې يو نارينه او يوه ښځينه ټاکي (د رئيس او مرستيال رئيس ترڅنګ).

ب. د کلستر تر پوښښ لاندې د کلي پراختيايي شوراګانې غونډه کوي، رئيس او د رئيس مرستيال ټاکي.

7) **د کلي پراختيايي شوراګانو د کلستر د غړو د وړتيا لوړول او د اداري هيئت دندې او مسئوليتونه، (يادونه: د کلي پراختيايي شورا ټول غړي د لړ تر لړه خدمتونو معيارونو، اړيکو، د کلي د ګډه ايزې څارنې د عمومي کتنې، شکايتونو، د نمرې ورکولو کارتونو په هکله په خپلو انفرادي شوراګانو کې روزنه تر لاسه کوي)..**

8) **د کلي پراختيايي شورا او د کلي پراختيايي شوراګانو کلستر /ګډ شورا ثبت کول**

9) **د بانکي حساب پرانيستل (د کلي پراختيايي شورا او د کلي پراختيايي شوراګانو کلستر/ګډ شورا)**

C. د سرچينو/ بېوزلۍ تحليل او د اړتياوو ارزونه

10) **دبېوزلۍ تحليل او د اړتياوو ارزونه (نارينه او ښځينه)**

الف. د سرچينو نقشه او د مهمو موندنو پوسټر.

ب. د بېوزلۍ تحليل له مهمو موندنو سره .

ج . موسمي کليزه له مهمو موندنو سره .

د. سـوري کوزه (Leaking Pot) لـه مهمو موندنو سره .

ه. د ښځو هڅونه/تحرک له مهمو موندنو سره

11) **د کلي په هکله د معلوماتو راپور (تولنيز کارکوونکی او انجنير د معلوماتي سيستم د مديريت څانګې ته) – دوهم پړاو.**

الف: عامه بنسټيز جوړښتونه – د لږ تر لږه خدمتونو د معيارونو په تړاو د سرکونو، ابو لګولو، برېښنا او د څښاک اوبو په هکله راپور.

ب: عايداتي ډلې او د هغوی حالت (کوندې، داخلي بېځايه شوي او داسې نور...)

D. د کلي د پراختيايي شوراګانو او کليو د کلستر/ګډ شورا د پراختيايي پلان جوړول (نارينه او ښځينه)

12) **د کلي پراختيايي پلان جوړول**

الف. د کلي د ګډه ايز پراختيـايي پلان جوړولو پېژندګلوي.

ب. د مهمو موندنو بياکتنه.

ج. د ليد لوري ټاکل (نارينه او ښځينه).

د. نوموړی ليد لوری په څو پړاوونو وېشل.

ه . يـادو پړاوونو تـه د پلي کېـدو پـه موخـه فعاليتونه/ کړنې ټاکل.

و. ليد لوري او پړاوونو ته په کتلو سـره د مهمو لومړيتوبونو ټاکل.

13) **د کليو د کلستر/ګډ شورا د پراختيايي پلان جوړول (نارينه او ښځينه)**

ز. د کلي د پراختيايي شوراګانو کلستر/ګډ شوراګانو د نقشې جوړول.

ح. د هر کلي ليد لوري، د ليد لوري د پړاوونو او مهمو لومړيتوبونو ته بيا کتنه.

ط. د ګډو هڅو په ترڅ کې د هغه فرعي پروژو په ګوته کول چې څو يا ټول کلي تر خپل پوښښ لاندې راولي (بايد داډ تر لاسه شي چې د هر کلي مهم لومړيتوبونه په پام کې نيول شوي دي)

14) **د کليو پراختيايي پلانونه او د کلستر/ ګډ شورا د پراختيايي پلانونو بشپړول/وروستي کول (نارينه او ښځينه)**

ی. د لږ تر لږه خدمتونو د معيارونو په پام کې نيول او د فرعي پروژو د وړانديز/پروپوزل طرحه کول چې د لږ تر لږه خدمتونو له معيارونو سره برابر وي.

ک. د وړانديزونو منل/تائيـــد

E. د ټول شموله سيمه ايزو بنسټونو رغول، د بيوزلو په ګټه د ډله ايزې کړنې پيلول او د ښځو د پراخ ګډون لپاره کار کول

15) **د کلي پراختيايي شورا د فرعي کميټي رامنځ ته کول**

الف. د کلي دندې او مسئوليتونه

ب. د فرعي کميټو د غړو تعينول

16) **د کلي پراختيايي شورا د فرعي کميټي پلان جوړول (غير زيربنايي)**

الف. د فرعي کميټو د دندو او مسئوليتونو بيا کتنه

ب. د فرعي کميټو د غړو د مهارتونو او کارپوهی معلومول او د دوی ژمنه تر لاسه کول

ج. د فرعي کميټو د دندو ټاکل ، د متقابلو کړنو د تکرار شمېر ، او داسې نور...

د . اوس هره کميټه د کلي په هکله معلومات بشـپړوي، دريم پړاو، او په تړاو يې د معلوماتو را ټولول بشـپړوي او ټولنيز کارکوونکي د يادو معلوماتو تر څېړلو وروسته د معلوماتي سيستم مديريت څانګې (MIS) ته راپور ورکوي.

I. د خدمتونو وړاندې کولو د پام/هدف وړ ډلې (د لومړني ښـوونځي د عمر درلودونکي ماشـومان، تر 5 کلونو د لږ عمر درلودونکي ماشـومان، د ځمکې نه درلودونکي کسـان، تر 2 جريبه د کمې ځمکې درلودونکي کسـان، هغه بزګر چې تر خپلې اړتيا ډېر حاصلات پلوري، ورځني کاريګر، پلورونکي)

(c) ketabton.com: The Digital Library

II. شته خدمتونه او تشي (په ښوونځیو کې د ماشومانو شمېر او له ښوونځي بهر د ماشومانو شمېر، د هغه ماشومانو شمېر چې نه شي کولای په موجوده ټولګیو کې ځای شي، او داسي نور...)
ه. د کلي پراختیایي پلان لرلید، د لرلید پړاوونو او کړنو ته بیا کتنه او د مهمو پړاوونو او کړنو پر وړاندي د فرعي کمیټو د غړو د مسئولیتونو ټاکل
و. یادو پړاوونو (یا هم د دې پړاوونو یوې برخي ته) ته د رسېدو لپاره د اړینو بشري/ فزیکي/ مالي سرچینو په پام کي نیول
ز. د مهمو کړنو لپاره د مهالویش جوړول

17) ځاني مرستندویه/ لېواله ډلي (په دې باندې فرعي کمیټي کار کوي)
الف. د ګټورو لېواله/ځاني مرستندویه ډلو (د میندو او پلرونو او د لومړني ښوونځي د عمر درلودونکو ماشومانو، کونډو او هغه ښـځو چې د خپل کور مشـري ور په غاړه ده، هغه کورنی چې د خوراکي توکو له اړخه خوندي نه دي او داسـي نورو...) د نوملړ جوړول
ب. د ځاني ګټي/مرستي د ډلو را مینځ ته کول او هڅول/تحرک
ج. له 1 – 3 ډلو ســـره کار کول تر څو هره ډله په عمده برخه (پړاو یا د پړاو یوه برخه) تمرکز وکړي او موخي ته د رسېدو لپاره پلان جوړ کړي.

18) **د کلي پراختیایي شورا کلستر د فرعي کمیټو د پلان جوړول - د طبیعي سرچینو مدیریت NRM، روغتیا Health، د ښوونځي د مدیریت شورا SMS، د اوبو لګولو اتحادیه IA.**
الف. د فرعي کمیټو دندو او مسئولیتونو ته بیا کتنه
ب. د فرعي کمیټو د غړو د مهارتونو او کارپوهی معلومول او د دوی ژمنه تر لاسه کول
ج. د فرعي کمیټو د دندو را مینځ ته کول او د متقابلو کړنو تکرار او داسي نور ...
د. د کلي پراختیایي پلان لرلید، د لرلید پړاوونو او کړنو ته بیا کتنه کول او د مهمو پړاوونو او کړنو پر وړاندي د فرعي کمیټو د غړو د مسئولیتونو ټاکل
ه. یادو پړاوونو (یا هم د دې پړاوونو یوې برخي ته) ته د رسـېدو لپاره باید اړیني بشـري/ فزیکي/ مالي سـرچیني په پام کي ونیول شي
و. د مهمو کړنو لپاره د مهالویش جوړول.
ز. د ښوونځي د مدیریت شورا او روغتیایي آسانتیاوو کمیټي ته په کار ده تر څو د لږ تر لږه خدمتونو معیارونه په پام کي ونیسي او په اړوندو آسانتیاوو کي د لږ تر لږه خدمتونو معیارونو د حالت په اړه لنډ راپور چمتو کړي

19) د کلي په کچه د جندر شاملول/رعایت
الف. ټولنیز کارکوونکي د کلي په کچه له نارینه او ښځینه وو سره عمده او مهمي کړني تر سره کوي.
ب. مهمي موندني د کلي پراختیایي شورا ته وړاندې کېږي او له فرعي کمیټو سره شریکېږي.
ج. د کلي پراختیایي شـــوراګانې او فرعي کمیټي د بدلونونو په هکله پرېکړه کوي (د نجونو لپار زده کړې، د ودونو لګښت، د نجونو د واده عمر یا د واده پر مهال د نجونو عمر، او داسي نور...).
د. د کلي پراختیایي شورا رئیس او مرستیالان د کلي پراختیایي شوراګانو کلستر ته راپور ورکوي او خپل پلانونه ورسره شریکوي.
ه. د کلي پراختیایي شوراګانې او اړونده فرعي کمیټي پلانونه جوړوي تر څو بدلون را مینځ ته کړي.

F. <u>د بنسټیزو جوړښتونو پراختیا د فرعي پروژې تطبیق</u>

20) د ولسي تړون پروګرام د فرعي پروژو وړاندیز
الف. په لومړیتوب کي د راغلو پروژو د تخنیکي سروې ترسره کول.
ب. په لومړیتوب کي د راغلو پروژو طرح/ډیزاین.
ج. د لګښت ټاکل.
د. د وړاندیز بشپړول.
ه. د تخنیکي کمیټي له لوري د مهمو او عمده توکو چمتو کول.

21) **د پروژې د پلي کولو په موخه د کلي پراختیایي شوراګانو د وړتیاوو لوړول**
الف: د پروژې د پلي کوونکي ډلي روزنه

I. تدارکات
II. مالي مدیریت
III. تړون کول
IV. د پروژې مدیریت
V. چاپېریالیز ټولنیز خوندیتوب (ESS ESFM, RPF)
VI. عملیات او ســـاتنـه/حفظ او مراقبت (O&M)

دولسي تړون ملي پروګرام

(c) ketabton.com: The Digital Library

22) **د فرعي پروژې پلي کول**

الف. د تدارکاتو او پلي کولو پلان.
ب. د پلان څارنه.
ج. راپور ورکول (په اونيزه/مياشتنی توګه).
د. د فرعي پروژې د حالت په اړه راپورونه.
ه. د بشپړېدو د سند سپارل.
و. د بشپړې تسليمی راپور

.

G. څارنه، ارزونه او ټولنيزه پلټنه/ تفتيش

23) **د کلي د کډه ايزې څارنې کميټه**

الف. د کلي د کډه ايزې څارنې د کميټې جوړول (د دواړو يعنې د کلي پراختيايي شــورا او د کلي پراختيايي کلستر/کڅر شورا لپاره).

ب. د ولســـي تړون پروګرام، د لږترلږه خدمتونو د معيارونو، د کلي کډه ايزې څارنې، ټولنيزې پلټنې/ تفتيش او نمرې ورکولو د کارتونو په هکله د کلي کډه ايزې څارنې د ډلې روزل.

24) **د کلي د کډه ايزې څارنې CPM بهير**

الف. د کلي د کډه ايزې څارنې د شاخصونو ټاکل.
ب. د کلي د کډه ايزې څارنې د پلان طرحه/ډيزاين کول.
ج. د معلومات را ټولول، تحليل او په هکله يې راپور ورکول.
د. د يوې عامې غونډې په ترڅ کې د موندنو شريکول.

25) **د نمرې ورکولو کارتونه (score cards)**

الف. د کلي د کډه ايزې څارنې ډله د کلي په کچه د لږ تر لږه خدمتونو د معيارونو د ارزونې په موخه د نمرې ورکولو کارتونه کاروي.

ب. د کلي د کډه ايزې څارنې ډله له رضـــا کارانو ســـره همغږې کوي تر څو په عمده او مهمو آســـانتياوو (ښـــوونځيو/ کلينيکونو) کې د نمرې ورکولو کارتونو په کارولو سره د لږ تر لږه خدمتونو معيارونه و ارزوي.

ج . د نمرې ورکولو کارتونو موندنې را ټولېږي او ثبت کېږي او په هکله يې د معلوماتو د مديريت ســـيټم MIS ته راپور ورکول کېږي.

26) **د شکايتونو د حل کميټه**

الف. د کميټې را مينځ ته کول (د دواړو يعنې د کلي پراختيايي شـورا او د کلي پراختيايي شـوراګانو کلسـتر /کڅر شـورا لپاره).

ب . د ولسي تړون پروګرام، د لږ تر لږه خدمتونو د معيارونو ، اړيکو او شکايتونو د حل په هکله د شکايتونو د حل کميټې روزل.

27) **د شکايتونو حل کول**

الف. د شکايتونه د حل د ميکانيزم له خپرولو څخه ډاډ تر لاسه کول (د تليفوني اړيکې په واسطه).
ب . د شکايتونو د صندوق او د شکايتونو د ثبت کتاب را مينځ ته کول
ج . د شکايتونو د حل کميټې 1 – 2 غړي به د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټې DCCMC/ د ناحيې په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټې NCCMS په هرو دوه مياشتنيو غونډو کې برخه اخلي.
د . له اړوندو فعاليتو ســـره د مهمو موضـــوعګانو تعقيبول (د ولســـوالۍ په کچه د ولســـي تړون پروګرام د مديريت کميټه DCCMC/ د نـاحيې پـه کچـه د ولســـي تړون پروګرام د مـديريـت کميټـه NCCMS يـا د اړونـده وزارتونو ولايتي کارکوونکي).
ه . د اړتيا په صورت کې، د شکايتونو د حل کميټه له ولايت څخه بهر شکايتونه حل کوي.

لومړی فصل
د کلي هڅول او د کلي په اړه معلومات
د کلي پراختيايي شورا او کلي ته د ولسي تړون پروګرام ور پېژندنه

1. د ولسي تړون پروګرام

الف. لرليد، موخې او اصول

لرليد: ولســـي تړون پروګرام د دولت يو نوی پروګرام دی چې موخه يې د راتلونکو 10 کلونو په موده کې د افغانســـتان ټولو وګړو ته د اســاســي خدمتونو وړاند يکول دي. دولت به د بنسـتيزو جوړښـتونو د جوړولو يا بيارغولو او تر ټولو مهمو خدمتونو – د څښـاک اوبو، روغتيا، زده کړو، برېښنا، د اوبو سيستمونو، سړکونو، ويالو، پارکونو او نورو عامه تفريحي سيمو او روغتيا ساتنې/حفظ الصحې د وړاندې کولو لپاره سرچينې او ملاتړ چمتو کړي.

خو، د دولت کار د ولســـي تړون پروګرام يوازې يوه برخه ده؛ د کلي پراختيايي شـوراګانې او فرعي کميټې، او هغه کسـان چې په کليو کې ژوند کوي، يو لوی رول لوبوي. د کار لويه برخه – د اړينو بنسټيزو جوړښتونو رغول، له دولت سره مرسته کوي چې هرې کورنۍ ته خدمتونه ورســـېږي، په کليو او ښـــارونو کې د ژوند حالت ته د ودې ورکولو په موخه په ځاني پروګرامونو (نوښـــتونو) کې د خلکو ښکېلول چې دا هر څه د کلي تر پراختيايي شورا پورې تړاو لري. د دوی په دندو کې به ارزونه، تحليل او تجزيه، له خلکو سره په کډه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلان جوړول، د پروژو پلي کول او د تر لاسه شوو مالي وجهو ځارنه او حساب ورکونه، او په کليو (ښارونو/محلاتو) کې د خدمتونو د رسولو تنظيم، د دولت د کړنو ځارنه او د خدمتونو د وړاندې کولو د لړۍ د ودې په موخه نظر ورکول شامل وي.
د کلي پراختيايي شـــورا غړي به دا کار په خپله نه تر ســـره کوي، ځکه چې د کلي پراختيايي شـــوراګانې، ګذرونه او د کلي پراختيايي شوراګانو کلسټر (5 – 8 پورې کلي يو پراختيايي واحد جوړوي) به د زده کړو، روغتيا، کرنې، اوبولګولو، ځوانانو او د ښځو د اقتصادي ودې فرعي کميټې ولري، او هره کميټه به د کلي پراختيايي شورا/ د کلي پراختيايي شورا کلسټر له غړو، کارپوهانو او د کليو او ښارونو له فعالو وګړو (ښـوونکيو، د کلي په کچه روغتيايي رضـا کارانو، غوره بزګرو، هڅاندو ځوانانو، اسـتعداد لرونکو ښـځو، له بېوزلو برخو څخه ژمن او لېواله کسانو، همدارنګه له زيان منونکو ډلو، لکه راستنېدونکو، داخلي بېځايه شوو، د اقتصـادي ستونزو له کبله له کډوالو او کوچيانو) څخه جوړه وي. له دې کميټو سره په کار کولو سره به د کلي پراختيايي شوراګانې دوی ته لارښوونه وکړي، وبه يې هڅوي او ملاتړ به يې وکړي تر څو د کلي په کچه سـرچينې تنظيم او برابرې کړي، په ځانګړې ډول د خلکو مهارتونه، اسـتعدادونه او د ارادې ځواک تر څو په ګډه سـره کار وکړي او خپل ژوند ته وده ورکړي. د کلي پراختيايي شـورا غړي ټاکل شـوي دي ځکه چې دوی دا حکمت او باور لري چې د خلکو ملاتړ وکړي، او له دولت ســره د خلکو مرجع او د اړيکې وســيله ده او د کلي پراختيايي شوراګانې له دولت سره په ګډه، کولای شـي قوي او متحد ښـارونه، کلي او يو ملت را مينځ ته کړي چې په ترڅ کې به يې ټول وګړي وکولای شي تر څو خپل استعدادونه او وړتياوې په کار واچوي.
د ولسي تړون پروګرام يوه هوکړه ده چې د دولت او افغان وګړو تر مينځ ملګرتيا ته رسمي بڼه وربښي چې د دوی د ټاکل شوو استازو په واسطه يې لارښوونه او ملاتړ کېږي تر څو په ګډه سره د بېوزلۍ کچه را ټيټه کړي. دا په دې معنې چې دولت او خلک مسئوليتونه لري چې تر ټولو مهم يې په دې ډول دي: حکوت به سرچينې، ملاتړ، سلا وړاندې کړي او د کليو پراختيايي شوراګانې/د کليو پراختيايي شوراګانو کلسټر مسئوليت لري تر څو يو له بل سره د ګډه ايزو ادارو په توګه کار وکړي چې له دې لارې ټاکل شوي نارينه او ښځې له يو بل سره کار کوي تر څو په مناسبه او عادلانه توګه د سرچينو له تخصيص څخه ډاډمن شي او ډاډ تر لاسه کړي چې بېوزله نارينه، ښځې او ماشومان د شتمنو کورنيو د نارينه وو، ښځو او ماشومانو په څېر د دولت له پروګرامونو او خدمتونو څخه برخمن شوي دي. د کليو پراختيايي شوراګانو، ګذر او د کليو پراختيايي شوراګانو کلسټر په پلان جوړولو او پلي کولو کې به د ټاکل شوو ښځينه غړو ګډون مهم وي تر څو باوري کړي چې په ټولو پراختيايي بهيرونو کې د ښځو پراختيايي اړتياوو ته ځای ورکړل شوی دی او په نښه شوې دي.
په دې توګه، هغه خدمتونه چې دولت به يې وړاندې کړي، کولای شـي د ټولو افغانانو د لږ تر لږه خدمتونو د معيارونو حق خوندي کړي چې په دې سره دوی کولای شي د خپلې خوښـې وړ ژوند وکړي، د خپلو وړتياوو او استعدادونو د کارونې زمينه ورته برابره وي او په زده کړو سمبال ماشومان را لوی کړي تر څو د يوې ښې راتلونکې د جوړولو جوګه شي.
د کلي پراختيايي شوراګانې او د هغوی فرعي کميټې د بهرنيو مرستو د مديريت، په مناسبه توګه د تخصيص او کارولو مسئوليت لري، دوی همدارنګه دنده لري تر څو د پراختيا په موخه د داخلي سـرچينو د کارولو لپاره لارې چارې ولټوي. په کليوالي سـيمو کې به ټاکل شوې شوراګانې او د هغوی فرعي کميټې کار وکړي تر څو داسـې يو چاپېريال را مينځ ته کړي چې په کلي کې اوسېدونکي خلک له يو بل سره کار وکړي او په پام کې ونيسي چې دوی څه وړتياوې/ مهارتونه او استعدادونه لري او دوی څنګه کولای شي دا وړتياوې او استعدادونه په ښـه توګه وکاروي چې په دې توګه به بېوزله کورنۍ وکولای شـي ډېر عايد تر لاسـه کړي. د کلي د پراختيايي شوراګانو پلانونه او هغه اړتياوې او لومړيتوبونه چې کلي يې په ګوته کوي، به په ملي پلانونو او د بوديجې په تخصيص کې په پام کې ونيول شي.
په ښـاري سـيمو کې به ټاکل شـوې شـوراګانې او د هغوی فرعي کميټې کار وکړي تر څو پاک، خوندي او روغ چاپېريال را مينځ ته کړي، د ګډ (بېلابېلو محلاتو چې د بېلابېلو برخو درلودونکي وي) سـيمه ايز پراختيايي پلان جوړولو او پلي کولو له لارې به پراخ يو والي را مينځ ته کړي، د ټول شـموله او بېوزلو په ګټه د ښـاري خدمتونو له وړاندې کولو څخه ډاډ تر لاسـه کول او د خصـوصـي سـکتور له فعالينو څخه د مالي او يا توکو د مرسـتو تر لاسـه کولو لپاره د غږ اوچتول تر څو د پراختيا په لاره کې مرسـته وکړي. په ښـاري سيمو کې بدلون راوستل به سوداګر په يادو سيمو کې پانګونې او پېرودونکي پېر او پلور ته وهڅوي (غوره، پاک، روښـانه سړکونه او داسې نور...).

<u>**مــــــــــوخې**</u> **:** د ولسي تړون پروګرام موخه د متحدو کليو، محلاتو، ښارونو را مينځ ته کول، د خلکو او دولت تر مينځ اړيکې ته وده ورکول او د اسـاسـي خدمتونو د وړاندې کولو له لارې د بېوزلۍ د کچې را ټيټول دي. د سـرچينو او ملاتړ په برابرولو سـره به دولت د کليو او ښــــارونو پراختيـا تـه وده ورکړي او د کلي پراختيـايي شـــوراګـانې بـه پراختيـايي بهير رهبري کړي او پـه ټولو پراختيـايي پروګرامونو(نوښــتونو) او کړنو کې د ټولو نارينه، ښــځينه، ځوانانو او ماشــومانو له ګډون څخه ډاډ تر لاســه کړي. کلي به د پروژو د رغولو/بيا رغولو په پلان جوړولو، پرمختګ او د دولت له لوري د لږ تر لږه خدمتونو د معيارونو د وړاندې کولو په ځارنه کې برخه واخلي. په ورته وخت کې، د کلي پراختيايي شـوراګانې او د هغوی فرعي کميټې به له بېلابېلو ډلو (د بېوزله کورنيو په ګډون) سـره کار وکړي تر څو په ګډه سره هغه مهمې موضـوعګانې چې د پراختيا يا د خلکو د ځانګړو ډلو د ژوند د حالت د ښـه کېدو پر وړاندې خنډ کېږي، په ګوته او په هکله يې پوه شي او په ګډه سره هغه لارې چارې ولټوي چې ياد خنډونه پرې له مينځه يوسي.

<u>**په ښارونو کې ولسی تړون پروګرام په هکله يادونه:**</u> د بېوزله کسانو په ګټه په ګډه کار ښايي په کليوالو سيمو او ښايي په نيمه ښاري سيمو کې آسانه وي. په ښـارونو کې به ولسـي تړون پروګرام په خپل لومړي کال کې د بېلابېل عملياتي چاپېريال په هکله پوه او په پام کې به يې ونيسـي (چېرې چې ښـايي خلک لږ وخت لري، چېرې چې د نفوس تراکم په پام وړ توګه ډېر دی، او ټولنه ډېره پېچلې او متجانسـه وي، چېرې چې ټولنيز اتصـال(باور، د متقابلو کړنو تکرار) د کليوالي سـيمو په پرتله توپير لري). د افغانسـتان په څلورو زونونو کې د څلورو ښارونو په هکله معلومات به راتلونکي بهيرونه خبر کړي/معلومات ورکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

<u>اصـــــــــول</u> : د ولسي ترون پروګرام او د دولت کار (په ټولو کچو کې)، تاکل شوې بنسټونه (د کلي پراختيايي شوراګانې، دولسوالۍ پراختيايي شوراګانې، د ګذر شوراګانې)، همکاره مؤسسو ته به د لاندې اصولو په واسطه لارښوونه وشي[1]:

1. د افغانستان وګړي د ملت لويه پانګه او د پراختيا په لاره کې د دولت ملګري دي.
2. د کلي پراختيايي شوراګانې، ګذرونه او د کلي پراختيايي شوراګانو کلسټر به په خپلو اړوندو کليو کې پراختيايي چارو ته لارښوونه او د هغوی څارنه وکړي، او د خپلو خلکو، دولت او تمويلوونکو پر وړاندې به د ټولو بهرنيو ســرچينو د تخصــيص او کاروني په برخه کې ځواب ويونکي وي.
3. د سرچينو له منصفانه او عادلانه تخصيص او د خدمتونو له وړاندې کولو څخه بايد ډاډ تر لاسه شي (د څو کسانو په ګټه د سرچينو ځاي پر ځای کول يا د بوديجې تخصيص) او د نخبه کسانو له نفوذ څخه بايد مخنيوی وشي.
4. ټولنيز مسئوليت او صداقت به وستايل شي او له درغلۍ او د پيسو له ناوړه کارولو څخه بايد مخنيوی وشي، چې کېدلای شي د دولت د بوديجې د له لاسه ورکولو لامل شي.
5. په کليو کې به پراختيايي بهيرونه ګډه ايز، ټول شموله، د زده کړې او عمل، روڼتيا او حساب ورکوني پر بنسټ وي
6. بېوزله نارينه او ښځو ته بايد په سيمه ايزو ادارو او کړنو کې ونډه ورکړل شي (د کلي پراختيايي شوراګانو/فرعي کميټو، پلان جوړولو، پلي کولو او څارنه)
7. د کلي تنوع او يووالی په کار کې مهم رول لري
8. د کلي پراختيايي پلان بايد د ښځو، همدارنګه د ګوښه شوو او زيانمنونکو ډلو اړتياوې او ستونزې په پام کې ونيسي.
9. د کلي پراختيايي شوراګانې او د هغوی کميټې به د پراختيايي او بشري کارکوونکو امنيت خوندي کړي
10. هغوی چې د نا امنيو لامل دي بايد بحث ته راوبلل شــــي، وهڅول شــــي تر څو د پراختيايي چارو ملاتړ وکړي او د نا امنۍ لامل نه شي
11. په کلي کې د کوکنارو په له مينځه وړلو کې مرســـــته کول او د کوکنارو د کرکېلې پر وړاندې د مبارزې ملاتړ کول، د کليوالو په خاصـــه توګه د بزګرو د عامه پوهاوي د کچې لوړول، تر څو کوکنار ونه کري او بديل يې پيدا کړي (ســـيمه ايزې او نيمه ښـــاري سيمې).

<u>ب: د بنسټيزو جوړښتونو پراختيا</u>

د کلي پراختيايي شوراګانې او د هغوی کلي به له اړوندو وزارتونو څخه مالي مرسته تر لاسه کړي تر څو نوي بنسټيز جوړښتونه پرې ورغوي او يا هم شته عامه بنسټيز جوړښتونه بيا ورغوي او دوی به د اساسي خدمتونو يو نوملړ ته لاس رسی ولري. د افغانستان دولت به هر افغان وګړي ته د څښاک اوبه ورسوي او کلي کولای شي يو له لاندې خدمتونو څخه وټاکي: اساسي سړک ته لاس رسی، د ټيټې کچې اوبو لګولو سيستم، او له بيا نوي کېدونکو سرچينو څخه برېښنا. شته دولتي ښوونځي به د مهمو معيارونو پر بنسټ خپلې چارې پر مخ وړي او شــته روغتيايي آســانتياوې به د روغتيايي خدمتونو يوه اســاســي بســته وړاندې کړي. د نويو عامه بنســټيزو جوړښــتونو د رغولو او شته بنسټيزو جوړښتونو د بيا رغونې لپاره د مالي وجهې تخصيص به د بنسټيز جوړښت د اړتياوو په تړاو د کلي د اټکل او ليد لوري پر بنسټ وي، خو د پروژې د پلان جوړول، پلي کول، د عامه بنسټيزو جوړښتونو څارنه او ساتنه به د هر ټول شموله، ګډه ايزو او رڼو بهيرونو له لارې تر سره شي چې د مرستو په اړه له ټيټ لوري (کليو) او پورته لوري (دولت او تمويلوونکو) ته ځواب ويونکي وي. د تېر په څېر، کليوالي ســيمې به د فرعي پروژې د لګښــت 10٪ برخه پر غاړه واخلي. په ښــاري ســيمو کې به د کلي پراختيايي شورا په کچه ونډه 25٪ سلنه وي، د هغو سيمو په انتثنا چې بېځايه شوو او بېرته راستانه شوو کسانو په کښې استوږنه غوره کړې ده چې په دې سيمو کې به کلي او ګذرونه وهڅول شي تر څو ونډه واخلي، خو دوی بايد دې کار ته اړ نه ايستل شي.

<u>ج: د خدمتونو وړاندې کول – د لږ تر لږه خدمتونو معيارونه / نوملړ</u> (له دې وروسته فارمت هم په پام کې نيول شوی دی)

(چې په کلي کې به د عامه خبرتياوو په ډېره کې و نښلول شي)

1 د کليوالو او 2 د ښاري سيمو لپاره په پام کې ونيسئ/وګورئ

1. دولت به په کليوالو سيمو کې لاندې آسانتياوې تامين کړي:

I. **د څښلو پاکو اوبو ته هر اړخيز لاس رسی:** د هرو 25 کورنيو لپاره د اوبو يوه سرچينه چې د 24 ساعتونو په موده کې به د هر کس لپاره د 25 لېټرو اوبو د چمتو کولو وړتيا ولري.

II. **کليوالې زېربناوې:** کلي به لږ تر لږه له لاندې خدمتونو څخه يوه ته لاس رسی ولري (د خلا/تشې د تحليل او تجزيې، د کلي د لومړيتوب ورکونې او لاسرسي پر بنسټ):

- **اساسي سړکونو ته لاس رسی:** تر ټولو نېږدې د لاسرسي وړ کليوالي اساسي سړک څخه د 2 کيلومترو په واټن.
- **د اوبو لګولو د ټيټې کچې درلودونکې بنسټيز جوړښت:** چې لاندې ډولونه په کښې شامل دي: سربندونه (د مينځنيو/ دريمه درجه ويالو لپاره) د اوبو وېشونکي، د اوبو د کابو کولو دروازې، سيفون، د 10،000m3 ظرفيت درلودونکي د اوبو يوه ذخيره، د اوبو لګولو د ټيټې کچې درلودونکي کانال رغول يا بيا رغول، محافظوي ديوال، ګبيونې ديوال، ناوې، سوپر پسيج

[1] داصولو ډېر شمېر يې د 2015 کال د کلي پراختيايي شوراګانو په پرېکړه ليک کې شتون لري چې د افغانستان د نيږدې ټولو ولسواليو د پراختيايي شوراګانو د سلګونه غړو له لوري لاسليک شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- **اساسي برېښنا:** د لمر، اوبو، بيو ګاز او باد له لارې د هرې کورنۍ لپاره د 100W برېښنا چمتو کول (يوازې په هغه سيمو کې چې هلته د برېښنا شبکې نه رسېږي)

III. **په دولتي ښـــوونځيو کې د کيفيت وړ زده کړې** د پوهنې وزارت د زده کړو د موجوده معيارونو د ټولګي د يوې برخې په توګه:

- له 1 څخه تر 3 ټولګي پورې زده کوونکي به په اونيزه توګه 24 ساعته زده کړې کوي، له 4 څخه تر 6 ټولګي پورې زده کوونکي به په اونيزه توګه 30 ساعته زده کړې کوي، او له 7 څخه تر 12 ټولګي پورې زده کوونکي به په اونيزه توګه 36 ساعته زده کړې کوي.

IV. **د اساسـي روغتيايي خدمتونو د ټولګي وړاندې کول،** د عامې روغتيا وزارت د موجوده روغتيايي خدمتونو د ټولګي د يوې برخې په توګه:

- روغتيايي آسانتياوې به د اړتيا وړ قانوني ساعتونو (دسهار له 8 څخه د بېګا تر 4 بجو پورې) مطابق، د ګومارنې له اړينو شرايطو، او د منل شوو اجباري خدمتونو سره سم وړاندې شي.
- **روغتيايي مرکز:** د ملاريا، نس ناستي او حادو تنفسي ناروغيو په هکله پوهاوی او د يادو ناروغيو د شتون په صورت کې روغتيايي آسنتياوو او روغتيايي زده کړو ته مراجعه کول.
- **فرعي روغتيايي مرکز:** د سينه بغل، نس ناستي او ملاريا درملنه، د زېږون پر وخت پاملرنه، دکورنۍ تنظيم، د نرې رنځ د پېښو موندنه او راجع کول او د واکسيناسيون خدمتونه.
- **اساسي روغتيايي مرکز:** غير بستري ناروغانو ته پاملرنه، واکسين کول او مور او ماشوم ته پاملرنه، د تغذيې اروند چارې.
- **جامع روغتيايي مرکز:** تر زيږون وړاندې، د زيږون پر مهال، تر زېږون وروسته او نوي زيږېدلي ماشوم ته پاملرنه او د واکسيناسيون، تغذيې اړوند کړنو ترسره کول.

2. دولت به په ښاري سيمو کې لاندې آسانتياوې تامين کړي:

د کلي ښاري پراختيايي شوراګانې به د څلورو کلونو په موده کې په منځنۍ توګه 70,000$ امريکايي ډالر مالي مرسته تر لاسه کړي. ښاري کلي (د يوې پراختيايي شورا تر پوښښ لاندې) کولای شي له لاندې نوملړ څخه يوه يا څو آسانتياوې وټاکي:

- **کوڅو او ويالو ته وده ورکول:** چې د کوڅو، پياده رووونو او ويالو کانکرېټ کول او د کوڅې په اوږدو کې د ونو اېښـــودل په کښې شامل دي.
- **د جامدو فاضـلـه موادو مديريت**: د کورنۍ په کچه د فاضـلـه موادو مديرت چې د ښـاروالی له لورې د فاضـلـه موادو د را ټولولو د ميکانيزمونو په تړاو عامه پوهاوی په کې ګډون لري.
- **د څښاک د اوبو برابرول:** کېدلای شي په دې برخه کې د ښاروالۍ د اوبو د موجوده شبکې غځول، د اوبو رسولو کوچنی سېستم يا د لاسي پمپونو نصبول شامل وي.
- **کورونو ته نمبر ورکول**
- **د څښلو د اوبو د شبکې برابرول:** د ښاروالی د اوبو د موجوده شبکې غځول
- **د پارک/تفريحي سيمې/لوبو ميدان:** د ماشومانو او ښځو لپاره
- **د جامدو فضـلـه موادو مديريت**: د ښـاروالی په مرسـته له ټاکل شـوي ځای څخه د فاضـلـه موادو سيمې ته د فاضـلـه موادو لېږد
- **د ښـځو لپاره معيشـتي پروژې:** د ګذر د مالي مرسـتې يوه سلسه به د ښـځو پروژو ته ځانګړې شـي، په ځانګړې توګه، په سيمه کې د اړوند ښاري مارکيټ له غوښتنو سره سم او د ښځو اقتصادي پياوړتيا او ښځو ته لومړيتوب ورکونه
- **روښنايي/ برېښنا:** د برېښنا د ترانسفرمرونو د لګولو په ګډون، د برېښنا د شبکې غځول په کې شامل دي. سربېره پر دې، د څراغونو د نصبولو کار به په دوهمه درجه کوڅو کې تر سره شي.

د: په شاملولو او بېوزلې د کچې په را ټيټولو باندې تمرکز

(د کلي پراختيايي شوراګانو په لاسته راوړنو او پاتې کارونو چې بايد تر سره شي، د نظرونو ورکول)

د ډېرو 14 کلونو په موده کې، دولت 36,000 کليو ته مالي وجهه په واک کې ورکړې ده او د ډېرو 4 کلونو په موده کې 800 ښـاري کليو ته مالي وجهه ورکړل شوې ده تر څو د کليو د هغه پراختيايي شوراګانو له لارې نوي بنسټيز جوړښتونه ورغوي او يا هم موجوده بنسـتيز جوړښـتونه بيا ورغوي، چې د ځايي سيمه ايزې پراختيا څارنه او د عامه مالي وجهو مديريت يې تر سـره کولا. د دې کار په تر سره کولو سره د هېواد په کچه د پام وړ کليوالو او ښـاري سيمو د څښـاک اوبو، برېښنا، زده کړو او روغتيايي آسـانتياوو ته لاس رسی

(c) ketabton.com: The Digital Library

وموند او په پراخه کچه اړيکي تر لاسه شوي ، او د اوبو د مديريت د پرمختللي سيستم پر مټ يې کرنيزو محصولاتو وده وکړه او تولنيز مرکزونه يې ورغول. له 2001 کال څخه را پديخوا، زموږ توليزې لاسته راوړني فوق العاده وې: 9 میلیونه ماشومانو ښوونځي ته لار ومونده، په زرګونه کليومتره سړک رغول شوی دی، او په زرګونه جربېه اضافي ځمکه اوس خړوبه شوې ده. ډېری کلي اوسمهال برېښنا لري او روغتيايي کلينيکونو ته لاس رسی لري. خو دولت په سيستماتيکه توګه ټولو کورنيو ته لاس رسی نه دی موندلی او د ولسي تړون پروګرام به ستاسو په کلک زيار او کار کولو سره پاتي کورنيو ته لاس رسی ومومي. په کليو کې پراختيا تل په کافي توګه ټول شموله نه وه. نو له همدې امله، د ولسي تړون پروګرام به د کلي پراختيايي شوراګانو او فرعي کميټو په ظرفيتونو باندې ډېر ټينګار وکړي تر څو له بېوزلو ډلو سره کار وکړي او د ټولو ګوښه شوو او زيانمنونکو وګړو له شموليت/ګډون څخه ډاډ تر لاسه کړي.

د تېرې لسيزې په موده کې زموږ هڅو او کار په پوره توګه د بېوزلي کچه نه ده را ټيټه کړې او د پام وړ شمېر وګړي لا تر اوسه هم د خدمتونو او هغه لارو چارو له نه شتون سره مخ دي چې په واسطه يې کولای شي خپل ژوند/معيشت ته وده ورکړي. بېځايه شوي کسان، د اقتصادي ستونزو له امله کډوال شوي کسان او نور لېږې پراته محلات په خپل حال پاتې شوي دي او د کلي په پراختيايي شوراګانو، ګذر شوراګانو يا د کلي پراختيايي شوراګانو په کلستر کې د دوي غږ نه دی اورېدل شوی. دا هر څه بايد بدلون ومومي. د فرعي پروژو (کيفيت، فعال والی، ساتنه او مالي مديريت) پر څارنې سربېره، د بېوزلو په ګټه د پراختيايي کړنو په برخه کې به د کلي پراختيايي شوراګانو، د ګذر شوراګانو او د کلي پراختيايي شوراګانو کلستر دنده وڅارل شي.

ه: <u>د ولسی تړون پروګرام په عمل کې – د دولت او کليو تر مينځ ملګرتيا</u>

i. د کلي پراختيايي شوراګانو او فرعي کميټو دندې او مسئوليتونه

<u>د کلي پراختيايي شوراګانې CDCs (يوازې ټاکل شوي غړي)</u>

- د ګډه ايزو طريقو له لارې، د خپل کلي د ټولنيز- اقتصادي حالت ارزول، او د کلي په اړه د معلوماتو په چمتو کولو کې مرسته کول.
- په غونډو او پراختيايي کړنو کې د ګډون په موخه د تر ټولو بېوزله کورنيو (هغه ښځې چې د خپلو کورنيو مشراني دي، هغه کورنۍ چې د کورنۍ مشر يې معيوب وي او نورې زيان منونکې ډلې) هڅول او د دوی له ګډون او مشورو اخيستلو څخه ډاډ تر لاسه کول.
- د بهرنيو پراختيايي سرچينو د عادلانه، ټول شمول او ګډه ايز تخصيص او کارولو، څارنې او مديريت مسئوليت پر غاړه اخيستل.
- د عامه ځمکو مديريت او د عامه سرچينو (طبيعي او بنسټيز جوړښت) ساتنه کول.
- د کلي/ په محلي کچه د خدمتونو د وړاندې کوونکو څارنه (لکه د نمرې ورکولو کارتونه).
- د فرعي کميټې څارل او مرسته ورسره کول.
- له بهرنيو مالي وجهو څخه پرته د ځايي کارپوهانو او هڅاندو کسانو او ډلو له لارې د بېوزلو په ګټه د پراختيايي پروګرامونو (نوښتونو) ملاتړ کول.
- د عامه خدمتونو (لکه زده کړو، روغتيا) او د هغې د غوښتنې په هکله د عامه پوهاوي د کچې لوړول; د کليوالو نظرياتو ته ځواب ويل.
- اړوندو دولتي ادارو ته د شکايتونو او د خدمتونو په وړاندې کولو کې د شته تشو راجع کول
- د دولت له لوري د کلي په مشرۍ د روغتيا ساتنې/حفظ الصحی له هلو ځلو څخه ملاتړ کول او د روغتيا ساتنې له فرعي کميټو او عادي خلکو سره مرسته کول تر څو په آزاده فضا کې له حاجت رفع کولو څخه کلي خالي کړي، فاضله مواد په خوندي توګه دفع/خښ کړي او د روغتيا ساتنې کړنې ترسره شي.
- په خپلو کليو کې د دولتي او غير دولتي پراختيايي کارکوونکو د امنيت او خونديتوب تامينول.

<u>د کلی پراختيايي شورا فرعي کميټې (د زده کړو، روغتيا، کرنې، روغتيا ساتنې/حفظ الصحی، ځوانانو او چاپېريال)(ټاکل شوي او عام خلک):</u>

په فرعي کميټو کې د کلي په کچه په پراخه توګه فعالين ګډون لري: د کلي پراختيايي شورا غړي، کارپوهان (ښوونکي، بزګر، او داسې نور ...)، هغه کسان چې د ځاني مرستندويه/ لېواله ډلو (نالوستو والدينو، د لږ ځمکې درلودونکو، د ځمکې نه درلودونکو نارينه او ښځېنه وو، معيوبينو، با استعداده، پياوړو او هڅاندو ځوانانو، داخلي بېځايه شوو کسانو او داسې نورو ...) استازيتوب کوي.

- د پوهاوي د تګلارو را مينځ ته کول (د دوی د ځانګړې کاري برخې لپاره)
- د عامه خدمتونو لپاره د غوښتنو توليدول (د دوی د ځانګړې کاري برخې لپاره)
- خلک د عامه خدمتونو د کاروني لپاره هڅول (د بېلګې په توګه، ښوونځيو ته د نجونو په ګډون د خپلو ماشومانو استول، او ښځو ته وړتيا وربښل تر څو د معايني او درملنې په موخه روغتيايي مرکزونو ته لاړې شي)
- په غونډو او پراختيايي چارو کې له تر ټولو بېوزلو کورنيو (هغه ښځې چې د خپلو کورنيو سرپرستې ور په غاړه وي، هغه کورنۍ چې د کور سرپرست يې معيوب وي، او نورو زيان منونکو ډلو) څخه د مشورو اخيستل او د هغوی له ګډون څخه ډاډ ورکول او په دې برخه کې د دوی هڅول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د ځايي کارپوهانو (ښوونکو، برياليو او نوښتګرو بزګرو او داسي نورو) په ګوته کول او هڅول تر څو مشوري او لارښووني وړاندې کړي.
- د محلاتو په واسطه د مهمو خدمتونو د کاروني څارنه او د کلي له پراختيايي شورا سره يې شريکول
- د خلکو هڅول تر څو په پراختيايي چارو کي له بهرنيو سرچينو پرته مرسته وکړي
- په کلي کي لېوالې/ ځاني مرستندويه ډلي (د دوی د ځانګړي کاري برخي لپاره) له کارپوهانو سره په اړيکه کي کول، د دوی لپاره د سرچينو په برابرولو او عدالت غوښتني په برخه کي د دوی ملاتړ کول.

ii. **د کلي پراختيايي شوراګانو کلستر/ګذر شورا ګانو او فرعي کميټو دندې او مسئوليتونه**

د کلی پراختيايي شوراګانو کلستر/ګذر شوراګانې:

- د کليو/ محلاتو د کلستر په کچه په عادلانه، ټول شموله او ډله ايزه توګه د بهرنيو پراختيايي سرچينو د تخصيص او کاروني مسئوليت په غاړه اخيستل او له دې بهير څخه څارنه او مديريت کول، چي د عامه بنسټيزو جوړښتونو بيا رغونه او جوړول په کې شامل دي
- په غونډو او پراختيايي چارو کي له ټر ټولو بې‌وزلو کورنيو (هغه ښځې چي د خپلو کورنيو سرپرستي ور په غاړه وي، هغه کورنۍ چي د کور سرپرست يې معيوب وي، او له نورو زيان منونکو ډلو) څخه د مشورو اخيستل او د هغوی له ګډون څخه ډاډ تر لاسه کول او په دې برخه کې د دوی هڅول.
- له فرعي کمېټو سره مرسته کول ترڅو د عامه ځمکو او سرچينو مديريت او ساتنه وکړي (طبيعي او زېربنايي)
- د آسانتياوو پر بنسټ او نورو خدمتونو د وړاندې کولو څارنه کول
- د فرعي کميټو څارنه او ملاتړ کول
- په کلستر کي شاملو تر ټولو بې‌وزلو، بې برخي يا لرې پرتو کليو ته په ځانګړې پاملرني سره د کليو تر مينځ د يووالی او همکارۍ د احساس را مينځ ته کول
- د کلستر تر پوښښ لاندې د ټولو کليو هڅول او د هغوی ملاتړ کول تر څو د بهرنيو سرچينو له لوري تمويليدونکو او له بهرنيو سرچينو پرته پراختيايي موضوعګانو په نښه کولو کي برخه واخلي.
- د خدمتونو د غوښتني، نظرونو او شکايتونو د وړاندې کولو په موخه د ولسوالی/ښاروالی په کچه د عامه خدمتونو د وړاندې کوونکو تر مينځ د وظيفوي اړيکو را منځ ته کول

د کلي پراختيايي شوراګانو کلستر فرعي کميټي (د ښوونځي د مديريت شورا SMS، د روغتيايي آسانتياوو مديريت، د ابو لګولو اتحاديې، د طبيعي سرچينو مديريتNRM) (تاکل شوې او عام خلک) :

د کليوالو ښاري سيمو په فرعي کميټو کي له کلي څخه په پراخه توګه فعالين ګډون لري: د کلي پراختيايي شورا غړي، کارپوهان (ښوونکي، بزګر، او د اوبو ويشونکی (په سيمه ايزو او نيمه ښاري کليو کي)، او داسي نور...)، او هغه کسان چي د ځاني مرستندويه/ لېواله ډلو (بزګرو، اوبو کاروونکو، نالوستو ميندو او پلرونو، د لږ ځمکي درلودونکو، د ځمکي نه درلودونکو نارينه او ښځېنه وو، معيوبينو، با استعداده، پياوړو او هڅانده ځوانانو، داخلي بې‌ځايه شوو کسانو او داسي نورو ...) استازيتوب کوي.

- د اړونده پراختيايي شورا له فرعي کميټي سره په همغږۍ - د پوهاوي د تګلارې را مينځ ته کول (د دوی د ځانګړي کاري برخي لپاره).
- د اړونده پراختيايي شورا له فرعي کميټي سره په همغږۍ - د خدمتونو لپاره د غوښتنو را مينځ ته کول (د دوی د ځانګړي کاري برخي لپاره).
- په غونډو او پراختيايي چارو کي له ټر ټولو بې‌وزلو کورنيو (هغه ښځې چي د خپلو کورنيو سرپرستي ور په غاړه وي، هغه کورنۍ چي د کور سرپرست يې معيوب وي، او نورې زيان منونکي ډلي) څخه د مشورو اخيستل او د هغوی له ګډون څخه ډاډ تر لاسه کول او په دې برخه کې د دوی هڅول.
- د آسانتياوو پر بنسټ څارنه کول
- د طبيعي سرچينو مديريت او ساتنه کول او د دې سرچينو (لکه د اوبو، څرځايونو، ځنګلونو) د مساويانه تخصيص څارنه کول
- په کلي کي د لېواله/ ځاني مرستندويه ډلو (د دوی د ځانګړي کاري برخي) ملاتړ کول
- په کلي کي لېواله/ ځاني مرستندويه ډلي (د دوی د ځانګړي کاري برخي لپاره) له کارپوهانو سره په اړيکه کي کول، د دوی لپاره د سرچينو په برابرولو او د عدالت غوښتني په برخه کي د پراختيايي شوراګانو د کلستر په وړاندې د دوی ملاتړ کول.

iii. **د وګړو دندې او مسئوليتونه**

- د کلي پراختيايي شورا په ټاکنو کي رايه ورکول
- د ټولنيزو کارکوونکو او د کلي پراختيايي شورا ګانو له لوري په تنظيميدونکو شننو/تحليلونو، بحث او پلان جوړولو په غونډو کي په برخه اخيستلو سره، په فعاله توګه په پراختيايي بهير کي ګډون کول
- ښوونځيو ته د ماشومانو له تګ او لومړنيو روغتيايي خدمتونو ته د ټولو کورنيو د غړو له لاس رسي او برخمن کېدو څخه ډاډ تر لاسه کول (د بې‌لګي په توګه واکسين).

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د بهرنیو سرچینو له لوري د تمویلېدونکو کړنو په اړه د شته مهارتونو، استعدادونو او پوهې په کارولو سره رضاکاري او مرسته کول او له بهرنیو سرچینو څخه پرته د پراختیایي پروګرامونو (نوښتونو) طرح او پلي کول (د بېلګې په توګه په ښاري سیمو کې: د سړکونو پاکول، د ونو کېنول، د فاضله موادو را ټولول، او داسې نور...)
- د کلي پراختیایي شوراګانو څارنه (د مالي او سرچینو د تخصیص له مخې)
- له هغو کسانو سره مرسته کول چې معیوب ، کمزوري یا ګوښه شوي دي تر څو د یو ښه ژوند خاوندان شي
- د هر اړخیزې پراختیا او په کلي کې د ټولو ډلو د ګډون لپاره د غږ پورته کول
- د لږ تر لږه 10 / 25٪ ونډې اخیستلو په موخه په رضاکارانه ډول کار کول
- لاس رسي ته وده ورکول او د دولتي پراختیایي او بشردوستانه کارکوونکو له خوندیتوب څخه ډاډ ترلاسه کول

iv. د ټولنیزو کارکوونکو دندې او مسئولیتونه

ټولنیز کارکوونکي (SOs) هغه مخکښ کارکوونکي دي چې د همکاره مؤسسو له لوري د کلي له پراختیایي شوراګانو، د کلي پراختیایي شوراګانو کلستر او ګډزونو او نورو بېلابېلو فرعي کمیټو، او همدارانګه له ليوالو ډلو سره د کار کولو په موخه ګمارل شوي دي. ټولنیز کارکوونکي لاندې دندې او مسئولیتونه لري:

- د ولسي تړون پروګرام په هکله د عامه پوهاوي وړاندې کول
- د ټاکنو د بهیر تسهیل کول
- د کلسترونو تسهیل کول
- د کلي له پراختیایي شورا سره د بانکي حسابونو او فرعي بانکي حسابونو په پرانيستلو کې مرسته کول
- د کلي له پراختیایي شورا سره د کلي په اړه د معلوماتو په چمتو کولو کې مرسته کول
- د پلان جوړولو د پروسې د غني کولو په موخه د ګډه ایزو وسیلو تسهیل او د کلي له پراختیایي شورا سره د ګډه ایز او د بېوزلو په کته د کلي د هراړخیزو پلانونو په جوړولو کې مرسته کول
- په غونډو او پراختیایي چارو کې له تر ټولو بېوزلو کورنیو (هغه ښځې چې د خپلو کورنیو سرپرستي ور په غاړه وي، هغه کورنۍ چې د کور سرپرست یې معیوب وي، او نورې زیان منونکي ډلې) څخه د مشورو اخیستل او د هغوی له ګډون څخه ډاډ تر لاسه کول او په دې برخه کې د دوی هڅول.
- د تشو/خلا تحلیل
- له فرعي کمیټو سره د دوی د دندو او مسئولیتونو په تر سره کولو او له هغوی سره په ځاني ارزونو کې مرسته کول
- د کلي پراختیایي شوراګانو او د کلي کلستري پراختیایي شوراګانو او ټولو فرعي کمیټو د وړتیاوو لوړول تر څو خپلې دندې او مسئولیتونه په ښه توګه سر ته ورسوي
- بېوزله نارینه وو، ښځو او ګوښه شوو ډلو ته په ځانګړې پاملرنې سره، په کلیو کې د لېوااله او ځاني مرستندویه ډلو تسهیل کول
- د کلي په مشرۍ د روغتیا ساتنې/حفظ الصحی تسهیل او ملاتړ کول
- د ولسوالی په کچه د همکاره مؤسسې مدیر ته راپور ورکول
- د ولسي تړون پروګرام د پلي کولو په برخه کې د درغلیو/انحراف په هکله راپور ورکول (فساد / چل / غلا / بد چلند)
- د لږې په نیمايي کې د روزنې په برخه کې د کلي د پراختیایي شوراګانو او فرعي کمیټو د اړتیاوو ارزونه او د بیا ځلې روزنیزو پروګرامونو چمتو کول او
- د چاپېریالي ټولنیز مدیریت د کاري چوکاټ د لاربنودونو تعقیبول

v. د انجنیرانو دندې او مسئولیتونه

- د کلي پراختیایي شوراګانو او دکلي پراختیایي شوراګانو کلستر ته د مرستې، ملاتړ او تخنیکي لاربښوونې د لاس ور غځول تر څو وکولای شي د کلي د پراختیایي پلانونو د بنسټیز جوړښت برخه پلي کړي چې په دې سره به د بنسټیزو جوړښتونو پروژې د کیفیت او دوام له پلوه د ډاډ وړ وي.
- د تخنیکي سروې ترسره کول او پر ډیزاین، لګښت ټاکنې ، د پروژې د وړاندیز په چمتو کولو باندې کار کول
- د توکو په تدارکاتو کې له کلیو سره مرسته کول
- د بنسټیزو جوړښتونو د رغونې/ بیا رغونې د کار پر مهال د تخنیکي څارنې د توکو برابرول
- په غونډو او پراختیایي چارو کې له تر ټولو بېوزلو کورنیو (هغه ښځې چې د خپلو کورنیو سرپرستي ور په غاړه وي، هغه کورنۍ چې د کور سرپرست یې معیوب وي، او نورې زیان منونکي ډلې) څخه د مشورو اخیستل او د هغوی له ګډون څخه ډاډ تر لاسه کول او په دې برخه کې د دوی هڅول.
- د محاسبې د اساسي اسنادو په چمتو کولو او ساتنه او همدارنګه د پروژو په اړه په راپور ورکولو کې د کلي له پراختیایي شوراګانو سره مرسته کول
- ولایتي اداري واحدونو ته د فرعي پروژو د پرمختګ په هکله راپور ورکول
- د عملیاتي او حفظ او مراقبت د پلانونو په جوړولو کې د کلي له پراختیایي شورا سره مرسته کول او په هکله یې د دوی روزل

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د کلي له پراختيايي شوراګانو سره د فاصله موادو د مديريت او چاپېريال ته د ودي ورکولو او خونديتوب د پاملرني په تړاو د کليو په څخونه کي مرسته کول.
- د بنسټيزو جوړښتونو د عملياتو او ساتني په لاره کي د لارښوونو د وړاندي کولو په موخه د ځايي کارپوهانو (ختګرو، ترکاڼانو، او برقيانو) د وړتياوو لوړول
- د کلي له پراختيايي شوراګانو سره د فرعي پروژو د پلان او پلي کولو پر مهال د چاپېريالي او ټولنيز خونديتوب د کړنلارو په تعقيبولو کي مرسته او ملاتړ کول.
- د کلي له پراختيايي شوراګانو او د کلي پراختيايي شوراګانو له کلستر سره په هغو پروژو کي مرسته کول چي د کلي د داخلي سرچينو او رضاکاره کارکوونکو له لوري تمويليږي
- په نقشه جوړولو، تجزيه او تحليل، پلان جوړولو او نورو کړنو کي د همکاري مؤسسي له ټولنيزو کارکوونکو سره مرسته کول.
- د کلي له پراختيايي شوراګانو، ګذر شوراګانو، د کلي پراختيايي شوراګانو له کلستر سره د چارو د بشپړېدو د راپوروونو په ليکلو او مالي ټوکو په تسليمي او داسي نورو برخو کي مرسته وکړي
- د چاپېريالي او ټولنيز مديريت د سيستم (ESMS) او بيا ميشت کېدو د پاليسی د چوکاټ (RPF) تعقيبول او د چاپېريال د مديريت پلان جوړول (EMP)

vi. د دولت دندي او مسئوليتونه (ولايت، ولسوالي او اړوند وزارتونه)

والـــيان

- د کلنيو موخو د لاسته راوړنو څارنه او په هکله يې د مالیي وزارت ته راپور ورکول
- د حســاب ورکوني په موخه د بحث کوربه توب کول او د ولســي ترون د چارو د پلي کېدو په هکله د کليوالو نظريات اخيستل/ترلاسه کول
- په خپل اوړوند ولايت کي د ولسي ترون پروګرام ملاتړ او د اړتيا په صورت کي د شخړو هوارول
- اړوندو وزارتونو او همکارو مؤسسو ته نظريه/فيډبک ورکول
- په ولايتونو کي د ولسي ترون د لومړني وياند په توګه کار کول
- د ولسوالی په کچه د ولسي ترون پروګرام د مديريت د کميټو (DCCMC) څارنه کول (تکرار او کيفيت)
- د اړوندو وزارتونو د کړنو څارل (د بشري سرچينو تخصيص او د لړ تر لړه خدمتونو د معيارونو وړاندي کول)

ولسوالان

- د ولسي ترون پروګرام د چارو ملاتړ او د اړتيا په صورت کي د شخړو په هواري کي مرسته کول
- د ولسوالی په کچه د ولسي ترون پروګرام د مديريت د کميټي (DCCMC) د غونډو همغږي کول
- د ولسوالی په کچه د اړوندو وزارتونو همغږي کول
- د ولسوالی په کچه د اړوندو وزارتونو د کارکوونکو او د کلي پراختيايي شوراګانو له کلستر سره د دوی د متقابلو کړنو څارنه
- د ولسوالی د پراختيايي شورا يا د ولسوالی د همغږی شورا (که چيري شتون ولري) ، د سيمه ايزو ارګانونو د خپلواکي اداري او اړوندو (کرني او مالداری، ښووني، روغتيا او د کليو د بيا رغوني او پراختيا) وزارتونو له استازو سره په سلا مشوره د کلستر جوړوني د بهير څارل

اړوند وزارتونه

مرکز:

- د مالي سرچينو وړاندي کول او د هغوی د کاروني څارنه
- د بنسټيزو جوړښتونو د جوړولو او ساتني په موخه د کلي له پراختيايي شوراګانو، ګذر شوراګانو او د کلی پراختيايي شوراګانو له کلستر سره د تخنيکي مرستي ترسره کول.
- په غونډو او پراختيايي چارو کي د ټر ټولو بېوزلو کورنيو (هغه ښـځي چي د خپلو کورنيو سـرپرسـتي ور په غاړه وي، هغه کورنی چي د کور سرپرست يي معيوب وي، او نورې زيان منونکي ډلي) څخه د مشورو اخيستل او د هغوی له ګډون څخه ډاډ تر لاسه کول او په دي برخه کي دوی هڅول.
- د تمويل، څارني او کيفيت ور کار د ترسره کولو په موخه د همکارو مؤسسو مسئول او حساب ورکوونکي ګڼل
- په ولايتونو او ولسوالی کي د اړوندو وزارتونو د کارکوونکو څارل او هغوی ته لارښوونه کول
- د ولسي ترون پروګرام د ښه پلي کولو په موخه د پاليسی د موادو وړاندي کول
- د کلي پراختيايي شوراګانو، ګذر شورا د کلي پراختيايي شوراګانو د کلستر په ګوته شوو اړتياوو ته ځواب ويل.
- له ولايتي اداري واحدونو سره مرسته کول

ښاروالی/ ولايتی اداري واحد:

- د ولايت په کچه د ولسي ترون د پلي کولو همغږي کول
- ټولو تخنيکي کارکوونکو ته لارښوونه او د هغوی څارنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

- په غونډو او پراختيايي چارو کې د تر ټولو بېوزلو کورنيو (هغه ښځې چې د خپلو کورنيو سرپرستي ور په غاړه وي، هغه کورنۍ چې د کور سرپرست يې معيوب وي، او نورې زيان منونکې ډلې) ځخه د مشورو اخيستل او د هغوی له ګډون ځخه ډاډ تر لاسه کول او په دې برخه کې دوی هڅول
- د معلوماتو څارنه (د کلي په هکله معلومات)
- د تخنيکي کارکوونکو لپاره له لوجيستيکي ستراتيژۍ او ملاتړ ځخه ډاډ تر لاسه کول
- د دولت له کارکوونکو سره د همکارو مؤسسو او د هغوی د متقابل عمل همغږي کول
- د ښاروالی له مشورتي بورډ MAB سره همغږي

اړيکې

1. د دولت/کلي د اړيکې موخه

دولت دا مني چې د دولت، د کلي پراختيايي شوراګانو او د کلي پراختيايي شوراګانو کلستر/ګذرونو تر منځ اړيکه يوازې هغه وخت را منځ ته کېدلای شي چې داسې کړنلارې / ځايونه شتون ولري چې د متقابل عمل د پېښېدو شونتيا په کښې وليدل شي. د ولسي تړون پروګرام به د ولسوالی په کچه په سيمه ايزو برخو کې د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټه (DCCMC) او په ښاري برخو کې د ناحيې/ښاروالی په کچه د ولسي تړون کميټه (NCCMC/ MCCMC) ولري. د مديريت هغه کميټې چې د ولسي تړون پروګرام ټول اړوند وزارتونه په کې شامل وي، به نه يوازې د اړوندو وزارتونو له لورې د خدمتونو وړاندې کول همغږي کړي، بلکې همدرانګه به د کلي د ټاکل شوو استازو او دولتي کارکوونکو تر منځ د اړيکې مسئوليت ولري.

مهاليزې غونډې به ټاکل شوو استازو ته ورتيا ور وبښي تر څو

- له ښه خدمت ځخه د ډاډ په موخه نظر وړاندې کړي او بحث وکړي (د دولت له لورې د ټاکل شوو لړ تر لړه خدمتونو په معيارونو باندې په تمرکز سره)
- د کيفيت وړ خدمتونو په وړاندې کولو کې له ولسوال او اړوندو وزارتونو ځخه د ملاتړ غوښتنه وکړي
- د پراختيايي کړنو په اړه بحث او له بېلابېلو فعالينو لکه نادولتي ادارو او خصوصي سکټور سره د اړتيا وړ مرسته وکړي
- تر ټولو ښې کړنې/تجربې سره شريکې کړي
- هغه شکايتونه په نښه کړي چې د کلي په کچه نه دي حل شوي او د اړتيا په صورت کې يې د حل په موخه لوړو مراجعو ته راجع کړي
- د مهمو فعاليتونو ملاتړ وکړي، د بېلګې په توګه د تر ټولو اړمنو خلکو (لکه د ښځينه سرپرست لرونکې کورنۍ يا هغه کورنۍ چې مشري يې معيوبو کسانو ته ور په غاړه ده) د خوراکي توکو خونديتوب په نښه کړي
- په ولسوالی کې د طبيعي/ عامه شتمنيو او سرچينو په اړه بحث او مديريت ته پاملرنه وکړي
- د مهمو پراختيايي موضوعګانو په هکله د عامه پوهاوي کچه لوړه کړي
- د ولسوالی/ناحيې/ښاروالي په کچه د پلان جوړولو لپاره مواد برابر کړي او د ولسي تړون پروګرام د فرعي کميټو او د ولسوالی/ناحيې/ښاروالي په کچه د پلان جوړولو تر منځ د تړاو پر ځرنګوالي بحث وکړي
- عادلانه پراختيا تشريح کړي
- د پراختيايي کارکوونکو د خونديتوب په هکله بحث وکړي
- موضوعګاني مطرح کړي او د شخړو د حل ملاتړ او په لټه کې شي
- د ناورين د خطرونو د کچې را ټيټول او د ناورين مديريت همغږي کړي

2. د غونډو او مهمو فعالينو مهالويش

په کليوالو سيمو کې، د کلي پراختيايي شورا هر کلستر به د ولسوال په مشرۍ، د ولسوالی په کچه د هر اړوند (ښوونې، عامي روغتيا، کرنې او د کليو د بيا رغونې او پراختيا) وزارت له استازو ځخه جوړه شوې د ولسي تړون د مديريت له کميټې DCCMC سره ربع واره غونډې ولري. د کلي په اړوندو پراختيايي شوراګانو، د کليو پراختيايي شوراګانو په کلستر کې د پلي کولو په موخه مسئول ټولنيز کارکوونکي او انجنيران بايد همدارنګه د کتونکو په توګه حاضر وي او ډاډ وکړي چې د دوی کار په دې غونډه کې را ولاړې شوې موضوعګانې او هغه ټکي په پام کې نيسي چې هوکړه وربانديې وشوه.

که چېرې شونې وي، په خونديي سيمو کې، لکه باميان، د کلي پراختيايي شوراګانو کلستر مرکزي برخې ته د دولتي کارکوونکو په سفر کولو سره به د ولسوالی په کچه د ولسي تړون د مديريت کميټې او د کلي پراختيايي شورا کلستر غونډې د کلستر په کچه تر سره شي او دا غونډې به په ساحه (ښوونځي يا ټولنيز مرکز) کې تر سره شي. په هغه سيمو کې چې د دولتي کارکوونکو تګ او راتګ شونې نه وي، د کلي پراختيايي شوراګانو د کلستر غړی به ولسوالی ته سفر وکړي چې هلته به دا غونډې تر سره شي.

په ښاري سيمو کې، چېرې چې د وګړو د تراکم کچه ډېره لوړه ده او په دې توګه به ډېر شمېر ټاکل شوې شوراګانې ، د ناحيې په کچه د ولسي تړون د مديريت کميټه په يو وخت له ډېرو ګذرونو سره ناسته ترسره کړي. د ناحيې په کچه د ولسي تړون د مديريت کميټه NCCMC به د ښاروال په مشرۍ د ولسوالی په کچه د ولسي تړون د مديريت کميټې غړو ته ځای ورکړي. يوازې لکه په کليوالو سيمو کې، دا غونډې به په ربعه واره توګه تر سره شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر ښيږ مياشتي وروسته به د ولسوالی/ښاروالی په کچه غونډې ترسره شي چي په ولسوالی/ښاروالی کي به د کلي پراختيايي شوراګانو له هر کلستر/ګذر څخه لږ شميږ استازي (1 – 2) سره را ټول شي تر څو د ولسوالی/ښاروالی په کچه پراختيايي موضوعګاني او ستونزې په پام کي ونيسي او په هکله يي بحث وکړي. په دي ډول د خلکو را غونډيدل به د کلي پراختيايي شوراګانو له يو کلستر يا مختلفو ګذرونو څخه د باندي موضوعګانو په هکله د بحث کولو فرصت برابر کړي، لکه د ناورينونو پر وړاندي چمتو والی، د طبيعی سرچينو مديريت (د اوبو لرونکي ځمکه، د څرځای ځمکه)، پراختيايي پلانونه او داسي نور. دا غونډې به همدا ډول د ولسوالانو او ښاروالانو په مشرۍ تر سره شي.

په ولسوالی او ښاروالی/ناحيه کي له کليو سره د ولسي تړون د مديريت کميټي د متقابل عمل د بيلابيلو موخو سربيره (چي پورته په ګوته شوي دي)، دا کميټي بايد کار وکړي تر څو د دولت او کليو تر مينځ اړيکه بنسټيزه کړي او د وخت په تيريدو سره د باور پر بنسټ اړيکي جوړي کړي، چي په دي سره د خلکو ټاکل شوي استازي او عام خلک د وياړ احساس کوي او خپلي ولسوالی ته د ' زموږ ولسوالي' او ' زموږ د ولسوالي اداره ' په نظر ګوري او پوهيږي چي دلته د اړتيا په صورت کي همکاري، همغږي او خلکو ته د خدمت او د هغوی د ستونزو د هوارولو لپاره اراده شتون لري.

<u>3. د ولسوالي په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټي DCCMC، د ناحيي/ښاروالي په کچه د ولسي تړون د مديريت کميټيو NCCMC/MCCMC او د کلي پراختيايي شورا/ګذر غونډې</u>

د کليوالو سيمو په کچه (دولسوال) يا په ښاري سيمو کي (د ښاروال) په مشرۍ، د ولسوالي په کچه د ولسي تړون د مديريت کميټي DCCMC او د ناحيي/ښاروالي په کچه د ولسي تړون د مديريت کميټيNCCMC/MCCMC هره دريو مياشتني غونډه به له هر اړوند وزارت سره چي په دي فعاليت کي ونډه اخلي مستند شي. يادښتونه به وليکل شي او د ټولو اړوندو وزارتونو تر مينځ به ووېشل شي، او همدارنګه به د کلي پراختيايي شوراګانو کلستر/ګذر رئيس او اړونده همکاري مؤسسي په واک کي ورکړل شي. د عمل ټکي به له ټاکل شوو مسئولو کسانو (ښايي اړوند وزارت، د کلي پراختيايي شورا کلستر/ګذر يا همکاره مؤسسه وي) سره يو ځای وليکل شي او په هره راتلونکي غونډه کي به د عمل ټکي وکتل شي او مسئول کسان به له ګډون کوونکو سره معلومات شريک کړي چي لاس ته راوړني څه دي يا دا چي ولي يو شميږ کارونه نه دي ترسره شوي او موخي ته د رسيدو لپاره څه ملاتړ ته اړتيا ده. د ربعه وارو غونډو يادښتونه بايد د ولسوالانو له لوري د والي په واک کي ورکړل شي او هر اړوند وزارت بايد د غونډې يادښتونه د ولايت په کچه خپلو څارونکو (سوپروايزرانو) ته واستوي.

<u>4. د ولسوالي په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټي DCCMC، د ناحيي/ښاروالي په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټي NCCMC/MCCMC او د ولايت په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټي PCCMC، او ښاروالی په کچه د ولسي تړون د مديريت کميټي MCCMC د همغږي غونډې</u>

د ولسوالي په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټه به د والي په مشرۍ د ولايت په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت له کميټي (سيمه ايزه او ښاري) سره د همغږی دوه مياشتنی غونډې تر سره کړي. د ناحيي په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټه به په لومړي ګام کي د ښاروالي په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټي ته د دري مياشتني راپور ورکوني پر بنسټ راپور ورکړي او همدارنګه به د والي په مشرۍ د ولسي تړون پروګرام د مديريت ولايتي کميټي په دوه مياشتنيو غونډو کي برخه واخلي او په هکله به يي راپور ورکړي. د همغږی دا غونډې د ښاروالانو او واليانو له لوري د څارني او د ولسي تړون پروګرام د پلي کيدو د اصولو په پام کي نيولو ، او د کلي پراختيايي شوراګانو د کلستر، د ولسوالي په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټي، ګذر او ناحيي په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټي تر مينځ مهالنی/دوره يي ليدنو کتنو (اړيکي) له شتون څخه ډاډ ورکوي او د خدمتونو د وړاندي کولو په برخه کي به هغه مهمي موضوعګاني حل او په نښه شي، چي د ټاکل شوو استازو له لوري په ګوته شوي دي (د شکايتونو حل ته په يوه جلا لاربنوود اشاره شوي ده)

<u>5. د ولسي تړون پروګرام د مديريت ولايتي کميټه PCCMC او د ولسي تړون پروګرام تخنيکي کاري ډله CCTWG (مرکز)</u>

د ولسي تړون پروګرام د مديريت ولايتي کميټي (ښاري او کليوالي) به په دوره ای توګه د مالیې، د کليو د بيا رغوني او پراختيا، کرني او مالدارۍ، عامي روغتيا او پوهني وزارتونو او د سيمه ايزو ارګانونو د خپلواکه اداري په مشرۍ د ولسي تړون پروګرام له تخنيکي کاري ډلي سره اړيکه ټينګه کړي او په همغږۍ کي به و اوسي.

<u>د کلي په هکله معلومات – کليوالي</u>

د کلي په هکله د معلوماتو موخه، د کلي پراختيايي شورا غړو او د هغي فرعي کميټو ، او همدارنګه د کلي پراختيايي شوراګانو کلستر، د ولسوالي په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټي، د ولايت په کچه د ولسي تړون پروګرام د همغږۍ کمټي او ټولو اړوند وزارتونو (هغه چي د ولسي تړون پروګرام يوه برخه دي او هغه چي د ولسي تړون پروګرام برخه نه دي (لکه د کار، ټولنيزو چارو، شهيدانو او معلولينو وزارت) او د مالیې وزارت ته ورتيا ور ببنل دي تر څو د هدف وړ مهمو ډلو لپاره ځانګړي اقدامات پلان، طرح/ډيزاين او بوديجه کړي.

د کلي په هکله معلومات کومه سرشميرنه نه ده. دا ځکه چي ټولنيز کارکوونکي بايد خپل ډير وخت د کلي له پراختيايي شوراګانو/ د کلي پراختيايي شوراګانو له کلستر، د دوی له فرعي کميټو او د کلي په کچه له ډلو سره تير کړي، او همدارنګه ځکه چي د ولسوالي په کچه د معلوماتو د درج کولو ډله (1 کس) نه شي کولای ډير معلومات په ټاکل شوي سيستم کي داخل کړي. هغه معلومات چي په لاندي توګه به راټول او بحث به پري وشي پورته ذکر شوي موخه بيانوي.

په دوه پړاوونو کي د کلي په هکله معلومات

لومړی پړاو: د ولسي تړون پروګرام په هکله د عامه پوهاوي د کچي لوړولو د کتني تعقيبول او له ټاکنو څخه د مخه

دوهم پړاو: د کلي پراختيايي پلان له بهير څخه د مخه د بيوزلی د تحليل او اړتياوو د ارزوني تعقيبول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی پړاو: د کورنۍ اړوند معلومات. طریقه: سروې. د هرې کورنۍ پر سر به د همکارې مؤسسې د ټولنیزو کارکوونکو په واسطه د روزل شوو ټولنیزو رضاکارانو له لوري د يوې پاڼې درلودونکي يوه ساده سروې تر سره شي (په اټکلي توګه 3 ساعته روزنه). یاده سروې به د کورنیو په اړه لاندې معلومات را ټول کړي (هغه خلک چې له يوه لوښي څخه خواړه خوري (فامیل)):

الف: دکسانو شمېر
ب: د کورنۍ د ټولو غړو د عمر د کچه
ج: د کونډو شمېر
د: د ښځینه سرپرست درلودونکو کورنیو شمېر
ه: د معیوبو کسانو شمېر
و: آیا په کلي کې داخلي بې ځایه شـــوي/ بېرته راستانه شوي/د اقتصادي ستونزو له امله کډوال شوي شتون لري؟
ز: آیا په کلي کې کوچیان شتون لري؟
ح: کور يي کرايي/خپل ملکیت دی
ط: د جنس له مخې د لوستو/نالوستو کسانو شمېر (+18)
ی: ښوونځي ته د تلونکو هلکانو او نجونو شمېر (6 – 18 کلونو)
ک: د څښاک د اوبو سرچینه (کاریز، کوهی، ویاله، نل، د اوبو شبکه، لاسي پمپ او نور)

لومړی پړاو په دریو برخو ویشل شوی دی[2]**:**

لمړی پړاو الف): د کورنۍ معلومات: ټولنیز کارکوونکي او انجنیران د کلي له پراختیایي شـوراګانو او ښـوونکو (که شـورا شـتون ونلري، نو له ښوونکو، ملکانو، سپین ږیرو) څخه غوښتنه کوي تر څو هغه ځوان کسان په ګوته کړي چې د حسابي چارو په هکله زده کړه ولري او د يوې اونۍ (5 ورځو) لپاره وزګار وي تر څو معلومات را ټول کړي. کله چې دا کسان په ګوته شول، ټولنیز کارکوونکی او انجنیر د کلي له پراختیایي شـورا (که چېرې يوه وي)، د معلوماتو له را ټولونکو، ځایي ښـوونکو (که چېرې هلته یو وي – او که شتون ونلري نو له ګاونډې کلي څخه یو ښوونکی کولای شي ګډون وکړي) یا هر هغه کس سره چې لوستی وی او وزګار وي یوه غونډه تنظیموي. په دې غونډه کې موخې، د سـمو معلوماتو اهمیت، د معلوماتو کارولو، د ناسـمو معلوماتو د اغېزو، د معلوماتو د پاڼې او د معلوماتو د را ټولولو لارو چارو، مهالوېش او د معلوماتو راټولوونکو ژمنتیا (په يوه پوســـتر باندې لیکل کېږي چې په کلي کې د معلوماتو را ټولولو د بهیر د رهبري کولو پر اســاس د کلي پراختیایي شـورا/ملک/سـپینږیري یا ښـوونکي له لوري سـاتل کېږي) او د څارونکو/همغږه کوونکو کسـانو (باید دوه کسـه وي: یو ښـوونکی او ...) د دندو په هکله بحث او توضیحات وړاندې کېږي. د منځنی کچې په درلودونکي يوه کلي کې، به دا کار د ټولنیزو کارکوونکو او انجنیرانو له لوري د محدودو معلوماتو په وړاندې کولو (د کلي د پوهاوي ملاقات: روزنه (3 سـاعته)، د انجنیرانو مسـئولیت) سـاحوي ازماینـت (4 سـاعته) او تائید (4 سـاعته)) سـره یوه اونۍ وخت ونیسـي. د کلي هر رضـاکار کس به په منځنۍ توګه د 25 کورونیو په هکله معلومات را ټول کړي. په يوه لوی کلي کې به د کلي رضا کار شایي د 50 کورونیو په هکله معلومات را ټول کړي.

لومړی پړاو ب): رضـــاکاران به د ښـــوونکو یا نورو لوســـتو کســـانو په مرســـته، د کورنیو د ســـروې انفرادي پاڼې په منځنیو پاڼو (intermediate sheets) کې راغونډوي. انجنیرانو ته په کار ده تر څو له ساحې څخه لیدنه وکړي (د کتنې او مرستې په موخه 2- 3 په يوه ورځ کې د دریو- څلورو ورځو لپاره)

لومړی پړاو ج): انجنیران د مینځنیو معلوماتو پاڼې را ټولوي او د کلي د معلوماتو وروستی پاڼه بشپړوي. د معلوماتو په را غونډېدو او د کلي په هکله د وروستیو معلوماتو په چمتو کېدلو سره، ټولنیز کارکوونکي کولای شي له ټاکنو څخه د مخه غونډو په تر سره کولو پیل وکړي.

دوهم پړاو: عامي سرچينې او ټولنيز- اقتصادي حالت. طریقه: ګډه ایزې کړنې (تمرینونه): د همکارې مؤسسې ټولنیز کارکوونکی به د پلان جوړولو په بېلابېلو کړنو کې کلي را ښـــکېل کړي. هغه مهمې او عمده کړنې چې د کلي په اړه د معلوماتو چمتو کول به آســانه کړي د سرچینو نقشه جوړولو او د معیشت تحلیل او همدارنګه د کلي پراختیایي شورا له غړو سره د دوهم پړاو د فورمې د بشپړولو په موخه په تعقیبي کار کې له ګډون څخه عبارت دي.

په عمل کې د ګډه ایزو زده کړو PLA کړنې (تمرینونه) د سـرچینو، ټولنیزو – اقتصـادي واقعیتونو په اړه هغه معلومات تولیدوي چې د عامه بحثونو له لارې را مینځ ته کېږي او د کلي پراختیایي پلان په جوړولو کې کارول کېږي او په عامه توګه نناري ته وړاندې کېږي، د تېروتنو چانس را کموي. سـره له دې تائید ته اړتیا ده او وبه شـي. په عمل کې د ګډه ایزو زده کړو PLA کړنې (تمرینونه) به د تشو/خلاوو د تحلیل (د لوړې په تحلیل او تجزیه کې شاخصونه یادښت کړئ او دا شاخصونه د دوهم پړاو د معلوماتو په فارمټ کې راغلي دي) لپاره اړین معلومات په لاس راوړي. د دوهم پړاو فورمه د ولســي ټرون پروګرام د پیل پر مهال د هغه آســانتیاوو (د ابو د سرچینو، اوبو لګولو، بریښنا، سړکونو، زده کړې او رغتیایي خدمتونو) په هکله اساسي معلومات وړاندې کوي چې خلک يي په واک کې لري. د دوهم پړاو نمونه همدارنګه د بېوزلۍ، ځمکې، څارویو، عاید، لوړې، پور او زده کړې په اړه معلومات لاس ته راوړي. د پروژوې دوران د پای پر لور، ټولنیز کارکوونکي کولای شـــي د بېوزلۍ تحلیل او تجزیه تکرار کړي او بدلونونه تر ســـترګو کړي/وګوري. د کلي پراختیایي پلان له موخو څخه يوه ښـایي له ښـکتنیو کټګوریو څخه د خلکو را ایستل وي – ډېر بېوزله د بېوزل پر لور او بېوزله د لږ بېوزله یا میانه په لور. همدارنګه د عامه سرچینو نقشـه باید د کاري سند او څارنې د وسیلې په توګه په پام کې ونیول شي، لکه څنګه چې سرچینې برابرې شوې دي (د اوبو سرچینې/شبکې، او نور...) سړکونه او داسې نور، به په نقشه کې ښودل شي او د کلي براختیایي شورا د رئیس له لوري به وساتل شي. په بل عبارت، د دوهم پړاو موندنې کولای شي:

---

[2] د معلوماتو د را ټولولو او معلوماتو یو ځای کولو د پاڼو لپاره، ضمیمې ته مراجعه وکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولسی تړون ملی پروګرام

الف) د سرچينو په برخه کې د کليو د اړتياوو په هکله معلومات په لاس راوړي، معلومات را ټول او د کليو کلستر، ولسوالی، ولايت او ملي کچه په پلان جوړولو کې وکاروي، ب) بدلون وڅاري، ج) کلی (روڼتيا، شـــاملول/ګډون) او تاکل شـــوي غړي د خپل کلي په تحليل او تجزيه کې شامل کړي او له لاس ته راړونو څخه په پلان جوړولو کې کار واخلي.

لکه څنګه چې دا وسـيلي پلي کيږي، دا پړاو د تحليل او تجزيې له بهير سـره (موازی) پيلېږي او بايد د يوې مياشـتې څخه تر شـپږو اونيو په موده کې بشپړ شي.

د **عامه سرچينو نقشه** (په محلاتو کي تنظيمېدونکي) به لاندي ټکي وړاندي کړي:

د جوماتونو شمېر

د مدرسو شمېر

د ښونځيو/ د ښوونځيو د ټولګيو شمېر ((د زده کوونکو ظرفيت) (د ښوونځي ډول B/G يا لومړنی، منځنی، ليسه او نور...)

د څښاک اوبو، احاطوي ديوال او تشنابونو درلودونکو يا نه درلودونکو روغتيايي مرکزونو شمېر

د څښاک اوبو، احاطوي ديوال او تشنابونو درلودونکو يا نه درلودونکو فرعي روغتيايي مرکزونو شمېر

د څښاک اوبو، احاطوي ديوال او تشنابونو درلودونکو يا نه درلودونکو اساسي روغتيايي مرکزونو شمېر

د څښاک اوبو، احاطوي ديوال او تشنابونو درلودونکو يا نه درلودونکو جامع روغتيايي مرکزونو شمېر

د باران په واسطه خړوبېدونکي، د خړوبېدو د امکاناتو درلودونکي خړوبې شوي / نه خړوبې شوې ځمکې د جريبونو شمېر

د برېښنا د مزو /ترانسفارمرو شمېر

د 100w برېښنا درلودونکو او نه درلودونکو کورنيو شمېر

د سړکونو شمېر (تر ټولو نږدې مارکېټ ته واټن)

د عامه تشنابونو شمېر

د ژورو کوهيانو شمېر

د داخلي بېځايه شوو د محلاتو/کمپونو شمېر

د کوچيانو د استوګنځايونو شمېر

د بېوزلۍ تحليل به د ټولنيزو- اقتصادي مشخصاتو لپاره لاندي معلومات وړاندي کړي:

<u>عايداتي ډلې:</u>

يوشمېر خلک چې د اقتصادي حالت له مخې ښه، متوسط، بېوزله او ډېر بېوزله دي (د کورنی له مخې) او د شتمنتوب/ بېوزلی مهم شاخصونه ځمکه، څاروي، عايد، د خوراکي توکو له مخې خوندي، روغتيا، پور، په پيشکي توګه د مزد تر لاسه کول، د پيسو حواله او د بېکاری په فصل کې د خوړو د وختونو شمېر او

<u>نور</u>

د هغه کورنيو شمير چي بزګر يي تر خپلي اړتيا ډېر حاصلات پلوري

د هغه کورنيو شمېر چي د خوراکي توکو د کمښت ستونزه نلري

د هغه کورينو شمېر چي ځمکه نلري

د هغه کورنيو شمېر چي له 1 جريب څخه کمه ځمکه ولري

دهغه کورنيو شمېر چي له 1 – 2 جريبه پوري ځمکه ولري

د هغه کورنيو شمېر چي له 2 – 4 جريبو پوري ځمکه ولري

د هغه کورنيو شمېر چي له فصلواره لوږی سره مخ کيږي

د هغه کورنيو شمېر چي پوروړي دي

د هغه کورنيو شمېر چي په فصلواره توګه د خپلي کورنی غړي د کار کولو په موخه نورو ښارونو، ايران، پاکستان ته استوي

کله چې د لوړي تحليل بشپړ شـو، ټولنيز کارکوونکي به به تصـادفي ډول د معلوماتو آزمويل پيل کړي (له بېوزلو او تر ټولو بېوزلو ډلو څخه تر څو د هغوی حالت تائيد کړي، دوی به همدارنګه د کلي د ټولو پراختيايي شـوراګانو له غړو سـره وګوري تر څو دڅښـاک ابو، برېښنا د نه لرونکو او سړکونو ته د لاس رسي نه لرونکو کورنيو شمېر تصديق کړي. که چېرې اړتيا وي، نو د پراختيايي شورا غړو ته په کار ده تر څو خپلو محلاتو ته لاړ شي او سم معلومات را ټول کړي.

د بېوزلۍ د تحليل او تجزيې څخه وروسته (تصديق او د کلي پراختيايي شورا معلومات):

الف) ټولنيز کارکوونکو او انجنيرانو ته په کار ده تر څو کارتونه واخلي او د محلاتو څخه په ليدنه او په ټولنيزو – اقتصـــادي مشخصاتو کې د دوی د مقام/ځای پر سر په بحث کولو سره معلومات تائيد/تصديق کړي.

ب) د کلي پراختيايي شورا له ټولو غړو سره ليدنه وکړي (نارينه او ښځينه د اړتيا په صورت کې په جلا جلا توګه) او د معيشت د تحليل پر بنسټ WBA د پراختيايي شورا غړي په ګوته کړي (او د هغوی ټولنيزـ اقتصادي حالت يادښت کړي – فارمټ به په واک کې ورکړل شـي) د کلي پراختيايي شـورا د غړو عمرونه، د دوی د زده کړې کچه او که چېرې دوی د عامه صـلاحيت په توګه (سـپين ږيری، د اوبو ويشونکی، باشي، قوماندان...) کوم بل مهم رول لري يادښت کړئ.

<u>**د کلي په هکله معلومات – ښاری**</u>

د کلي په هکله د معلوماتو موخه، د کلي پراختيايي شورا غړو او د هغې فرعي کميټو ، او همدارنګه د کلي پراختيايي شوراګانو کلستر، د ولســوالی په کچه د ولســي تړون پروګرام د مديريت کميټي، د ولايت په کچه د ولســي تړون پروګرام د همغږۍ کمټي او ټولو اړوند وزارتونو (هغه چې د ولسـي تړون پروګرام يوه برخه دي او هغه چي د ولسـي تړون پروګرام برخه نه دي (لکه د کار، ټولنيزو چارو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

شـــهيدانو او معلولينو وزارت) او د ماليې وزارت ته وړتيا ور ببښـــل دي تر څو د هدف/پام وړ مهمو ډلو لپاره ځانګړي اقدامونه پلان، طرح/ډيزاين او بوديجه کړي.

د کلي په هکله معلومات کومه سرشمېرنه نه ده. دا ځکه چې ټولنيز کارکوونکي بايد خپل ډېر وخت د کلي له پراختيايي شوراګانو/ د کلي پراختيايي شوراګانو له کلستر، د دوی له فرعي کميټو او د کلي په کچه له ډلو سره تېر کړي، او همدارنګه ځکه چې د ولسوالی په کچه د معلوماتو د درج کولو ډله (يو کس) نه شي کولای ډېر معلومات داخل په ټاکل شوي سېستم کې داخل کړي. هغه معلومات چې په لاندې توګه به راټول او بحث به پرې وشي پورته ذکر شوې موخه بياموي.

په دوه پړاوونو کې د کلي په هکله معلومات

لومړی پړاو: له ټاکنو څخه د مخه د ولسي ترون پروګرام په هکله د عامه پوهاوي د کچې لوړولو د کتنې تعقيبول.

دوهم پړاو: د کلي پراختيايي پلان جوړولو له بهير څخه د مخه د بېوزلۍ د تحليل او اړتياوو د ارزونې تعقيبول.

لومړی پړاو: د کورنۍ اړوند معلومات. طريقه: پلټنه (سروې). د هرې کورنۍ پر سر به د همکارې مؤسسې د ټولنيزو کارکوونکو په واسطه د روزل شوو ټولنيزو رضاکارانو له لوري د يوې پاڼي درلودونکې يوه ساده سروې تر سره شي. (په اټکلی توګه 3 ساعته روزنه). ياده سروې به د کورنيو په اړه لاندې معلومات را ټول کړي (هغه خلک چې له يوه لوښي څخه خواړه خوري (فاميل)):

الف: دکسانو شمېر
ب: د کورنۍ د ټولو غړو د عمر کچه
ج: د کونډو شمېر
د: د ښځينه سرپرست درلودونکو کورنيو شمېر
ه: د معيوبو کسانو شمېر
و: آيا په کلي کې داخلي بېځايه شـوي/ بېرته راستانه شوي/د اقتصادي ستونزو له امله کډوال شوي شتون لري؟
ز: آيا په کلي کې کوچيان شتون لري؟
ح: کور يې کرايي/خپل ملکيت دی
ط: د جنس له مخې د لوستو/نالوستو کسانو شمېر (18+)
ی: ښـوونځي ته د تلونکو هلکانو او نجونو شـمېر (6 – 18 کلونو)
ک: د څښاک اوبه
ل: د صفايي کتابچه
م: تذکره (د هر غړي)
ن: د تشنابونو درلودل او ډول يې
ص: بريښن

لومړی پړاو په درېو برخو وېشل شوی دی:

لومړی پړاو الف): د کورنۍ معلومات: ټولنيز کارکوونکي او انجنيران د کلي له پراختيايي شـوراګانو او ښـوونکو (که شـورا شـتون ونلري، نو له ښـوونکو، ملکانو، سـپين ږيرو) څخه غوښـتنه کوي تر څو هغه څوان کسـان په ګوته کړي چې د حسـابي چارو په هکله پوهاوی ولري او د يوې اونۍ (5 ورځو) لپاره وزګار وي تر څو معلومات را ټول کړي. کله چې دا کسـان په ګوته شـول، ټولنيز کارکوونکي او انجنير د کلي له پراختيايي شـورا (که چېرې يوه وي)، د معلوماتو له را ټولونکو، ځايي ښـوونکو (که چېرې هلته يو وي – او که شتون ونلري نو له ګاونډی کلی څخه يو ښوونکی کولای شي ګډون وکړي) يا هر هغه کس سره چې لوستی وی او وزګار وي يوه غونډه تنظيموي. په دې غونډه کې موخې، د سمو معلوماتو اهميت، د معلوماتو کارولو، د ناسمو معلوماتو د اغېزو، د معلوماتو پاڼې او د معلوماتو د را ټولولو لارو چارو، مهالوېش او د معلوماتو راټولوونکو ژمنتيا (په يوه پوستر باندې ليکل کېږي چې په کلي کې د معلوماتو را ټولولو د بهير د رهبري کولو پر اساس د کلي پراختيايي شورا/ملک/سپينږيري يا ښوونکي له لوري ساتل کېږي) او د څارونکو/همغږه کوونکو کسـانو (بايد دوه کسـه وي: يو ښـوونکی او ...) د دندو په هکله بحث او توضيحات وړاندې کېږي. د منځنۍ کچې په درلودونکي يوه کلي کې، به دا کار د ټولنيزو کارکوونکو او انجنيرانو له لوري د محدودو معلوماتو په وړاندې کولو (د کلي د پوهاوي ملاقات: روزنه (3 ساعته)، (د انجنير مسئوليت) ساحوي ازمايښت (4 ساعته) او تائيد (4 ساعته)) سره يوه اونۍ وخت ونيسي.

د کلي هر رضـاکار کس به په منځنۍ توګه د 25 کورونيو په هکله معلومات را ټول کړي. په يوه لوی کلي کې به د کلي رضا کار ښـايي د 50 کورونيو په هکله معلومات را ټول کړي.

يادښت: د سيمه ايزو ارګانونو خپلواکه اداره به د برقي وسيلو، لکه ټيلېټ پر مټ خپل معلومات را ټول کړي. د معلوماتو د پلټنې/سروې ضميمه شوې پاڼې دا منعکس کوي.

دوهم پړاو: طريقه: ګډه ايزې کړنې (تمرينونه): د همکارې مؤسســې ټولنيز کارکوونکی به د پلان جوړولو په بېلابېلو کړنو کې کلي را ښـکېل کړي. هغه مهمې او عمده کړنې چې د کلي په اړه د معلوماتو چمتو کول په آسـانه کړي د سـرچينو له نقشـه جوړولوڅخه عبارت دي.

د **عامه سرچينو نقشه** (په محلاتو کې تنظيمي‌دونکي) به د عامه بنسټيزو جوړښتونو په هکله لاندې معلومات وړاندې کړي:

د جوماتونو شمېر (د جمعې او عيدګاه جومات وښاياست)

د مدرسو شمېر

د مارکېټونو شمېر (کوچني، منځنۍ او لوی)

د ښونځيو/ د ښوونځيو د ټولګيو شمېر ((د زده کوونکو ظرفيت) (د ښوونځي ډول B/G يا لومړنی، منځنی، لېسه او نور...) (عامه او خصوصي) د څښاک اوبو، احاطوي ديوال او تشنابونو درلودونکو يا نه درلودونکو

د پوهنتونونو او کالجونو شمېر (عامه او خصوصي)

د څښاک اوبو، احاطوي ديوال او تشنابونو درلودونکو يا نه درلودونکو روغتيايي مرکزونو شمېر

د څښاک اوبو، احاطوي ديوال او تشنابونو درلودونکو يا نه درلودونکو روغتيايي کلينيکونو شمېر

د درملتونونو شمېر: جواز او د درملو نوملړ سره له قيمتونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اوبو د سرچينو شمېر (د اوبو د سرچينو درلودونكو او نه درلودونكو كورنيو شمېر)
د برېښنا مزو/ټرانسفارمرونو شمېر
د اوبو د سرچينو شمېر
د سړكونو شمېر (تر ټولو نيږدي ماركېټ پوري واټن)
د عامه پاركونو/ځلورلارو شمېر
د عامه تاسيساتو شمېر (ټولنيز مركزونه)
د عامه تشنابونو شمېر
د زړورو ځاګانو شمېر
د خصوصي كلېنيكونو او روغتونونو شمېر
د كورنيو بې‌ځايه شوو د استوګنځيو، محلاتو شمېر
د كوچيانو د استوګنځيو شمېر
د ويالو شمېر
د جامدو فاضله موادو غونډېو د ځايونو شمېر
او چاپيريالي خطرونه
د نقشې تر بشپړېدو وروسته، ټولنيز كاركوونكي به د ټولنيزې شورا له ټولو غړو سره وګوري تر څو د اوبو، برېښنا او سړكونو ته د لاس رسي نه درلودونكو كورنيو كره شمېره تصديق كړي.

ترون ملی پروګرام

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم فصل

: د کلي پراختيايي شورا او د کلي پراختيايي شورا کلستر/کذر شورا ټاکنې

تعريفونه:

په شرايطو برابر رايه ورکوونکي:

- بايد د افغانستان اسلامي جمهوريت تبعه وي
- لږ تر لږه بايد 18 کاله عمر ولري
- د کلي پراختيايي شورا د ټاکنو له نېټې څخه د مخه بايد په ټاکلي کلي کې په پرله پسې توګه لږ تر لږه د 1 کال لپاره مېشت شوی وي (د راستنيدونکو / بې ځايه شوو په استثنا، چې د يادو کسانو لپاره شرط په پرله پسې توګه د 3 مياشتو استوګنه ده)
- بايد د رواني اختلالاتو اړوند ښکاره اسناد ونلري او
- بايد په کلي کې خپل لومړنی استوګنه ولري (تر دې مهاله که چېرې يو کس په بېلابېلو کليو/ښـارونو کې د استوګنې 2 يا ډېر ځايونه ولري، نو ياد کس يوازې په يوه کلي کې د رايه ورکولو حق لري او بس. نو دې ته په کتلو سره دا ډول کس ته په کار ده تر څو د روان کال لږ تر لږه 9 مياشتو په موده په يو له خپلو ټولو استوګنځايونو کې واوسي ترڅو د اصلي استوګن په توګه د رايې ورکولو مستحق وګڼل شي).

د ټاکنو واحد:

د ' کورنيو يو کلسـتر' يو او بل ته د نېږدې پرتو کليو په پرتله د لوی کلي اندازې ته په کتلو سـره ټاکل کېږي (لاندې يې وګورئ). ټاکنيز واحدونه په دې موخه را مينځ ته کېږي تر څو هغه کورنۍ مشخصې کړي چې د کلي په پراختيايي شورا کې له دوی څخه د استازيتوب کولو لپاره په دې واحدونو کې يونارينه او يوې ښځينه نوماندانو ته رايه ورکړي. د ټاکنو واحدونه کوچني کلي يا محلات نه دي، هغه يوازې هغه واحدونه دي چې د ټاکنو د تر سـره کولو په موخه د کورنيو د را ټولولو لپاره کارول کېږي. د ټاکنيزو واحدونو د اندازې معيار د هغه کليو تر اندازې پورې تړاو لري چې ټاکنيز واحدونه به په کښـې جوړ شـي (لاندې لومړي جدول ته مراجعه وکړئ). لکه څنګه چې کلي هم وده کوي (په کلي کې نوې کورنۍ رامينځ ته کېږي او همدې کلي ته نورې کورنۍ راځي)، د ټاکنو واحدونه (د اندازې او جغرافيايي بعد له اړخه) ښايي د کالونو په تېرېدو سره بدلون ومومي.

د کلي پراختيايي شـوراګانو (CDCs) **د غړو شـمېر بايد تر 30 کسـانو (15 نارينه او 15 ښځينه) ډېر نه شي** او 1 جدول هغه فارمول وړاندې کوي چې په ټاکلي کلي کې د وګړو د تراکم له مخې د ټاکنيزو واحدونو اندازه ټاکي. دا فارمول بايد تعقيب شـي او ټولنيز کارکوونکي بايد د واحدو ټاکنو تر پوښښ لاندې د هرې کورنۍ د راتلو او د کلي په پراختيايي شورا کې د خپلې خوښې استازو له ټاکلو څخه ډاډ تر لاسه کړي.

1 جدول. د کلي د وګړو پر بنسټ د ټاکنيزو واحدونو اندازه.

له 50 څخه لږ کورنۍ: د ټاکنو يو واحد به 5 کورنۍ وي	= د کلي پراختيايي شورا 10 – 20 ښځې او نارينه غړي
له 50 - 100 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 6 -7 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 14 – 28 ښځې او نارينه غړي
له 101 – 150 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 8 – 10 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 20 – 30 ښځې او نارينه غړي
له 151 – 200 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 11-13 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 22 – 30 ښځې او نارينه غړي
له 201 – 250 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 14-17 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 22 – 30 ښځې او نارينه غړي
له 251 – 300 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 18– 30 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 24 – 30 ښځې او نارينه غړي
له 301 – 350 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 21 – 23 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 26 – 30 ښځې او نارينه غړي
له 351 – 400 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 24 – 26 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 26 – 30 ښځې او نارينه غړي
له 401 – 450 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 27-30 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 26 – 30 ښځې او نارينه غړي
له 451 – 500 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 31- 33 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 26 – 30 ښځې او نارينه غړي
له 501 - 550 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 34- 36 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 28 – 30 ښځې او نارينه غړي
له 551 – 600 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 37- 40 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 28 – 30 ښځې او نارينه غړي
له 601 – 650 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 41- 43 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 28 – 30 ښځې او نارينه غړي
له 651 – 700 کورنۍ، د ټاکنو يو واحد 44- 46 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 28 – 30 ښځې او نارينه غړي
له 701 – 750 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 47- 50 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 28 – 30 ښځې او نارينه غړي
له 751 – 800 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 51 – 53 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 28 – 30 ښځې او نارينه غړي
له 801 – 850 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 54 – 56 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 28 – 30 ښځې او نارينه غړي
له 851 – 900 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 57 – 60 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 28 – 30 ښځې او نارينه غړي
له 901 – 950 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 61– 63 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 28 – 30 ښځې او نارينه غړي
له 951 – 1000 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 65 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا له 30 غړو سره (ښځې او نارينه غړي)

.1 کتنه: تر ټاکنو د مخه، په کليو کې د ټولنيزو کارکوونکو دندې:

1. يادونه: ټولنيز کارکوونکي بايد د کورنيو شمېرنه تر سره کړي (چې په کلي کې د يوې پراختيايي شورا تر چتر لاندې د رايه ورکوونکو شمېر ښيي). د دې شمېرنې په کارولو سره بايد په ډاګه شي چې په شرايطو د برابرو رايه ورکوونکو 60٪ کومه اندازه خلک کېږي.

لومړی کړنه:

- يوه لويه غونډه برابره کړئ: په هغه کليو کې چې نارينه او ښځينه کولای شي په ګډه سره په غونډه کې ګډون وکړي، په غونډه کې د ګډون په موخه بايد ښـځې وهڅول شـي; په هغه کليو کې چې ښـځې او نارينه يو له بل سـره په ګډه ملاقات/ليدنه نه شـي کولای، نو ښـځينه ټولنيزې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کارکوونکي باید په جلا توګه د ښځو لپاره ورته غونډه جوړه کړي. په لنډه توګه خلکو ته د ولسي تړون پروګرام په هکله د هغه بحث یادونه وکړئ چې پخوا مو له دوی سره درلود او عمده ټکي بیا تکرار کړئ. (یادونه وکړئ چې مالي وجهې د کورنیو له شمیر سره اړیکه نلري). همدارنګه باید یادونه وشي چې ټول پراختیایي پروګرامونه به د کلي پراختیایي شوراګانو له لارې تر سره شي. اوس د کلي پراختیایي شوراګانو د ټاکنو لپاره نیټه، وخت او ځای اعلان کړئ (په اټکلي توګه دوه اونۍ وروسته). د ټاکنو د تر سره کېدو د څرنګوالي، د ټاکنیزو کمیټو او عامو وګړو د دندو او مسئولیتونو په هکله معلومات وړاندي کړئ. د رایي ورکولو د پاڼي په اړه له بحث کولو څخه ډاډ تر لاسه کړئ چې نوموړي پاڼه د یوناړینه نوماند او یوي ښځینه نوماندې د ټاکلو لپاره ټاکلی ځای لري او دا چې دواړه ناړینه او ښځینه هر یو ته رایه ورکولای شي یا هم کولای شي یوازې یو کس ته رایه ورکړي.

- د کلي په اړه د لومړنی سروې د وګړو د شمیر پر بنسټ، د ټاکنیز واحد د اندازه معلومه کړئ (پورته 1 جدول وکاروئ).
- د کلي له هرې برخي څخه له 4 – 5 کسانو (همدارنګه له اوسنی پراختیایي شورا) څخه غوښتنه وکړئ تر څو له تاسو سره کښېني او یوه نقشه رسم کړي (یا موجوده نقشه وکاروئ که چېري شتون ولری) او د ټاکنو د واحد پولي معلومي کړي (ښایي له سیمي څخه د لیدنې transect walk اړتیا ولیدل شي)
- په خپله خوښه کارکوونکي/رضاکاران په ګوته کړئ
- د ټاکني د کمیټو غړي په ګوته کړئ (د ټاکني د کمیټې په هکله لنډ معلومات وګورئ)

2. یادونه: د ښاروټو لپاره په ولسي تړون پروګرام کي د پراختیایي شورا جوړولو لپاره 250 کورنی حد ټاکل شوی دی. د کلیوالو سیمو په کچه د پراختیایي شورا د جوړولو لپاره دکورنیو شمیر نه دی محدود شوی (ډېر تر ډېره 15 ناړینه او ښځینه).
3. یادونه: په ملي پیوستون پروګرام کي (ښاري او کلیوال) به موږ فامیل (موږ، پلار او ماشومان) د یو واحد په توګه په پام کي نیوله، خو اوس زموږ لپاره مهم واحد کورنی ده چې ټول هغه وګړي په ګي شامل دي چې له یوه لوښي څخه خواړه خوري (کور).

ټاکني به تل له ټاکنیزو هڅو او مخکي له مخکي د نوماندانو له ټاکلو څخه پرته تر سره شي.

دوهمه کړنه:

- تولنیز کارکوونکي د ټاکنیزو کمیټو 6 غړو ته د دوی د دندو او مسئولیتونو په هکله معلومات ورکوي او هغوی ته لارښوونه کوي تر څو دکلي له وګړو سره لیدنه وکړي او هغوی ته د کلي پراختیایي شورا د موخې، دندو او مسئولیتونو په هکله معلومات ورکړي.

2. کتنه: د ټاکنو تنظیمول :

الف. د کلي پراختیایي شورا د ټاکنو لپاره د کلي په کچه د یوې لویې غونډې را بلل

ب. په کلي کي په شرایطو له برابرو لږ تر لږه 60٪ رایه ورکوونکو سره دکلي په کچه لویه غونډه تنظیم کړئ تر څو د کلي پراختیایي شوراغړي په کښېني وټاکل شي. د کلي د غړو تر څنګ، نور ښکېل اړخونه لکه د ښاروالی استازي، د ګذر وکیل، د ناحیې رئیس او د ځانګړي تخنیکي کارکوونکي (یوازې په ښاري کچه) ښایي ګډون وکړي. د ټاکنو بهیر به د همکارو مؤسسو له لوري تسهیل شي.

I. <u>**د کلي پراختیایي شورا د غړو ټاکني**</u>

الف) د پرانیستي دعا. د کلي یو اوسیدونکي به د قرآنکریم څو آیتونه تلاوت کړي

ب) غونډه به د بهرنی پراختیایي شورا د رئیس/مرستیال یا نورو اداري کارکوونکو په واسطه پیل شي.

ج) کلی (د یوې پراختیایي شورا تر پوښښ لاندې) به د کورنیو له ټول ټال شمیر سره یو ځای په لنډه توګه معرفي کېږي

د) همکاره مؤسسه کلي ته د ټاکنو کمیټه ورپېژني.

ه) د ټاکنو د کمیټي دندي او مسئولیتونه به د ټاکنو د یوې کمیټي د یو غړي په واسطه په لنډه توګه اوریدونکو ته ور وپېژندل شي (دا کېدلای شي د کلي د رضاکارانو په څېر وي)

و) د ټاکنو کمیټه به د کلي پراختیایي شوراګانو د دندو او مسئولیتونو په هکله معلومات ورکړي

ز) د کلي اوسیدونکي اوس د کلي پراختیایي شورا د یو آیډیال غړي د ځانګړتیاوو په هکله نظرونه سره ورکوي او د سیرت، کیفیت او ظرفیتونو په یوه داسي نوملړ هوکړه کوي چې باید د کلي پراختیایي شورا غړي یې ولري.

ح) د ټاکنو کمیټه به د محلاتو د ټاکنو طریقه وړاندي کړي. د کلي اندازې ته په کتلو سره، یو ټاکنیز واحد له 5 – 65 کورنیو څخه جوړ شوی دی (پورته 1 جدول ته وګورئ). له هر ټاکنیز واحد څخه به دوه استازي (1 ناړینه او 1 ښځینه) د کلي پراختیایي شورا د غړو په توګه وټاکل شي.

یادونه: د نوماند په ګډون، هیڅوک دا حق نه لري چې کوم څوک وړاندیز کړي یا د کوم ځانګړي نوماند په استازیتوب خبري وکړي.

ط) دکلي اوسیدونکو دهوکړي له مخي به دهرټاکنیزواحد په مخ کي دولسي تړون په نښان پوښل شوی درایوبکس ځای پرځای کړل شي.

ی) تر ټاکنو د مخه، تولنیز کارکوونکی به د رایو بکس پرانیزي او تش بکس به ټولو حاضرو رایه ورکوونکو ته وښودل شي تر څو هغوی ډاډ تر لاسه کړي چي نوموړي بکس تش دی.

ک) د ټاکنو کیمټه به د رایه ورکوني د بهیر پر مهال د هر بکس لپاره دوه کسه (په خپله خوښه/رضاکار) وټاکي.

ل) د رایه ورکوني پاڼه (باید تش ځای ولري تر څو یو ناړینه او یوې ښځینه ته په کښي رایه ورکړي او رایه ورکوونکي به پوره واک ولري تر څو دواړو ته رایه ورکړي یا ښایې ناړینه پرېکړه وکړي چي یوازي ناړینه ته رایه ورکړی او ښځینه پرېکړه وکړي چي یوازې ښځینه ته رایه ورکړي، چي دا دهر رایه ورکوونکي تر خپلي خوښي پورې تړاو لري).

(c) ketabton.com: The Digital Library

م) که چېرې د بې‌لابېلو دلیلونو له مخې د کلي پراختیایي شورا ته هیڅ کومه ښځه نه وي ټاکل شوې، نو د کلي پراختیایي شورا د اداري پلاوي په مینځ کې د ښځو لپاره ځانګړې شوې څوکۍ به خالي پرېښودل شي او تولنیز کارکوونکي به له کلي سره کار وکړي تر د ښځو لپاره د ذکر شوي ځانګړې شوې څوکۍ د ډکولو لپاره یوازې د ښځو تر مینځ ټاکنې تر سره کړي، شپږ میاشتي وروسته.

ن) هر وګړی به د رایه ورکونې پاڼه ډکه او په بکس کې واچوي

س) د رایه ورکونې ټولې پاڼې به د ټاکنو بکس ته ولوېږي

ع) د رایو شمېرونکي کسان به له بکس څخه د پاڼو تر را ایستلو او شمارلو وروسته ژر تر ژره پایلې اعلان کړي او د رایو پاڼې به د ټولو کلیوالو په مخ کې کېږدي.

ف) د څارنې ډله به رایي وشماري او هغه کسان به اعلان کړي چې تر ټولو لوړې رایې یې تر لاسه کړې وي. په پایله کې به د هر کلستر پر سر دوه ټاکل شوي استازی وي (1 نارینه او 1 ښځینه)

ص) د هر کلستر لپاره ټاکل شوي استازي به خپل ځانونه کلیوالو ته ور وپېژني.

ق) که چېرې کلیوال په همدې ورځ وخت ولري، نو د کلي پراختیایي شورا د اداري پلاوي ټاکنې به هم تر سره شي، له هغې پرته دوی به اعلان وکړي چې د کلي پراختیایي شورا د اداري پلاوي ټاکنې په ______ نېټه د راتلونکي جمعې په ورځ جومات ته نېږدې په ______ بجو تر سره شي.

د پای دعا

II. د کلي پراختیایي شورا د کارکوونکو (اداري پلاوي) ټاکنې

الف) په لنډه توګه د کلي پراخیایي شورا د اداري پلاوي چې وبه ټاکل شي، دندې او مسئولیتونه بیان کړئ او یادونه وکړئ چې د کلي پراختیایي شورا د اداري پلاوي 50٪ برخه غړي به ښځینه وي. همدارنګه یادونه وکړئ چې دا به په مراتبو غوره وي که چېرې د ټاکل شوي اداري پلاوي له غړو څخه یو کس لوستی وي، خو دا اړینه نه ده. د کلي پراختیایي شورا تل د کلي په کچه له لوستي کس څخه غواړي تر څو له دوی سره د فورمو په لیکنه او بشپړرولو کې د مرستیال په توګه رول ولوبوي.

ب) د ټاکنو کمیټه باید حضور ولري

ج) د ټاکنو له کمیټې څخه دوه کسانو ته د رایو د شمېرنې مسئولیت ورکړئ.

د) د شورا غړو ته یادونه وکړئ چې د اداري پلاوي ټاکنې د پراختیایي شورا ټاکنو ته ورته " له نوماند پرته ټاکنې" تر سره کېږي

ه) د رایه ورکونې تشې پاڼې وویشئ

و) لومړی به د شورا رئیس وټاکل شي: د کلي پراختیایي شورا له غړو څخه وغواړئ تر څو د رایو په خپلو خالي پاڼو کې د شورا د هغه غړي نوم ولیکي کوم چې د دوی په آند د ورتیا، سیرت او کیفیتونو له مخې د شورا د ریاست لپاره غوره کس وي.(رایې وشمېرئ او تر مخکې تللو د مخه پایله اعلان کړئ).

ز) دوهم، به د رئیس مرستیال وټاکل شي: د کلي پراختیایي شورا له غړو څخه وغواړئ تر څو د رایو په خپلو خالي پاڼو کې د شورا د هغه غړي نوم ولیکي کوم چې د دوی په آند د ورتیا، سیرت او کیفیتونو له مخې د شورا ریاست د مرستیالی لپاره غوره کس وي.(رایې وشمېرئ او تر مخکې تللو د مخه پایله اعلان کړئ).

ح) دریم، به د کلي پراختیایي شورا منشي وټاکل شي: د کلي پراختیایي شورا له غړو څخه وغواړئ تر څو د رایو په خپلو خالي پاڼو کې د شورا د هغه غړي نوم ولیکي کوم چې د دوی په آند د ورتیا، سیرت او کیفیتونو له مخې د شورا د منشي څوکۍ لپاره غوره کس وي.(رایې وشمېرئ او تر مخکې تللو د مخه پایله اعلان کړئ).

ط) څلورم به د کلي پراختیایي شورا خزانه دار وټاکل شي: د کلي پراختیایي شورا له غړو څخه وغواړئ تر څو د رایو په خپلو خالي پاڼو کې د شورا د هغه غړي نوم ولیکي کوم چې د دوی په آند د ورتیا، سیرت او کیفیتونو له مخې د شورا د خزانه دارۍ لپاره غوره کس وي.(رایې وشمېرئ او تر مخکې تللو د مخه پایله اعلان کړئ).

ي) د ټاکنو په پای کې به، د ټاکنو کمیټه د شورا د کارکوونکو د ټاکنو د پایلو په باره کې یو لیکلی راپور چمتو کړي. د شورا منشي به د یاد راپور یوه کاپي په دوسیه کې وساتي او بله کاپي به د عامه خبرتیاوو په دړه کې ونښلوي.

ک) د کلي پراختیایي شورا غړي او اداري پلاوی کلي ته ور وپېژنئ او د ثبت فورمې بشپړې کړئ.

ل) کله چې د رایه ورکولو لړۍ پای ته ورسېږي، ټولنیز کار کوونکی باید یوه نېټه وټاکي تر څو د کلي پراختیایي شورا نوې ټاکل شوي غړي را ټول کړي. ټولنیز کارکوونکي د نوې ټاکل شوې پراختیایي شورا په لومړۍ غونډه کې برخه اخلي تر څو د کلي له پراختیایي شورا سره بهیرونه او پروتوکولونه را مینځ ته کړي.

د پای دعا

III. د کلي پراختیایي شوراګانو کلستر/ګذر شورا غړي

الف. د ګذر شورا/د کلي پراختیایي شورا کلستر غړي د اړوند ګذر شورا/د کلي پراختیایي شوراګانو کلستر د ټولو پراختیایي شوراګانو له رئیسانو او مرستیالانو څخه عبارت ده. سربېره پر دې، د کلي هره پراختیایي شورا باید یو اضافي نارینه او ښځینه غړي په پام کې ونیسي تر څو د کلي پراختیایي شوراګانو د کلستر غړی شي. (په دې توګه به د کلي پراختیایي شورا کلستر کافي غړي شتون ولري تر څو د کلي پراختیایي شوراګانو د کلستر فرعي کمیټه را منځ ته کړي). د ګذر شورا تر را مینځ ته کېدو وروسته، باید د ګذر شورا/ د کلي پراختیایي

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوراګانو د کلستر د ځلورو اداري کارکوونکو ټاکنې د ګذر جرګې/ د کلي پراختیایي شورا د کلستر غړو تر منځ د پټو رایو په کارولو سره ترسره کېږي.

ب. ټولنیز کارکوونکی، باید د ټاکنو د دې بهیر څارنه وکړي او باید غړو ته د دوی د دندو مسئولیتونو په هکله معلومات ورکړي.

ج. څرنګه چې ټاکل شوي رئیسان او مرستیالان له یو بل سره نه پېژني، ټولنیز کارکوونکي باید دوی ته زمینه برابره کړي او له هر یوه څخه په غوښتنه کولو د څو دقیقو په ترڅ کې د لاندې ټکو په اړه د خپل نظر په وړاندې کولو سره د یو او بل په هکله وپوهېږي:

- ❖ زموږ د کلیو تر ټولو مهمې موضوعګانې څه دي
- ❖ تاسو به د کلي پراختیایي شورا کلستر/ګذر جرګې د رئیس یا مرستیال مقام ته څه پیاوړتیا ور په برخه کړئ

د. کله چې ټولو خبرې وکړې، ټاکنې پیل کېدلای شي، هر څوک د هغه چا نوم لیکي چې د رئیس په توګه رایه ورکوي او په بکس کې یې اچوي. کله چې ټولو کسانو رایه ورکړه، ټولنیز کارکوونکی رایې شمېري او رئیس اعلانوي (د مرستیال د ټاکنې لپاره هم ورته کړنه تر سره کړئ)

ه. که چېرې د ګذر شورا/ د کلي پراختیایي شوراګانو کلستر رئیس نارینه وي، باید ټینګار وشي چې د ګذر شورا/ د کلي پراختیایي شوراګانو کلستر مرستیال باید ښځینه وي. ټاکنې یوازې هغه مهال د اعتبار وړ دي چې په شرایطو د برابرو نارینه او ښځینه رایه ورکوونکو ٪60 په پوره ذکر شوو ټاکنو کې برخه اخیستې وي.

دریم فصل

د سرچینو/لوړې تحلیل او د اړتیاوو ارزونه :

یادونه: په هغه کلیو کې چې ښځې او نارینه کولای شي له یو بل سره وګوري، د ښځو ګډون باید وهڅول شي او په دې تمرین کې باید د کلي د حاضرو غړو نیمه برخه ښځې وي. په هغه کلیو کې چې ښځې او نارینه یو له بل سره نه شي کتلای، د نقشې جوړولو تمرین له نارینه وو سره تر سره کېدلای شي چې د نارینه وو له لوري د جوړې شوې نقشې طرحه به دوی (ښځو) ته وړاندې شي او په نقشه کې به د دوی لپاره لاندې پوښتنې ځای پر ځای کړل شي:

آیا کوم داسې بنسټیز جوړښت شتون لري چې په نقشه کې نه وي راغلی او تاسو غواړئ چې په نقشه کې ورته ځای ورکړئ؟

د ښځو نظرونه او وړاندیزونه باید په نقشه کې شامل او منعکس شي. د ښځو له لوري په نقشه کې د بدلون راورسټلو څخه وروسته، به په نقشه یو ځل بیا د نارینه وو له لوري بحث وشي او وروستی هوکړه باید وشي.

1. د کلیو د نقشې جوړول

د نقشې موخه

د نقشې جوړول د کلي په اړه د عمومي معلوماتو درلودلو په لاره کې یو بنسټیز ګام دی. د نقشې وروستۍ بڼه د عامه سرچینو، د همدې سرچینو وېش او د کلي د ټاکل شوې پراختیایي شورا د غړو د استازیتوب د نمونو په اړه عمومي کتنه/ معلومات وړاندې کوي. د نقشې جوړولو بهیر د کلي پراختیایي شورا په چوکاټ کې د مشرتابه د محرکاتو په اړه لومړني معلومات ورکولای شي. دا نقشه د سرچینو د فزیکي موقعیت: ښوونځي (عامه، خصوصي، مذهبي)، سړکونه، د اوبو سرچینې: عادي کوهیان، ژور کوهیان، کاریز، د ابو لګولو کانالونه، پلچکونه او داسې نور، همدارنګه د پراختیایي شورا ټاکل شوو غړو او ملکانو ښودنه کوي. د نقشې جوړولو بهیر د څو موخو لپاره په کارېږي: الف) په اغېزمنه توګه د سرچینو او مهمو برخو د نقشې جوړول د هغو کسانو په ملتیا چې د سیمې د هر جغرافیایي موقعیت په هکله معلومات ولري. ب) د کلي په ټاکل شوې پراختیایي شورا کې د رئیس او ټاکل شوو غړو تر منځ د تعامل کتنه او تحرکاتو په هکله پوهېدل. ج) د یوې داسې نقشې را منځ ته کول چې د کلي پراختیایي شورا په واسطه د مختلفو پراختیایي فعالیتو له لوري د سرچینو د برابرولو لپاره وکارول شي. سربېره پر دې، وروسته کېدلای شي دا نقشه د تر ټولو بېوزلو کلیو لپاره د سرچینو په تخصیص کې له نورو پراختیایي شوراګانو سره په کار کولو کې وکارول شي. دا نقشه به همدارنګه د کلیو د کلستر نقشې په را منځ ته کولو کې مرسته وکړي چې د کلي پراختیایي شوراګانو له لوري به د سرچینو په تخصیص کې وکارول شي.

د نقشې جوړولو بهیر

1. د کلي د سرچینو د نقشې جوړولو لپاره چمتووالی

په هر محل کې د ځایي ټاکل شوې پراختیایي شورا له غړو سره په اړیکه کې شئ او له دوی څخه وغواړئ چې که چېرې دوی وکولای شي په یوه غونډه (2 – 3 ساعتونو) کې ګډون وکړي چې تاسو غواړئ دوی د نقشې جوړولو په کار کې ښکېل کړئ تر څو د سیمې په هکله په ښه توګه وپوهېږئ. له دوی څخه وپوښتئ چې د پراختیایي شورا د ټولو ټاکل شوو غړو او بېلابېلو فرعي کمیټو د غړو د ناستې/غونډې لپاره به تر ټولو ښه ځای کوم وي او همدارنګه د نقشې د جوړولو لپاره د یو ښه ځای ولټوي. دنقشې جوړولو تمرین یوه پراخ ځای (د باران د نه شتون په صورت کې، به ښه دا وي چې په بهر کې وکارول شي) ته اړتیا لري. دا به ډېره ښه وي چې وپوښتنه وشي چې که کوم بل وخت کومې بلې اداري د دې اداري واحد نقشه جوړه کړې وي، که چېرې جوړه شوې وي نو د هغې د یوې کاپي غوښتنه وکړئ. وګورئ چې په دې نقشه کې څه شی دي او په دې نقشه کې د کوم شي ور ډېرولو ته اړتیا لیدل کېږي او همدارنګه وګورئ چې دا نقشه په کوم وخت کې جوړه شوې ده تر څو وکتل شي چې ډېره پخوانۍ نه وي.

د دې تمرین د تر سره کولو لپاره، تسهیل کوونکي ډله باید لږ تر لږه له څلورو کسانو څخه جوړه شوې وي او نورو کسانو ته به په کلي کې د محلاتو د شمېر پر بنسټ اړتیا ولیدل شي. د نقشې جوړولو د بهیر تسهیلوونکي ډله باید پرېکړه وکړي چې څوک به اصلي/عمومي تسهیل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوونکی (چې دنده به يې د اداري معرفي کول او د دوي د پلان په هکله معلومات وړاندي کول وي) وي، څوک به د کارتونو په ليکلو، نوټ اخيستلو، د ډلو تسهيل، د دروازه ساتونکو او ماشومانو په سمبالولو، او داسي نورو کي مرسته وکړي. د دې کړني در تر سره کولو لپار اړين توکي له فلش کارتونو او کافي اندازه مارکرونو څخه عبارت دي. که شوني وي د ساحې ډله/ټيم بايد د هغو فرعي ولسواليو نقشه جوړه کړي چې د کلي د مهمو سړکونو، سيندونو او نور مهمو ټکو او نورو ... څرګندونه وکړي. د نقشې جوړولو په ورځ، تسهيل کوونکي بايد تر ټولو د مخه را ورسيږي. له هغه ګډون کوونکو څخه چې پر ټاکلي وخت حاضر شوي وغواړئ تر څو له تاسو سره د ځای په چمتو کولو، د کښناستلو په ترتيباتو نيولو، له پاڼو او اضافي توکو د ياد ځای په پاکولو کې مرسته وکړي.

2. د نقشې جوړولو د بهير تسهيل

کله چې ډېرى (که ټول نه وي) ګډون کوونکي را ورسيدل نو اصلي تسهيل کوونکی :

- له ټولو ګډون کوونکو سره روغ بړ کوي، خپل ځان او خپله ډله ورپيژني، او ګډون کوونکو ته وخت ورکوي تر څو يو بل تسهيل کوونکو ته ور وپيژني; وروسته اصلي تسهيل کوونکی د دې غونډې موخه تشريح کوي: د دې غونډې موخه د کلي په اوږدو کې د فزيکي او بشري سرچينو د نقشې جوړول دي. د نقشې جوړولو د کار تر بشپړېدو وروسته، يوه کاپي بايد د کلي پراختيايي شورا د رئيس په واک کې ورکړل شي. دا ډېره مهمه ده چې په پيل کې بايد هر څه روښانه وي چې دا څېړونکې ډله دلته د دې لپاره نده راغلي چې د ستونزو د حل لارې او يا نورې مرستي وکړي ، بلکې د دې کړني موندني او لاس ته راوړني به له دولت سره مرسته وکړي تر څو خپلې کړني او پراختيايي بهير په ښه توګه تنظيم کړي. د يادولو وړ ده چې بايد يادونه وشي چې دا نقشه به د تر ټولو بېوزلو محلاتو په ګوته کولو کې وکارول شي، چې دا به د ګډون کوونکو په ښکېلتيا او د نقشې په کره والي اغېز ولري.
- له دې وروسته به له ګډون کوونکو څخه وغوښتل شي تر څو ځانونه په کلي کې د محلاتو له مخې په ډلو سره وويشي چې دا ډلې به وروسته د نقشې په بېلابېلو برخو په ناپېيلي/مستقله توګه کار وکړي.
- کله چې ګډونوال سره تنظيم شول، تسهيل کوونکی د ګډونوالو په مرسته کولای شي د فرعي ولسواليو په کچه د نقشې په کارولو سره، پر ځمکه باندي د کلي ښه رسم کړي. که چېرې داسي کومه نقشه شتون ونلري، له يوه ګډون کوونکي څخه وغواړئ چې په ځمکه باندي (که له دروازې څخه د ننه وي نو تباشير وکاروئ) د لرګي په کارولو سره د کلي نقشه/يوه کلي طرحه رسم کړي او مهم سړکونه، سيندونه او بېلابېل فرعي واحدونه لکه کوچني کلي په کښې ځای پر ځای کړي. د دې نقشې/طرحې اندازه بايد له 6 – 8 مترو پورې وي چې په دې سره د ټولو ګډونوالو لپاره کافي ځای شتون لري تر څو په نقشه باندي کار وکړي او د خپلو اړوندو سيمو نقشه جوړه کړي.
- کله چې ياده طرحه بشپړه او د ځمکې مهمي نښې په ګوته شوې، نو خلک کولای شي چې پرې پوه شي، اصلي تسهيل کوونکی بايد له ګډون کوونکو څخه وپوښتي چې آيا دوی له دې طرحې، فزيکي شکلونو او د کوچنيو کليو له پولو سره چې په دې طرحه کې ځای پر ځای شوي دي موافق دي;
- د هر يوه تر هوکړې وروسته، د ټاکل شوو شوراګانو د غړو له ترکيب څخه جوړې شوې ډلې هره يوه د خپلې سيمې (محلاتو) په استازيتوب او له هر محل څخه د 5 – 10 پورې عادي خلک به کار پيل کوي.
- په پيل کې، دوی به هر محل کې د کورنيو اټکلي شمېره ټاکي، په خپلو اړوندو کوچنيو کليو کې د سرچينو: جوماتونو، عمومي سړک، لويو لارو، ښوونځيو او روغتيايي آسانتياوو (که شتون ولري)، د اوبو زېرمو، برېښنا، پلچکونو، مارکېټونو (که شتون ولري) او نا دولتي اداري شتون (يا پخوا وخت کې د نا دولتي اداري شتون) او داسي نورو په هکله نظرونه سره تبادله کوي او د نظر ورکوني په کارتونو کې يې ليکي.
- دا فزيکي سرچيني او پراختيايي اداري وروسته په هغه لويه نقشه کې ځای پر ځای کېږي چې پولې يې د مخه رسم شوي دي. له هيلې سره سم دوی بايد په مناسبو ځايونو کې ځای پر ځای شي چې په دې سره به نقشه کره وګڼل شي. که څه هم امکان لري چې وخت په تېرېدو وي او د دې کړني ترسره کول شوني نه وي، نو په دې حالت کې، د نظر ورکوني کارتونه له سرچينو سره په تصادفي توګه په کوچنيو کليو (hamlets) کې ځای پر ځای کېږي.
- کله چې ټولې سرچيني په نقشه کې ځای پر ځای شوې، ټول ګډونوال بېرته خپلو ځايونو ته راستنېږي او د هر فرعي واحد له مخې، له هر فرعي واحد څخه يو کس د نظر ورکوني هر يو کارت د ټولو ګډونوالو پر وړاندې لولي تر څو ډاډ تر لاسه کړي چې ټول ګډونوال له هغو فزيکي سرچينو سره موافق دي چې په نقشه کې ځای پر ځای شوي دي.
- له هرې ډلې څخه غوښتنه کېږي تر څو په مناسب موقعيت کې د هرې ټاکل شوي پراختيايي شورا استازو او د کلي پراختيايي شورا اداري پلاوي ځای پر ځای کولو په موخه نظرونه ورکړي. ملک سره له خپلو بېلا بېلو رسمي دندو سره بايد همدارنګه په نقشه کې راشي. په پای کې، له کليوالو څخه پوښتنه کېږي چې آيا بل څوک د شخړو په هواري او ټيکاو يا په بهر کې له دوی څخه د استازيتوب په برخه کې له دوی سره مرسته کوي. دا کسان بايد همدرانګه په نقشه کې ځای پر ځای شي.
- (هيله ده په ياد ولرئ: د نقشې جوړولو دا برخه په پاملرني سره سمبالولو ته اړتيا لري.

- د نقشی د دی برخی اجراکول ډیر زیار او پاملرنی ته اړتیا لری. د شورا غړی او حتی ملکان کیدای شی په ښه ړونتیا سره په نقشه کی ځای په ځای شی، کله چې د غير رسمي مشرانو په اړه پوښتنه کوئ، هيله ده په داسي توګه وپوښتئ چې د هغوی د رول او کار، پوهي او حکمت ستاينه مو کړې وي. د هغو مهمو فعالينو په توګه ورسره چلند وکړئ چې د عامه خير ښېګڼې په لاره کې هڅه کوي).
- د دې بهيرله لارې، تاسو هغه عامه او بشري سرچيني را منيځ ته کړې دي چې د يوه کلي لپاره مهمه پانګه ده يا ښايي هغه د واک څښتنان (زورواکي) مشخص کړل چې هېر شوي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- همدارنګه امکان لري چي بې‌لابېل فرعي واحدونه د مهمو سرچینو د موقعیت په اړه مخالف وي. په دې حالت کې، اصلي تسهیل کوونکی باید هڅه وکړي تر څو د مخالفت لاملونه وپلټي او داسي يوه لاره ومومي چې د ټولو توافق تر لاسه کړي.
- تاسو همدارنګه کولای شئ وپوښتئ که چېري کوم محل خاصي ځانګړتیاوي ولري لکه داخلي بېځایه شوي کسان، یا کوچیان او نور... که چېرې شتون ولري، نو دا په همغه محل کي وښایاست او د وګړو شمېر يې نوټ کړئ.
- کله چي هر څه په نقشه کي راغلل، تاسو کولای شئ له اوریدونکو څخه پوښتنه وکړئ چي موږ له دې نقشي څخه څه زده کولای شو. که چېرې تاسو وخت ولرئ، نو کولای شئ بحث وکړئ چي دا نقشه د سرچينو د وېش په اړه د څه شي ښکارندويي کوي، آيا کوم يو محل کوښه شوی دی، یا دا کېدلای شي د کلي په راتلونکو پراختیایي پلانونو کي په نښه شي؟
- د تسهيل کوونکي هغه غړی چې د پاڼ پر مخ د نقشي د کاپي کولو لپاره ګومارل شوی دی، د تسهیل پر مهال نقشه کاپي کوي.
- په پای کې، له ګډونوالو څخه ددوی د مرستي له کبله په مننې سره دوی ويل کېږي چي ددې نقشي يوه کاپي به له دوی سره شريکه کړل شي.

د معلوماتو پروسس، تجزيه او تحليل کول

دفتر ته په راستنېدو سر، د څېړني ډله بايد د نقشي د کاپي په کارولو سره چي د همدې ډلي د يوه غړي له لوري چمتو شوي ده، يوه لويه نقشه جوړه کړي چي نښې او اختصاري علامي په کي موجودي وي. دا مهمه ده چي د نښو او اختصاري علائمو ټاکنه بايد منطقي وي، چي په دې توګه لوستونکي په آسانه توګه کولای شي په هره نښه پوه شي او نقشه تحليل کړي. په پای کي، دا ډله بايد په نقشه باندې د نقشي د جوړوونکو نومونه او نېټه وليکي تر څو د نقشي له کاروونکو کسانو سره د نقشي په اړه د پوښتنو را ولاړېدو په صورت کي له دوی سره په آسانه توګه په اړيکه کي شي. په ياد ولرئ چي د ځايي شورا لپاره د نقشي يوه کاپي چمتو کړئ.

کله چي نقشه جوړه شوه، نو په نقشه کي نښې او اختصاري علامي وګورئ. د لاندي پوښتنو پوښتل به په دې برخه کي ګټور وي: په نقشه کي د فزيکي او بشري سرچينو له پاره کارول شوي نښې/نمونې په کلي کي د سرچينو د تخصيص په هکله د څه ويندويي کوي؟ آيا دا نمونې د سرچينو تمرکز ښيي؟ که چېرې همداسي وي، نو تاسي ولي فکر کوئ چي سرچيني متمرکزي دي: زورواکو کسانو د خپلي استوګني په سيمه کي سرچيني متمرکزي کړې؟ دې کلي محدودي مالي مرستي په واک کي درلودې چي وېي نه شو کړای تر څو د کلي ټولي برخي تر پوښښ لاندي راولي؟ په کلي کي کومه برخه، اوبه/ ښوونځي/ سړکونه/ او داسي نور لري او کومه برخه يې نلري؟ آيا په ځانګړو کليو کي لږکی ډلي (دوی کېدلای شي نژادي ډلي، داخلي کډوال او يا نور وي) شتون لري او آيا نقشه د نژاد او سرچينو ته د لاس رسي تر مينځ د اړيکي ښودنه کوي؟

دا پوښتني به بې له شکه هغه نمونو ته اشاره وکړي چي د ځانګړو محرکو قوو ښودنه کوي چي ټولنيزو کارکوونکو ته په کار ده چي ورباندې وپوهېږي. که چېري د نفوذ لرونکو کسانو مداخله او يا هم د ځانګړو کسانو ګوښه کېدنه شتون ولري، نو دا به په نقشه کي په ښکاره توګه وښودل شي. ټولنيز کارکوونکي بايد په دې هکله خبر وي او کوښښ وکړي چي په راتلونکي کي دا برخي پاتي نه شي.

هغه څه چي بايد په پام کي ونيول شي

- د نقشي جوړولو بهير تسهيل کوونکو ته اجازه ورکوي تر څو د شورا د غړو او د شورا د غړو او رئيس د خپلمينځي د محرکو قوو په اړه وپوهېږي، په ورته وخت کي، ښايي داسي پېښې هم شتون ولري چي د شورا رئيس او ځيني غړي دا بهير په بشپړه توګه تر خپله ولکه لاندي راولي او په نقشه کي پولي له خپلي خوښې سره سمي په رسم کړي. دا مهمه ده چي بايد يادښت (يادداشت) کړل شي چي څوک له خپل تسلط څخه کار اخلي او څوک د چا ملاتړ کوي، خو بيا هم هڅه وکړئ تر څو ټول ګډون کوونکي په دې بهير کي ښکېل کړئ. په ډلو باندې د خلکو وېش، تر څو په خپلو اړوندو سيمو/حوزو باندې کار وکړي، يوه مهمه طريقه ده چي له هري سيمي/حوزې څخه د خلکو د ونډه اخيستلو په هکله ډاډ ورکوي.
- د نقشي جوړولو بهير بايد په ټوليزه توګه د اصلي پولو د کره والي/سموالي په هکله چي کېدلای شي د نقشي جوړولو يوه ستونزمنه برخه وي، ډېره پاملرنه/ انديښنه ونه کړي، بلکي په نقشه کي د ځای پر ځای شوو فزيکي او بشري سرچينو کره والی/سموالی ته ډېره پاملرنه وکړي.
- دا مهمه ده چي دا نقشه د ' يو کاري سند' په توګه په پام کي ونيول شي چي په فزيکي توګه له هري سيمي/حوزې څخه په ليدني او له ځايي اوسېدونکو سره د نقشي د محتوا په اړه په بحث کولو سره به تائيد/تصديق او د اړتيا په صورت کي بدلونونه په کښي راشي.

د نقشي د کاروني ګټور ځايونه

- په ځايي کچه له ټاکل شوو کسانو سره، د سيمي نقشه جوړول د يوې څېړني يا پروژې/پروګرام د کړني د ور پېژندلو لپاره يوه مهمه وسيله ګڼل کېږي.
- دانقشه د ملکانو، با نفوذه کسانو او زورواکو د استوړني ځايونه (power centers) او هغه سيمي ښيي چي د سياسي/ټولنيزو ملحوظاتو له مخي ګوښه شوي دي يا په لېرې سيمو (سړکونو ته د لاس رسي په برخه کي) کي پرتي دي او کېدلای شي په کلي کي د هغو جغرافيايي برخو په اړه د ستراتيژۍ په جوړولو کي ترې کار واخيستل شي چي تمرکز ته اړتيا لري.
- دا نقشه په کلي کي د هغو برخو د پېژندلو په برخه کي ګټوره پرېوزي چي احتمالاً د پراختيايي ادارو پاملرنه ځان ته را اړوي او يا په عمومي توګه له پراختيايي بهيرونه څخه پاتي شوي دي.
- دا نقشه مرسته کوي تر د ملکانو، با نفوذه کسانو او زورواکو د استوړني ځايونو (power centers) په تړاو د پراختيايي ادارو د کړنو موقعيت وکتل شي.
- نقشه جوړول يوه هغه ساده لاره ده چي د واک د نا برابرو اړيکو ليد/بصيرت را مينځ ته کوي چي د ټولنيزو کارکوونکو لپاره مهمه ده تر څو په اړه يي خبر وي.
- دا نقشه کېدلای شي د تر ټولو بېوزلو برخو (د سرچينو د نه شتون، زورواکو کسانو شتون، لرې واټن، د نا دولتي ادارو د نه شتون او داسي نورو پربنسټ) په پېژندلو کي وکارول شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

- دا نقشه کېدلای شي له سیمه ایزو دولتي ادارو څخه د سرچینو د تر لاسه کولو په موخه د حق غوښتنې د وسیلې په توګه وکارلو شي.

2. د بېوزلۍ تحلیل او تجزیه

یادونه: په هغه کلیو کې چې نارینه او ښځینه کولای شي په ګډه سره په غونډه کې ګډون وکړي، ، په غونډه کې د ګډون په موخه باید ښځې وهڅول شي; او په غونډه کې د کلي د حاضرو غړو نیمه برخه باید ښځې وي. په هغه کلیو کې چې ښځې او نارینه یو له بل سره په ګډه ملاقات/لیدنه نه شي کولای، نو د بېوزلۍ تحلیل او تجزیه کېدلای شي له نارینه وو سره تر سره شي چې وروسته به د دې تحلیل او تجزیې لومړۍ طرحه ښځینه وو ته وړاندې کړل شي او د دوی لپاره به لاندې پوښتنو ته په کښې ځای ورکړل شي:

آیا د تاسو په آند داسې کومې ځانګړتیاوې شتون لري چې په دې تحلیل او تجزیه کې نه وې راغلي او تاسو غواړئ چې په کې اضافه یې کړئ؟ ټولنیز کارکوونکي باید په ټولو هغو ځانګړتیاوو بحث وکړي چې د ښځو له لوري اضافه شوې دي هره ځانګړتیا په مختلفو ډلو (ښه ، مېنځنۍ/متوسط ، بېوزله او نور...) کې په پام کې ونیسي. د بېلګې په توګه، که چېرې ښځو یادونه کړې وي چې شبکې/ په واک کې کسانو ته لاس رسی توپیر لري، له دوی څخه دلارو چارو او وسیلو په اړه وپوښتئ.

د ښځو تبصرو او وړاندیزونو ته باید ځای ورکړل شي او د بېوزلۍ د تحلیل په پوسټر کې منعکس شي. د ښځو له لوري د تبصرو او وړاندیزونو تر اضافه کولو وروسته، د یاد پوسټر په هکله باید له نارینه وو سره یو ځل بیا بحث وشي او باید وروستۍ هوکړه تر لاسه شي.

د بېوزلۍ د تحلیل او تجزیې موخه :

د بېوزلۍ تحلیل او تجزیه د کلي، د کلي د بېوزلۍ د کچې، او بېوزلۍ او ګوښه توب تجربه کوونکو بېلابېلو خلکو په اړه د پوهېدلو بنسټ بلل کېږي. د بېوزلۍ تحلیل او تجزیه یوه مهمه ګډه ایزه طریقه ده چې د بېوزلۍ په هکله د خلکو درک تر لاسه کوي او هغه بېلابېل ټولګي او لېواله ډلې په ګوته کوي، له چا سره چې کېدلای شي ستونزې او د خوښې وړ فعالیونه وسپړل شي. د بېوزلۍ ارزونه چې دلته ذکر شوې ده له هرکلي سره د خپلو معیارونو له ټاکلو سره فاعلي یا شخصي بڼه لري.[3] که څه هم، په دې ځای کې ذکر شوی تحلیل او تجزیه، به اجازه ورکړي تر څو تر اغیز لاندې بېلابېل وګړي په ګوته کړي: لکه د ځمکې نه درلودونکي، د خوراکي توکو له کمښت سره مخ شوي بزګران، د ښځینه سرپرست لرونکې کورنۍ، معیوبین، هغه بزګر چې تر خپلې اړتیا ډېر حاصلات پلوري، د څارویو د لویو رمو خاوندان، او داسې نور...

د بیوزلۍ د شننې/تحلیل او تجزیې بهیر:

1. د بېوزلۍ شننې/تحلیل او تجزیې ته چمتووالی

د دې کړنې د تر سره کولو لپاره اړتیا لیدل کېږي چې تسهیل کوونکي (لږ تر لږه 3 – 4 کارکوونکو ته اړتیا ده) یو ځل د مخه کلي ته لاړ شي او د کلي پراختیایي شورا له رئیس او غړو څخه وغواړي تر څو د هر محل د هرې کورنۍ نومونونه د نومونو په کارتونو (***name cards***) کې ولیکي.

د یو مناسب ځای په ګوته کول (یو بې طرفه ځای، چې د نفوذ لرونکو کسانو د کور مخه نه وي) چې د تر ټولو بېوزلو او ګوښه شوو کسانو په ګډون د کلي ټول اوسېدونکي په کې راحت وي. د کلي پراختیایي شورا له رئیس څخه وغواړئ تر څو له ټولو محلاتو څخه د کلي پراختیایي شورا د غړو له لارې په غونډه کې د ګډون په موخه د هر محل له بېلابېلو کورنیو څخه 7 – 10 کسانو پورې را وبولي.

د کړنې په ورځ، تسهیل کوونکی باید فلش کارتونه او مارکرونه په وخت سره راورسوي.

تسهیل کوونکی به وګوري چې څومره خلک شتون لري و له هر محل څخه استازیتوب به وګوري: که چېرې په ښکاره توګه لږ استازیتوب تر سترګو شي، د کلي پراختیایي شورا له غړو څخه باید وغوښتل شي تر څو خلک غونډې ته را وبولي. که چېرې کلی کوچنی وي، 25 – 50 کورنیو پورې نو د کورنیو یوه لویه سلنه (60 – 80 سلنه) کولای شي حاضر وي، که چېرې کلی لوی وي – 200 کورنۍ – نو د کورنیو سلنه به کوچنۍ وي. تر ټولو مهمه، د هر کلي د محل له بېلابېلو کورنیو څخه باید بېلابېل کسان شتون ولري! دا هم مهمه ده چې یقیني کړل شي چې له هر محل څخه خلک د خلکو د بېلابېلو برخو استازیتوب کوي. او په وروستنۍ برخه کې باید، له کلیو څخه یوازې د شتمنو او منځیو طبقو خلکو د استازیتوب مخنیوی وشي.

2. په کلي کې د تسهیل بهیر

1. لومړی ګام – پېژندګلوي او موخه

تسهیل کوونکي[4]

- له ټولو ګډونوالو سره روغبړ کوي، خپل ځان ورپېژني او د کلي اوسېدونکو ته وخت ورکوي تر څو هر یو خپل ځان تسهیل کوونکو ته ور وپېژني.
- د غونډې موخه تشریح کوي: د دې کړنې موخه داده تر څو د کلي د اوسېدونکو د اقتصادي او ټولنیز وضعیت په هکله پوه شو. دا مهمه ده چې په پیل کې هر څه د شونتیا تر کچې روښانه وي چې د دې کړنې موندنې به د کلیو د بیا رغونې او پراختیا له وزارت سره مرسته وکړي تر څو خپلې کړنې او پراختیایي بهیر په ښه توګه تنظیم کړي، (او د نورو کلیو سره په تړاو د دې کلي په هکله په پوهېدلو کې له موږ سره مرسته کوي)
- د نقشې پر بنسټ، تاسو د محلونو په هکله له مخکې پوهېږئ، اوس له خلکو څخه وغواړئ تر څو په خپل کلي کې د بېلابېلو محلونو/برخو پر بنسټ په ډلو سره ووېشل شي (د بېلګې په توګه شمال، جنوب، ختیځ، لویدیز یا زاړه کلی، نوی کلي، او داسې نور) اوس ولټوئ چې هلته څو محلونه دي، (دا به له تاسو سره مرسته وکړي تر څو معلوم کړئ چې د کومو محلونو پوره، کمرنګ او یا هم هېڅ استازیتوب نه دی

---

[3] په ځینو کلیو کې شایې ډېرې شتمنې کورنۍ شتون ولري (لکه د ځمکې خاوندان چې ډېره ځمکه او یا سوداګري لري، او همدا راز په ځینې کلیو کې، تر ټولو شتمنې کورنۍ چې یوازې څو محدود هکتاره ځمکه لري.)

[4] د بیوزلۍ تحلیل یو پیچلی تمرین دی او له 3 – 4 کسانو ته اړتیا لري. تسهیلونکي ډله باید پربکړه وکړي چې څوک به تسهیلونکی وي او څوک به د معلوماتو په تنظیمولو کې مرسته کوي، چې په دې توګه ټول ګډونکونکي کولای شي په خرګند ډول وګوري چې څه شی لاس ته راځي. یو تسهیلونکی باید دروازه ساتونکي سمبال کړي او یو هم د ماشومان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شـوي – که چېرې د کوم محل اسـتازيتوب نه وي شـوی، نو مهمه ده چې له نومړي محل څخه خلک په ګوته کړل شـي او په غونډه کې د ګډون لپاره را وبلل شي. دا به د دبېوزلی د تحليل پوره کره والي ډاډمن کړي).

- ډاډ تر لاسه کړئ چې د هر ګډون وال د ناستې ځای راحت دی او کولی شي چې ګډون وکړي

2. دوهم ګام – د کتګوريو را مينځ ته کول

اصلي تسهيل کوونکی

- غونډه له حاضـرو خلکو څخه د لاندې پوښـتنو په پوښـتلو سـره پيل کوي ' آيا موږ ټول د ژوند کولو د شـرايطو له مخې سـره ورته يو؟ موږ ټول په يوه ډول ژوند کوو؟ ... موږ ټول خپله ځمکه لرو؟ موږ څنګه کرل کوو؟ موږ خومره څاروي لرو؟ موږ څه کار کوو؟ موږ څه خورو؟ موږ د کال په اوږدو کې څومره ځمکه لرو؟ موږ څه اغوندو؟ زموږ د ماشومانو زده کړې؟ هغه شتمنی چې زموږ ملکيت دی، د کورونو ډول، او داسې نور. دا به خلکو ته د هغه څه په اړه يوه مفکوره ورکړي چې تاسـو هڅه کوئ تر لاسـه يې کړئ او دوی ته به ورتيا ور په برخه کړي تر څو د خلکو/کورنيو تر مينځ د شـته توپيرونو د ډول په هکله نظرونه سـره تبادله کړي. هيله ده په ياد ولرئ چې تاسـو بايد د هغو مهمو برخو (په ټولو کليو کې به وپوښـتل شـي) په هکله پوښـتنه وکړئ چې د شـاخصـونو په توګه وکارول شـي: د درلودونکي ځمکي کچه، د څارويو شـمېر، عايد (افغانی \مياشـت)، د خوراکي توکو خونديتوب (د هغه مياشـتو شـمېر چې پکې د خوراکي توکو له مخې خوندي وي)، د بېکاری په فصـل کې د خوراک کولو وختونه، د ماشـومانو زده کړې، د پوروونو راکړه/ورکړه، پيشـکي مزدونه، د پيسـو حوالې (کومه سـيمه /هېواد او په کال کې څومره).
- ګډونوالو ته قلمونه او کارتونه په واک کې ورکړئ او له دوی څخه وغواړئ تر څو توپيرونه د نظر غوښـتنې په کارتونو کې وليکي- په حقيقت کې دا ځانګړتياوې دي. په دې وخت کې شوني ده چې له خلکو څخه د نمونو په هکله مخکې له مخکې څخه وپوښتل شي – د ځمکې درلودنې، درلودونکو څارويو او د کورونو ډولونه، او داسې نورو د اندازې تر مينځ توپير څه دي. د کړنې د دې برخې تر بشپړېدو وروسته، له خلکو څخه وغواړئ تر څو دا ځانګړتياوې ډلبندي کړي – د درلودونکي ځمکې، څارويو اندازه، د کور ډول، د خوراکي مصـــرفي توکو ډول، زده کړه او داسې نور...
- د ځانګړتياوو د ډلبندی پر بنسټ، له خلکو څخه وپوښتئ چې په کلي کې څو ټولنيزې- اقتصادي ډلې شتون لري او له دوی څخه وغواړئ چې نښه/علامه ګذاري يې کړي. په ډېر احتمال، خلک به د شتمنو، منځنيو، بېوزله او ډېرو بېوزله نښې وړاندې کړي. ښايي تاسو ونه غواړئ چې د شتمن، منځنی، بېوزله او ډېر بېوزله نښې وکاروئ ځکه خلک به له دې نښو سره هوسا/راحت نه وي، خو دا مهمه ده چې په واضح ډول داسې را مينځ ته شوې کټګوری شتون ولري چې يو له بله د پوهېدو وړ وي.
- د ټولو خلکو له هوکړې څخه د ډاډ تر لاســه کولو په موخه، له يو کس څخه وغواړئ تر څو يو ځل بيا د هرو کتګوريو ځانګړتياوې ولولي او خلکو ته فرصت ورکړئ تر څو بدلونونه په کې راولي.

3. دريم ګام – ډلبندي/طبقه بندي

- اوس، د نومونو هغه کارتونه وکاروئ چې د کلي پراختيايي شورا له رئيس څخه مو تر لاسه کړي دي او د هر محل نوم واخلئ او د ځانګړي محل له خلکو څخه وغواړئ تر څو دا نوم په يوه له کتګوريو کې کېږدي. دا مهمه ده چې د هرې کورنۍ (د نوم کارت) په اړه، خلک بحث کوي چې ولې دا کارت په يوه ځانګړې کتګوری کې ايښودل کېږي، ډاډ تر لاسه کوي چې د اړوند محل د خلکو او له نورو ټولو سره د دوه ځله ازمويلو تر مينځ هوکړه موجوده ده. دا بهير احتمال لري چې د نورو ځانګړتياوو د رامينځ ته کېدو سبب شي، لکه پوروړيتوب، کډوالي، د خوراکي توکو خونديتوب، په ځانګړو فصـلونو کې د ځانګړو خوړو خوړل، او داســې نور. دا بهير به د ګډونوالو تر مينځ مناظرې ته لاره هواره کړي او تسـهيل کوونکي بايد دې مناظرې ته اجازه ورکړي تر څو دوام ومومي او يوه رغنده پايله په لاس راشـي. د دې بهير پر مهال، احتمالاً چې نوې کتګوری/ټولګي، لکه ټيټ منځنی، خورا بېوزله، لوړه مينځنۍ، برخې را مينځ ته شـي، لکه څنګه چې يو شـمېر کورنۍ له را مينځ ته شوو کتګوريو/ټولګيو سره سمون نه خوري. نورې رامينځ ته شوې کټګورۍ بايد ور زياتې شي او د نومونو هغه کارتونه چې له شتمن، مينځني يا بېوزله سره سمون نه خوري، بايد په نوو کټګوريو کې کېښودل شي.
- په دې برخه کې، له ګډونوالو څخه وغواړئ تر څو د زوی، وريرونو يا هر هغه نوم کېږدي چې د ښـځو په مشـــرۍ د کورنيو لپاره کارول کېږي او ډاډ تر لاسه کړي چې دا په روښانه توګه په ګوته شوي دی چې په دې سره به وروسته (د ښځو د هڅونې د کړنو/تمرينونو لپاره) دوی د ګډه اخيستونکو ډلو په توګه په آسانه ډول په ګوته کړل شي.
- د دې کړنې په پای کې، تسـهيل کوونکی بايد له ګډونوالو څخه معلومات تر لاســه کړي، چې آيا دوی غواړي په دې برخه کې څه نور شـــ اضافه کړي او هم بدلون راوړي او د ګډونوالو له ګډون او وخت ورکولو څخه مننه وکړي.
- په پای کې، ټولو کارتونو ته بايد په داسـې ډول شـمېره او کوډ ورکړل شـوي وي چې کتګوری/ټولګي له ځانګړتياوو او د کورنيو له نومونو سره په دفتر کې په آسانه توګه سره سر ورکړل شي.

هغه احتياطي اقدامات چې بايد د ناستې پر مهال په پام کې ونيول شي

- ښــايي په غونډه کې زورواکي کســان شــتون ولري او هڅه وکړي چې غونډه تر خپل واک لاندې راولي/ مداخله وکړي. دا ځکه چې ډېر شمېر نا دولتي اداري د معيشت شننه/تحليل تر سره کوي تر څو معلوم کړي چې څوک بايد مرستې تر لاسه کړي او يا د راشن/ځېرۍ د وېش په نوملړ کې شامل شي، او يا د تخم پيسې تر لاسه کړي، او داسې نور. نو په غونډه کې به نومړي کسان به هڅه وکړي تر څو بحث په داسـې توګه پر مخ بوزي چې د خپل قوم، قبيلې غړي يا د هغوی کاريګر، بزګران او داســې نورو ته په کې لومړيتوب ورکړي او په پايله کې يې اعتبار تر لاسه کړي. هغو سرچينو ته لاس رسی ومومي چې نا دولتي اداري يې راوړي. دا مهمه ده چې له دا ډول کسانو سره په داسې توګه چلند وشي چې له غونډې څخه کوښې کړل شي او په جلا توګه له دوی سره کار يا مرکه وشي تر څو له غونډې څخه لرې وساتل شي او د سيمې په هکله له دوی څخه معلومات تر لاسه شي او يا هم له غونډې څخه وايستل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- دا هم امکان لري چي خلک به هڅه وکړي، چي د امکان تر حده ګڼ شمېر کورنۍ د بېوزلو په کټګوريو کي ځای پر ځای کړي او تاسو باید په دي هکله وپوهېږئ. نو له دې امله تاسو باید د هري کورنۍ په هکله له لويي ډلي څخه وپوښتئ – نه په ډله کي يوازي له يو يا دوه کسانو څخه - بحث وکړئ چي ولي دا کارت باید په یوه ځانګړي کټګورۍ کي کېښودل شي. ډله باید د يوي ځانګړي کټګورۍ د ډېرى ځانګړتياوو په هکله بحث وکړي چي دوى غواړي کارت په کي کېږدي. په ياد ولرئ چي، لږ تر لږه 3 – 4 – 5 ځانګړتياوي باید وکارول شي که چېري کارت په همغه کټګورۍ کي کېښودل شوى وي.
- هر کلي يو لوى شمېر واړه ماشومان لري، چي احتمالاً غونډه اخلال کړي. هري تسهيل کوونکي ډلي ته په کار ده تر څو يو کس ته دنده ورکړي چي ماشومان له غونډي څخه خوا ته کړي له دوى سره لوبي وکړي او يا داسي کړنه تر سره کوي چي په کلي کي د ماشومانو له نظره ورته کتل کېږي.
- تسهيل کوونکو ته په کار ده تر څو ځانونه ډاډمن کړي چي په کلي کي له ټولو برخو څخه نارينه ګډون کوي او د معيشت په تحليل او تجزيه کي مرسته کوي او ډاډ تر لاسه کړي چي د ګډون کوونکو تر مينځ متقابل عمل شتون لري تر څو معلومه شي چي د نوم کارتونه په کومه کټګورۍ کي راځي چي په کي کېښودل شي او د هري ډلبندۍ د ځانګړتياوو په هکله په شريکه پرېکړه وکړي. دا به د معيشت خورا کره تحليل تامين کړي.
- دا مهمه ده چي تاسو به کلي ته په تللو او د يو شمېر کورنيو په کتلو سره دا معلومات يو ځل و ارزوئ تر څو وګورئ چي د معيشت په کټګورۍ کي د کورنۍ ځای سم دى يا بدلون ته اړتيا لري; يا د دې پر ځای، که چېري تاسو اضافي کړني تر سره کوئ، تر ټولو بېوزله يا ډېر بېوزله وټاکئ (ستاسو د موخي بر بنسټ) او کله چي تاسو له دوى سره وينئ نو د دوى حالت تصديق/تائيد کړئ.

د معلوماتو پروسس، تحليل او تجزيه

کله چي تاسو دفتر ته راستون شوئ، په يوه لوى پوستر يو جدول جوړ کړئ چي درې ستني/کالمونه ولري: ټولګی، ځانګړتياوي او د کورنۍ نومونه. د دي جدول يوه کاپي باید د کليوالو په واک کي ورکړل شي او يوه کاپي باید د سيمه ايز دفتر د ډلي له خوا وساتل شي.

دا جدول د کلي د ټولګيو/ډلو د جوړښت يو انځور وړاندي کوي، د بېلګي په توګه: په کومه کټګورۍ کي څومره کورنۍ راځي. د بېلابېلو ټولګيو ځانګړتياوي به تاسو ته ووايي چي د کلي اوسېدونکي شمتن، مينځني، بېوزله او ډېر بېوزله څه ډول تعريفوي. د بېلګي په توګه، هغه بنايي ځمکه (يا د ځمکي نه شتون)، کار، د کور ډول، شتمني، لوږه، ورځنۍ مزدوري، زده کړه او داسي نور وي. د معيشت شننه/تحليل او تجزيه تاسو ته اجازه درکوي تر څو وګورئ چي آيا شتمني متمرکزه ده – د يو محدود شمېر کورنيو په واک کي ده – او که تيت ده. دا تاسو ته د شتمنو، مينځنيو او بېوزلو کسانو د درلودونکي ځمکي د اندازي او پر ځمکه باندي د بېلابېلو ډلو د کار څرنګوالي په اړه ، د بېلګي په توګه: د ټراکټور، څارويو يا بېلچي په واسطه، معلومات درکوي. دا په ګوته کوي چي څوک د قولبه/يوبيې کولو لپاره ټراکټورونه يا څاروي لري او يادي وسيلي څه ډول په کرايه اخيستل کېږي او څوک د يادو وسيلو د کرايه کولو توان نلري. په همدې ډول، دا د بېلابېلو ټوګليو د اوسېدوني دکورونو د ډول، د هغو زده کړو د ډول چي ماشومان يې تر لاسه کوي، او داسي نورو... ښوودنه کوي. دا کړنه مهمه ده ځکه چي د کرني يا مالدارۍ (او په دې توګه د معيشت)، د ځمکي مالکيت او د ځمکي تخصيص، زده کړو ته لاس رسي او داسي نورو اړوند د څېړني نوري برخي پرانيېزي. کېدلای شي نوري ګډه ايزي کړني رامينځ ته شي تر څو ياد موردونه په راتلونکي کي په تفصيل سره ولټوي. د برابر اهميت له مخي، د بېوزلۍ تحليل او تجزيه تاسو ته وړتيا در ښښي تر څو په اړوند کلي کي مو اغېزمني ډلي په ګوته کړئ او د دوى د ژوند د حالت په اړه په پراخ تفصيل پلټنه وکړئ.

د کلي له پراختيايي شورا سره په وروستۍ کتنه کي به، تاسو د بېوزلۍ د تحليل د پوستر په کارولو سره د کلي پراختيايي شورا له رئيس او غړو څخه پوښتنه وکړئ چي د کلي په دې ټولنيزو – اقتصادي مشخصاتو کي په کومه برخه کي ياست.

د بېوزلۍ د شنني د کاروني ګټور ځايونه

- د کلي د ټولګيو/طبقو د جوړښت په څرنګوالي او د شتمنۍ، بېوزلۍ او ګوښه توب د کچي په هکله پوهېدل (د خلکو شمېر په کومو ډلو کي، او د ځمکي نه درلودونکو، يا له يو جريب څخه د کمي ځمکي درلودونکو کسانو شمېر، او داسي نور)
- تر اغېزي لاندي د راغلو ډلو په ګوته کول
- د کلي په مشرۍ د کړنو لپاره د لېوالهٔ ډلو (کونډو، ورځنيو کرنيزو کاريګرو او نورو) په ګوته کول
- د شتمنو او بېوزلو او مينځنيو او بېوزلو تر منځ د اقتصادي اړيکو (څوک د چا لپاره کار کوي) په اړه په پوهېدو پيل کول او د دې عمودي تړاو د راکمولو په موخه د لارو چارو لټول
- دا ګډه ايز تحليل او تجزيه کېدلای شي د کلي پراختيايي شوراګانو په واسطه راشن/خېرې ته د اړو يا د دولت له لوري د تمويل شوو عامه کار پروګرامونو ته د مستحقو تر ټولو بېوزلو کورنيو په ګوته کولو کي وکارول شي.
- دا تحليل په پور، پيشکي مزد او يا د لږ پور په بدل کي د لوړې ګټي په لومه کي راګير کسانو په ګوته کولو او وروسته له دا ډول نابرابرو اړيکو څخه د راوتلو په موخه له دې کورنيو سره د ستراتيژيو په را مينځ ته کولو کي کارېدلای شي.

موسمي کليزه

يادونه: موسمي کليزه به د بېوزلو کورنيو د نارينه وو له يوې ډلي او ډېرو بېوزلو کورنيو د ښځينه وو له يوې ډلي او د بېوزلو کورنيو د ښځينه وو له يوې ډلي سره تر سره شي. په دې توګه، کله چي د کلي پراختيايي پلان جوړونه تر سره کېږي، د تر ټولو بېوزلو کورنيو د خوراکي توکو نه خونديتوب په پام کي نيول کېږي.

د موسمي کليزې موخه

د موسمي کليزی جوړول د هغه ستونزو په ګوته کولو په لاره کي يوه ګټوره کړنه ده چي په موسمي توګه را مينځ ته کېږي او په بېلابېلو ډلو او يا ټول کلي اغېز پرې باسي. همدارنګه، کېدلای شی په ډاګه کړي چي بېلابېلي ډلي به کوم وخت لږ بوختي وي او د هرو ټاکل شوو کړنو د پيل لپاره به تر ټولو مناسب وخت کوم وي. زموږ د موخي په توګه به موسمي کليزه د مهمو محصولاتو او د شته کاري کړنو(د بېلګي په توګه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کښت کول، خشاوه او حاصل اخیستل) او مزدونو تر مینځ اړیکه وپلټي. دا به له موږ سره مرسته وکړي تر څو په بېلابېلو سیمو کې د کال په اوږدو کې د مزد د توپیر او د هغو ورځو د شمېر په هکله وپوهېږو چې په اړونده سیمه کې په کې کار موجود وي. په دې توګه، موږ کولای شو د کاري موسمونو اوج، د بیکارۍ موسمونه چې کار او عاید په کې نه وي، او له اقتصادي فشارونو سره د کورنیو د مقابلې ستراتیژۍ په ګوته کړو. په دې اړه پوهېدل به د کلي پراختیایي شوراګانو او فرعي کمیټو ته اجازه ورکړي تر څو د بېوزلو په ګټه کړنې په پام کې ونیسي

د موسمي کلیزې د رامینځ ته کولو بهیر

د موسمي کلیزې د رامینځ ته کولو لپاره چمتو والی

د معیشت د تحلیل او تجزیې پر بنسټ، هغه کورنۍ په ګوته کړئ چې ځمکه نلري یا یوازې یوه وړه ټوټه ځمکه لري چې د یوې مینځنۍ کچې درلودونکې کورنۍ اړتیاوې نه شي پوره کولای. د کارتونو له نوملړ څخه، له بېلابېلو محلونو څخه 15 – 20 کورنۍ وټاکئ. اوس د کورنۍ هغه عمده عاید تر لاسه کوونکی غونډې ته را وبولئ. دا ډله به د دې کړنې ګډونوال وي، او اوس له دوی سره اړیکه نیول کېدلای شي او له دوی څخه غوښتنه کېږي تر څو په یوه مناسب وخت کې له ټولنیزو کارکوونکو سره وګوري. دا کړنه پراخه ځای او ډېر چمتو والي ته اړتیا نلري.

د دې کړنې لپاره، د تسهیل په ډله کې باید لږ تر لږه 3 کسان (هغه کس به خورا مهم وي چې دروازه ساتونکي تنظیم کړي) موجود وي. کلي ته تر رسېدو دمخه، د تسهیل کوونکو ډله باید پرېکړه وکړي چې څوک به اصلي تسهیل کوونکی (چې دنده به يې د ادارې معرفي کول او د دوی د پلان په هکله معلومات وړاندې کول وي) وي، څوک به د کارتونو په لیکلو، نوټ اخیستلو، د ډلو تسهیل، د دروازه ساتونکو او ماشومانو په سمبالولولو، او داسې نورو کې مرسته وکړي. د دې کړنې په ورځ، تسهیل کوونکي باید تر ټولو د مخه را ورسېږي. له هغه ګډون کوونکو څخه د وغواړي چې پر ټاکلي وخت حاضر شوي دي تر څو له دوی سره د ځای په چمتو کولو، د کښناستلو په ترتیباتو نیولو، له پاڼو او اضافي توکو د یاد ځای په پاکولو کې مرسته وکړي.

<u>**د موسمي کلیزې د تسهیل بهیر**</u>

<u>**کله چې ډېری (که ټول نه وي) ګډونوال را ورسېدل، نو اصلي تسهیل کوونکی**</u>

- له ټولو ګډونوالو سره روغبړ کوي او ښه راغلاست ورته وایي، خپل ځان او خپله ډله ورپېژني او ګډونوالو ته وخت ورکوي تر څو هر یو خپل ځان تسهیل کوونکو ته ور وپېژني. وروسته اصلي تسهیل کوونکی د کړنې موخې تشریح کوي: موخه داده تر څو د حاصل اخیستلو د نمونو او د کار د موجودیت او خوړو تر مینځ اړیکه او د کورنیو د معیشـــت په خوندیتوب باندې يې اغېز ولټول شـــي. د کار تر بشـــپړېدو وروسته، د دې کړنې یوه کاپي باید د کلیوالو په واک کې ورکړل شي.
- دا کړنه له ګډونوالو سـره د باران د اوربښـت د نمونو د انځور په جوړولو سـره پیل کېږي. لومړي ټکی چې را مینځ ته شـي هغه دا دی چې خلک کال ته په څه نظر/ډول ګوري ـــ په کومو میاشتو کې کال پیلېږي – او په یوه کارت باندې د هرې میاشتې نوم ولیکي او په ځمکه يې کېږدي. له دې وروسـته تسـهیل کوونکي له ګډون کوونکو څخه غواړي تر څو په خپلو مینځو کې بحث وکړي چې په کومو میاشـتو کې تر ټولو ډېر او په کومو میاشتو کې تر ټولو لږ باران ورېږي. د ډېر باران درلودونکې میاشتې د کارت په پورتنۍ برخه کې د پاڼو (نخل، ګنې)، لرګیو یا تیږو په واسـطه ښـوودل کېږي چې په یوه لیکه پرتې وي، د پاڼې یا لیکې اوږدوالی د اندازې ښـوودنه کوي. تر ټولو لږ باران (یا هیڅ باران) به کومې پاڼې یا تیږې ونلري. کله چې حد اکثر میاشتې وټاکل شوې، له ډلې څخه غوښتنه کېږي تر څو پاتې میاشتې د باران د تر ټولو لوړې او ټیټې کچې په ترڅ ډکې کړي.
- اوس تسـهیل کوونکی له ګډون کوونکو څخه غواړي تر څو د باران ورېدو نمونې په پام کې ونیسـي او د ټولو هغو حاصـلاتو (هیله ده یوازې په هغه مهمو حاصـلاتو تمرکز وکړئ چې د پام وړ خلکو ته د کار زمینه برابروي) په هکله بحث وکړي چې کرل کېږي. د هر حاصـل نوم په کارت لیکل کېږي.

   وروسته هر حاصل له زماني اړخه له باران سره په تړاو تر بحث لاندې نیول کېږي چې یاد حاصل د څو میاشتو لپاره ځمکه اشغالوي.

- کله چې ټول کرنیز محصولات د باران د اوروښت د نمونو په تړاو ترتیب شول، نو تسهیل کوونکی له ګډونوالو څخه غواړي تر څو د کرنیز حاصل اړوند هره کړنه (لکه: کښت، خوی/خېشاوه، رېبل) تر بحث لاندې راولي، هره کړنه په کلیزه کې په نښه کړي او د هغو کاري ورځو شمېر او د مزد کچه چې کاریګر په دې کړنه کې کار کوي ولیکي.
- کله چې د کرنیز حاصـل کړنې، مزدونه او د ورځو شـمېر بشـپړ شـول نو تسـهیل کوونکی باید د نورو عایداتي کړنو په هکله وپوښـتي. د کرنیزو محصولاتو په څېر، دا کړنې په کلیزه کې د باران د اوربښت او کال د میاشتو په تړاو په کلیزه کې ښودل کېږي.
- اوس د کال په اوږدو کې هغه ورځې سره جمع کړئ چې خلک يې په ترڅ کې کار لري او دا په یوه کارت کې ولیکئ. له خلکو څخه وپوښتئ چې آیا دوی د دې موندنې په هکله موافق دي، که موافق نه وي، ښایي کوم څه هېر شوي وي او اړینه ده چې تاسو باید د کلیزې د بشپړېدو په موخه هغه ولټوئ.
- اوس د را مینځ ته شـوې کلیزې په اړه، په میاشـتنې عاید باندې په کرنیزو محصـولاتو کې د کار کولو او نورو عایداتي سـرچینو د اغېزو په هکله بحث وکړئ.
- کله چې د عاید نمونې(شکلونه) رامینځ ته شوې، نو له ګډونوالو څخه به وپوښتل شي چې په هغه وخت کې چې عایدات محدود یا هېڅ شتون ونلري له ستونزو سره په څه ډول مقابله کوي; په هره میاشت کې چې عاید کم وي یا هم شتون ونلري، تسهیل کوونکی پوښتنه کوي تاسو په څه ډول خوراکي توکي تر لاسه کوئ.
- ځواب ویونکي په عمومي توګه له ملګرو او خپلوانو څخه د پور ترلاســه کولو، د ځمکو له خاوندانو څخه په پېشــکي د مزد اخســتلو، د خوراکي توکو په مصـرف کې کموالی راوستلو، د خوراکي توکو کیفیت را ټیټولو، د شـتمنیو (څارویو) پلورلو او داسـې نورو په هکله خبرې کوي. او د ذکر شوې هرې یوې ستراتیژۍ په هکله بحث کېږي. د بېلګې په توګه، که چېرې پیسې په پور اخیستل کېږي، تسهیل کوونکي يې د شـرطونو په هکله پوښـتنه کوي (د بېلګې په توګه د هغې د سـود ورکړه، د پیسـو موجوده اندازه او داسـې نور). که چېرې د خوراکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

توکو په مصرفولو کې کمی راوستل کېږي نو تسهيل کوونکی بايد د هغې د جزئياتو په هکله پوښتنه وکړي: د ورځې په ترڅ کې څو وخته خوراکي توکي خوړل کېږي، په کورنی کې څوک لږ/ډېر خوراکي توکي خوري او ولې، او په دې وخت کې خوراکي رژيم څه ډول بدلون مومي او داسې نور.

- اوس تولـه کليزه د يوه ګډون کوونکي لـه لوري نورو ګډونوالو تـه وړانـدې کېږي او تســـهيل کوونکي تـه د هر ډول جزئياتو پـه هکلـه د توضيحاتو فرصت ورکوي، دا همدارنګه هغه وخت دی چې ټول ګډونوال د دې تمرين د پايلو په هکله هوکړه کوي (که چېرې هوکړې ته نه رسېږي نو بايد بدلونونه را مينځ ته شي)
- يادښت ليکونکي بايد په کارتونو باندې د ليکل شوو معلوماتو او جدول يوه کاپي چمتو کړي وي.
- د ګډونوالو ګډون کول بايد وستايل شي او دوی وړياده کړل شي چې د جدول يوه کاپي به د دوی په واک کې ورکړل شي.

د معلوماتو پروسس، تحليل او تجزيه

دفتر ته په راستنېدو سره، د دې تمرين ډله د يادښت ليکونکي له لوري د موسمي کليزې چمتو شوی کاپي وکاروي او يو لوی پوستر جوړ کړي او هغه ذې‌ته چې دا نقشـه په کې جوړه شـوې وه او د چمتو کوونکي ډلې د غړو نومونه بايد په کې وليکل شـي چې په دې سـره هغه کسـان چې دا نقشه کاروي د کومې پوښتنې د درلودلو په صورت کې په آسانی سره کولای شي د نقشې له چمتو کوونکو سره په اړيکه کې شي. يوه اضافي کاپي بايد جوړه کړل شي او د کلي په واک کې ورکړل شي.

کله چې پوسـتر چمتو شـو نو تمايلاتو/ځانګړتياوو ته په کتو سره په ښـه توګه د دې کار د ترسره کولو په موخه به د لاندې پوښـتنو پوښـتل له ګټې خالي نه وي: خلک په هر کال کې څو ورځې کار کوي؟ کوم کرنيز حاصـلات د کار ډېری فرصـتونه را منځ ته کوي؟ هر کاريګر د هرې کاري کړنې (کښــت، لو او داســې نور) په ترســره کولو ســره څومره مزد لاس ته راوړي او په کال کې ټولټال څومره مزد په لاس راوړي؟ په کومو وختونو کې خلک عايد نلري؟ د عايد د نه شتون په وخت کې خلک له ستونزو سره په څه ډول مقابله کوي؟ د عايد د نه شتون په وخت کې خلک په چا باندې تکيه کوي؟ د عايد د نه شـتون په وخت کې له خلکو سـره مرسـته کوونکي وګړي په دوی باندې کوم شـرطونه ږدي؟ د خوراکي توکو د بشـپړ خونديتوب له پلوه په کورنيو باندې د دې شـرطونه اغېزې څه دي؟ آيا دا شـرطونه عادلانه دي؟ آيا کوم پټ سـود شـتون لري؟ د بېلګې په توګه: کله چې د ځمکو خاوندان له وخت څخه د مخه کاريګرو ته مزد ورکوي، آيا دا مزدونه د بېکارۍ د فصـل او که د کار د فصـل پر بنسـټ ورکول کېږي او کورنی د دې مزد په بدل کې څه وخته کار کوي؟ آيا دوی د کار په فصل کې کار کوي کله چې د مزد کچه لوړه وي ؟ آيا دا هغه نرخونه دي چې له وخت څخه د مخه اخيستل شوي مزدونه به وروسته ترې کم شي؟ که چېرې د خوراکي توکو د مصرف کچه کمېږي، آيا په برابره توګه په کورنی باندې اغېز کوي او که د کورنۍ يو شـمېر ډېر خواړه تر لاسـه کوي او يو شـمېر او ولې؟ د جندر(جنسـيت) د اړيکو له اړخه يې اغېزې څه دي.

هغه ټکي چې بايد په پام کې ونيول شي:

- دا تمرين ساده او تسهيل يې نسبتاً آسانه چاره ده. ښايي يو څه وخت ونيونکي وي او تسهيل کوونکي ته په کار ده تر څو وخت په پام کې ونيسي، ډاډ تر لاسه کړي چې کار مخکې ځي او موسمي کليزه په 2 ساعتونو کې بشپړه شي (په خپل ذهن کې مو غونډه په بېلابېلو پړاوونو و وېشئ او په پام کې ونيسئ چې هر پړاو ته څومره وخت ورکړئ- په دې توګه تاسو پوهېږئ چې يو ساعت وروسته به تاسو په کوم ځای کې ياست).
- هڅه وکړئ تر څو د ګډون کوونکو له برخه اخيستنې څخه ډاډ تر لاسه کړئ او دا تمرين د تسهيل کوونکو له ډېرې برخه اخيستنې څخه پرته بشپړ کړئ. ښه ده چې دوی په خپل مينځ کې بحث وکړي. که داسې کسان شتون ولري چې غونډه تر خپله ولکه لاندې راولي او نورو ته د برخه اخيستنې وخت ورنکړي نو ښه ده چې مداخله وکړئ.
- که څه هم د دې تمرين تسهيل آسانه دي خو بيا هم ښايي د ليدونکو (تماشاچيانو) د شتون له کبله ستونزې شتون ولري چې د دوی شتون ستونزې جوړوي تر څو ګډونوال د مقابلې د ميکانيزمونو، په ځانګړي توګه، که چېرې د شتمنو کورنيو يا د ځمکو د خاوندانو له لوري د بېکارۍ په فصل کې له بېوزلو کورنيو سره د هغوی د ستونزو د حل په اړه د کېدونکي مرستې په هکله بحث وکړي. نو په دې صورت کې، د دروازې ساتونکي بايد لاس په کار شي او دا خلک بايد دموسمي کليزې په هکله له بحث کولو څخه لرې کړي.

د موسمي کليزې د کاروني ګټور ځايونه:

- موسمي کليزه د بېکارۍ د دورو (د حاصل نه شتون) – اونيو يا مياشتو د معلومولو، چې پر مهال يې خلک کافي خوراکي توکي يا پيسې نلري تر څو خوراکي توکي وپېري او همدارنګه د مقابلې د ستراتيژيو د معلومولو لپاره يوه مهمه طريقه ده. موږ کولای شو له دې معلوماتو څخه کار واخلو تر څو فکر وکړو چې د مقابلې د ميکانيزمونو د مخنيوي په برخه کې د څه شي بدلون ته اړتيا ليدل کېږي تر څو په راتلونکي کې د شاتګ لامل کېږي (لکه د پوروړو اخيستل، له وخت څخه د مخه د مزد اخيستل، د شتمنيو پلورل او داسې نور) او ستراتيژۍ (د غلو زېرمه، د سپما ډلې، د عامه کارونو پروګرامونه) په پام کې ونيسو تر څو له کورنيو سره د خوراکي توکو د کمښت پر مهال مرسته وکړي. دا کړنه کېدلای شي په راتلونکي کې د ولسي ترون پروګرام د ټولنيزو کارکوونکو له لوري وکارول شي تر څو له کليو سره د اوږدمهاله ستراتيژيو په برخه چې ښايي په موجوده ځمکه باندې د هغه محصولاتو کرلو ګډه ايزه ستراتيژي په کې شامله وي چې د بېکارۍ په فصل کې را ټولېږي. هغه کورنۍ چې له لوړې سره مخ دي او مزد په پېشکي توګه تر لاسه کوي او يا د ځمکي له خاوندانو څخه پور اخلي په ډله ايزه توګه د ځمکې له ځايي خاوندانو سره د پېشکي مزد اخيستنې په اړه خپلې کړنلارې ته د بدلون ورکولو، مزد او نورو د ښه والي په موخه د ډله ايزو معاملاتو د ستراتيژيو په هکله خبرې اترې وکړي.
- دا تمرين همدارنګه کېدلای شي د وخت په تېرېدو سره د اوربښت په بڼه/نمونه او کرکيلې په کړنلارو کې د بدلونونو موندلو د موندلو او دا چې دا بدلونونه به په څه ډول اصلاح شي تر څو مطلوبې پايلې تر لاسه شي (د کلي پراختيايي شورا د کرنې فرعي کميټه – په راتلونکي کې).
-

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماته کوزه :

یادونه: د ماتي کوزي تمرین له بېوزلو کورنیو څخه د نارینه وو له یوې ډلي او له ډېرو بېوزلو کورنیو څخه د ښځینه وو له یوې ډلي (هغه کسان چي غواړي خپلي پیسي کنټرول کړي) سره تر سره کېږي. په دې توګه کله چي د کلي د پراختیایي پلان جوړول تر سره کېږي خلک هغه باید هغه لګښتونه چي د دوی د بېوزلی لامل کېږي (لکه: د ودونو او جنازو لګښتونه، د پورونو سود، له وخت څخه د مخه مزد، روغتیایي لګښتونه) په پام کي ونیسي او په ګډه فکر وکړي چي په څه ډول د دې لګښتونو کچه را ټیټه کړي.

د ماتي کوزي د تمرین موخه:

د ماتي کوزي تمرین یو ګټور تمرین دی چي کولای شي له هرې کورنۍ یا د کورنیو له یوې ټولګي یا ټول کلي سره د دوی د معیشت د ښه کولو په برخه کي مرسته وکړي. د دې کړنې/تمرین پر مټ خلک کولای شي کورنیو/کلي ته د پیسو د راتګ عمده جریان مشخص او اندازه یې معلومه کړي. د ماتي کوزي ښه تحلیل او تجزیه تر دې پوري اړه لري چي له چا سره تر سره کېږي، کولای شي د موجوده اقتصادي کړنو د پراختیا په اړه له پرېکړو څخه خبر وکړي. (تر څو ډېر عاید تررامینځ ته شي) او همدارنګه د لګښتونو بنې ته بدلون ورکړل شي تر څو د بېځایه لګښتونو مخنیوی وشي او هغه وشي چي سپما ډېره شي.

له یوې ډلي سره د ماتي کوزي د جوړولو بهیر

1. د ماتي کوزي د کړنې/تمرین لپاره چمتووالی

د کورنیو د معیشت د تحلیل او تجزیې پر بنسټ، هغه کورنۍ په ګوته کړئ چي ځمکه نلري یا یوازي یوه کوچنۍ ټوټه ځمکه لري چي د یوې مینځنۍ کورنۍ اړتیاوې نه شي پوره کولای. د کارتونو له نوملړ څخه له بېلابېلو محلاتو څخه د 15 څخه تر 20 پوري کورنۍ وټاکئ، وروسته د هغوی د عاید اصلي تر لاسه کوونکي دې غونډې ته راوبولئ. دا ډله به د دې کړنې/تمرین ګډونوال وي او اوس کولای شو له دوی څخه غوښتنه وکړو تر څو په یوه مناسب وخت کي له ټولنیزو کارکوونکو سره ووینې. د دې کړنې لپاره پراخه ځان او ډېر چمتووالي ته اړتیا نشته.

د دې تمرین/کړنې لپاره تسهیل کوونکي ډله باید لږ تر لږه له 3 کسانو (یو کس باید د دروازه ساتنې دنده پر غاړه واخلي چون مهمه ده) څخه جوړه شوې وي. کلي ته تر رسېدو دمخه، د تسهیل کوونکو ډله باید پرېکړه وکړي چي څوک به اصلي تسهیل کوونکی (چي دنده به یې د اداري معرفي کول او د دوی د پلان په هکله معلومات وړاندې کول وي) وي، څوک به د کارتونو په لیکلو، نوټ اخیستلو، د ډلو تسهیل، د دروازه ساتونکو او ماشومانو په سمبالولو، او داسي نورو کي مرسته وکړي. د دې کړنې په ورځ، تسهیل کوونکي باید تر ټولو د مخه را ورسېږي. له هغه ګډون کوونکو څخه د وغواړي چي پر ټاکلي وخت حاضر شوي دي تر څو له دوی سره د ځای په چمتو کولو، د کښناستلو په ترتیباتو نیولو، له پاڼو او اضافي توکو د یاد ځای په پاکولو کي مرسته وکړي.

دماتي کوزي د تسهیل بهیر:

<u>کله چي ډېري ګډونوال (که ټول نه وي)را ورسېدل، نو اصلي تسهیل کوونکی</u>

- له ټولو ګډونوالو سره روغبړ کوي او ښه راغلاست ورته وایي، خپل ځان او خپله ډله وروپېژني او ګډونوالو ته وخت ورکوي تر څو هر یو خپل ځان تسهیل کوونکو ته ور وپېژني. وروسته اصلي تسهیل کوونکی د کړنې موخه چي د کورنیو (که چېري د کلي له لویې ډلي سره تر سره شي نو د کورنیو په ځای د دې کلي نوم ذکر کړل شي) د اقتصادي حالت په هکله پلټنه ده، تشریح کوي. کله چي د کار بهیر بشپړ شو نو د دې تمرین یوه کاپي باید د کلي په واک کي ورکړل شي.
- دا تمرین له ګډونوالو سره، د خپلو کورنیو اقتصاد (یا د کلي اقتصاد، که چېري ډېري بېلابېلي ټولنیزې- اقتصادي ډلي ګډون ولري) ته د کوزي په توګه انګېرولو سره پیلېږي چي په هغې کي له پورته لوري عاید ور اچول کېږي او په هغې کي له سوریو څخه لګښتونه اخیستل کېږي پیلېږي. له یوه ګډون کوونکي څخه وغواړئ تر څو یوه کوزه رسم کړي.
- اوس د ټولو هغو کړنو په هکله د خلکو نظرونه تر لاسه کړئ چي خلک په کلي کي دننه (د بېلګي په توګه په کلي کي په کرنیزه برخه کي مزدوري کول ترڅو د بزګرانو عایدات ډېر شي، د هګیو پلورل) یا له کلي څخه بهر (د بېلګي په توګه د کرنې په برخه کي له هغو بزګرانو سره کار کول چي له کلي څخه بهر اوسېږي، په نېږدې ښارونو کي په رغنیزو چارو کي کار کول، د کورنۍ له هغو غړو څخه د پیسو د حوالي تر لاسه کول چي په موسمي یا هم دائمي توګه کډوال شوي دي)، دولتي مرستي (د بېلګي په توګه د MCG د کار پرورګرام یا د ولسي تړون پروګرام د بنسټیزو جوړښتونو په برخه کي د کار موکه) او په کوچنیو سوداګریزو کړنو (د چرګانو هګۍ، لاسي صنایع او داسي نور) خلک د کال په بېلابېلو برخو کي په کي ښکېل دي.
- د یو ګډونکونکی څخه و پوښتی چه د پیسو ګټلو کړنی د تیرونو په واسطه د کوزبپه پورتنی برخه یا د عایداتو سرچینی کی رسم کړی. د تیر پیر والی د عایداتی سرچینی اهمت د ټولو سرچینو په اړوند ښیی.
- له یو ګډون کوونکي څخه وغواړئ تر څو په کوزه کي د پیسو اچول د وکتورونو (تیرونو) په واسطه د کوزي پر سر چي د عاید منبع ګڼل کېږي رسم کړي. د عاید د ټولټال سرچینو په تراو، د وکتور پنډوالی د عاید د سرچیني د اهمیت ښکارندویي کوي.
- کوښښ وکړئ چي د عاید د سرچینو اندازه معلومه کړئ او مینځنیو کچو ته ورسېږئ (په دې توګه پکار ده
- چي ډله باید له ټولنیز- اقتصادي اړخه سره ورته وي)
- اوس د ټولو لګښتونو په هکله د ګډونوالو نظریې تر لاسه کړي: خوراکي توکي، درمل، جامي، قرطاسیه (لکه کتابچې، قلمونه او داسي نور)، د ودونو او جنازې د مراسمو لګښتونه، د پورونو ورکړه، و څارویو د روغتیا اړوند خدمتونه، له وخت څخه د مخه د ترلاسه شوو مزدونو بېرته ورکړه.
- له یو ګډون کوونکي څخه وغواړئ تر څو د پیسو هر لګښت د کوزي په ښکتنۍ برخه کي د وکتورونو په رسمولو سره په ګوته کړي، لوی لګښتونه باید په پنډو وکتورونو وښودل شي.
- اوس کوښښ وکړئ چي د لګښتونو کچه معلومه او د منځنۍ کچې په هکله هوکړې ته ورسېږئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- اوس بحث وکړئ چې کوم لګښتونه اړین دي لکه (خواړه، د ماشومانو درسي توکي، د پخلي لپاره د سون توکي او داسې نور) او ضایعات (لکه د پورونو ورکړه د هغې له سود سره، روغتیا ته د نه پاملرنې یا ککړ چاپېریال له کبله د نس ناستي او نورو ناروغیو لپاره روغتیایي خدمتونه، د جنازې، ودونه او داسې نور).
- ګډونوال په بحث او مشورو بوخت کړئ تر څو فکر وکړي چې د کومو لګښتونو مخنیوی کولای شي او څرنګه؟
- تګلارې را مینځ ته کړئ: 1بېلګه: د غلو او دانو د زېرمې ځایونه یا بانکونه (د پرېماني پر مهال د خوراکي توکو ذېرمه کول) او په ډله ییزه توګه سپما کولای شي له بېوزلو کورنیو سره د پور او پیشکی مزدورۍ اخیستلوڅخه د مخنیوی په برخه کې مرسته وکړي. 2 بیلګه: که چېرې د جنازو او ودونو د مراسمو لګښتونه په ګوته شوي وي نو د ماتي کوزې دا تمرین/کړنه په ټولو محلاتو کې تر سره کړئ او له خلکو څخه وپوښتئ چې څوک غواړي دا لګښتونه ودروي یا یې کم کړي تر څو د کلي له پراختیایي شورا او نورو سره یې د شریکولو په موخه یوه غونډه تر سره شي. 3 بېلګه: که چېرې د نس ناستي او وینې درلودونکي نس ناستي اړوند روغتیایي خدمتونو لګښتونه د دې غونډې د ډېرې ګډونوالو له لوري بیان شوي وي، نو دا تمرین د په نورو محلاتو کې هم تکرار شي او وکتل شي چې که چېرې دا موضوع هلته هم بیان شوی وي، که داسې وي نو کلی باید د کلي په مشري په کامله روغتیا ساتنه CLTS کې شامل کړل شي.
- د ماتي کوزې تمرین د عاید د کچې لوړولو او نویو ستراتیژیو په لاس راوړلو لپاره په بحث کولو کې کارول کېږي. ډله کولای شي دا موضوع په ډله ایزه یا انفرادي توګه تر بحث لاندې راولي.
- د یادښتونو لیکونکی باید د جدول او نورو معلوماتو یوه کاپي چې په کارتونو کې لیکل شوې دي، چمتو کړې وي، هغه کاري ټکي چې د ډلې له لوري وړاندیز شوي دي باید یادداشت شي او فعالین (د کلي پراختیایي شوراګانو فرعي کمیټې، د کلي پراختیایي شوراګانې، د ځمکو خاوندان او داسې نور) باید په ګوته کړل شي تر څو د دې کار د تر سره کولو لپاره مرسته او ملاتړ وړاندې کړي. .
- د ګډونوالو له برخه اخیستنې څخه په مننې کولو سره باید دوی ته وویل شي چې د دې جدول یوه کاپي به دوی ته ورکړل شي او په راتلونکي ناسته کې به کاري پلان جوړ کړل شي (دا کار او کاري پلانونه له نورو سره شریک کړئ، په کلي کې د ننه او بهیر پراختیایي فعالینو ملاتړ تر لاسه کړئ، او د اړتیا په صورت کې د سرچینو د تر لاسه کولو لپاره اړونده اداري وهڅوئ او داسې نور)

د معلوماتو پروسس، تحلیل اوتجزیه:

دفتر ته په راستنېدو سره، د دې تمرین ډله د یادښت لیکونکي له لوري د ماتي کوزې چمتو شوې کاپي وکاروي او یو لوی پوسټر جوړ کړي او هغه نېټه چې دا نقشه په کې جوړه شوې وه او د چمتو کوونکې ډلې د غړو نومونه باید په کې ولیکل شي چې په دې سره هغه کسان چې دا نقشه کاروي د کومې پوښتنې د درلودلو په صورت کې په آسانۍ سره کولای شي د نقشې له چمتو کوونکو سره په اړیکه کې شي. هغه پوسټر چې په ناسته کې جوړ شوی دی باید لوی وي او باید ډله یې له ځان سره وساتي. یوه اضافي کاپي باید جوړه او د کلي پراختیایي شورا په واک کې ورکړل شي.

کله چې پوسټر چمتو شو نو تمایلاتو/ځانګړتیاوو ته په کتو سره په بشه دوګه د دې کار د ترسره کولو په موخه به د لاندې پوښتنو پوښتل له ګټې خالي نه وي: تر ټولو ناوړه په ګوته شوي لګښتونه کوم دي؟ آیا داسې کوم لګښتونه شتون لري چې اړین نه دي او کولای شو د هغوی مخنیوی وکړو (د ودونو یا مړي د تدفین په مراسمو کې کلي ته د دوډۍ ورکولو په موخه د پور اخیستل)؟ څنګه کولای شو د دې لګښتونو مخنیوی وکړو؟ (هر څوک د یوه اندازه اوړه، کچالو، وریژې، ترکاری په برخه کې ونډه اخلي او خلک کولای شي د یوه څاروي د پېرلو لپاره پیسې راټولې او حلال یې کړي، د دې پر ځای چې یوه کورنۍ ټول لګښتونه په غاړه واخلي، ټول خلک په کلي کې د واده یا مړي د تدفین پر مهال د دوډۍ ورکولو په برخه کې ونډه اخلي). آیا کولای شو د هغه روغتیایي لګښتونو مخنیوی وکړو چې د خرابی حفظ الصحط څخه را مینځ ته کېږي؟ آیا کولای د هغه پورونو له اخیستلو څخه ډډه وکړو چې د بېکارۍ په فصل کې د خوراکي توکو د چمتو کولو لپاره تر لاسه کېږي او څه ډول له لګښتونو سره پرتله کړو؟ څنګه کولای شو لاس ته راوړني له نېږدې پرتو کلیو سره پرتله کړو؟ آیا داسې تمایلات/ځانګړتیاوې مو تر سترګو کېږي چې خلک په بېوزلۍ کې را ګیروي؟

هغه څه چې باید په پام کې ونیول شي

- دا تمرین ساده او تسهیل یې نسبتاً آسانه چاره ده. بنایي یو څه وخت نیوونکی وي او تسهیل کوونکي ته په کار ده تر څو وخت په پام کې ونیسي، ډاډ تر لاسه کړي چې کار مخکې ځي او موسمي کلیزه په 2 ساعتونو کې بشپړه شي (په خپل ذهن کې مو غونډه په بېلابېلو پړاوونو و وېشئ او په پام کې ونیسئ چې هر پړاو ته څومره وخت ورکړئ- په دې توګه تاسو پوهېږئ چې یو ساعت وروسته به تاسو په کوم ځای کې یاست).
- هڅه وکړئ تر څو د ګډون کوونکو له برخه اخیستنې او د کار له بشپړولو (په خپله د ماتي کوزې رسمولو) څخه ډاډ تر لاسه کړئ او دا تمرین د تسهیل کوونکو له ډېرې برخه اخیستنې څخه پرته بشپړ کړئ. بنه ده چې دوی په خپل مینځ کې بحث وکړي. که داسې کسان شتون ولري چې غونډه تر خپله ولکه لاندې راولي او نورو ته د برخه اخیستنې وخت ورنکړي نو بنه ده چې مداخله وکړئ.
- که څه هم د دې تمرین تسهیل آسانه دي خو بیا هم بنایي د لیدونکو (تماشاچیانو) د شتون له کبله ستونزې شتون ولري چې د دوی شتون ستونزې جوړوي تر څو ګډونوال د مقابلې د میکانیزمونو، په ځانګړې توګه، که چېرې د شتمنو کورنیو یا د ځمکو د خاوندانو له لوري د بېکارۍ په فصل کې له بېوزلو کورنیو سره د هغوی د ستونزو د حل په اړه د کېدونکي مرستې په هکله بحث وکړي. نو په دې صورت کې، د دروازې ساتونکي باید لاس په کار شي او دا خلک باید دموسمي کلیزې په هکله له بحث کولو څخه لرې کړي.

د ماتي کوزې د کاروني ګټور ځایونه:

- ماته کوزه د نا اړینو لګښتونو د پېژندلو او د عایداتو د ډېرېدلو یا د نورو عایداتي سرچینو د پیدا کولو لپاره خورا مهم تمرین دی. (په دې توګه اړینه ن ده چه تر یوه یا دوه عایداتي سرچینو پورې تړلې واوسي)
- له ماتي کوزې تمرین څخه کېدلای شي د بېځایه لګښتونو د کمولو او د پورونو د سود د کمولو په څارنه کې کار واخیستل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د ماتي کوزې تمرين موږ ته نه شي ويلای چي کومې اقتصادي کړني ته بايد دوام ورکړل شي، بلکه کولای شي يو داسي بحث را مينځ ته کړي تر څو فکر وکړي چي د اهميت له اړخه بايد کومې اقتصادي کړني وپلټل شي (د دې لپاره موږ د ځنځيري ارزښت د ارزولو له وسيلې څخه کار اخيستلای شو چه کليوالي ډلي ترې کار اخيستلای شي).

2. د ښځو د خوځښت/فعاليت تمرين

د ښځو د خوځښت/فعاليت تمرين موخه

دا تمرين د ښځو د فعاليت په هکله د پوهېدو لپاره ګټور دي (ډېره به ښه وي چي له عايداتي يا د ټاکلي حالت درلودونکو ډلو سره کار وکړو (لکه بې‌وزله طبقه يا کونډې) تر څو د ښځو د فعاليتونو اړوند آزادۍ او محدوديتونه باندې پوه شو. که چېرې

دا تمرين له بېلابېلو ټولنيزو – اقتصادي او يا هم د عمر د بېلابېلو کچو له درلودونکو ډلو سره تر سره شي نو د تمرين نقشه بايد د ښځو په فعاليتونو کي توپيرونه (د د فعاليتونو ځای، شمير يا وار او له چا سره) بايد په روښانه توګه د ټاکلو نښو يا علامو په واسطه په څرګند ډول وښوودل شي. دا ځکه چې د هېواد په يو شمېر برخو کي له بېلابېلو يعني بې‌وزله او ډېر بې‌وزله طبقو څخه د ښځو په فعاليتونو کي چې په کرنيزه برخه کي مذدوري کوي توپير شتون لري. دا تمرين بايد روښانه کړي چې آيا ښځې مزدوري کوي او کومې ښځې مزدوري کوي، دوی د مهمو خدمتونو د تر لاسه کولو، ټولنيزو کړنو او غونډو لپاره چېرې ځي (له چا سره او څو ځله). که چېرې بې‌وزله او ډېرې بې‌وزله ښځې کم عايد ولري، نو بايد په دې اړه بحث وشي چې د عايد د نه شتون په صورت کي دوی د خوراکي توکو د پېرلو پر مهال له کومې ستراتيژۍ څخه کار اخلي. (د وخت د کموالي په صورت کي دا بحث کېدلای شي چې په بېلابېلو وختونو کي تر سره شي)

د ښځو د خوځښت/فعاليت د نقشي جوړولو لپاره چمتووالی:

د کلي پراختيايي شورا له رئيس څخه بايد غوښتنه وشي چې ښځې غونډې ته را وبولي. د نقشي جوړولو لپاره له ځان سره سپين پوډر، کارتونه او توش قلمونه (مارکرونه) له ځان سره راوړئ. د دې تمرين د تر سره کولو لپاره يوه پراخ ځای ته اړتيا ليدل کېږي.

يو مناسب ځای وټاکئ چې ټولې ښځې په کې راحت وي. د دې تمرين لپاره، د تسهيل کوونکو ډله بايد لږ تر لږه له 2 کسانو څخه جوړه شوې وي.

کلي ته تر رسېدو دمخه، د تسهيل کوونکو ډله بايد پرېکړه وکړي چې څوک به اصلي تسهيل کوونکی (چې دنده به يې د د کليو د بيا رغوني او پراختيا وزارت MRRD /ملي پيوستون پروګرام NSP معرفي کړي، د دې تمرين پلان بيان او ګډونوال په تحليل او تجزيه کي ښکېل کړي) وي، څوک به د کارتونو په ليکلو، نوټ اخيستلو کي مرسته وکړي.

تسهيل کوونکي بايد ګډونوالو ته دا تمرين ور وپېژني (د ورپېژندني برخه وګورئ) او بايد وګوري چې ټولې حاضرې ښځې د کورنيو سرپرستاني دي او هېڅ ځمکه نلري.

د بيا رغوني د بهير د تسهيل بهير

له ښځو څخه د ټولو هغو ځايونو په اړه نظر وغواړئ چې دوی ورڅخه ليدنه کوي. په دې وخت کې، د ځايونو د مقعيت په هکله فکر مه کوي، يوازې د ځايونو يا دفترونو نومونه وليکئ (هر يو په يو کار باندې)

اوس له پوډر څخه په کار اخيستني 6 دايرې رسم کړئ، په لومړۍ دايره د محل په نوم، دوهمه دايره د کلي په نوم، دريمه دايره د فرعي ولسوالی په نوم، څلورمه دايره د ولسوالی په نوم، پنځمه دايره د ولايت او شپږمه دايره د بل ولايت يا کابل په نوم ونوموئ

اوس د هر کارت په اړه له ښځو سره بحث وکړئ او په دايره (د اوبو سرچينه، د کاونډي کور او داسي نور) کي يې کېږدئ. کله چې ټول کارتونه په يوه له دايرو کي ځای پر ځای شول، نو تاسو به د هر کارت په هکله يو ځل بيا بحث وکړئ.

د هر کارت لپاره:

- له ګډون کوونکو څخه وغواړئ که چېرې دوی ټاکل شوي ځای ته ځي نو خپل لاسونه د اوچت کړي، که چېرې تاسو وليدل چې 25٪ ښځې هلته نه ځي نو لامل يې وپلټئ (آيا هلته د ځوانو او سپين سرو ښځو تر مينځ توپير شتون لري.
- وروسته له ښځو څخه وپوښتئ چې آيا دول هلته يوازې ځي، که چېرې يوازې نه ځي نو له دوی سره څوک ځي (محرم يا نورې ښځې)، يو ځل بيا ولټوئ که چېرې د عمر له مخې توپير شتون ولري
- معلومه کړئ چې دوی هلته څه دول ځي (د ترانسپورټ، پياده، موټر، او نور)
- وروسته معلومه کړئ چې دوی څو ځله هلته ځي (د ښځو تر مينځ توپېرونه وګورئ او د شتون په صورت کي يې د لامل په هکله پوښتنه وکړئ)

که چېرې تاسو ته څرګنده شوه چې ښځې د مزدورۍ کولو په موخه کروندو ته ځي:

پوښتنه وکړئ: په کلي کي دې کړني ته په څه ډول انګېرل کېږي

تاسو هلته څه کار کوئ: د دوی د کړنو په هکله نظرونه را غونډ کړئ (خوی/خېشاوه او نور)

څومره مزد د کومې کړني تر سره کولو په بدل کي تاسو تر لاسه کوئ

اوس له ښځو څخه د بېکارۍ يا عايد د نه شتون پر مهال د دوی د خوراکي توکو د خونديتوب او مقابلې د ميکانيزمونو په هکله وپوښتئ.

په پای کي له ښځو څخه پوښتنه وکړئ چې دوی د عامه کار په پروګرامونو لکه د حفظ او مراقبت په نغدي وجهه MCG کي څه ترسره کولای شول. (په کار کي د برخه اخيستني، يا پخلي او يا نورو کي د برخه اخيستني په هکله وپوښتئ)

د معلوماتو پروسس، تحليل او تجزيه

دفتر ته په راستنېدو سره، ډله بايد له خپلو يادښتونو (د نقشي کاپي) او کارتونو څخه په ګټه اخيستلو سره په يوه پوستر کي نقشه رسم کړي چې د دايرو، د هغه ځايونو چېرې چې ښځې ځي، او د يوازې، له محرم سره يا له نورو ښځو سره د تللو لپاره د نښو ښکارندويي وکړي، همدارنګه د تللو شمېر د ځانګړو نښو په واسطه يادښت کړئ. که چېرې د ځوانو او سپين سرو ښځو تر مينځ تو پېر شتون ولري، نو دا توپير په نقشه کي وښاياست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې پوسټر چمتو شو نو تمایلاتو/ځانګړتیاوو ته په کتو سره په ښه دوګه د دې کار د ترسره کولو په موخه به د لاندې پوښتنو پوښتل له ګټې خالي نه وي: نقشه مونږ ته د ښځو د کړنو/فعالیتونو په هکله څه وايي؟ آیا دوی ټولو اړینو خدمتونه ته لاس رسي کولای شي؟ د ځوانو او سپین سرو ښځو تر منځ توپیرونه څه دي؟ ایا ښځې مزدوري کوي؟ د ښځو لپاره د مزد (د نارینه وو د مزد د کچې په پرتله) کچه څومره ده؟ آیا په دې اړه د ځوانو او سپین سرو ښځو تر منځ توپیر شتون لري؟ د خوراکي توکو د کموالي پر مهال له دې ستونزې سره د مقابلې په موخه د ښځو ستراتیژۍ کومې/څه دي؟ څوک له دوی سره مرسته کوي او تر کومو شرطونو لاندې؟ آیا خپل خپلوان یا نور خلک له دوی سره مرسته کوي؟

هغه څه چې باید په پام کې ونیول شي

- د دې تمرین تسهیل یوه آسانه چاره ده. تسهیل کوونکی باید په ښه چمتووالي ولري.
- هڅه وکړئ تر څو د ټولو ښځو له برخه اخیستنې او د تسهیل کوونکو له ډېرې برخه اخیستنې څخه پرته د تمرین له بشپړېدو څخه ډاډ تر لاسه کړئ. پوښتنې وکړئ او دوی ته د بحث کولو وخت ورکړئ.
- کله چې له ښځو څخه د مزدورۍ او یا دا چې دوی د خوراکي توکو له کمښت سره څه ډول مقابله کوي، نو د دوی حیثیت او وقار ته درناوی وکړئ.
- هیلې/طمعې مه مطرح کوئ.

د ښځو د فعالیتونو (خوځښتونو) د نقشې د کارونې ګټور ځایونه:

- د ښځو د فعالیتونو/خوځښت د نقشې جوړول به د ښځو د فعالیتونو په شاوخوا کې د شته نورمونو په درک کولو کې له موږ سره مرسته وکړي چې دوی څه کړنې تر سره کولای شي او څه نه شي کولای
- د ښځو د فعالیتونو شتون او یا نه شتون د دوی په هکله په نړیوال نظر او مفکوره باندې اغېز کوي او کېدای شي چې د دوی د اقتصادي، ټولنیز او کلتوري حالت په هکله د ښه پوهېدو لپاره امکانات را مینځ ته او یا یې محدود کړي. دا کېدلای شي د ټولنیزو کارکوونکو لپاره مهم وي کله چې دوی له ښځو سره یو ځای د اقتصادي فعالیتونو لپاره امکانات لټوي او ډاډ به تر لاسه شي چې اقتصادي کړنې له ځایي شرایطو سره مناسبې دي.
- دا به له موږ سره د ځوانو او سپین سرو ښځو تر مینځ د شته توپیرونو په هکله د پوهېدو په لاره کې مرسته وکړي.
- دا به موږ ته ووايي چې آیا ښځې مزدوري کوي، په عامه چارو کې کار کوي، او دوی څه تر لاسه کوي چې په دې سره موږ د دوی د عاید د لاسته راوړلو ورتیا په ښه توګه درک کوو.
- د کار او عاید په هکله بحث کولای شي د کور د کارونو پر سر بحث ته لاره هواره کړي او ټولنیز کارکوونکي له ښځو سره یو ځای کولای شي د دوی مهارتونه، ورتیاوې او تجربې را وپلټي او د ګټورو کړنو یو نوملړ جوړ کړي چې کېدلای شي تر ډېر بحث لاندې ونیول شي (لکه: د سوداګریزو پلانونو را مینځ ته کول، د خنځیري ارزښت تحلیل او تجزیه او داسې نور)

د نا امنیو ونه (په خوندي توګه ګرځېدل (په ښاري سیمو کې)

یادښت: د کلیوالي سیمو لپاره: کله چه د کلیو د پراختیایي شوراګانو کلستر د رامینځ ته کولو په موخه د کلیو د کلستر جوړولو پرېکړه وشي او د کلي پراختیایي شوراګانو کلستر ځای پر ځای شو، ښځینه ټولنیزې کارکوونکې به د خوندیتوب د نقشې جوړول د کلي پراختیایي شوراګانو له ټاکل شوو غړو سره چې اوس د کلي پراختیایي شوراګانو د کلستر غړي دي، تسهیل کړي تر څو بحث وکړي او پلان جوړ کړي چې څه ډول دوی کولای د خپلو سیمو له ښځو او خلکو څخه د کلي پراختیایي شوراګانو په کلستر کې استازیتوب وکړي. که چېرې په غونډو کې د ښځو د ګډون په هکله اندېښنې شتون ولري، نو کېدلای شي چې نقشه د کلي پراختیایي شوراګانو کلستر نارینه غړو ته وړاندې کړل شي تر څو د حل لارې ومومي تر څو ښځې په غونډو کې د ګډون پر مهال د خوندیتوب احساس وکړي.

هــــــــــدف: د خوندیتوب تفتیش له یوې ډلې خلکو څخه جوړ شوی دی چې د خپلو سیمو په محلاتو کې ګرځي تر څو هغه فزیکي یا ټولنیزې ځانګړتیاوې په ګوته کړي چې د دې سیمې د خوندیتوب یا نه خوندیتوب لامل ګرځېدلې دي.

لاسته راوړنې او پایلې

د خوندي ګرځېدلو تمرین به په خپلو اړونده سیمو کې د ښځو او نجونو د فزیکي تجربو او د خوندیتوب له اړخه د دوی د اندېښنې/ډار نقشه چمتو کړي. د خوندي ګرځېدلو تمرې د نارینه، ښځینه او ځوانانو د جلا جلا ډلو له لارې تر سره شي تر څو دا موضوع د عمراو جندر(جنسیت) له بېلابېلو اړخو څخه وڅېړل شي (که څه هم د ټولو تمرکز به د ښځو او ځوانانو په خوندیتوب وي). د خوندیتوب اړوند په ګوته شوې موضوعګانې (که چېرې شوني وي) به د بېلابېلو معیارونو لکه روغتیا، ترافیک، جرم، ځورونې او داسې نورو په پام کې نیولو سره طبقه بندي شي. دا به په راتلونکې کې د کلستر په کچه د ستونزو د له مینځه وړلو په لاره کې مرسته وکړي.

د دې تمرین تر سره کول په محلاتو کې د ګرځېدولو پر مهال د په ګوته شوو موضوعګانو د نوملړ او همدارنګه د هغه ځایونو د نقشې د رامینځ ته کېدو لامل کېږي چې هلته اندېښنې او وېره شتون ولري او دا تحلیل او تجزیه د فرعي پروژو په ټاکلو/لومړیتوب ورکولو، او همدارنګه د پروژو د واندیزونو په جوړولو او ښاري پلان په برخو کې مرسته کوي. په دې توګه کېدای شي چې دواړه یعنې نرمې او فزیکي اجزاوې اصلاح شي/ښه والی ومومي. نارینه او ښځې ښاري چاپېریال او شرایط په بېلابېل ډول تجربه کوي. له همدې امله د وړاندیزونو د ډیزان په کار کې باید همدارنګه ښځینه ټولنیز کارکوونکي هم ښکیل کړل شي. د بېلګې په توګه: په عامه سیمو کې د ګرځېدلو (تګ راتګ) په هکله د ټولنې غوښتنې او مشروع دلیلونه. باید ټول هغه ځایونه په پام کې ونیول شي چې له پخوا څخه تر ډېر ګټه اخیستل کېږي لکه ښوونځی، مذهبي ځایونه، ټولنیز مرکز یا آسانتیاوې چې دا به لاس رسي ته د ودې ورکولو په برخه کې مثب اغېز ولري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې د خوندیتوب اړوند تولې اندېښنې/وېرې وپېژندل شي، نو د دې کړنې لپاره ګمارل شوې ډله باید د تولنیزو کارکوونکو په مرسته یوه ونه رسم کړي او په ډېډه (تنه) یې اندېښنې ولیکي. دا به د راتلونکي تمرین لپاره بنسټ را منیځ ته کړي: د دې موضوعګانو هغه لاملونه په ګوته کړئ چې د ښځو او نجونو د فعالیتونو/خوځښت او همدارنګه عامه او خصوصي ځایونو ته د لاس رسي په برخه کې د وېرې یا محدودیتونو لامل کېږي.
د ښځو د فعالیتونو/خوځښت د نقشې او خوندي ګرځېدو په پایله کې د پېژندل شوو موضوعګانو په هکله د ډېر بحث کولو په موخه، به اوس د ونې له وسیلو څخه په کار اخیستنې سره دوی د نا امنۍ د اساسي لاملونو او اغېزو په هکله بحث وکړي. اوس باید ډله تر ټولو مهمې موضوعګانې د یوې رایه ورکونې لکه د 1، 2، 3 او داسې نورو شمېر په ورکولو سره په لومړیتوب کې راولي. د ناامنې اړوند د هرې اندېښنې د لاملونو په اړه باید بحث وشي، هوکړه وربادې وشي او په ونه باندې ولیکي (د رېښو په برخه کې) او اغېزې (پاڼې) د ونې په پانو کې ذکر شي: د بېلګې په توګه: نجونې د ځورونې له وېرې ښوونځي ته نه ځي. د دې تمرین ډله باید د ناامنۍ او نا خوندیتوب د هر لامل په هکله بحث وکړي او نظرونه را غونډ کړي چې څنګه کولای شي د دې اندېښنې د مخنیوي لپاره ګټوري لارې چارې ومومي. د یوې موضوع د حل لپاره ښایي له یوې څخه ډېرې د حل لارې شتون ولري: د نجونو د ځورونې د مخنیوي لپاره ښایي ساتونکو (مېندو یا پلرونو) ته اړتیا وي تر څو خپلې لونې تر ښوونځي او بېرته تر کوره بدرګه کړي، د کابل ولایت په کچه ښوونځي له هلکانو سره کار وکړي او دا ډول کړنې سر ته ونه رسوي او دیني عالمان باید د نجونو د ځورونې کړنه باید د جوماتونو له ممبر څخه وغندي . یو شمېر پېژندل شوې موضوعګانې لکه د داسې سړکونو شتون چې ورڅخه تېرېدل شونې نه وي او د پیاده تګ لپاره پل ته اړتیا لري تر څو ښځې او ماشومان د آرامۍ په احساس سره تېرې تېر شي او دا کېدلای شي یوه فرعي پروژه وي.

څلورم فصل
د کلي پراختیایي پلان جوړول
(د فرعي پروژو د ډیزاین د جزئیاتو لپاره د انجنیري لاربنوود وګورئ)

یادونه: د میتودولوژي په برخه کې د راغلي ښاري او کلیوالي ساحوي ازموینت پر بنسټ، ښایي د پلان جوړولو په بهیر یا د پلان جوړولو بهیر په تشریح کې واړه بدلونونه شتون ولري (د بېلګې په توګه مثالونه).

د کلي پراختیایي پلان (د کذر شورا، د کلي پراختیایي شوراګانو کلستر او د کلي پراختیایي پلان د پانګونې له پلان سره) (B برخه)

i. له پلان جوړونې سره د تحلیل اوتجزیې نیشلول

د کلي پراخیایي پلان (CDP) د جوړولو موخه، په یوه ګډ اوږدمهاله لرلید، همدارنګه ستراتیژیو او کړنو باندې (په ورکړل شوي مهالوېش کې) د کلیو له هوکړې څخه ډاډ تر لاسه کول دي تر څو نوموړي لرلید ته ورسېږي. **د کلي پراختیایي پلانونه باید د هغو بېلابېلو کړنو بر بنسټ وي چې د کلي (د سرچینو نقشه جوړول د معیشت تحلیل) له ډېر شمېر خلکو** (یوه برخه) **او کوچنیو او خورا متجانسو ډلو سره تر سره شوي دي (موسمي جنتري، ماته کوزه، د ښځو د فعالیتونو/خوځښت د نقشې جوړول، د خوندي مزل کړنه (ښاري)).** (لاندې د کلي پراختیایي پلان پوستر وګورئ)

د دې لپاره چې بېلګې وراندې کړي:

- د سرچینو د نقشې جوړول ښایي هغه کورنۍ چې د ځېناک اوبو ته لاس رسی نلري، د کلي هغه برخې چې د ځمکو خړوبولو لپاره کافي اوبه نلري، خراب سړکونه، د بریښنا نه شتون او داسې نور، په ګوته کړي.
- د معیشت تحلیل به تولنیزې- اقتصادي ډلې او د یادو ډلو ځانګړتیاوې (د شتمنۍ، عاید، د ماشومانو د زده کړې حالت، د خوراکی توکو د خوندیتوب میاشتو، او داسې نورو اړوند) په ګوته کړي او وبه ښایي چې څومره کسان د عاید او تولنیزې بېوزلۍ سره مخ دي.
- موسمي کلیزه په کرنه او نورو برخو کې د کار په اړه په بحث کې د یو یا څو ډلو په ښکېل کولو سره د عاید کموالي په پوره تفصیل سره راسپړي او هغه میاشتو ته اشاره کوي چې هیڅ کار په کې نه وي (او عاید هم نه وي). دا موندنه په خپل وار سره د بحث یو نوی پړاو وړاندې کوي: کورنۍ د عاید یا سپما د نه لرلو په وخت کې د خوراکي توکو د پېرلو لپاره څه کوي؟ دا بحث به د بېلابېلو پړاوونو د رامنځ ته کېدو سبب شي چې خلک ورڅخه تېرېږي (په اول کې ارزانه خوراکي توکي خوري، له هغې وروسته پور اخلي، یا شتمنۍ پلوري، او وروسته لږ خواړه خوري، او په پای کې یوازې د پایښت په پار خواړه خوري); د مقابلې دا ډول میکانېزمونه (د خوراکي توکو د اندازې او کیفیت کمول، د پورونو، سود اخیستل، پیشکي مزدونه او/یا د کورنۍ د یوه یا دوه غړو موسمي کډوالي) باید په ورو ډلو کې تر بحث لاندې راشي او باید د کلي د لوی پراختیایي پلان جوړولو په غونډه کې شریک/وړاندې کړل شي. ماته کوزه د پیسو د راتګ او تګ جریان او همدارنګه ضایع کېدل په ګوته کوي، چې باید د وروستني یې مخنیوی وشي او کېدلای هم شي (چې په دې کې ښایي د خوراکي توکو د تر لاسه کولو لپاره د لوړ سود لرونکي پورونه، د ودونو، جنازو لګښتونه، د پیشکي مزد اخیستلو له امله د عاید له لاسه ورکول، د ناسمې روغتیا ساتنې له کبله د ناروغیو د درملنې لګښتونه او داسې نور وي). ماته کوزه ښایي د افرادو، ډلو یا ټول کلي د مشخصو کړنو د بدلون لامل شي.
- د کلي پراختیایي شورا غړي ښایي د موسمي کلیزې او ماتې کوزې کړنې زده کړي او دا کړنې له نورو ډلو سره تر سره کړي.
- د ښځو د هڅونې نقشه د خوراکي توکو له کمښت سره د مخ شوو کورنیو د تر ټولو بېوزلو (هغه کورنۍ چې د عاید لاس ته راوړونکي یې ښځینه وي) او بېوزلو ښځینه وو په استازیتوب، له ډلو سره تر سره کېږي. دا نقشه له کور، محل، کلیو/ښارونو، ولسوالۍ څخه بهر د دوی خوځېدنه او کار، د خوځېدو تکرار او له چا سره، په ګوته کوي. دا کړنه کېدلای شي له موسمي کلیزې سره تعقیب کړل شي تر څو د ښځو د عاید ستراتیژۍ او هغه مزد تر بحث لاندې راشي چې دوی ته ورکول کېږي)))
- په ښاري برخو کې، 'د ښځو د خوندیتوب مزل' به د ښځو د خوځښت پر وړاندې فزیکي او تولنیز خنډونه په ګوته کړي او د بنسټیزو جوړښتونو د پروژو په طرحه کې مرسته کولای شي تر څو په خوندي توګه د ښځو خوندیتوب په پام کې ونیو شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کلي پراختيايي شورا د غړو او ټولو محلاتو د استازو په ګډون (کيدای شی له 100 څخه ډېر شمېر خلک موجود وي) په يوه لويه غونډه کې به د تحليل او تجزيې د موندنو لنډيز چمتو کړل شي او د مهمو موندنو په هکله به د کلي پراختيايي شورا د غړو هوکړه تر لاسه شي. د هرې شننې/تحليل څخه مهمې موندنې (لکه: د څښاک اوبو نه لرونکو کورنيو شمېر، د هغه کورنيو شمېر چې د اوبو لګولو بشپړې آسانتياوې نلري، او داسې نور) به د هرې کړنې لپاره په يوه پوستر کې په لاس راشي. د ښځو غونډه بايد له نارينه وو څخه په جلا توګه تر سره شي او بايد ورته بهير پلې شي.

په پلان جوړولو کې، دا ډله د بېلابېلو تحليلونو د موندنو لنډيز چمتو کوي چې بايد د هر تحليل موندنې په يو لوی پوستر کې په ډاګه شي:

- د سرچينو نقشه په کلي کې د بنسټيزو جوړښتونو/خدمتونو تشې په ګوته کوي.
- د معيشت تحليل د بېوزله او ډېر بېوزله کورنيو شمېر او په کلي کې د بېوزلی ځانګړتياوې په ګوته کوي.
- موسمي کليزه (د بېوزله کتګورۍ له استازو ډلو سره تر سره کېږي) په کلي کې د بېکارۍ او يا عايد د نه شتون پر مهال د مقابلې ميکانيزمونه او ستراتيژۍ په ګوته کوي.
- ماته کوزه د پيسو ضايع کېدل په ګوته کوي
- د ښځو د فعاليتونو نقشه او موسمي کليزه د ښځو اقتصادي کړنې او د عايد عمده تشې په ګوته کوي.
- د ښځو د خونديتوب مزل کړنه به هغه فزيکي او ټولنيز خنډونه په ګوته کړي کوم چې په خوندي توګه د ښځو خوځښت محدود کوي.

ii. د لرليد رامينځ ته کول/ تاکل

کله چې د هر پوستر په وړاندې کولو بحث تر سره شو او د مهمو موضوعګانو پر سر هوکړه وشوه، لويه ډله د کلي د موضوعګانو او اړتياوو د بېلابېلو اړخونو په هکله عمومي معلومات تر لاسه کوي. اوس دا لويه ډله په کوچنيو ډلو وېشل کېږي او له هرې ډلې څخه غوښتنه کېږي چې د بېلابېلو تحليلونو د وړانديزونو د لنډيز په پام کې نيولو سره د يو لرليد په بيانولو کار وکړي.

له دوی څخه وغواړئ تر څو بحث وکړي او تشريح کړي الف) دوی په کوم ډول کلي کې د اوسېدلو هيله لري (دا کېدلای شي په انځوريزه/لکلي بڼه بيان کړي)؛ ب) تر ټولو مهمې موضوعګانې کومې دي چې بايد په نښه شي تر څو هغه څه ته ورسېږي چې دوی يې هيله لري، او ج) که چېرې دا موضوعګانې په نښه شي نو د خلکو لپاره به حالات څه توپير ولري. له ډلو څخه وغواړئ تر څو په دې توګه کار وکړي او يو لرليد ولري (ډلې وهڅوئ چې نه يوازې خپل لرليد په ليکلي بڼه بلکې په انځوريزه توګه هم بيان/چمتو کړي). ټولې ډلې تر خپله ځانه لاندې ونيسي تر څو يو کس خپله اړونده ډله تر خپله ولکه لاندې ونه نيسي (د ډلو د بحث لپاره اصول وټاکئ – د تسهيل لارښوودونه وګورئ) او ډاډ تر لاسه کړئ چې په ډله کې د ټولو غړو غږونه اورېدل کېږي او نظرونو ته يې درناوی کېږي.

له هرې ډلې څخه وغواړئ تر څو خپل ليدلوری له لويې ډلې سره شريک کړي. له دوی څخه وغواړئ تر څو خپل ليدلوري له تحليل او تجزيې په ګوته شوو مهمو موضوعګانو سره وتړي. وګورئ چې کوم ليدلوري سره ورته يا اړونده ټکي تر پوښښ لاندې راولي او له يو بل سره نږدې يې کېښېږدئ. وګورئ که چېرې يو شمېر ليدلوري ډېر پراخه وي او يو شمېر يې پراخه نه وي، ښايي چې يو شمېر لږ پراخه ليدلوري د پراوونو په بڼه سره مدغم شي تر څو هغه پراخه ليدلوري ته ورسېږي. ښځې بايد په خپله کار وکړي (حتی که دوی کولای شي له نارينه وو سره وګوري هم)، چې په دې توګه به دوی خپلواکي وي ترڅو د خپلو اړونده موضوعګانو په هکله بحث وکړي. که چېرې ښځې کولای شي له نارينه وو سره وګوري، نو ښځې بايد خپل پلانونه په مستقيمه توګه وړاندې کړي. که چېرې ښځې په مستقيمه توګه خپل پلانونه نه شي وړاندې کولای، نو ښځينه ټولنيزه کارکوونکي بايد دا کار تر سره کړي. څه وکړئ د ليدلوري هغه ټکي په ګوته کړئ چې په ډله کې د ډېری کسانو له لوري شريک شوي وي. ډاډ تر لاسه کړئ تر څو د ښځينه ډلو د ليدلورو لږ تر لږه يوه ټکي ته ځای ورکړئ او په ياد ولرئ چې ښځو ته بايد د پروژې په مديريت او پلي کولو او هغو پروژو کې ځای ورکړل شي چې ښځو لومړيتوب ورکړی دی (لکه: پارکونه، د لوبو ميدانونه) دوی بايد خپل آندونه وړاندې کړي او د وړانديز/پروپوزل په چمتو کولو کې برخه واخلي. په پای کې ليدلوری بايد په بشپړه توګه پراخه وي تر څو د بېلابېلو خلکو آندونه، الهام تر پوښښ لاندې راولي او په آسانۍ سره پرې خبرې اترې وشي.

(((ښايي يوه بېلګه يې داسې وي: يو داسې کلی چې ټول وګړي يې روغ او ټول ماشومان يې په زده کړو سمبال وي. په ياد ولرئ چې دا ډول ليدلوري ته يوازې د څوګونو ستراتيژيو له لارې رسېدلای شو : د حاصلاتو توليد ته وده ورکول، هغو کسانو ته چې عايد نه لري د کار او عايد د زميني برابرول، د خوراکي توکو خوندي کول، د مالي ضايعاتو د کچې راټيټول، د حاجت رفع کولو د آزادي فضا درلودونکو ځايونو او غير صحي بيت الخلاګانو د نه شتون تامينول، واکسين، د چينجيانو له مينځه وړل، ښوونځي ته د ښوونځي د عمر درلودونکو ټولو ماشومانو تګ، د ښوونځيو له ځارنې او د ښوونکو له شتون څخه ډاډ تر لاسه کول، او داسې نور.)))

(((يادونه: د ټولنيزو کارکوونکو د وړتياوو په لوړولو کې بايد د بېوزلی په اړه عمومي/هر اړخيز توضيحات ورکړل شي تر څو دوی وکولای شي دا غونډه/ناسته تسهيل کړي.

iii. په پراوونو باندې د لرليد وېشل

تاسو اوس چمتو ياست تر څو د پلان جوړولو پړاو ته وخوځېږئ. ليدلوري د اندازه کولو په وړ پراوونو باندې ووېشئ (بايد داسې پراوونه شتون ولري چې د ښځو له لرليد څخه را مينځ ته شوي وي). د بېلګې په ډول: هغه لرليد را واخلئ چې په پورته ډول ذکر شو:

"داسې يو کلی چې ټول وګړي يې روغ او ټول ماشومان يې په زده کړو سمبال وي"

د دا ډول ليدلوري لپاره به تاسو د روغو کورنيو او په زده کړو سمبال ماشومانو اصطلاحات په پام کې ونيسئ. که چېرې تاسو په روغتيا سمبال کورنۍ په پام کې ونيسئ نو په روغتيا د سمبال کورنيو د رامينځ ته کولو لپاره بايد څه ترسره شي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

الف ◄ د کال په اوږدو کې مقوي خواړه، عاید یا کرنیزو تولیداتو ته اړتیا لري (نو دا تاسو د کرنې، اوبو لګولو، تخمونواو داسې نورو برخو ته لوزي)، چې په دې صورت کې مارکیټونو ته د حاصلاتو د لېږد به موخه سړکونو ته اړتیا ده، کلي همدا راز کولای شي د عاید په تولیدوونکو کړنو، سپما او د پور ډلو او غلو دانو د زېرمې په را مینځ ته کولو کار وکړي

ب ◄ روغتیا ته پاملرنه/حفظ الصحه (په خوندي توګه د فاضله موادو خښول) تر څو د خوراکي توکو، لاسونو، او داسې نورو د ککړتیا اړوند نارغیو مخنیوی وشي. (یادونه: د کلیو د بیا رغونې او پراختیا وزارت د کلي په مشري د کاملې روغتیا ساتنې/حفظ الصحې CLTS په هکله تیار جوړ شوي مواد په واک کې لري او که اړتیا وه، اضافي مواد به را مینځ ته کړل شي. د کلي په مشري کامله روغتیا ساتنه/حفظ الصحه CLTS به په دوهم کال کې تطبیق شي تر څو ډاډ تر لاسه کړي چې د ټولنیزو کارکوونکو او انجنیرانو له لوري کافي وخت او هڅه تر لاسه کېږي).

ج ◄ روغتیایي خدمتونو ته لاس رسی (تر ټولو نیږدې آسانتیا په کوم واټن کې پرته ده، او آیا هغه د خدمتونه هغه معیارونه تعقیبوي چې ولسي ټرون معرفي کړي دي).

په زده کړو د سمبالو ماشومانو په برخه کې لاندې ټکي شامل دي

الف ◄ د عمر د بېلابېلو کچو درلودونکو هلکانو او نجونو ته ښوونځي یا د ښوونځي اطاقونه

ب ◄ د ښوونکو شتون او ډاډ تر لاسه کول چې ښوونکي حاضر دي او د هغو ساعتونو لپاره تدریس کوي چې مکلف شوي دي.

ج ◄ ماشومان په منظمه توګه ښوونځیو ته ځي او مور او پلار له دوی څخه غواړي تر څو ښوونځیو ته لاړ شي (د ښوونځي د وخت پر مهال یې باید په کارونو بوخت نه کړي)

د ◄ د کلي په کچه کوم لوستی کس د بېوزلو کورنیو له هغو ماشومانو سره مرسته کوي چې لیک او لوست نه شي کولای.

اوس ټول بېلابېل ټکي چې تاسو یې لرئ سره کېږدې تر څو لیدلوری په مهمو برخو ووېشي او په پام کې ونیسي چې کلی به کومې برخې ته ادامه ورکړي او د دولت د پانګوني مالي وجهې په پام کې ونیسي او کوم یو ته باید لاس رسی وموندل شي (اوبه د ټولو لپاره دي، خو آیا نورې مرستې به د اوبو لګولو، سړکونو یا برېښنا په برخه کې وي). همدارنګه هیله ده دا هم په پام کې ونیسئ چې څه شی به اغېزمن وي او کوم بنسټیز جوړښت د شوراګانو د کلستر له لارې له نورو کلیو سره شریکېدلای شي.

د پورته څرګندونو پر بنسټ، لاندې پراوونه را مینځ ته کېدلای شي (په یاد ولرئ چې تاسو نه شئ کولای دا ټول د ولسي ټرون په پیسو تر سره کړي، مګر تاسو کولای شئ تر ټولو مهمه یې تمویل کړئ او د کلي پراختیایي شورا کولای شي د هغه اړین بنسټیز جوړښت لپاره مالي مرستې را ټولې کړي چې ولسي ټرون یې نه شي تمویلولای):

- ټولې کورنۍ د ښاک پاکو اوبو ته لاس رسی لري (د دولت مالي مرسته او د کلي پراختیایي شورا)
- د اوبو لګولو د پرمختللي سیستم له کبله د حاصلاتو د تولید کچه لوړه شوې ده د هغو برخو په ګډون چې د خوراکي توکو له کمښت سره مخ شوي بزګران ځمکې کري (مالي مرستې او د کلي پراختیایي شورا/ د اوبو لګولو اتحادیې)

یا

- مارکېټونو ته لاس رسی وده کړې ده ځکه له کلي څخه بهر او د ننه سړکونو وده کړې ده (د دولت مالي مرسته او د کلي پراختیایي شورا)
- د اوبو لګولو د پر مخ تللي سیستم او په لویه کچه د حاصل اخیستنې له کبله د ځمکو نه درلودونکو کسانو لپاره د کار ډېر فرصتونه را مینځ ته شوي دي (هغه بزګران چې تر خپلې اړتیا ډېر حاصلات پلوري او اړ بزګران او د کرنې فرعي کمیټې)
- په ښوونځیو کې ټول زده کوونکي د کیفیت درلودونکې زده کړې تر لاسه کوي (دولتي خدمتونه او د زده کړې فرعي کمیټې)
- ټول لویان او ماشومان واکسن شوي دي، د چینجي ضد درمل ورکړل شوي دي او د روغتیا د ازموینې آسانتیا لري (دولتي خدمتونه او د روغتیا فرعي کمیټې)
- له بېوزلو سره د مرستې په موخه جمعي کړنه (د بېلګې لپاره 1 ضمیمه وګورئ)

هلته یوازې بېلګې دي، کېدلای شي ډېرې نورې لارې شتون ولري چې د بېلګې په توګه ذکر شوی لیدلوری یې له لارې تر لاسه شي. امکانات بې پایه دي.

کله چې د دولت د پانګوني مالي مرستې او له دریو توکو څخه د کوم یو دغوره کولو پرسر بحث کېږي، د سرچینو د نقشې او په پوستر کې د موندنو په اړه باید بحث وشي. دا پوښتنه: ټولو ته د لاس رسی وړ ښاک اوبو د شتون سربېره، د موندنو پر بنسټ کوم خدمتونه باید په لومړیتوب کې راشي. د بېلګې په توګه، که چېرې یو سړک، د اوبو لګولو سیستم او د برېښنا نه شتون په ګوته شوی وي، نو باید بحث دې ته را وګرځي چې: په کلي کې به څه ډول او څوک برخمن شي؟ دا به زموږ له لیدلوري سره څه مرسته وکړي.

د پراوونو د رتبه بندۍ لپاره معیار:

1. د هغو کسانو شمېر چې برخمن به شي
2. د کلي هغو محلاتو/برخو ته لومړیتوب ورکول چې پرېښودل شوي دي.
3. لږ تر لږه یو (که چېرې ډېر پراوونه نه وي) باید د ښځو په خوښه وي.

کله چې تاسو د کلي پراختیایي پلان د پانګوني د مالي وجهې برخه بشپړه کړه، له کلي څخه وغواړئ تر څو هغه څه په پام کې ونیسي چې دوی یې له بهرنیو مرستو پرته په خپله ترسره کولای شي، تر څو لیدلوري ترلاسه شي. د هغو آندونو لپار چې کلي به په خپله څه تر سره کړي، 1 ضمیمه وګورئ. ټولنیز کارکوونکی باید له بېلابېلو ډلو څخه وغواړي تر څو په دې اړه نظرونه سره ورکړي.

iv. په کړنو باندې د پراوونو وېشل (مسئول فعالین) (بېلګې)

هغه پراوونه چې باید تر لاسه شي اجازه ورکوي تر څو کړنې، مسئول فعالین او د هر پراو د رهبرۍ پر غاړه اخیستل باید وټاکل شي: د کړنو نوملړ ښایي په لاندې ډول وي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

1. د څښاک د اوبو د فرعي پروژو تخصیص، پلان جوړول او پلي کول (د کلي پراختیایي شوراګانې)
2. د اوبو لګولو پروګرام تخصیص، پلان جوړول او پلي کول (د کلي پراختیایي شوراګانې)
3. د پوهاوي د کچې لوړول، د ټولو کورنیو هڅول تر څو خپل ماشومان ښوونځیو ته واستوي، د ماشومانو سوبتیا وڅاري (د زده کړو فرعي کمیټه)
4. د پوهاوي د کچې لوړول، د ټولو کورنیو هڅول تر څو د لویانو او ماشومانو لپاره روغتیایي خدمتونه ولټوي، د خدمتونو کارونه وڅاري (د روغتیا فرعي کمیټه)
5. د خوراکي توکو له کمښت سره د مخ شوو بزګرانو لپاره په کلي کې د ننه یا له ګاونډیو کلیو څخه (مدني ټولنه: له بېوزلو کورنیو څخه د نارینه او ښځینه وو او د کرنې فرعي کمیټې له کارپوهانو سره یو ځای د لاربښوونې وړاندې کول) د نسبتاً غوره بزګرانو له لوري د ځاني مرستندویه ډلو را مینځ ته کول او د هغو ملاتړ کول.
6. لوی او کوچني بزګران یو له بل سره کار کوي او داسې ستراتیژۍ چمتو کوي تر څو د دوی د حاصلاتو تولید وده وکړي، غوره کړنې سره شریکوي، د ارزښتونو ځنځیري شننه/تحلیل او تجزیه ترسره کوي او فرصتونه په ګوته کوي – د خوراکي توکو له کمښت سره د مخ شوو بزګرانو سره یې شریکوي (مدني ټولنه: بزګران او د کرنې فرعي کمیټې د کلي پراختیایي کمیټو کلسټر، د کرنې وزرات له توسعه اي خدمتونو سره ترړي)
7. د کورنیو د سرپرستو ښځو او بېوزلو کورنیو ښځو لپاره ځاني مرستندویه ډلې له یو بل سره کار کوي، د دوی وړتیاوې او تجربې لوړوي او د کار لپاره پلانونه جوړوي (مدني ټولنه: د ښځو په ګډه ټولې لېواله ښځې او د ښځو د اقتصادي پراختیا کمیټه)
8. ټول کلی روغتیا ته د پاملرنې په کار کې ښکېل کېږي (روغتیا ته د پاملرنې کمیټه)

په پیل کې د همکارو مؤسسو ډېر ملاتړ ته اړتیا لیدل کېږي، خو له 9 میاشتو څخه وروسته به هغه مهال دا ملاتړ کم شي، کله چې نوې را مینځ ته شوې پراختیایي شوراګانې او فرعي کمیټې خپلې دندې او مسئولیتونه تر لاسه کړي او د مدني ټولنې ډلې را مینځ ته شي او مهمو کړنو ته دوام ورکړي/تعقیب یې کړي.

*((**یادونه 1**: د همکارې مؤسسې ټولنیزو کارکوونکو ته په کار ده تر څو د کلي پراختیایي پلان جوړولو پرمهال د فرعي کمیټو بالقوه غړي په ګوته کړي. دا به هغه کسان وي چې د مهمو موضوعګانو په هکله لېوالتیا وښیي، عدالت غوښتونکي او مشتاق وي، د رهبرۍ په غاړه اخیستلو لېوالتیاولري ، له نورو سره د مرستې وړاندیز وکړي، او داسې نور.*

***یادونه 2**: کله کله ټول کلي ته په کار ده تر څو یو بدلون را مینځ ته کړي او کله کله د څو ګونو ستراتیژیو مهم رول لوبوونکو بېلابېلو فعالینو ته اړتیا لري (د بېلګې په توګه بېوزلې کورنۍ ښایي د غلو زېرمه (د پرېماني پر مهال د بحران د مودې لپاره د خوراکي توکو سپمول) د کلي هټۍ وال ښایي د کتې اخیستلو کچه را ټیټه کړي، د ځمکو خاوندان ښایي د ورځني مزد کچه لوړه کړي او خلکو ته اجازه ورکړي تر څو د کاري فصل د اوج پر مهال د پیسو د تر لاسه کولو لپاره کار وکړي، د کلي پراختیایي شورا ښایي هغه ځمکه په ګوته کړي چې استعمالېږي او د بېوزلو کورنیو ډلو ته اجازه ورکوي تر څو پرې کرونده وکړي،شتمن کسان ښایي د څارویو په تغذیه کې ونډه واخلي یا شتمن کسان ښایي د پیسو په راټولولو سره د عاید په ابتکار کې له بېوزلې ډلې سره مرسته وکړي، د کلي پراختیایي شورا ژمنه ده تر څو دې کورنیو ته د عامه کار له هر پروګرام (د ولسي تړون په ګډون) څخه د کار زمینه برابره کړي)، او داسې نور. امکانات فوق العاده دي.*

***یادونه 3**: ځاني مرستندویه ډلې باید د ټولنیز – اقتصادي حالت له مخې نسبتاً متجانسې وي. که چېرې له ښځو سره د دوی د اقتصادي پیاوړتیا په موخه کار کېږي (د سپما او مالي ملاتړ له لارې)، نو دا کار باید د ښځینه سرپرست درلودونکو کورنیو په ښځو د خوراکي توکو له مخې د نه خوندي ډلو په ښځو تمرکز وکړي. له ښځو سره لومړۍ هغه څه په پام کې ونیسئ چې دوی یې له پخوا ترسره کوي: د څارویو ساتنه، په کرنه او د حاصلاتو په پروسس کې کار کول، د برستنو ګنډل، ګلدوزي کول، او داسې نور. کله چې د ډلې مهارتونه او استعدادونه په ګوته شول، باید بحث تر سره شي چې دوی له کار څخه تر لاسه شوې پوهه او تجربه په څه ډول په لویه کچه کارولای شي، په یوازې او یا ډله ایزه توګه (د بېلګې په توګه د پخلنځي لپاره کرنه، د کلي د نه کارول شوې ځمکې کرنه، په اجاره، کرایه د ځمکې اخیستل، د څارویو شریکول، د حاصلاتو پروسس کول، او داسې نور). که چېرې په دې کار کې د مالي سرچینو ادغام یا له بهر څخه د مالي سرچینو غوښتنه شتون ولري نو د یو سوداګریز پلان را مینځ ته کېدو ته اړتیا لیدل کېږي.*

دا به مهمه وي تر څو د عاید یا خوراکي توکو د کموالي موده په ګوته کړل شي او داسې ستراتیژۍ را مینځ ته شي تر څو یادې دوې موضوعګانې د داخلي (کلي) او بهرنیو (د کوچنیو پورونو د پروګرام یا هغه تمویلوونکي چې د ښځو اقتصادي پیاوړتیا تمویلوي) سرچینو له لارې په نښه کړي. که چېرې بهرنیو سرچینو ته اړتیا وي، د هغو فعالینو د نقشې جوړول چې په پراخه برخو کې د ښځو د اقتصادي پیاوړتیا په برخه کې کار کوي، باید په ګوته شي او داحتمالي تمویلوونکو په توګه ورته مراجعه وشي. که چېرې داخلي سرچینو ته اړتیا وي، نو د سرچینو کسان، یا سرچینې باید په ګوته شي، دعمل مسیر چمتو شي (یو وړاندیز له ګامونو سره) او د کلي پراختیایي شورا ته وړاندې کړل شي.)))

د کلي پراختیایي شورا کلسټر/ګذر شورا د پلان جوړولو لپاره، د کلي پراختیایي شورا CCDC/ګذر شورا باید د خپلو کلیو نقشې راوړي او د ټولنیزو کارکوونکو او انجنیرانو په مرسته د کلي کلسټر/ګذر نقشه چمتو کړي. دا نقشه او له هر کلي څخه د لنډیز پوسټر چې د بېلابېلو تحلیلونو لنډیز وړاندې کوي هغه مهمې کړنې په ګوته کوي چې په نښه کېدو ته اړتیا لري، باید د کلي کلسټر پلان جوړولو بنسټ جوړ کړي.

ټولنیز کارکوونکي او انجنیران باید وپوښتي:

- په عمومي توګه په کلسټر کې شامل کلي کومې زیربنایي اړتیاوې لري؟
- د هرې زیربنایي اړتیا لپاره (د اوبو لګول، سړکونه، برېښنا) د کلي پراختیایي شورا کلسټرCCDC /ګذر شورا باید په پام کې ونیسي چې په کلي کې به کومې ټولنې او محلات برخمن نه شي او د هغې پایلې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

- آیا د کلي پراختیایي شورا په کلسترCCDC /ګذر کې داسي کلي شتون لري چې هغه زیربنا ته اړتیا نلري چې نور یې ورته لري؟ دوی کومو پروژو ته اړتیا لري؟ بنایې د 5 کلیو له ډلې څخه 3 کلي د اوبو لګولو (دوی باید خپلې مرستې سره یو ځای کړي) او 2 کلي (که امکان ولري، دوی باید خپلې مرستې سره یو ځای کړي) د سړک پروژو ته اړتیا ولري یا
- آیا د کلي پراختیایي شـورا په کلسـترCCDC /ګذر کې داسـي کلي شـتون لري چې د داسـې زېربناوو درلودونکی وي چې نور یې رغول غواړي او که چېرې دا پیسې په نورو کلیو کې لګول شوې وي دوی به له سفر کولو/یا د اوبو له تر لاسه کولو څخه ګټه پورته کړي. ټولنیز کارکوونکي او انجنیران باید په پوره پاملرنه تسهیل او تحلیل تر سره کړي تر څو ډاډ تر لاسه کړي چې 1- 2 کلي له خپل کلي څخه بهر یوه لویه زیربنا تمویل کړي، دوی به په مساوي توګه له هغې څخه ګټه پورته کړي.

یادښت: که چېرې د یو شمېر دلیلونو له مخې، 1 یا 2 کلي ونه شـي کولای له سړک، د اوبو لګولو له کانال، یا د برېښنا له پروژې څخه برخمن شي، دوی باید د دې وړتیا ولري تر څو خپلې پیسې وساتي او خپل کلي ته یې ځانګړې کړي.

دولسی ټرون ملی پروګرام

(c) ketabton.com: The Digital Library

1ضمیمه

د کلی د پراختیایی پلان فورمه

ولایت:________________ ولسوالي: ________________

د کلي پراختیايي شورا/د کلي پراختیايي شورا کلستر/گذر شورا GA/ CCDC/ CDC کود: ________________

د کلي پراختیايي شورا/د کلي پراختیايي شورا کلستر/گذر شورا GA/ CCDC/ CDC نوم: ________________

د کلي پراختیايي پلان د جوړولو بهیر د پیل نېټه: ____________ (کال/ورځ/میاشت)

د کلي د دې پراختیايي پلان د چمتو کولو د بشپړېدو نېټه: ____________ (کال/ورځ/میاشت)

د A1 برخه: د تمرینونو د پایلو تحلیل (A1 پوستر)

1. (نوي بڼه Update) د کلي او سرچینو د نقشي جوړول:

د بشپړېدو نېټه: ______________

د کلي د وګړو د ځواني برخي اټکلي ٪ چي ګډون يي کړی دی: ________

د نقشي يو انځور او/يا د موندنو لنډيز ضمیمه کړئ

د نقشي جوړولو د تمیرینونو د موندنو لنډیز

.1
.2
.3
.4
.5

د موندنو په لنډيز کي باید د هغو کورنیو شمیر شامل وي چي د ځښاک اوبو، د اوبو لګولو سیستم، سړکونو، برېښنا، ښونځیو او داسي نورو ته لاس رسی ونلري

په ښاري برخو کي، ټولنیز کارکوونکي او انجنیران به د کلي پراختیايي پلان جوړولو له ګډونوالو سره کار وکړي تر څو د ستلایت نقشو په اړه بحث وکړي.

2. د لوړې شننه/تحلیل:

د بشپړېدو نېټه: ____________

د کلي د وګړو د ځواني برخي اټکلي ٪ چي ګډون يي کړی دی: ________

د لوړې د تحلیل او موندنو د لنډيز يوه برېښنايي کاپي (soft copy) ضمیمه کړئ.

د لوړې د تحلیل د موندنو لنډیز

.1
.2
.3
.4
.5

(د موندنو په لنډيز کي باید د بېوزلو او ډېرو بېوزلو محلاتو شمیر، د ځمکي نه درلودونکو یا لږ (له یو جریب څخه کمي)ځمکي درلودونکو، د هغو میاشتو شمیر چي په ترڅ کي يي ډېري بېوزله او بېوزله کورنۍ په کي د خوراکي توکو له کمښت سره مخ وي او د بېکارۍ په فصل کي په ورځنۍ کچه د خوراک کولو د وختونو شمیر او د هغو کسانو شمیر شامل وي چي په دوامداره توګه پوروړي وي).

(c) ketabton.com: The Digital Library

3. د ماتي کوزې شننه/تحليل:

د بشپړېدو نېټه: ___________

(د 2 موندنو د لنډيز برېښنايي کاپي (soft copy) ضميمه کړئ – له بېوزلو کورنيو څخه نارينه او له ډېرو بېوزلو کورنيو څخه ښځينه)

د ماتي کوزې د شنني/ تحليل د موندنو لنډيز

.1
.2
.3
.4
.5

(د موندنو په لنډيز کې بايد مهم په ګوته شوي ضايعات په ګوته شوي وي)

4. موسمي کليزه: (يوازې په کليواله کچه)

د بشپړېدو نېټه: ___________

د 2 موندنو د لنډيز برېښنايي کاپي (soft copy) ضميمه کړئ (يوه له بېوزلو کورنيو څخه د نارينه وو لپاره او يوه له ډېرو بېوزلو کورنيو څخه د ښځينه وو لپاره)

د موندنو لنډيز

.1
.2
.3
.4
.5

(په لنډيز کې بايد د بيکارۍ د فصل د مياشتو شمېر، په کرنيزو او غير کرنيزو کړنو کې د شته منځنيو کاري ورځو شمېر، د ورځني مزد کچې (د نارينه او ښځينه وو)، د بېکارۍ په موسم کې د کورنيو له لوري د خوراک کولو شمېر شامل وي)

5. د ښځو د فعاليتونو او خونديتوب تمرينونه

د بشپړېدو نېټه: ___________

د موندنو د لنډيز يوه برېښنايي کاپي (soft copy) ضميمه کړئ.

د موندنو لنډيز

.1
.2
.3
.4
.5

(د موندنو په دې لنډيز کې بايد د ښځو ورځنی کار او په کوم نرخ، په کومو مياشتو کې، او ښځې له کومې ټولنيزې – اقتصادي ډلې څخه، شامل وي)

A2 برخه: د کلي ليدلوری (A2 پوستر)

ليد لوری: ____

دولسی پروژه ملی پروګرام

(c) ketabton.com: The Digital Library

<u>A3 برخه: پراوونه (A3 پوستر)</u>

له 5 څخه تر 10 پورې هغه پراوونه لېست کړئ چې کلی به يې تعقيب کړي تر څو خپل ليدلوري ته ورسېږي.

.1
.2
.3
.4
.5

<u>د B برخه: د کلی د پراختيايی پلان جوړولو پايلې (د B پوستر):</u>

د بېلابېلو تمرينونو د موندنو د لنډيز پر بنسټ، کلي د مهمو پراوونو درلودونکی ليد لوری را مينځ ته کړی دی چې که چېرې بشپړ شي نو د دوی عاجلې اړتياوې په نښه کوي. کلی به لاندې پراختيايي اړتياوو ته لومړيتوب ورکړي او وروسته به يې په لاندې کټګوريو ډلبندي کړي: (لږ تر لږه 5 او ډېر تر ډېره 10 پراوونه هر يو له بېل لومړيتوب سره په بشپړه توګه لېست کېدلای شي. په لومړی او دوهمه کټګوريو کې بايد لږ تر لږه يوه فرعي پروژه وي).

د کلي پروژې

برخه/ سکتور	فرعي پروژه	1 کټګوري: له بهرنيو مرستو څخه پرته کېدلای شي د کلي له لوري تر سره شي	2 کټګوري: کېدلای شي د ولسي تړون پروګرام د لږ تر لږه خدمتونو معياري تر پوښښ لاندې تمويل شي.	3 کټګوري: د پلي کېدو په موخه به د دريم لوري سرچينو ته اړتيا ولري
د ښښان اوبه				
روغتيا ته پاملرنه				
د اوبو لګول				
برېښنا				
ترانسپورت				
روغتيا				
زده کړې				
کرنه				
تولنيز مرکزونه				
د لويانو زده کړې/ مسلکي روزنه				
کوچني پورونه				
بېړني غبرګون				
ناورين / د خطر کمولو / مديريت				
د تصدی پراختيا				
چاپېريال ساتنه				
ځنګل جوړونه				
د خونديتوب جالونه (د کورنی د روغتيا مرکزونه FHHs او physically challenged لپاره)				
څاروي				
نور				

(c) ketabton.com: The Digital Library

د c برخه: د ولسي تړون د لومړيتوب پروګرام CCAP د لږ تر لږه خدمتونو معيار MSS لپاره اساسي کرښه

د لږ تر لږه خدمتونو د هر لاندې معيار پر وړاندې د کلي پراختيايي پلان د جوړولو په وخت کې اوســـنی حالت بيان کړئ. کليوالي سيمې دا برخه پوازې د کليوالو برخو او ښاري سيمې دا برخه پوازې د ښاري برخې لپاره بشپړوي).

کليوالي سيمې:

(الف) د څښاک پاکو اوبو ته هر اړخيز لاس رسی: د يوې ورځې په ترځ کې د هر کس لپاره د 25 ليتره په اندازه اوبه.

(ب) کلي به لږ تر لږه يو له لاندې آســانتياوو څخه ولري (د کلي د لومړيتوب ورکوني او کلي ته د لاس رســي والي پر بنسټ):

الف ◂ اساسي برېښنا: د لمر، اوبو، بيو ګاز او باد له لارې د هرې کورنۍ لپاره د 100W برېښنا چمتو کول (پوازې په هغه سيمو کې چې هلته د برېښنا شبکې نه رسېږي)

ب ◂ اساسي سړکونو ته لاس رسی: تر ټولو نږدې د لاسرسي وړ کليوالي اساسي سړک څخه د 2 کيلومترو په واټن.

ج ◂ د اوبو لګولو د تيټي کچې درلودونکی بنسټيز جوړښت: چې لاندې ډولونه په کښې شامل دي: سربندونو (د مينځنيو/ دريمه درجه ويالو لپاره) د اوبو وېشونکي، د اوبو د کنټرول دروازې، سيفون، د 10،000m3 ظرفيت درلودونکي د اوبو يوه ذخيره، د اوبو لګولو د تيټې کچې درلودونکي کانال جوړول يا بيا رغول، محافظوي ديوال، ګبيوني ديوال، ناوې او سوپر پسيج.

(ج) په دولتي ښـوونځيو کې د کيفيت وړ زده کړې (چې د کلي د ګډه ايزې ځارنې ډلې او د کلي پراختيايي شـوراګانو له لورې به تر سره شي)

الف ◂ ښوونکي بايد لږ تر لږه له 12 ټولګي څخه فارغ شوی وي

ب ◂ زده کوونکي به د يوې اونۍ په ترځ کې له 1 - 3 ټولګيو پورې 24 ســـاعته زده کړې، له 4 – 6 ټولګيو پورې 30 ساعته زده کړې او له 7 – 12 ټولګيو پورې 36 ساعته زده کړې تر لاسه کړي

(د) د اســاسـي روغتيايي خدمتونو د ټولګي وړاندې کول (چې د کلي د ګډه ايزې ځارنې ډلې او د کلي پراختيايي شـوراګانو له لورې به تر سره شي)

الف ◂ روغتيايي آســـانتياوې به د اړتيا وړ قانوني ســـاعتونو (دســـهار له 8 څخه د بېګا تر 4 بجو پورې) مطابق، د کومارنې له اړينو شرايطو، او د منل شوو اجباري خدمتونو سره سم وړاندې شي.

i. *روغتيايي مرکز:* د ملاريا، نس ناستي او حادو تنفسي ناروغيو په هکله پوهاوي او د يادو ناروغيو د شتون په صورت کې روغتيايي آسنتياؤ او روغتيايي زده کړو ته مراجعه کول.

ii. *فرعي روغتيايي مرکز:* د سينه بغل، نس ناستي او ملاريا درملنه، د زيږون پر وخت پاملرنه، دکورنۍ تنظيم، د نري رنځ دپېښو موندني او راجع کولو او د واکسيناسيون خدمتونو.

iii. *روغتيايي اساسي مرکز:* غير بستري ناروغانو ته پاملرنه، واکسين کول او مور او ماشوم ته پاملرنه، د تغذيې اړوند چارې.

iv. *جامع روغتيايي مرکز:* له زيږون څخه د مخه، د زيږون پر مهال، له زيږون وروسته او نوو زيږېدلو ماشومانو ته پاملرنه، د خوندیتوب او تغذيې چارې.

ښاري کلي:

(و) کوڅو او ويالو ته وده ورکول: چې د کوڅو، پياده روونو او ويالو کانکريټ کول او د کوڅې په اوږدو کې د ونو اېښودل په کښې شامل دي.

(ز) د جامدو فاضله موادو مديريت: د کورنۍ په کچه د فاضله موادو مديرت چې د ښاروالی له لورې د فاضله موادو د را ټولولو د ميکانيزمونو په تړاو عامه پوهاوی په کې ګډون لري.

(ح) د ښڅاک د اوبو برابرول: کېدلای شي په دې برخه کې د ښاروالی د اوبو د موجوده شبکې غځول، د اوبو رسولو کوچنی سېستم يا د لاسي بمبو نصبول شامل وي

(ط) کورونو ته نمبر ورکول

(ى) روښنايي/ برېښنا: د برېښنا د شبکې غځول، د برېښنا د ترانسفرمرونو د لګولو په ګډون په کې شامل دي. سربيره پر دې، به کورنۍ وهڅول شي تر څو له خپلو کورونو څخه بهر چرغونه نصب کړي.

د ښاري ګذر په کچه:

- دوهمه درجه ســـرکونو ته وده ورکول او بيا منظم کول : چې د کوڅو، پياده روونو او ويالو کانکريټ کول او کوڅې په اوږدو کې د ونو اېښودل په کښې شامل دي.
- د څښاک د اوبو برابرول: د ښاروالی د اوبو د موجوده شبکي غځول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د ماشومانو/ ښځو لپاره پارک/تفريحي سيمه/د لوبو ميدان
- د جامدو فاضله موادو مديريت: له ټاکل شوي ځای څخه د فاضله موادو لپاره ټاکل شوي سيمي ته د فاضله موادو لېږد، د ښاروالی په مرسته.
- د ښځو لپاره د معيشت پروژې: د کذر د مالي مرستي يوه سلنه به د ښځو پروژو ته ځانګړی شي، په ځانګړي توګه، په سيمه کي د اړوند ښاري مارکېټ د غوښتنو سره په تړاو د ښځو اقتصادي پياوړتيا او ښځو ته لومړيتوب ورکونه.
- روښنايي/برېښنا: روښنايي/برېښنا: د برېښنا د ترانسفرمرونو د لګولو په ګډون د برېښنا د شبکې غځول په کښې شامېلېدلای شي. سربېره پر دې، د اضافي چراغونو د نصبولو کار به په دوهمه درجه کوڅو کې تر سره شي.
- په دولتي ښوونځيو کې د کيفيت درلودونکي زده کړې (په پورته ډول په ښاري او کليوالو برخو کې په يو ډول)
- د اساسي روغتيايي خدمتونو د ټولګي رسول (په پورته ډول په ښاري او کليوالو برخو کې په يو ډول)
- د روغتيايي آسانتياوو خصوصي وړاندي کوونکي به د عامي روغتيا له وزارت سره د هوکړه شوو معيارونو سره سم روغتيايي آسانتياوې وړاندې کړي. ټولې آسانتياوې بايد: په مناسبه توګه و ساتل شي، روغتيا ته د پاملرني/حفظ الصحی له اړتياوو سره سمې وي، د طبي زبالو د *شنډولو په ګډون*، په کافي اندازه فضا او خونديتوب وړاندې کړي په ځانګړي توګه د ښځينه ناروغانو لپاره، د ناروغانو د ثبت کتاب ولري.
- درملتونونه به ثبت او د عامي روغتيا وزارت له مشروطو اړتياوو سره سمون ولري. ټول درملتونونه بايد : د فعاليت جواز او د جواز درلودونکي کمپوټر ولري، په روښانه توګه د دوا قيمت بيان او ټاپه کړي.

د کليو د بيا رغوني او پراختيا وزارت MRRD/ د سيمه ايزو ارګانونو خپلواکي اداری IDLG همکاره مؤسسه تصديق کوي چي دوهمه کتګوري وړانديز شــوې فرعي پروژې د کليو د بيا رغوني او پراختيا وزارت MRRD/ د ســيمه ايزو ارګانونو خپلواکي اداری IDLG د تمويل لپاره د ولسي تړون افغان پروګرام د لږ تر لږه خدمت معيارونو ته جواب وايي: هو / نه

د پورته موارد په تاييد سره:

د کلي پراختيايي شوراCDC / د کلي پراختيايي شوراګانو کلستر**CCDC**/ کذر شورا**GA** : ټول 4 اداري غړي:

______________________ ______________________

______________________ ______________________

______________________ ______________________

______________________ ______________________

منو چې ټاکنې د عملياتي لارښود په رڼا کي ترسره شوي په دې توګه پورته موارد د تائيد وړ دي: د همکاري مؤسسې د ټولنيز کارکوونکي، د ولسوالی په کچه د همکاري مؤسسې د مدير او د همکاري مؤسسې ولايتي مدير لاسليکونه

______________________ ______________________

______________________ ______________________

______________________ ______________________

د پورته موارد تائيد: د کليو د بيا رغوني او پرختيا وزارت MRRD/ د ســيمه ايزو ارګانونو د خپلواکي اداری IDLG ولايتي مدير

______________________ ______________________

______________________ ______________________

(بشپړ نوم) (دنده) (لاسليک/د ګوتې نښه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

2 ضمیمه
د داخلي سرچینو له لارې د ډله ایز کار لپاره پراوونه

”د کلي پراختیایي شوراګاني یو شمېر هغه کړنې پیلوي چې ګوښه شوو او زیان منونکو ډلو ته ګټه رسوي، لکه ښځې، کورنې بېځایه شوي/بېرته راستانه شوي (د خدمتونو له معیارونو څخه بهر)“

پایله: په آزاده فضا کې د حاجت له رفع کولو (ODF) څخه خالي کلی

فرعي شاخصونه: د کلي د هغو پراختیایي شوراګانو یا د کلي پراختیایي شوراګانو کلستر شمېر چې د کلي اوسېدونکو یو له بل سره مرسته کړې ده تر څو په آزاده فضا کې د حاجت له رفع کولو یا (ODF) څخه خالي کلی را مینځ ته کړي.

بېلګې:

- شتمنو/منځنیو کسانو د بسپنو له لارې له بېوزلو کورنیو سره مرسته کړې ده تر څو تشنابونه ترمیم/له سره جوړ کړي
- ځوانانو له کونډو او معیوبو کسانو سره په فزیکي کار کې مرسته کړې ده تر څو تشنابونه ترمیم/له سره جوړ کړي

پایله: د کلي پراختیایي شوراګانو او د پراختیایي شوراګانو کلستر د خلکو په ګټه د پراختیایي حکومتولۍ بنسټ ایښی دی

فرعي شاخص: د کلي د هغو پراختیایي شوراګانو یا د کلي پراختیایي شوراګانو کلستر شمېر چې د بېوزلو په ګټه د پروګرامونو لپاره یې سرچینې برابرې کړې دي

بېلګې:

- د کلي پراختیایي شورا بېوزلو ښځو او نارینه وو/داخلي بېځایه شوو/راستنو شوو ته د کرکېلې په موخه عامه سرچینې (لکه نه کارول شوې ځمکه) په واک کې ورکوي.
- د کلي پراختیایي شوراګانې او د کړنې فرعي کمیټه له بېوزلو ډلو سره د کړنې د بدیل په برخه کې مرسته کوي (په مشورو، معلوماتو ورکولو، له نورو ډلو او دولت (د کرنې وزارت) سره په اړیکه کې کولو سره)
- د کلي پراختیایي شوراګانې او د کلي پراختیایي شوراګانو کلستر له دولت، نا دولتي ادارو، ځایي سوداګرو څخه د بېوزلو په ګټه د پروګرامونو په لاره اچولو په موخه د سرچینو د تر لاسه کولو لپاره خپل غږ پورته کوي.
- د کلي پراختیایي شوراګانې د دولت لخوا د تمویل شوو استحقاقونو د وېش لپاره له ګډه ایزو طریقو څخه کار اخلي او د خوراکي توکو له کمښت سره مخ شوو کورنیو ته سرچینې ځانګړې کوي (لکه د ساتنې او ځارنې نغدي وجه، د خوراک نړیواله اداره او داسې نور.)

پایله: د کلي د اتحاد او یووالي ټینګښت

فرعي شاخص: د کلیو د ننه د ګډو فعالیتونو درلودونکو کلیو شمېر (د شتمنو او بېوزلو تر مینځ)

بېلګې:

- شتمنې کورنۍ د کلي پراختیایي شورا له لارې تر ټولو بېوزلو کورنیو، په ځانګړې توګه د ښځینه سرپرست درلودونکو کورنیو ته سرچینې او بسپنې وړاندې کوي تر څوله دوی سره د فصلي لوږې د کچې په راټیټولو کې مرسته وکړي.
- د کلي پراختیایي شوراګانو یا فرعي کمیټو له لورې تنظیم شوې، شتمن کسان د بېوزله او ګوښه شوو ښځو او نارینه وو لپاره د عاید د تولید د کړنو رامینځ ته کولو په موخه ملاتړ او سرچینې (ځمکه، سلا مشوره، کرنیز تخمونه، د مارکېټ په اړه معلومات او داسې نور.) وړاندې کوي
- هغه کسان چې 'تولنیزنفوذ لري' ګوښه شوو او زیانمنونکو ډلو ته د حق غوښتنه کوي تر څو سرچینو (مالي مرستو، نظریاتو، مشورې) او شبکو (نظریاتو، بازارموندنې او داسې نور.) ته لاس رسی ومومي.
- لوستي نوي ځوانان او ځوانان بنوونځي ته له تګ وروسته د بېوزلو او نا لوستو کورنیو له ماشومانو سره کار کوي تر څو خپلو زده کړو ته وده ورکړي (د کلي پراختیایي شورا د زده کړو کمیټه)

پایله: په کلي کې او د کلیو تر مینځ د بېوزلو او ګوښه شوو نارینه او ښځینه وو تر مینځ د پیوستون/یووالي ټینګښت

فرعي شاخص: په کلي کې یا د کلي کلستر د ننه د ګډو فعالیتونو درلودونکو کلیو شمېر (په پراخه توګه بېوزله او ډېرې بېوزله کورنۍ)

بېلګې

- د کلي پراختیایي شورا او اړوندې فرعي کمیټې په مرسته بېوزله ښځې او نارینه په ګډه ایزه کرنه/کښت کې ګډون کوي.
- د کلي پراختیایي شورا او اړوندې فرعي کمیټې په مرسته بېوزله ښځې او نارینه په ګډه ایزه سپما کې ګډون کوي تر څو له فصلي لوږې سره په ښه توګه مقابله وکړي (د غلو ذخیره، سپما، او داسې نور.)
- د کلي پراختیایي شورا او اړوندې فرعي کمیټې په مرسته بېوزله ښځې او نارینه د عاید د تولید په نیمه کرنیزو کړنو کې ګډون کوي.
- په کار پوه او استعداد درلودونکې ښځې (ګلدوزي، برستن ګنډل، خیاطي، د څاریو ساتنه، د پخلنځي لپاره کرنه اوکرنه) خپله پوهه شریکوي او له بېوزله ډلو سره په زده کړه، تجربه او نوښت او داسې نورو کې مرسته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم فصل
د هراړخیزو ځایي بنستونو جوړول

د فرعي کمیټي رامینځ ته کول.

1. د کلي پراختیایي شورا له ټولو غړو او د کلي له 50 سلنه غړو سره وګورئ (دا کتنه باید 2 ساعته وي)
2. د فرعي کمیټي دندې او مسئولیتونه تشریح کړئ:

په پراخه توګه موضـوعي فرعي کمیټي (زده کړه، روغتیا، ځوانان، چاپېریال، د ښـځو اقتصـادي پیاوړتیا، کرنه) د کلي په سطحه لاندي دندي اومسئولیتونه لري:
فرعي کمیټي د شورا ټاکل شوو غړو او د کلي په کوته شوو غړو ته فرصت ورکوي تر څو په مهمو برخو (زده کړه، کرنه، د اوبو مدیریت، روغتیا) باندي په کډه سره کار وکړي. مهمې کړني دا دي چي :

الف. د وضـعیت په شـننه/تحلیل کي ګډون وکړي او د کلي پراختیایي شـوراګانو، د پراختیایي شـوراګانو کلسـترونو/ګذر شوراګانو، ټولنیزو کارکوونکو، انجنیرانو او بهرنیو پراختیایي فعالینو ته معلومات ورکړي.
ب. د پوهاوي ستراتیژۍ رامینځ ته کړي
ج. د خدمتونو لپاره غوښتنې را مینځ ته کړي
د. د عامه خدمتونو د وړاندي کولو لړۍ وڅاري او په دي اړه د خدمتونو وړاندي کوونکو ته خپل نظر ورکړي.
ه. خلک وهڅوي تر څو له بهرنیو سرچینو پرته له پراختیایي پروګرامونو سره مرسته وکړي

فرعي کمیټي د فعالینو یوه پراخه لړۍ لري: د کلي پراختیایي شـورا غړي، د کلي کارپوه اوسـېدونکي (ښـوونکي، او تجربه لرونکي بزګران، او داســي نور)، د ځان په ګډه د مهمو ډلو په اســتازیتوب خلک (نالوســتي میندي او پلرونه، د لږ ځمکي درلودونکي او د ځمکي نه درلودونکي ناربنه او ښـځي، معیوب وګړي، او داسـي نور). په کلي کي هر څوک کولای شـي د کمیټي غړی شي، که څه هم، د کمیټي غړیتوب باید د کلي د ټولنیز – اقتصادي انځور استازیتوب وکړي. دا په دي معنی چي په یوه کلي کي موضـــوعي کمیټي چي د ټولو کورنیو 50 ســلنه یي د ځمکي نه درلودونکي او د خوراکي توکو له نه خوندیتوب سره مخ وي، باید غړیتوب ولري چي نیږدي 50 سلنه وګړي یي بېوزله تشکیلوي.

3. د کلي له پراختیایي شــورا څخه وغواړئ تر څو بېلابېلي کمیټي (ځوانانو، روغتیا، زده کړي، کرني، چاپېریال او شخړو د هواري) په پام کي ونیسي او د کلي پراختیایي شورا غړي باید فکر وکړي چي د کومي کمیټي غړیتوب تر لاســه کړي (د هري کمیټي لپاره باید د کلي پراختیایي شــورا 2 غړي وي موجود وي). خلکو ته وخت ورکړئ تر څو فکر وکړي او بیا پوښتنه وکړئ چي څوک به د زده کړو د کمیټي غړي شـي، له هغو کسـانو څخه وغواړئ چي لاسونه یي پورته کړي دي تر څو تشریح کړي چي د زده کړو د کمیټي غړیتوب دوی ته څه اهمیت لري، دوی څه ډول مرسته کولای شـي چي نور یي ښـایي ونه شـي کولای، او په خپلو کلیو کي د زده کړې په برخه کي د هغو بدلونونو په اړه معلومات ورکړي چي دوی یي هیله لري. (د ټولو موضوعي کمیټو لپاره ورته کړنه تر سره کړئ) او د کلي پراختیایي شورا له غړو څخه وغواړئ تر څو رایه ورکړي او د کلي پراختیایي شورا رئیس به دا انتخاب منظور کړي. (په یاد ولرئ چي موضوع لپاره لېوالتیا خورا مهمه ده)

4. د نقشي جوړولو په بهیر کي، تاسو لا د مخه ښوونکي، ډاکټران، نرسان، او داسي نور په ګوته کړي دي. که چېري تاسو په یوه کلي کي 1 یا 2 ښوونکي ولرئ، له دواړو څخه وغواړئ تر څو سره یو ځای شي، که چېرې ډېر وي نو اړتیا ده چي د کلي پراختیایي شورا یي باید انتخاب کړي (ښـایي پاملرنه وکړي چي څوک نورو ته تر ټولو ډېر مرسته کوونکی دی او له عامه خدماتو سره لېوالتیا لري). د کرني او چاپېریال د کمیټو لپاره، د کلي به پراختیایي شــورا څخه وغواړئ تر څو تر ټولو نوموتي بزګر په پام کي ونیســي (د نوښــت، تولیداتو، مفیدیت او داســي نور برخو کي) او 1 یا 2 دا ډول کسان په ګوته کړي، د چاپېریال د کمیټو لپاره، د کلي له پراختیایي شورا څخه پوښتنه وکړي چي د دي کمیټي لپاره به تر ټولو ښــه کس څوک وي او ولي. کله چي کارپوهان وټاکل شــول، تاســو کولای شئ د هغو کسانو په ګوته کولو پیل وکړئ چي د محلاتو استازیتوب کوي.

5. د محلاتو د استازیتوب لپاره: هیله ده په یاد ولرئ چي دا استازي باید د ډېرې وګړو استازیتوب وکړي، په دي معنی چي دوی باید له دواړو یعني د ځمکي له نه درلودونکو او لږ ځمکي درلودونکو کورنیو څخه وي. ډاډه اوســـئ چي له ځانګړو لېواله ډلو څخه کســانو ته د ګډون زمینه برابره کړي، لکه د روغتیا په کمیټه کي یو معیوب کس. لاندي جدول د هغو کسانو د ځانګړتیاوو په هکله توضیحات وړاندي کوي، چي باید وټاکل شي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

1 جدول. د فرعي کمیټې د غړي ځانګړتیا

کمیټه / غړي	کرنه	زده کړې	روغتیا	چاپېریال	ځوانان	د ښځو اقتصادي وده
ښوونکي		ګټور، لیواله، له خپل کار سره د مینې له کبله پېژندل شوی ، د ماشومانو سره مینه				
د ډاکټران/ نرسان/ کلي روغتیايي کارکوونکي			ګټور، پوه، مهربان			
والدین		د خپلو ماشومانو د زده کړې ملاتړ کوي، ښوونځي ته خپلې لوڼې استوي، لېواله دي	واکسین شوي دي، د ماشومانو د پرهېز او روغتیا په اړه اندېښمن دي			
د ځمکې له نه درلودونکي/ یا د لږ ځمکې درلودونکي (په کلیوالو سیمو کې)	عمده عاید د کرنې په برخه کې ورځنی کار دی، د پخلنځي لپاره باغ لري، نباتات خوښوي	نا لوستي دي، خو خپل ماشومان ښوونځیو ته لېږي.	ماشومان واکسین شوي دي	نباتات خوښوي، د پخلنځي لپاره باغ، غواړي چې د د هوا د ککړتیا د کچې راټیټولو لپاره کار وکړي	هڅاند، مرسته کوونکی، د ژور بدلون لپاره لیوالتیا	بېوزله، واده شوې ښځې کار کوي (په کورونو کې او یا بهر)، په نباتاتو، صنایعو او ګنډلو کې با استعداده او تجربه لرونکې دي
له ښځینه سرپرست لرونکو کورنیو ښځې						کونډه، د صنایعو، نباتاتو او ګنډلو په برخه کې استعداد او تجربه لري، مرسته او ملاتړکوونکې ده
تجربه لرونکي بزګر	بـه حاصل، نوښت کوي، د خاورې، موادو په هکله پوهېږي، او داسې نور					
ځوانان				هڅاند، د چاپېریال په هکله با خبره/پوه	لوستي، بېرون ته تلونکی او مرسته کوونکي	مطالعه کوي، یا د مطالعې لېوالتیا لري، هڅاند، د عاید د تر لاسه کولو په موخه له نوو مفکورو څخه کار اخلي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کلي پراختیايي شورا د فرعي کمیټي د کاري پلان جوړول

(بېلګه – کرنه – کلیوالي یا نیمه ښاري برخې)

د کرنې د فرعي کمیټي ترکیب/جوړښت به د کلي پراختیايي شورا 2 غړي (یو به د کمیټي رهبري پر غاړه ولري)، 1 – 2 تجربه لرونکي بزګر، د خوراکي توکو له کمښت سره مخ شوي بزګر او له هر محل څخه د ځمکې نه لرونکي کسان وي (د فرعي کمیټي د غړو شمېر باید له 12 څخه ډېر نه شي). په کمیټه کې باید له هر محل څخه خلک شتون ولري. که چېرې د جنډر په پام کې نیولو سره د کمیټي جوړښت شونی نه وي، نو باید د ښځو لپاره د کرنې یوه بېله کمیټه شتون ولري او همکاري مؤسسې باید ډاډ تر لاسه کړي چې د نارینه او ښځینه وو کمیټي یو له بل سره معلومات، زده کړې او ستراتیژۍ شریکوي.

1. کله چې فرعي کمیټه رامنځ ته شي، له ټولو حاضرو غړو سره لومړنۍ ناسته تنظیم کړئ. د فرعي کمیټو د دندو او مسئولیتونو په هکله بحث وکړئ (د دندو لایحه وګورئ):

- د اړونده خدمتونو لپاره مهمي کتنه اخستونکي ډلي په ګوته کړئ او د هغوی د لاس رسي څارنه وکړئ
- له کلي سره خبرې وکړئ او کلي ته د خدمتونو په هکله معلومات خپاره کړئ
- ډاډ تر لاسه کړئ چې تر ټولو بېوزلو کسانو ته د ګډون حق ورکړل شوی دی
- د بېوزلو په ګټه پروګرامونو لپاره ستراتیژۍ جوړې کړئ او د خوراکي توکو له کمښت سره د مخ شوو کورنیو ملاتړ وکړئ
- د پورته موارد لپاره محل په محل پلان جوړ کړئ (د کرنې په برخه کې یو داسي پلان جوړ کړئ چې د کرنیزو تولیداتو د ډېروالي لامل شي)

اوس له هر کس څخه وپوښتئ چې دوی د کمیټي د غړو په توګه کوم ځانګړی مهارت، تخصص، پوهه، او داسې نور له ځان سره لري او د کرنې، زده کړو، روغتیا (د کمیټو پر بنسټ) په برخه کې ستاسو د ځواکمنتیا/پیاوړتیا ټکي څه دي. یو پوستر جوړ کړئ چې د ټولو مهارتونو ښوودنه وکړي او له هر کس څخه وغواړئ چې له کمیټي سره ژمنه وکړي تر څو له خپلو وړتیاوو سره سم ښه خدمت وکړي او یاد پوستر لاسلیک کړي.

2. له کمیټو سره کار وکړئ تر څو د کمیټي د چلند اصول را مینځ ته شي.

- د غونډو د فریکونسي/تکرار
- د متقابل عمل د اصولو
- دهغه ساعتونو شمېر چې هر کس یې د کمیټي لپاره د کار کولو ژمنه سپاري

3. د کمیټي لومړۍ دنده به دا وي چې د محلاتو په واسطه لاندې معلومات را ټول کړي:

د هغه کسانو شمېر چې ځمکه نلري
د هغه کسانو شمېر چې له 1 جریب څخه کمه ځمکه لري
د هغه کسانو شمېر چې له1 – 2 جریبه ځمکه لری
د هغه کسانو شمېر چې له 2 – 3 جریبه ځمکه لري
د هغه کسانو شمېر چې له 3 – 5 جریبه ځمکه لري
د هغه بزګرانو شمېر چې تر خپلي اړتیا ډېر حاصلات پلوري
3 غوره محصولات – تر 1، 2 او 3 حاصل لاندې تر کښت لاندې ځمکه

دا معلومات باید دمعلوماتو په یوه پاڼه کې ترتیب شي چې تولنیز کار کوونکي ته به وړاندې کړل شي (پوستر به د کلي پراختیايي شورا ته ورکړل شي) او یوه کاپي به د کمیټي له لوري وساتل شي. دوه دوه کسان وټاکئ او د یو داسې وخت په هکله پرېکړه وکړئ چې په ترڅ کې به یې دا معلومات را ټول شي او د راتلونکي غونډې د وخت په هکله هم موافقه وکړئ.

4. د موجودې د موندنو په هکله بحث وکړئ او را ټول شوي معلومات ترتیب کړئ. اوس د پلان جوړولو لپاره د شنني/تحلیل کارول شوي پوستر ته بیا کتنه وکړئ. وګورئ او بحث وکړئ چې د کلي پراختیايي پلان په کرنه، اوبو او طبیعي سرچینو په مدیریت ټینګار کوي. په یاد ولرئ چې د معیشت تحلیل او د کمیټو کار د ځمکې نه لرونکي او د خوراکي توکو له کمښت سره مخ شوي بزګران په ګوته کړي دي چې د خوراکي توکو له نه خوندیتوب سره مخ او هغه هغه بزګران دي چې تر خپلي اړتیا ډېر حاصلات پلوري.

5. اوس د کلي پراختیايي پلان CDP لید لوری په پام کې ونیسئ او داسې پراوونه وټاکئ چې د یاد لرلید په لوري د کمیټو مسئولیت په ډاګه شي. کله مو چې پراوونه وټاکل، نو په کړنو او مهالوېشونو یې وویشئ. (د پراوونو یوه بېلګه ښایي دا وي: د دریو کلونو په موده کې به د کلي کې تولنه تر کارونې لاندې ځمکه به بېوزلو کورنیو ته د کټه رسولو په موخه وکړل شي)

یادونه: فرعي کمیټي باید د کلي له پراختیايي شورا ګانو سره میاشتنۍ ناستي ولري تر څو د پرمختګ په هکله راپور ورکړي.

6. کله چې د کلي پراختیايي پلان د لرلید لپاره پراوونه وټاکل شول، د هغه بهرني او داخلي ملاتړ په هکله فکر وکړئ چې ورته اړتیا ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی داخلي سرچینو ته په کتلو سره پیل وکړئ پام وکړئ چې دا کلی د کومو بهرنیو سرچینو لاس ته راوړلو ته اړتیا لري (د ساري په ډول، د ټولو هغو کسانو نوملړ چې ځمکه نلري او د خوراکي توکو له کمښت سره مخ دي؛ د کلیو او کورونو په ګډون، د هغه ځمکو نوملړ چمتو کړئ چې تر کارونه لاندې دي). له خلکو څخه وغواړئ چې ځانونه په جوړو وویشي او په هر محل کې د ټولي بالقوه ځمکي نوملړ چمتو کړي (له دوي څخه وغواړئ چې د محل نقشــه چمتو کړي) ځمکه او د هغې کیفیت په کې وښيي (خاوره، اوبه، فاصله، او داسې نور). د دې کار د بشپړېدو په نېټه هوکړه وکړئ.

7. په راتلونکي ناسته کې، نقشه تشریح کړئ او بحث وکړئ چې په دې ځمکه باندې کوم کار ترسره کېدلای شي او په ګوته کړئ چې څه ته اړتیا ده (سرې، تخمونه، پنجرې/کټارې او داسې نور). کمېټه باید د خوراکي محصولاتو بېلابېلو ډولونه په پام کې ونیسي چې په دې ځمکه کرل کېدلای شي. د موجوده ځمکي د اندازې پر بنسټ، په پام کې ونیسئ چې له هر محل څخه څو کسان شاملېدلای شي. (هڅه وکړئ ډاډ تر لاسه کړئ چې د خوراکي توکو له کمښت سره ټولې مخ شوې کورنۍ شاملېدلای شي). د دې کړنې لپاره د لاندې ګامونه په مرسته پلان جوړ کړئ

الف. د کلي له پراختیایي شورا یا د کلي پراختیایي شورا له کلستر څخه وغواړئ تر څو ډلې د کړنې له پراختیایي خدمتونو (د کرنې وزارت) ســره په اړیکه کې کړي ب. شــتمني کورنۍ وهڅوئ تر څو ملاتړ وکړي (پیســي یا مواد)؛ د کلي له پراختیایي شورا څخه د کلي د ځمکي غوښتنه وکړئ؛ د کار لپاره خلک وهڅوئ.

یادونه: د ولسي تړون پروګرام د ولسوالی د همغږي کميټي په ربعه وارو ناستو کې چې د ولسوالی په کچه د کرنې وزارت کارکوونکي به هم حاضر وي، له کلي څخه د کلي پراختیایي شورا کلستر غړي باید د کرنې وزارت کارکوونکو ته ورشي او دوی ته بلنه ورکړي چې کلي ته د ترویج استازي واستوي تر څو د هغو کرنیزو کړنو په هکله پوه شي چې پلان شوي وي او د کرنې وزارت د ترویج د برخې کارکوونکو ملاتړ ته اړتیا لري.

8. بل په پام کې ونیسئ چې، د کومونورو ستراتیژیو په کارولو سره د خوراکي توکو نه خوندیتوب په نښه کولای شــي: د بېلګې په توګه. د کورنیو د غلو دانو ګده ذخیره (د پریمانۍ پر مهال د کمښــت د وخت لپاره د غلو ذخیره کول؛ تر ونو لاندې خالي ځایونو کې د سیوري خوښوونکو نباتاتو کرل (زنجبیل/ادرک یا کورکمن)، د کانالونو په څنډو کې د سبزیجاتو کرل، او داسې نور.

9. بل څاروي په پام کې ونیسئ: آیا د خوراکي توکو له کمښت سره مخ شوي کورنۍ کولای شي څاروي یا چرګان وساتي تر څو خپل عاید پرې بشپړ کړي، له دې لارې هغه ممکنه عاید محاسبه کړئ. که چېرې دا تعقیب شــي هغه ســتراتیژي او ملاتړ په ګوته کړئ چې ورته اړتیا ده.

10. کله چې د ټولو بالقوه ســتراتیژیو لومړی طرحه جوړه شــوه، په پراوونو او کړنو باندې یې وویشــئ او له بېلابېلو خلکو څخه وغواړئ تر څو د هر نوښت مشري وکړي، دوی باید په کلي کې هغه کسان په ګوته کړي چې له دوی سره د خلکو او سرچینو په منسجم کولو کې لېوالتیا ښيي. له هر کس سره د دوی د شوي پرمختګ یا مخ شوو ننګونو/ستونزو او د دې ستونزو د هواري د څرنګوالي په اړه د اوربدو لپاره ناستې تنظیم کړئ. فرعي ډلې د پر مختګ لپاره څه ملاتړ (او د چا له لوري) ته اړتیا لري.

11. هره غونډه باید د غونډې د پایلو د لنډیز او راتلونکي غونډې لپاره د اقداموونو په بیانولو سره پای ته ورسوئ.

د ځان په ګټه/ځاني مرستندویه ډلو را مینځ ته کول او پلان جوړول

د ولســي تړون په پروګرام کې د اســاســي خدمتونو د رســولو ســربېره د لړ تر لړه خدمتونو د معیارونو له تامینولو څخه ډاډ ورکول شــامل دي او په ځانګړې توګه د پیاوړتیا برخه هم په کې شــتون لري. دا په دې معنی چې دا کار د بشــري ورتیاوو لوړولو، خلکو ته د ورتیا وربښــلو مســتلزم دی تر څو ډېر اختیارونه ولري، او د یوه مناســب چاپېریال له را مینځ ته کېدو سره مرسته وکړي چې په دې سره بېوزله او ګوښه شوي ښځې او نارینه کولای شي په عامه چارو کې په هدفمنه توګه ګډون وکړي. یو داسې بهیر هم شتون لري چې له لارې یې خلک کولای شي داسې حالات را مینځ ته کړي چې په ترڅ کې یې دوی خپله لاس په کار شي او خپل ځانونه له بېوزلۍ څخه را وباسي. دا ډول طریقه اړتیا لري چې د کلي پراختیایي شوراګانې او د هغوی فرعي کمیټې، همدارنګه ټولنیز کارکوونکي د خلکو تر مینځ د بــشــکېلتیا نوي بڼې تســهیل او ملاتړ یې وکړي. په بنســټیز ډول، په مخکې پروت کار په ورځني ژوند کې د شــمولیت او ګوښــه والي په بهیرونو کې د بدلونونو راوســتلو غوښتونکی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا فصل د ځاني مرستندويه/د ځان په ګټه ډلو د رامينځ ته کولو په اړه بحث کوي. د فرعي کميټو بېلابېل ډولونه شتون لري چې دا ځاني مرستندويه/د ځان په ګټه ډلې به په ګډه کار وکړي تر څو هغه مهمې موخې تر لاسه شي چې د دوی د ټولنيزې بېوزلۍ يا د عايد د کموالي کچه را ټيټه کړي: د بېلګې په توګه، تر څو د خوراکي توکو له اړخه خوندي وي، ماشـــومان يې زده کړو ته لاس رسی ومومي او د اسې نور. له بلې خوا فرعي کميټې د کلي پراختيايي شوراګانو وروستاړې (الحاقيې) دي چې د کلي خلک په کې ګډون لري تر څو د ټاکل شـــوو پړاوونو په لوري د ليدلوري د لاس ته راوړلو په موخه د کار کولو لپاره د پلان په جوړولو او خلکو د هڅولو په برخه کې مرسته کوي.

د لېواله ډلو د رامينځ ته کولو په موخه موضوعي فرعي کميټو ته لارښووودونه

الف. د کلي پراختيايي پلان به د ټولنيز- اقتصادي تحليل پر بنسټ په کلي کې مهمې موضوعګانې او مهمې ډلې چې ملاتړ ته اړتيا لري، په ګوته کړې وي. د بېوزلۍ شـــنني/تحليل به د خوراکي توکو له اړخه د نه خوندي، ځمکه نه لرونکو، ښـــځينه سرپرست لرونکو او داسې نورو کورنيو په ګډون، د کلي د ټولنيز- اقتصادي حالت يو انځور وړاندې کړی وي. په داسې حال کې چې موســـمي کليزې به د خلکو د بېوزلۍ او خوراکي توکو له کمښـــت ســـره د مخ کېدو لاملونه په ګوته کړي وي (د عايداتو د فرصـــتونو په برخه کې). د ماتې کوزې تمرين (چې عمدتاً به د خوراکي توکو له اړخه د نه خوندي ښـــځو او نارينه وو سره تر سره شي، همدارنګه به له منيځنيو او شتمنو کسانو سره هم تر سره شي) به د کورنيو د عايد او لګښت نمونې، د راتلونکو او تلونکو پيسو تر مينځ د واټن او د مرستو ضـايع کېدل يا مخنيوی کيدونکي لګښـتونه په ګوته کړي وي. ښـايي په دې کې نسبتاً واړه خو تکراري لګښتونه يا لوی لګښتونه شامل وي چې ګټور نه دي او ښـايي حتی کورنۍ پوروړي کېدو ته مجبوره کړي.[5] د بېلابېلو کميټو له لوري په لاره اچول شـوې سـروې پرمهال، مهم ګټه اخيسـتونکي (د لومړني ښـوونځي د عمر درلودونکي ماشومان، د ماشوم درلودونکي ميندې، د ځمکي نه درلودونکي، معيوب کسان، د ښځينه سرپرست لرونکي کورنۍ، او داسې نور) به په نښه شوي وي.

ب . د کلي په پراختيايي پلان کې په ګوته شـــوي ليدلوري او په ځانګړي ډول پړاوونو په پام کې نيولو ســـره، هره کميټه (روغتيا، زده کړو، کرنې، د طبيعي سرچينو مديريت، څونانو، د ښځو اقتصادي پياوړتيا) بايد پام وکړي چې د خلکو کومه ګټه اخيستونکي ډله (د لومړني ښوونځي د عمر درلودونکي ماشومان (له نالوستو کورنيو څخه)، يا ځمکه نه درلودونکي کورنۍ، يا د ښـځينه سـرپرسـت لرونکي کورنۍ به ملاتړ ته اړتيا ولري تر څو د ذکر شـوو پړاوونو پايلې تر لاسـه کړي. په دې توګه، هره کميټه بايد له هر ځای څخه چې وي د 1 – 3 لېواله ډلو نوملړ چمتو کړي.

ج . کله چې د نوملړ پر سره هوکړه وشوه، د فرعي کميټې غړي بايد د هغو کورنيو نوملړ چمتو کړي چې په ګټه اخيستونکي ډله کې راځي او دوی ته ورشي تر څو په ځاني مرستندويه/لېواله ډله کې سره يو ځای شي.

د . هر محل کولای شـي د هغې ډلې يو فصـل ولري چې په ځايي توګه کار کوي، خو ټوله ډله بايد په هرو دوه اونيو کې سـره وګوري. په وخت سره، هر محل به يو يو يا څو مشـران وټاکي چې د ډلې په هڅونه کې به مشـري او په مهمو غونډو کو به د دوی اسـتازيتوب وکړي (د فرعي کميټو او د کلي پراختيايي شـورا او د کلي پراختيايي شـوراګانو کلسـتر په ګډون)، د مشـر ټاکنه بايد هغه مهال تر سره شي چې کار پيل شوی وي او ټولو غړو د لېوالتيا او سخت کار ژمنه کړې وي.

د همکارو مؤسسو لپاره لارښووودونه

الف. ټولنيز کارکوونکي بايد له لويې لېواله/ځاني مرستندويه ډلې سره وګوري او هغه پړاو(ونه) ورسـره شـريک کړي چې تر دې ډلې پورې تړاو لري. د بېلګې په توګه، که چېرې په کوم پړاو کې داســـې راغلي وي چې " هيڅ کورنۍ بـايد د بېکارۍ په موسم کې له لوږې سره مخ نه شي "، نو هلته بايد د بېوزلو کسانو ځاني مرستندويه ډله شتون ولرې چې موخه يې د خوراکي توکو له اړخه د خونديتوب تر لاســـه کول وي. په لومړۍ ناســـته کې، دا ډله بايد بېلابېل تمرينونو ته بيا کتنه وکړي (د سـرچينو د نقشـې جوړول، د بېوزلۍ شـننه/تحليل، موسـمي کليزه، سـورۍ کوزه، د ښـځو هڅونه) تر څو ټول هغه بالقوه فرصتونه معلوم کړي چې دوی يې په لاس کې لرې. په دې کې ښايي د کلي نه کارول شوې ځمکه او په شخصـي ځمکو باندې د کښـت خالي ځايونه شـامل وي (د بېلګې په ډول، ته ونو لاندې د سـيورې خوښـوونکي غذې) د دې ځايونو په ګوته کولو لپاره د بېوزلو کورنيو د ډلې او ځايي کارپوهانو(هغه کسـان چې د کښـت په برخه کې د وړتياوو، اسـتعداد او پوهې له مخې پېژندل شوي وي) په ګډون قدم وهلو ته اړتيا لري. په شخصـي ځمکو باندې (تر ونو لاندې) نه کرل شوي تش ځايونه، د پربمانۍ پر مهال د غلې ذخيره ، د سپما يو زېرمه چې خلک د بحران پر مهال ترې ګټه اخيستلای شي او داسې نور.

ب . کله چې ځاني مرستندويه ډلو ټولې هغه بالقوه کړنې ياداشـت کړې، چې کولای شـي د دوی سـتونزې (موسـمي لوږه) په نښه کړي، دوی بايد يو داسې کاري پلان جوړ کړي چې کړنې، هغه کسان چې د دې کړنو ملاتړ وکړي او د دې کړنو د سرته رسـولو لپاره مهالوېش په کې ځای ولري. په ياد ولرئ، موږ له ځاني مرسـتندويه ډلو څخه نه غواړو چې دوی په يوازې توګه موخه په لاس راوړي، د کلي په پراختيايي پلان کې داسـې کړنې شـتون لري چې د بهرنيو او داخلي سـرچينو درلودونکې دي او د کلي پراختيايي شورا به همدارنګه په دې هکله کار کوي تر څو د دې پړاو د لاس ته روارلو ملاتړ وکړي.

---

[5] په 2013 کال کې د کلي پراختيايي شـوراګانو د مشـورتي کنفرانس په درشـل کې، د کلي بريااليو پراختيايي شـوراګانو خپلې لاس ته راوړنې بيان کړې چې له ډلې يې هغه ګډه ايزه کړنه وه چې د دوی له لوري تنظيم شـوې وه. د مات لوښـي تمرين د پايلې په توګه يوه له موضـوعګانو څخه مطرح او وڅېړل شـوه چې په پايله کې يې کلي هوکړې ته ورسېدل تر څو د ودونو او تدفين (چې يوه کورنۍ مجبوره ده د واده/مړي د تدفين په مراسمو کې ټول کلي ته ډوډۍ ورکړي) اړوند بېلابېلو لګښتونو د مخنيوي لارې چارې ولټوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ج . که چېرې د ځاني مرســتندویه ډلې په پلان کې د کلي د ټولو نا کارول شــوو ځمکو کرل شــامل وي، نو دا کړنه باید په لاندې مهمو پړاوونو ووېشل شي:

- ❖ د کلي له پراختیایي شورا سره وګورئ تر څو د عامه/کلي د ځمکې د کارولو حق تر لاسه کړئ
- ❖ یو ځایي کارپوه په ګوته کړئ تر څو پرېکړه وکړي چې په دې ځمکه باندې باید څه وکرل شي
- ❖ مواد ترې په لاس راوړئ (تخمونه، سرې، او داسې نور)
- ❖ کاریګر وهڅوئ تر څو ځمکه چمتو او په ځمکه باندې کار وکړي
- ❖ توکي او کاریګر چمتو کړئ تر څو له دې ځمکې څخه جالۍ تاو کړي (په دې توګه به اهلي ښاروي د کښــت له خوړلو څخه منع شي)

د . اړونده موضــوعي کمیټه باید د ځاني مرســتندویې ډلې کاري پلان وړاندې کړي او باید د هر هغه څه تر ســره کولو ژمنه وکړي چې بریالیتوب ته د یادې ډلې په رسېدو کې مرسته کوي. ځاني مرستندویه ډله باید فرعي کمیټې ته په میاشتنۍ توګه راپور ورکړي تر څو د دوی پرمختګ او په مخه کې پرتې ستونزې په ګوته کړي، چې دا له کمیټې سره مرسته کوي تر څو له یادې ډلې سره د کمیټې د ننه او بهر ملاتړ په برابرولو له یادې ډلې سره مرسته وکړي.

جندر ته لوری ورکول (should be discussed)

((یادونه: لاندې په ګوته شوي ډېری تمرینونه لا په ساحه کې د ازمویني په درشل کې دي چې د ښاري او کلیوالو سیمو د تمرینونو د تنظیم او اصلاح لپاره اړین بلل کېږي. په حقیقت کې، ښایي په کلیوالي او ښاري برخو کې د تمرینونو د تر سره کولو لارې بخپې متفاوتې وي)))

د جندر (جنسیت) یوه ټاکل شــوې طریقه دا ده چې د کلي په چوکاټ کې د نارینه او ښــځینه وو تر مینځ ځاني-انعکاس تسـهیل شــي او موجودو آزادیو او د آزادیو نه شــتون ته پاملرنه وشــي، نه دا چې له کلي څخه بهر وګړي د جندر اجنډاوې دلته تحمیل کړي.

په کلیو کې د جندر د اړیکو په برخه کې د پام وړ توپیر شتون لري. دا ځکه چې هلته د قومي ډلو شتون، ښارونو ته نېږدې والي او مخورو کسانو د نفوذ له پلوه توپیرونه شتون لري.

د ملي پیوستون پروګرام تجربه ښیي چې د ښځو په اړوندو موضوعګانو کې د ښځو او نارینه وو د ښکېلتیا کچه کافي نه ده. تر اوســه پورې کار په پراخه کچه په فرعي پروژو تمرکز کړی دی، خو د ښــځو د بې‌لابېلو ټولنیزو او اقتصــادي حالاتو (د دوی هڅونه، د کار په بدل کې د دوی مزد، خدمتونو ته د لاس رســـي په لاره کې د دوی وړتیا او داســـې نور) په هکله د پوهېدو په لاره کې لږ کار تر ســره شــوی دی. لاندې بیان شــوي تمرینونه هغه وســیلې وړاندې کوي چې له لارې یې ټولنیز کارکوونکي کولای شي نارینه او ښځینه ښکېل کړي (په جلا جلا غونډو کې) تر څو بحث وکړي چې د ښځو لپاره حالت څه ډول بدلون موندلی دی (د ځوانو نارینه او ښــځینه وو د واده د نمونو په برخه ، د زده کړو اړوند معیارونه، د کار او ټولنیزو کړنو په برخه کې خوځښت، او داسې نور). دا تمرینونه به د بدلون د راتلو د څرنګوالي په هکله بحث ته لاره هوار کړي چې دا بدلونونه څه ډول پېښ شــول او ټولنه له دې بدلونونو څخه څه ګټه اخلي (او که نه). د بېلګې په توګه، د ټولنیزو بدلونونو تمرین ښــایي هغه مثبت رواجونه په ګوته کړي چې را مینځ ته شوي دي، لکه د تېر وخت په پرتله اوس نجونې په لوی عمر کې واده کوي، یا نجونې په پراخه کچه ښوونځیو ته ځي، خو همدارنګه ښایي منفي ټکي هم وښیي، لکه د ولور (طویانه) هغه لوړه کچه چې د زوم کورنۍ یې د ناوې کورنۍ ته ورکوي، د پوروړي کېدو او ســیما د له مینځه تللو لامل کېږي. د دې موضـوعګانو له لارې کار کول ښـایي کلي ته اجازه ورکړي چې یو ډله ایز انتخاب ولري تر څو هغه مهمي موضـوعګانې په نښه کړي چې د ډېرې کورنیو معیشت ته زیان اړوونکې دي.

تجربواوخېړنو هغه مهم ښاري او کلیوالي واقعیتونه په ګوته کړي دي چې له ښځوسره دکارکولو په لاره کې داهمیت وړ دي:

- په ښــاري/کلیوالو برخو کې د ښــځو خوځښــت (خدمتونو، اقتصــادي او ټولنیزو کړنو ته لاس رســی) تر قوم، قبیلې، ټولګي، موقعیت/ ولایت او امنیت پورې تړاو لري.
- د ښاري سیمو په محلاتو کې د افغانستان له بېلابېلو برخو څخه خلک شتون لري چې د بېلابېلو اقتصادي کچو، قوم او قبیلو درلودونکي دي چې د باور رامینځ ته کولو او په ټولنیزه توګه د یو بل د منلو لپاره وخت ته اړتیا لري. کلي او ولسوالۍ ته په کتلو سره، په ښارونو کې د ښځو حالت ډېر توپیر لري. (یوازې په ښار کې)
- له ښــوونځیو او پوهنتونونو څخه پرته، ښــځې د ټولنیز کېدو لپاره کوم بل ځای نلري. هلته یوازې د ګوتو په شــمېر خوندي مارکیټونه شتون لري (یوازې په ښار کې)
- په دواړو یعنې کلیوالو او ښــاري ســیمو کې، د هر یو یعنې کونډتوب یا معیوبو خاوندانو د لرلو له امله، د ښــځو په مشرۍ کورنۍ له ډېرو ننګونو سره مخې کېږي. په ښاري کچه د ښځو په مشرۍ کورنۍ په ځانګړي ډول د بېوزلۍ د لوړې کچې، تر نورو د تړاو لوړ نســبت، د عاید د ټیټې کچې، د ځمکې نه درلودلو لوړې کچې، محدودې ټولنیزې او کورنۍ شــبکې/ټولنیزې پانګې او په لویه کچه د ځورونې او اســتثمار له کبله زیان منونکې دي. (UN-Habitat (2015) جامع کلي. #8 د بحث پاڼه. UN-Habitat کابل)

(c) ketabton.com: The Digital Library

- په ښاري برخو کې د جنسي ځوروني، ناوړه استفادې ، او ښوونځيو ته د نجونو لپاره د خوندي مسير په ګډون د خونديتوب او امنيت کمزوري د والدينو په دې پرېکړې کې قاطع لور لري چې ګويا خپلې ماشومې نجونې په ښوونځيو کې شاملې کړي او که نه. (UN-Habitat (2015) جامع کلي. #8 د بحث پاڼه. UN-Habitat کابل).
- په ښارونو کې د ښځينه کاري ځواک د برخه اخيستنې نرخ يوازې ٪13 دی، چې په ملي سطحه د مينځنی ٪19 کچې دريمه برخه جوړوي، دا د دې ښودنه کوي چې ښاري چاپېريال په ځانګړې توګه د کار په بازار کې د برخه اخيستنې د لوړې کچې لپاره مساعد نه دی. د پام وړ شمېر ښځې د کار په غير رسمي بازار کې کار کوي، خو معلومات ښاري دي او په کليوالو سيمو کې ښځې په عمده ډول د لږ مهارت درلودونکو، لږ عايد لرونکي دندو کار کوي، لکه په کورونو کې کار کول (پاکي) او په کور د ننه کرڼې (لکه ګنډل، خياطي او ګلدوزی کول)، او د هېواد په بعضې کليوالو سيمو کې ښځې د کرنې په برخه کې کار کوي او د حاصلاتو له ټولو ځخه وروسته کرنو کې ښکېل کېږي. د ښځو کار په عمومي توګه د ټيټ معاش درلودونکی او د ذاتاً نا منظم دی. د ډېرې ښارونو په هکله معلومات ښيي چې ښځې د نارينه د مينځني عايد يوازې پنځمه برخه تر لاسه کوي { 50 افغانۍ (0.9$) د ورځې په بدل کې د 250 افغانۍ ($ 4.3) په پرتله} او په کليوالو برخو کې ښځې د نارينه وو د عايد نيمايي برخه تر لاسه کوي. د احصائيې د مرکزی د اداري له قوله، " په افغاني ټولنه کې کلتوري خنډونه تر ډېره حده د ښځو له اقتصادي وړتياوو ځخه د ګټه اخيستنې خنډ ګرځي"; (د احصائيې مرکزي اداره 2014). په افغانستان کې د اوسېدلو د حالت سروې :(ALCS), pp-6: کابل افغانستان
- شته کلتوري او ټولنيز خنډونه "لا هم په ښارونو کې په پراخه کچه شتون لري، چې هغه نسبي خونديتوب نه تضمينوي کوم چې په کلي او کليوالو سيمو کې شتون لري". ډېر شمېر هغه افغانې ښځې او نجونې چې له خپلو کورنيو سره ښارونو ته کډه شوي دي لږ آزادي لري ځکه چې دوی ټولنيزې او کليوالي شبکې نلري چې دوی ته په ټولنيزه کچه هغه منل شوي فرصتونه مساعد کړي تر څو له کورونو ځخه را ووزي او له خپلو نارينه وو ځخه په جلا توګه مستقلې کړنې تر سره کړي. (UN-Habitat (2015) جامع کلي. #8 د بحث پاڼه. UN-Habitat کابل).
- ښځې او نجونې، چې په ځانګړې توګه د کورنيو د تکثر مسئوليت لري معمولاً د کمزورو اساسي خدمتونو له کبله اغېزمنې کېږي لکه اوبه، حفظ الصحه، برېښنا او روغتيا ته پاملرنه; داسې اټکل شوی دی چې په ښاري سيمو کې ښځې له ٪1 ځخه د لږې ځمکې خاوندانې دي، لا هم کورونو، ځمکې، شتمنې او عايد ته د ښځو لاس رسی د اقتصادي پياوړتيا يو مهم جز بلل کېږي. دا د کورنۍ په کچه په پرېکړو کې د دوی ګډون ډېروي، د دوی د خوښې/انتخاب ساحه پراخوي، دوی ته وړتيا ورښي تر څو له اقتصادي زيانونو او بحرانونو سره په ښه توګه چلند وکړي، دوی ته خونديتوب او ساتنه ښيي که چېرې دوی د کونډتوب يا طلاق له امله د نارينه وو عايد ته له لاس رسي محرومېږي. (UN-Habitat. (2014). ښځې او مسکن: د جامع ښارونو پر لور. UN-Habitat: Nairobi)

د جندر پر بنسټ اړيکو لپاره د ولسي ترون پروګرام طريقه

ولسي ترون پروګرام به له ښځو او نارينه وو سره کار وکړي تر څو د هر اړخيزه خدمتونو وړاندې کول او پراختيا ته ورسېږي. په دې ځای کې به دا اړينه وي چې د هغو مرستو په اړه چې دولت يې د دوی کليو ته ورکوي، ښځې د نارينه وو په شان غږ، نفوذ او د پرېکړو کولو ځواک ولري او د کلي په ځانې- نوښتونو کې برخه واخلي. د ښځو د شاملولو (د دې په درک کولو سره چې ښځې يوه متجانسه ډله نه ده بلکې د دوی په مينځ کې ټولګی، عمر، قومي او نور توپيرونه شتون لري) د دا ډول بهير په تسهيل سره به ښځې بې‌لابېلو سيستمونو – د کلي پراختيايي شوراګانو، د کلي پراختيايي شوراګانو کلستر/ګذر شورا، فرعي کميتو او ځاني مرستندويه/ليوالې ډلو ته لاس رسی ولري. دا سيستمونه/فضاوې بې‌لابېل جغرافيايي ترتيبات (د محل په کچه ځاني مرستندويه/ ليوالې ډلې)، د کلي په کچه (فرعي کميټې او د کلي پراختيايي شورګانې) او د کلي پراختيايي شوراګانو کلستر/ګذرونه منعکس کوي

په کليوالو سيمو کې په عمومي توګه ښځې په خپلو محلونو کې د خوځښت او هڅونې پراخه آسانتياوې لري (د استوګنځايونو ورکړل شوو هغو نمونو ته په کتلو سره چې محلونه د خپلوانو/دوستانو له ډلو ځخه تشکيل شوی وي) او دوی ته به خورا آسانه وي تر څو د محل په کچه په غونډو کې ګډون وکړي. دلته به د ښځو لپاره آسانه وي تر څو د خبرو کولو، نفوذ او پرېکړو کولو جرئت ولري او د خپلو خانونو په ګټه کړنې ترسره کړي. د کلي په کچه به د جندر کميټې شتون ولري چې ښځو ته به زمينه برابره کړي تر څو روغتيا، زرده کړې، کښت (د پخلنځي لپاره کرکيله، د کلي ځمکه په پام کې ونيسي او ستراتيژی په لاس راوړي. دا کميټې به ښځو ته وخت ورکړي تر څو د مهمو موضوعي موضوعګانو په هکله بحث وکړي او فکر وکړي چې دوی به په څه ډول د کلي د ننه او بهر ملاتړ تر لاسه کړي تر څو خپلې اندېښنې په ښه/مهمې موضوعګانې حل کړي. د کلي پراختيايي شوراګانې به د کلي په کچه فعاليت وکړي او دلته ښځې هم په جلا توګه غونډې ولري (په هغه سيمو کې چې نارينه او ښځينه کولای شي له يو بل سره وګوري، د کلي پراختيايي شوراګانې ښايي د متحدو غونډو په بڼه سره وګوري). لکه د نورو سيستمونو په شان، ښځې به د کلي په پراختيايي شوراګانو کې د دې موکه تر لاسه کړي تر څو د خپلو وړتياوو او اندېښنو ځرګندونه وکړي او د تمرينونو د پلان جوړول له لارې يې په ښه کړي (له نارينه وو ځخه جلا).

د کلي پراختيايي شوراګانو په کلستر کې د ښځو د ګډون لپاره، بايد اضافي هڅه شوې وي تر څو د دوی شموليت ډاډمن کړي. چې په دې کې ښايي دا هم شامل وي چې، د هڅونې/خونديتوب د نقشې په کارولو سره وپلټل شي چې ښځې لا د مخه چېرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تللي دي او له چا سره او څو ځله او دوی څه ډول دا منلي ده چې هلته لاړې شي. د څېړنې دا بحث باید دا په ډاګه کړي چې د کلي پراختیایي شورا د کلستر غونډه به چېرې او څه وخت وشي (که چېرې ګډې غونډې شونې وي (لکه په بامیانو او د ډانکنډي ولایتونو په یو شمېر برخو کې)) تر څو ډاډ تر لاسه شي چې ښځې یوازې د ځای او وخت په اړه د نه پوهېدو له امله بې برخې شوې دي. که چېرې د کلي پراختیایي شورا کلستر ښځینه غړې د جلا ډلې په توګه غونډه کوي، د خوندیتوب د نقشو په کارولو سره دوی کولای شي پلان جوړ کړي، چېرې او کله به دوی غونډه وکړي، څوک به د دوی ملګرتیا وکړي، نو په دې توګه دوی خوندي او د دوی تحرک د منلو وړ دی.

د ښځو د تحرک د نقشې جوړول سربېره، په ښاري برخو کې به د ټولنې له استازو ډلو سره د خوندیتوب قدم وهل (ص 77) تر سره شي تر څو مهمې اندېښنې په ګوته کړي یا یې په نښه کړي، او په کلیوالو برخو کې به د کلي پراختیایي شورا کلستر ټاکل شوي غړي د خپلو غونډو د پلان جوړولو لپاره د خوندیتوب نقشه وکاروي. د خوندیتوب نقشه همدارنګه کېدلای شي له کم تنکیو نجونو او د هغوی له مروګانو سره جوړه شي تر څو ښوونځي د تګ د مسئلې په هکله بحث پرې وشي. د ښځو او نجونو دواړو آندونه به د واټن او اراضي پر بنسټ به په جلا یا ګډه توګه د قدم وهلو له لارې په پام کې ونیول شي.

له کلیوالي او ښاري سیمو څخه د ملي پیوستون پروګرام له تجربو څخه یوه دا ده چې ښځې په مستقیم ډول د پروژو په پلي کولو (د رغونې په فزیکي کار) کې رول نلري. په دې کې د فرعي پروژې فزیکي موقعیت، د توکو لپاره د تدارکاتی بهیر د یوې برخې کنټل کېدل (قیمت، پېرودل)، د بودیجو محاسبه، کاریګر او رضاکاران، عملیې او ساتنه شامل دي. د کلي پراختیایي پلان بهیر به ډاډ ورکړي چې د پلي کېدونکي پروژې د ډول او موقیت اړوند د ښځو نظر په پام کې نیول شوی دی. په داسې حال کې ښځې ښایي په عامه بنسټیزه پروژه کې د کاریګرو یا رضاکارانو د وړاندي کولو توان ونلري، که څه هم په بعضې برخو کې دوی کولای شي چې په تدارکاتي بهیرونو کې ونډه واخلي (د توکو د پېرلو او قیمتونو را ټولولو او داسې نورو په برخه کې).

د پیوستون په پخوانیو پروګرامونو کې، د کلي د ښځینه پراختیایي شوراګانو رامنځ ته کولو او د خپلو کلیو د مشرانو په توګه د ښځو ټاکلو دې ته لاره هواره کړه تر څو په ټولنیزه کچه دا ومنل شی چې ښځې کولای شي په خپلو کلیو مشري او پرېکړې وکړي. په فعال ګډون سره، دې ښځو چانس درلود تر څو د هغو پروژو په عملی کولو سره خپلې اړتیاوې او ګټې خوندي کړي، چې ښځو ترې ګټه پورته کړې ده. په اذهانو کې دا ډول بدلون راتللو لوی ټولنیز اغېز له ځان سره درلود. نارینه وو ښځو ته د سیالانو او مشروانو په نظر کتل او د پرېکړو له کولو د مخه یې له هغوی سره مشورې کولې. ښځو په خپلو ځانونو کې نوې بالقوه مهارتونه وموندل او په ډله ایزه او انفرادي توکه یې په خپلو ځانونو باور پیدا کړي.

په داسې حال کې دولت د کلي په پراختیایي شوراګانو او فرعي کمیټو کې د جندر سهمیې ته ځای ورکړی دی، د ولسي تړون پروګرام د جندر تګلاره مني چې که په کلي کې د جندر رول او اړیکو ته بدلون ورکړو نو دا باید د بدلون داخلي بهیرونه را مینځ ته کړي. په دې اړه د پرمختګ لپاره اړتیا ده چې نه یوازې له ښځو سره کار وشي، بلکې همدارنګه له نارینه وو سره هم کار وشي تر څو په ټولنه کې د ښځو ونډه په پام کې ونیسي(په کورنیو، محلونو او خپلو کلیو کې). هغه بېلابېل تمرینونه چې لاندې توضیح شوي دي د دې لپاره طرح شوي دي تر څو د ښځو په ازادیو کې د بدلونونو، د ښځو غږ او په بېلابېلو کچو کې د تصمیم نیونې په هکله په ګډو پرېکړو کې نارینه او ښځې ښکیل کړي.

که چېرې شونې او مناسبه وي، د ,ټولنیزو بدلونونو تمرین' له نارینه وو او ښځینه وو سره تر سره شي چې دا به خلکو ته اجازه ورکړي تر څو وګورې چې په تېرو لسیزو کې په دې برخه کې څه بدلونونه راغلي دي چې نارینه او ښځې څه ترسره کولای شي او څه نه شي ترسره کولای. نظریه داده چې نارینه او ښځینه وو ته دا وړتیا ور کړل شی چې د راغلو بدلونونو په اړه خپل نظرونه وړاندې کړي (لکه: نجونې لومړنیو او مینځنیو ښوونځیو ته ځي، ښځې د کرنې په برخه کې کار کوي او د کار کولو په موخه له کلي څخه بهر ځي، د نجونو د ودونو به عمر کې بدلونونه، او داسې نور). دا کړنه به په ګوته کړي چې کوم بدلونونه له بهرنیو مداخلو پرته را مینځ ته شوي دي، خو د داخلي بدلونونو (د بېلګې په توګه د ښځو لپاره اقتصادي اړتیا تر څو پیسې وګټي) او همدارنګه بهرنیو مداخلو لامل شوي دي (د بېلګې په توګه د دولت له لورې د عامه پوهاوي کمپاینونه، د نا دولتي ادارو پروګرامونه او داسې نور). دا تمرین به د ښځو د موجوده آزادیو (یا د آزادیو نه شتون) په اړه وضاحت ته اجازه ورکړي. دې ته ورته، د ټولنیز کولو لاندې توضیح شوی تمرین به نارینه او ښځینه وو ته اجازه ورکړي تر څو د خپلو ماشومانو (هلکانو او نجونو) پر وړاندې د دوی رویه او سلوک د تبعیض (د بېلګې په توګه، د نجونو په پرتله هلکانو ته ډېره ډوډۍ ورکولو یا ښوونځیو ته د زامنو لېږلو او د لورانو نه لېږلو) لامل شوی دی. دا نه دي ویل شوي چې ټولنیز کارکوونکي به د بدلون راوستلو په موخه فشار راوړي، بلکې دوی کولای شي په د اغېزو په هکله په بحث کې ګډون وکړي (نجونې د هلکانو په پرتله د لږ روغتیا درلودونکې دي چې په راتلونکې کې د میندو کېدلو او روغو ماشومانو د را لویولو له اړخه اغېزمنې کېږي). په پای کې، د ورځنې وخت د کارولو تمرین (لاندې توضیح شوی دی) به د ټول هغه کار او ونډې په هکله د پوهاوي کچه لوړه کړي چې د خپلې کورنۍ د معیشت لپاره یې ترسره کوي (ماشومان تغذیه ماړه او پاک دي، جامې مینځل شوي دي، کور منظم دی، د مېړه مور او پلار ته پاملرنه شوې ده) مېړه دې ته پرېږدي تر څو د خپلو ماشومانو په هکله له اندېښنې پرته خپل کار ته دوام ورکړي. نظر دا دی چې له نارینه وو سره کار وکړئ تر څو په کورنۍ کې د ښځې ونډې ته ارزښت ورکړل شي (آن له معاش پرته کار کول).

په دې لارښوود کې تشریح شوي تمرینونه (د تحرک او خوندیتوب د نقشو او د همدې لارښوود د کلي پراختیایي پلان په برخه کې تشریح شوي موسمي کلیزې په ګډون) د ښځو د تحرک د موجوده نمونو، له کور څخه بېرون (د ننه) کار چې دوی یې کوي، د دې کار اجوره او د کال د هغو میاشتو په هکله معلومات وړاندې کوي چې په کې ښځې او د دوی کورنۍ له

(c) ketabton.com: The Digital Library

موسمي لوړي سره مخ کېږي. دا تمرينونه همدارنګه د جندر په معيارونو کې هغه بدلونونه راسپړي چې د تېرو دوو لسيزو په موده کې رامينځ ته شـوي دي او څه ډول هلکان او نجونې په توپيري توګه تولنيز شـوي دي، په دې توګه د جندر بېلوالی پياوړی کوي. په پای کې، د ورځني وخت کارول به کارکوونکو ته اجازه ورکړي تر څو د کاريګرو د ځايي انډول/وېش په هکله وپوهېږي تر څو په پام کې ونيسي چې په کوم وخت کې ښځې کار نلري او څه وخت په کور او بېرون کې د دوی کار د دوی ورتياوې محدودوي تر څو په پراختيايي موضــوعګانو کار وکړي. دا تمرينونه ښــايي هغه موضــوعګانې را مينځ ته کړي(ص78) چې ښځې يې په نښه کېدلو د ليدلو لېوالتيا لري. اقتصادي موضوعګانې د تحرک په نقشه جوړولو کې راځي (ښځې چېرې کار کوي او څه لاس ته راوړي) او موسمي کليزه (کوم وخت ښځې کار لري او کوم وخت يې نلري او د دوی د کورنی حالت) د کلي پراختيايي پلان جوړولو له بهير څخه د مخه تر ســره کېږي چې د کلي پراختياي پلان جوړولو او پروژو ته د لومړيتوب ورکوني په لاره کې مرسته کوي. دلته توضيح شوي نور تمرينونه به وروسته تر سره شي، کله چې د پروژې پلي کېدل په بشــه توګه په جريان کې وي (ص 78) او تولنيز کارکوونکو د کلي پراختيايي پلانونه وروســتي/بشــپړ کړي وي او د فرعي پروژو د پلي کېدو اړوند مهم روزني يې وړاندې کړې وي.

د 'تولنيزو بدلونونو د تمرين' لپاره لارښوودونه

د تولنيزو بدلونونو د شننې/تحليل او تجزيې موخه

دا کړنه د جنسيت په معيارونو او سلوک کې د پراخه بدلونونو په اړه د ښځو او نارينهؤ د آندونو او پوهي تر لاسه کولو او دا چې نوموړي بدلونونه په څه ډول را مينځ ته شوي، يوه ګټوره طريقه ده. دا کړنه خوراه مهمه ده ځکه چې دا کړنه د جنسيتي محرکه قوې بدلونونه (په بعضـــي حالاتو کې دا بدلونونه مثبت او په بعضـــي حالاتو کې منفي دي) په ګوته کوي چې د لويو چاپېريالي او کلتوري عواملو په پايله کې مينځ ته راځي او د نادولتي ادارو له ولکي څخه بهر دی.

د جنسيت په کړنو کې بايد په پام کې ونيول شي چې د دوی اغېزې ښايي محدودې وي، مګر د هغه لوی او پراخه عواملو په هکله پوهېدل چې د مثبتو بدلونونو په راوستلو کې مرسته کوي په هغوی اتکا وکړو همدارنګه هغه عوامل چې د منفي بدلون (تاوتريخوالی او نور) په راوســتلو کې مرســته کوي له نورو ادارو يا د دولت په ملتيا د عدالت غوښــتني کمپاينونو ته جدی اړتيا لري.

دا کړنه بايد له بېلابېلو معيشــتونو څخه د ښـــځو او نارينه وو له جلا جلا ډلو ســـره تر ســـره شـــي. دليل يې دا دی چې د جندر اړوند معيارونه او سلوک ښايي په بېلابېلو برخو کې سره توپير ولري. په هره کړنه کې د معيشت له ښکتنيو کټګوريو څخه بايد لږ تر لږه 5 کسان (يا ټول نارينه يا ټولې ښځې) ګډون ولري. هغه برخې چې بايد وڅېړل شي ښايي عبارت وي له زده کړې، واده / طلاق/ کونډتوب، ځمکه، کاري ځواک او معيشــت، د ښــځو تحرک، د کورنی پلان جوړل او روغتيايي خدمتونو ته لاس رسی.

د جندر د معيارونو په تمرين کې د بدلونونو او ګرايشونو بهير

1. د جندر په معيارونو کې د بدلونونو او ګرايشونو تمرين ته چمتووالی

د کلي پراختيايي شورا نارينه او ښځينه غړو ته (لږ تر لږه له هری برخې 8 کسه) د جلا جلا ناستو لپاره بلنه ورکړئ. دوی به د دې د تمرين ګډون کوونکي وي او له دوی سره به د پراختيايي شورا رئيس او يا هم مرستيال له لاری اړيکه ونيول شی تر څو په يوه مناسـب وخت کې د څېړني له ډلې سـره وګوري.[6] دا تميرين بايد د ښـځينه او نارينه وو لپاره په جلا جلا توګه تر سره شـي. دا کړنه په پراخه کچه ځای او چمتووالي ته اړتيا نلري. که څه هم، دامهمه ده چې تسـهيل کوونکي د سـيمې د شـرايطو په هکله پوه وي او په پام کې ونيسـي چه په يوه پراخه موضـوع کی بايد د کومې برخې په اړه دوی غواړی څېړنه وکړی . د بېلګې په توګه، د واده په هکله په بحث کې بايد نور اړوند اړخونه لکه ولور، د ودونو شـمېر، د ميراث اړوند کړنې او داسې نور ګډون ولري.

د دې تمرين لپاره، د تســهيل کوونکو ډله بايد لږ تر لږه 3 غړي ولري. ياده ډله کلي ته تر رســېدو د مخه بايد پرېکړه وکړي چې اصلي تسهيل کوونکی (د اداري، د هغې اړوندو چارو ور پېژندنه او هغه څه چې د دې کړنې لپاره پلان شـوي دي ور وپېژني او په تحليل او تجزيه کې ګډون کوونکي بوخت وســاتي) به څوک وي، څوک به د فلش کارتونو په ليکلو، يادښــت ليکلو د دروازه ساتونکو او ماشومانو په تنظيمولو او داسې نورو کې مرسته وکړي. د تمرين د ترسره کولو په ورځ، تسهيل کوونکی بايد ټاکلي ځای ته په وخت حاضر شي او له هغو ګډون کوونکو څخه چې تر نورو د مخه راغلي دي غوښتنه وکړي تر څو د کړنې د تر سره کولو په موخه د ځای په چمتو کولو او له ټاکلي سيمي څخه د اضافي موادو په لېږد کولو او داسې نورو برخو کې مرسته وکړي.

2. د جندر په معيارونو کې د بدلونونو او ګرايشونو تمرين ته چمتووالی

کله چې د ګډون کوونکو ډېری برخه (که ټول نه وي حاضر) حاضره شي، اصلي تسهيل کوونکی

- له ټولو ګډون کوونکو سره سـتړي مشـي کوي او دوی ته ښـه راغلاسـت وايي، خپل ځان او خپله ډله ورپېژني، او ګډون کوونکو ته فرصت ورکوي تر څو خپل ځانونه تسهيل کوونکو ته ور وپېژني. وروسته اصلي تسهيل کوونکی د دې غونډې موخې بيانوي: موخه په سيمه کې د تېرو 20 کلونو په موده کې په ځانګړې توګه د ښځو په زده کړو، ودونو، معيشت او خدمتونو ته د لاس رسي په برخه د راغلو بدلونونو په هکله بحث کول دي.

---

[6] په تصادفي توګه د کورنيو د ټاکلو موخه د معيشت د تحليل او تجزيې تائيد ته لاره هواروي، چې په دې توګه به له هری کورنی څخه وپوښتل شي تر څو بيان کړي چې څومره ځمکه لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

- تســـهيل کوونکی د جدول په بڼه کارتونه ځای پر ځای کوي: تســـهيل کوونکی عنواني کارتونه په عمودي ډول په ځمکه ږدي (زده کړه، ودونه او داسې نور)، تسهيل کوونکي دوه کالمونه د هلکان/سړي او نجونې/ښځې تر عنوان لاندي په افقي توګه رامينځ ته کوي. د جدول په هر کالم کې دوه اضـافي کالمونه را مينځ ته کېږي چې د مخکيني او اوسني حالت څرګندويي کوي. د جدول يوه بېلګه په لاندي بڼه ښکاريږي:

د تولنيزو بدلونونو بېلګه

	هلکان/نجونې		نجونې/ښځې	
زده کړې	پخوا	اوس	پخوا	اوس
واده/ طلاق/ کونډتوب				
ځمکه/ کاريګر/معيشت				
د ښځو تحرک				

- تســـهيل کوونکي په هره برخه کې د راغلو بدلونونو په هکله بحث کوي، او د ډلي له غړو ســـره د تېرو 20 کالو را پديخوا د راغلو بدلونونو په هکله مرکه کوي. د بېلګي په توګه، کله چې د زده کړې به هکله بحث تر ســـره کېږي، تسهيل کوونکی د ډلي له غړو څخه غواړي تر څو 20 کاله پخوا د زده کړو په هکله بحث وکړي: څوک ښوونځي ته تللي دي، تر کومي کچي، او ولې؟ بحث بايد په دې تمرکز وکړي چې آيا په نېږدې سيمو کې ښوونځيو شتون درلود او که نه، کوم ښوونځي، د زده کړو اړوند لګښت او داسې نور. اوس نومړي بحث د ورته پوښتنو په پوښتلو سره اوسني حالت ته را وليږدوئ. مهمه دا ده چې بايد وپوښتل شي چې ولې دا بدلونونه راغلي دي (د دولت په پاليسيو کې بدلون راغلی دی، د نادولتي ادارو له لوري د عامه پوهاوي کچه لوړه شـوي ده، نوي ښـوونځي جوړ شـوي دي، دولت ښوونځي ته د تګ لپاره حقوق او امتيازات را مينځ ته کړي دي او داسې نور). يادښت ليکونکي ته پکار ده تر څو يوازې د بحث غوره ټکي يادښت کړي ځکه چې ټول جزئيات به په جدول کې منعکس نه شي.
- کله چې جدول بشپړ شي، نو تسهيل کوونکی بايد له ډلي څخه وپوښتي چې کوم کوم بدلون مثبت او کوم مثبت نه دی او د هر يوه د لامل په هکله بحث وکړي. د هغو بدلونونو لپاره چې هغه مثبت دي، تســـهيل کوونکی بايد له ډلي څخه وپوښتي: آيا تاسو غواړئ چې په دې برخه کې پرمختګ وکړئ (د بېلګي په توګه، نجونې نه يوازې دا چې لومړنيو ښوونځيو ته استوئ، آيا دوی ته به اجازه ورکړئ چې نوري زده کړې هم تعقيب کړي). د بدلونونو هغه برخه چې د ډلي له نظره منفي ګڼل کېږي، تسهيل کوونکی بايد له ډلي څخه وپوښتي: په دې هکله تاسو د کوم بدلون غوښتونکي ياســـت او په دې لاره کې څه ته اړتيا ده؟ تســـهيل کوونکی بايد په پام کې ونيســـي چې دا کار په څه ډول ټول کلي ته وړاندي کړل شي او د کلي له پراختيايي شورا سره په ګډه فکر وکړي چې څه ډول پلان جوړ او ياده موضوع په نښه کړي.
- همدې ته ورته بهير اوس د پلټني د نورو برخو لپاره تکراريږي، تر هغه پوري چې ټولي برخي تر پوښـــښ لاندي راشـــي؛ تســـهيل کوونکی بايد له ډلي څخه وپوښـتي که چېرې اوس هم داســـې برخي/حالات شـتون ولري چې مهم بدلونونه په کې پېښ شوي وي خو لا هم تر بحث لاندي نه وي راغلي؛ نو دا بدلونونه هم بايد تر بحث لاندي راوستل شي او شامل کړل شي.
- کله چې تمرينونه بشـپړ شـي، په ډله کې به له يوه ګډون کوونکي څخه وغوښـتل شـي تر څو موندني ولولي او نورو ګډون کوونکو ته د رضـايت/نه رضـايت ښـودلو، بدلونونو راوسـتلو او د اړتيا په صـورت کې تسـهيل کوونکي ته د مهمو توپيرونود جزئياتو په اړه د بحث په موخه وخت ورکړي؛
- په پای کې، له ګډون کوونکو څخه د دوی د مرستـې له کبله په مننې ســره دوی ته ورياده کړئ چې د دې جدول يوه کاپي به له دوی سره شريکه کړل شي.

<u>د معلوماتو پروسس، تحليل او تجزيه</u>

دفتر ته په راستنېدو سره، د څېړني ډله بايد د چمتو شوي جدول کاپي وکاروي او محتوا يې يو لوی پوستر ته وليږدوي. په ياد پوسـتر کې بايد د همدې پوسـتر د چمتو کېدو نېټه او د تسـهيل کوونکو کسـانو نومونه ځای پر ځای کړل شـي چې په دې توګه د هر ډول پوښتني د شتون په صورت کې، هر هغه څوک چې دا جدول تحليل کوي په آسانی سره کولای شي له تسهيل کوونکو سره اړيکه ونيسي.

کله چې پوسـتر چمتو شـي، د راټولو شـوو معلوماتو لنډيز چمتو کړئ. ګټوري پوښـتنې ښـايي په دې ډول وي: تر ټولو مهم بدلونونه چې رامنځته شوي دي څه دي او ولې؟ نومړي بدلونونه ولې راغلي دي – سياسي (په دولتي پاليسيو او قوانينو کې بدلون) اقتصـادي (د ځمکو د کمښت له امله ښـځې اړشـوي دي تر څو په مارکيټ کې کار وکړي، د ځوکونو ښـځو د ملاتړ ناتواني او داسې نور)، د عواملو ترکيب (د بېلګې په توګه ښاري سيمو ته کوچېدل، د کډوالو بېرته را ستنېدل چې کارونه په بېل ډول تر سره کوي او داسې نور.)، د نادولتي ادارو کړنې او داسې نور. د هلکانو او نجونو يا نارينه او ښځو په هکله خلک څه ډول انګېرنې لري او دا انګېرنې په څه ډول د جندر معيارونه او ارزښتونه تر اغيز لاندي راولي؟ دي پوښتنو ته ځوابونه به ګټور وي تر څو په پام کې ونيول شـــي چې ولي بدلونونه را مينځ ته کېږي او په څه ډول د ســـتراتيژيکو کړنو له

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاري د مثبتو بدلونونو ملاتړ کېدلای شي او د جندر په هکله کومي انګيرني بايد له کليوالو سره په پراخه کچه تر بحث لاندي راشي. هغه څه چي ډېر د اهميت وړ دي، فکر وکړئ چي تاسو څه ډول له کلي سره د رامينځ ته شوو منفي بدلونونو په نښه کولو کي مرسته کولای شئ (هغه بدلونونه چي ډلي د منفي بدلونونو په توګه په ګوته کړي دي).

هغه څه چي بايد په پام کښي ونيول شي

- مهمه ده چي له ګډون کوونکو سره د کړني د ترسره کولو په اوږدو کي په داسي توګه مرسته وشي چي له دوی سره د معلوماتو په چمتو کولو کي مرسته وکړي. تسهيل کوونکی بايد غونډه د دي پوښتنو په پوښتلو سره پيل کړي: آيا د تېرو 20 څخه تر 30 کلونو په موده کي د ښــځو/ نجونو په ژوند کي څه بدلون راغلی دی؟ موږ غواړو بحث وکړو چي دا بدلون په څه ډول راغلی دی.
- تسـهيل کوونکي بايد لوری ورکوونکي پوښتني ونه پوښتي، لکه آيا نجوني اوس مهال ښوونځي ته ځي، آيا ښـځي اوس مهال ځمکه په ميراث وړلی شي، او داسي نور. دا ځکه چي ښايي داسي موارد شتون ولري چي دولت په کښي د ښځو د حقونو په تړاو قوانين تصـويب کړي وي، خو ښـايي تعقيب شـوي نه وي او د هو او نه پوښـتنو مطرح کول به ګډون کوونکو ته اجازه ورنه کړي تر څو په خپلو معمولو کلمو کي د ښـــځو او نجونو په ژوند کي د راغلو بدلونونو په هکله معلومات ورکړي.
- تسـهيل کوونکی د هغو کسـانو په هکله خبر وي چي برخه يې نه ده اخيسـتي (هغه کسـان چي شـتون لري، خو د برخه اخيستني لپاره نه دي ټاکل شوي) چي کېدای شي په بحث کي د نفوذ/ګډون هيله ولري.

د جندر په معيارونو کي د بدلونونو په تړاو د موندنو د احتمالي کاروني ځايونه

- د جندر په معيارونو کي د بدلونونو تمرين د ښځو او نجنو لپاره د حالاتو د بدلون او د بدلونونو د راتلو د دليل موندني په لاره کي چي ولي بدلونونه راغلي او يا نه دي راغلي، خورا ارزښـــتمنه طريقه ګڼل کېږي. له دي موندنو څخه په کار اخيستني به سيمه ايز دولت د سرچينو د برابرولو لپاره وهڅول شي (لکه ښـوونځي- که چېري ګډون کوونکي ووايي چي نجوني د اوږد واټن او نه خونديتوب له امله نه شـي کولای ښـوونځي ته لاړي شـي) يا د ښـځو د حقونو په تړاودلويو پاليسيو او يا په ياوبرخوکي دهغوخندونو پرسر بحث ته لاره هواره کړي چي د دوی د مخنيوي لامل ګرځي.
- له دي موندنو څخه همدارنګه کېدلای شي زموږ د کړنو په جوړښت او کار کي کټه واخيستل شي او له ښځو او نارينه وو سره په مهمو برخو کي چي د تحليل او تجزيي له امله را مينځ ته شـوي دي (د بېلګي په توګه له تعصب څخه ډک چلند) کار وکړو.
- دا موندني کېدلای شي له کلي سره د منفي بدلونونو په نښه کولو د کاري پلان جوړولو په برخه مرسته وکړي(د بېلګي په توګه، د ولور لوړه کچه، د ودونو لوړ لګښتونه، په لږ عمر کي د نجونو واده کول، او داسي نور.)

د ټولنيز کولو د تمرين لارښود

د ټولنيز کولو د تحليل او تجزيي موخه

ټولنيز تمرين د مور او پلار له لوري د خپلو زامنو او لورګانو د پالني د بېلابېلو لارو په ګوته کولو لپاره ګټور دی او په ټولنيز ژوند کي د جندر نابرابروالي د رېښو د غځېدو ښـکارندويي کوي. موندني کولای شـي د جندر نابرابروالي پايلو ته او دا چي په څه ډول دا پديده د خو نسـلونو لپاره تداوم موندلی دی او يا داچي، چي د جندر اړيکي په څه ډول سـره بدلېږي، اشـاره وکړي. د ټولنيز کولو تمرين يوه داسـي لاره ده چي له زېږون څخه وروسـته له هلکانو او نجونو سـره د بېل چلند د څرنګوالي په اړه بحث ته لار هواروي (د بېلګي په توګه، کله چي هلک وزېږېږي کورني خوښېږي او د نجلی په زېږېدلو سره خفه کېږي (بعضي وختونه د شرم احساس کوي)، کوم وخت چي هلک وزېږېږي مور ته ښه خوراک ورکول کېږي او ښه پاملرنه ورته کېږي)، د نجونو په پرتله لومړی او ښه خوراک هلکانو ته ورکول کېږي، او داسي نور.

ددي تمرينونو او ددوی د اغېزو په هکله خبري او بحث کول دجندر په برخه کي دنابرابريو په نښه کولوکي لومړی ګام دی. د موندنو په پرتله کولو سره، دا طريقه کېدلای شـي له مخلوطي ډلي (نارينه او ښـځينه) سره او يا په جلا توګه له ښـځو او وروسته له نارينه وو سره وکارول شي. او که نه ډلي بايد د تسهيل د مهارتونو کچي او زميني ته په کتلو سره مخلوط کړای شي.

د ټولنيز کولو د تمرين بهير

1. د ټولنيز کولو د تمرين لپاره چمتووالی

د کلي پراختيايي شورا د رئيس او مرستيال له لاري، د شورا له 5 څخه تر 8 غړو نارينه او 5 ښځينه غړو څخه وغواړئ تر څو ستاسو لپاره د خپل وخت يوه ټاکلي برخه وقف کړي. دوی به د ياد تمرين ګډون کوونکي وي او له دوی سره به د اړيکي په ترڅ کي له دوی څخه وغوښتل شي تر څو په يوه مناسب وخت کښي د څېړني له ټيم سره ليدنه وکړي. دا تمرين له نارينه او ښځينه وو سره په جلا توګه په غوره توګه ترسره کېدلای شي. دا تمرين پراخ ځای او چمتووالي ته اړتيا نلري.

د دي مشـق/ تمرين لپاره، د تسـهيل په ډله کي بايد لږ تر لږه دوه کسـان شـتون ولري. ياده ډله کلي ته تر رسـېدو د مخه بايد پرېکړه وکړي چي اصـلي تسـهيل کوونکی (د اداري وړ پېژندنه، د هغي اړوندي چاري او هغه څه چي د دي تمرين لپاره پلان شـوي دي وړ وپېژني او په تحليل او تجزيه کي ګډون کوونکي بوخت وساتي) به څوک وي، څوک به د فلش کارتونو په ليکلو، يادښت ليکلو کي مرسته وکړي. د تمرين د ترسره کولو په ورځ، تسهيل کوونکی بايد ټاکلي ځای ته په وخت حاضر

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي او له هغو ګډون کوونکو څخه چې تر نورو د مخه راغلي دي غوښتنه وکړي تر څو د تمرين د تر سره کولو په موخه د ځای په چمتو کولو او له ټاکلي سیمي څخه د اضافي موادو په لیږې کولو او داسي نورو برخو کي مرسته وکړي.

2. د تولنیز کولو د تمرین د تسهیل بهیر

کله چې د ګډون کوونکو ډېرى برخه حاضره شي، اصلي تسهيل کوونکى

- له ټولو ګډون کوونکو سره ستړي مشي کوی او دوی ته ښه راغلاست وايي، خپل ځان او خپله دله وريپژني، او ګډون کوونکو ته فرصت ورکوي تر څو خپل ځانونه تسهيل کوونکو ته ور وپيژني. وروسته اصلي تسهيل کوونکى د دې غونډې موخي بيانوي: موخه داده تر څو پر هغه بېلابېلو لارو چارو بحث وکړو چې په ترڅ کي يي هلکان او نجوني را لويېږي او تولنيز کيږي.
- د دې تمرين د ترسره کولو په پيل سره، تسهيل کوونکى له ګډون کوونکو څخه پوښتي چې دوی په څه ډول د ماشومانو د ژوند مرحلي سره بېلوي او دا په کارتونو باندې ليکل کېږي او په عمودي او افقي ډول په ځمکه اېښودل کېږي، دوه کالمونه جوړېږي – هلکان او نجوني. لاندي جدول يې غوره بېلګه ده (د عمر پر بنسټ ګروپونه چې د بحث لپاره به کېدای شي تري واخيستل شي بدلون وموومي)

د تولنيز کولو د تمرين – بېلګه

	نجوني	هلکان
0 – 3 مياشتي		
3 مياشتي – 2 کاله		
3 کاله – 6 کاله		
6 کاله – 13 کاله		
13 کاله – 18 کاله		
18 کاله – واده کېدل		

- تسهيل کوونکى وروسته د لومړي پړاو له لاري له ګډون کوونکو څخه غواړي تر څو توپيرونه تر بحث لاندي راولي؛ مهمه ده تر څو د جزئياتو پر سر بحث وشي او وپوښتي چې ولي دا توپيرونه شتون لري. يادښت اخيستونکى بايد په پوره پاملرني سره د هر تکي پر سر بحثونه يادښت/ مستند کړي.
- همدي ته ورته بهير اوس د پلټني د نورو برخو لپاره تکرارېږي، تر هغه پوري چې ټولي برخي تر پوښښ لاندي راشي؛ تسهيل کوونکى بايد له ګروپ څخه وپوښتي که چېري اوس هم داسي بدلونونه شتون ولري چې تر بحث لاندي نه وي راغلي؛ که شتون ولري، نو دا بدلونونه هم بايد تر بحث لاندي راوستل شي او شامل کړل شي.
- کله چې تمرينونه بشپړ شي، له يوه ګډون کوونکي څخه غوښتنه کېږي تر څو موندني ولولي او نورو ګډون کوونکو ته د رضايت/نه رضايت ښودلو، بدلونونو راوستلو او د اړتيا په صورت کي تسهيل کوونکي ته په مهمو توپيرونو د بحث په موخه وخت ورکړي؛
- وروسته له ګډون کوونکو څخه پوښتنه کېږي چې کوم بدلونونه دلي ته د منلو وړ نه دي او دا به څه ډول بدلون وموومي، که چېرې دله پرېکړه وکړي، ښايي خپلي موندني او بحثونه د کلي پر اختيايي شورا غړو يا فرعي کميټو (زده کړو، روغتيا) ته وړاندي کړي او په پام کي ونيسي چې څه ډول بدلونونه معرفي کړي، ښايي هلته ګډ عمل شتون ولري، خو افراد ښايي بدلونونه راولي.
- په پای کي، له ګډون کوونکو څخه د دوی د مرستي له کبله په مننې سره دوی ته وړياده کړئ چې د دې جدول يوه کاپي به له دوی سره شريکه کړل شي.

د معلوماتو پروسس، تحليل او تجزيه

دفتر ته په راستنېدو سره، د څېړني دله بايد د چمتو شوي جدول کاپي وکاروي او محتوا يې يو لوی پوستر ته ولېږدوي. په ياد پوستر کي بايد د همدي پوستر د چمتو کېدو نېټه او د تسهيل کوونکو کسانو نومونه ځای پر ځای کړل شي چې په دې توګه د هر ډول پوښتني د شتون په صورت کي، هر هغه څوک چې دا جدول کاروي يا تحليل کوي په آسانی سره کولای شي له تسهيل کوونکو سره اړيکه ونيسي.

کله چې پوستر چمتو شي، د راټولو شوو معلوماتو لنډيز چمتو کړئ. ګټوري پوښتني ښايي په دې ډول وي: د هلکانو او نجونو تر مينځ د تولنيز کولو تر ټولو مهم بدلونونه څه دي او ولي؟ آيا د تولنيز کولو مشقونه/تمرينونه د همزولو تر فشار يا مخورو کسانو او يا دواړو تر فشار پوري اړه لري؟ دوی د هغو لارو چارو په هکله څه څرګندوني لري چې په کښې ماشومان را لويېږي او ځوانی ته رسيږي؟ دې ټولو پوښتنو ته ځوابونه به د جندر اړوند نا برابريو په پام کي نيولو او دا چې څوک ورته لمن وهي، ګټور تمام شي.

هغه څه چې بايد په پام کښي ونيول شي

- مهمه ده چې ګډون کوونکو ته د تمرين د ترسره کولو په اوږدو کي په داسي توګه لارښوونه وشي چې له دوی سره د معلوماتو په چمتو کولو کي مرسته وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تسهیل کوونکي باید لوری ورکوونکي پوښتني مطرح نه کړي، لکه آیا هلکان ډېر خواړه یا ښځه خواړه خوري، د دې پر ځای تسهیل کوونکی باید آزادې پوښتني وپوښتي: د ماشوم د ژوند په دې پړاو کې څه توپېر تر سترګو کېږي

- تسهیل کوونکی باید د هغو کسانو په هکله خبر وي چې برخه يې نه ده اخیستي (هغه کسان چې شتون لري، خو د برخه اخیستني لپاره نه دي تیاکل شوي) چې کېدای شي په بحث کې د نفوذ/ګډون هیله ولري.

د تولنیز کولو د مشق/تمرین د کتوري کاروني ځایونه

- د تولنیز کولو تمرین د جندر د اړیکو د سپړلو لپاره د پیل یو ګټور ټکی دی چې د جندر د موقعیت او ځواک په لټولو کې مرستـــه کوي او کېدلای شـــي چې په یوه کلي کې د جندراړوند موضـــوعګانو په اړه د خبرو په پیل کولو کې ګټور پرېوزي.
- د پروګرام د پلي کېدو پر مهال، دا تمرین کېدای شـــي چې په لوړه کچه د جندر د برابرۍ لپاره بحث ته د ودې ورکولو او بدلونونو راوستلو لپاره ګټور پرېوزي.
- دا تمرین د دله ایزو متمرکزو بحثونو په واســـطه تعقیبېږي او په ګټوره توګه په پروژو کې د کلیو د پیاوړي کولو په موخه کارول کېدلای شـــي او د حقونو پر بنســـټ د پراختیا لارو چارو ته وده ورکوي. که چېرې پروګرامونه د جندرد نابرابرۍ اړوند سلوک او چلند د بدلون لپاره کار کوي، نو دا کړنه کېدلای شي د بدلونونو د راوستلو په لاره کې ګټوره پرېوزي.

د ورځني وخت د کارولو تمرین

دورځني وخت کارولو د تمرین موخه

د ورځنی وخت د کارولو تمرین په یوه کورنی کې د کار د وېش په هکله د پوهېدلو لپاره ګټور دی. دا تمرین همدارنګه روښـــانه کوي چې کوم وخت خلک بوخت دي او کوم مهال دوی وخت لري تر څو په کړنو کې ګډون وکړي. دا تمرین باید په جلا جلا توګه له نارینه او ښځینه وو کورنی وتاکل شي، چې موندني به يې بیا وروسته د نارینه او ښځینه وو په یوه لویه ډله کې شریکې کړل شي. د حاصلاتو له جدول سره یوځای چې د کرني په برخه کې د کار د تقسم ښودنه کوي، د ورځني وخت د کارولو تمرین په هغه لارو رڼا اچوي چې په هغې کې ښځې او نارینه د تولیدي او بیا تولیدي کړنو په برخه کې مرسته کوي. دا تمرین باید له یو بل سره ورته معیشتونو سره تر سره شي لکه څرنګه چې د کار کړنې ښايي په هر تولګي کې توپیر ولري.

دورځني وخت کارولو د تمرین بهیر

1. د ورځني وخت د کارولو تمرین لپاره چمتووالی

د معیشـــت د تحلیل پر بنســـټ، هغه کورنی په ګوته کړئ چې ځمکه نلري او یا هم ډېره لږه ځمکه ولري چې د یوې مینځنۍ کچې درلودونکي کورنی اړتیاوې نه شـــي پوره کولای. د کارتونو له نوملړ څخه په تصـــادفي توګه له 5 څخه تر 8 پورې د ښځو او نارینه وو کورنی وټاکئ. دا به د دې تمرین ګډون کوونکي وي، او اوس کېدلای شي له دوی سره اړیکه ونیول شي او له دوی څخه به وغوښتل شي تر څو په یوه مناسب وخت کښې د ځېړنې له ټیم سره لیدنه وکړي.7 دا تمرین باید له نارینه او ښځینه ؤ سره په ګډه یا جلا توګه ترسره شي. دا تمرین پراخ ځای او چمتووالي ته اړتیا نلري.

د دې تمرین لپاره، د تســـهیل په ډله کې باید لږ تر لږه 3 کســـان شـــتون ولري. یاده ډله کلي ته تر رســـېدو د مخه باید پرېکړه وکړي چې اصلي تسهیل کوونکی (د اداري ور پېژندنه، د هغې اړوندي چارې او هغه څه چې د دې تمرین لپاره پلان شوي دي ور وپېژني او په تحلیل او تجزیه کې ګډون کوونکي بوخت وســـاتي) به څوک وي، څوک به د فلش کارتونو په لیکلو، یادښـــت لیکلو، د دروازه ســـاتونکو او ماشـــومانو په کابو کولو کې مرســـته وکړي. د تمرین د ترســـره کولو په ورځ، تســـهیل کوونکي باید تاکلي ځای ته په وخت حاضر شي او له هغو ګډون کوونکو څخه چې تر نورو د مخه راغلي دي غوښتنه وکړي تر څو د تمرین د تر سره کولو په موخه د ځای په چمتو کولو او له ټاکلي سیمي څخه د اضافي موادو په لېږې کولو او داسې نورو برخو کې مرسته وکړي.

2. دورځني وخت کارولو تمرین د تسهیل بهیر

کله چې د ګډون کوونکو ډېری (که ټول نه وي) برخه حاضره شي، اصلي تسهیل کوونکی

- له ټولو ګډون کوونکو سره ستړي مشي کوی او دوی ته ښه راغلاست وایي، خپل ځان او خپله ډله ورپېژني، او ګډون کوونکو ته فرصـت ورکوي تر څو خپل ځانونه تسهیل کوونکو ته ور وپېژني. وروسـته اصلـي تسـهیل کوونکی د دې غونډې موخې بیانوي: موخه داده تر څو د هغو بې‌لابېلو کړنو په هکله بحث وکړو چې تاســـو په ورځنی توګه په کې بوخت یاست، په راتلونکي کې، ستاسو د کاري مهالویشونو او له تاسو څخه د غوښتنو په هکله پوهېدلو سره، به موږ ته په ښه توګه د دې وړتیا را په برخه کړي تر څو موږ له تاسو سره کار کول په ښه توګه تنظیم کړو.
- د دې تمرین د ترسره کولو په پیل سره، تسهیل کوونکی یو له ګډون کوونکو څخه پوښتي چې: د کال په اوسني وخت کې ته په څو بجو له خوبه پاڅېږې؟ لومړۍ کوم کار تر سره کوې؟ او له هغې وروسته څه تر سره کوي .... او داسې نور. له نور کسانو څخه وپوښتئ که چېرې دوی بېلې کړني ترسره کوي. دې بحث ته تر یوه وخته پورې ادامه ورکړئ. دې ته په کتلو سره چې (نارینه یا ښځینه) ټول ګډون کوونکي د تولنې له بېوزلو برخو څخه وي، دوی ښايي ورځني کاریګر

---

7 په تصادفي توګه د کورنیو د ټاکلو موخه د معیشت د تحلیل او تجزیې تائید ته لاره هواروي، چې په دې توګه به له هرې کورنی څخه وپوښتل شي تر څو بیان کړي چې څومره ځمکه لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي، چې د دوی د ورځې تر بلې د کورنۍ په کړنو اغېز کوي. که چېرې په دې لومړنيو بحثونو کې جوته شـــوه چې داسې نارينه او ښځينه (د هغه ګډونوالو په اساس چې دا تمرين ورسره ترسره کېږي) شتون لري چې ورځني کاريګر نه دي، نو دا تمرين به په دوه برخو ووېشل شي او اړتيا ده چې په جلا توګه دا تمرين له هغو کسانو سره تر سره شي چې ورځني کاريګر دي، او د يو څو بدلونونو په ورپېرلو ســـره له هغو کســـانو ســـره چې هغه ورځني کاريګر نه دي ترسره شي.

- فرضـــاً که چېرې ټول ګډون کوونکي ورځني کاريګر وي، نو تر دې مهال د بحث لنډيز به بيان شـــي، او له ګډونوالو څخه به وغوښـتل شـــي تر څو بحث په انځورونو کې راولي. د قدم په وهلو او لومړی کړنې په پيل سـره، له خلکو څخه پوښتنه وکړئ چې آيا دوی د دې کړنې انځور رسم کولای شي. له ګډون کوونکو څخه غوښتنه کېږي چې د داسې شي په هکله فکر وکړي چې عمده کړنه وړاندې کوي (د بېلګې په توګه د پاکولو لپاره جارو) او انځور يې رسـم کړي. چې وروسته دا انځورونه په سم ترتيب کېښودل کېږي.
- کله چې ليکه بشپړه شوه، له ګډون کوونکو څخه به وغوښتل شي تر څو بحث وکړي چې دا کړنه چېرې پېښېږي او آيا کوم څوک له دوی سره په دې کار کې له يادښت ليکونکي سره د معلوماتو په اخيستلو کې مرسته وکړي.
- وروسته، ګډون وال د هغو کړنو په رڼا کې چې دوی اېښـودلي دي، ورځ په څه ډول وېشـي؟ هغه کومې نښـې دي چې د کړنې د ترسره کېدو د وخت څرګندويي کوي؟ (د بېلګې په توګه، د سهار د لمانځه لپاره آذان، او داسې نور)
- وروسته له ګډون والو څخه غوښتنه کېږي تر څو فکر وکړي چې هره کړنه د نورو کړنو په پرتله څومره وخت نيسي. دا کړنه ګډون کوونکو ته د 10 تيږو په ورکولو ســره ترســره کېږي چې د هغو کړنو اســتازيتوب کوي چې ډېر وخت نيوونکي دي، وروســـته د هغې کړنې ټاکل چې د وخت د نيولو له مخې په دوهم ځای کې ځای لري تر هغه پورې چې ټولې کړنې تر پوښښ لاندې راشي.
- له ګډون والو څخه به بيا وپوښـتل شـي چې آيا اېښـودل شـوي کړنې په پام وړ توګه د کومې حاضـرې ښـځې لپاره توپير لري، دا توپيرونه يادښت کېږي.
- که چېرې وخت اجازه ورکړي، دا تمرين د کال د يو يا څو نورو وختونو لپاره تکرارېږي.
- کله چې تمرينونه بشپړ شي، له يوه ګډون کوونکي څخه به وغوښتل شي تر څو مونډني ولولي او نورو ګډون کوونکو ته د رضايت/نه رضايت ښودلو، بدلونونو راوستلو او د اړتيا په صورت کې تسهيل کوونکي ته په مهمو توپيرونو د بحث په موخه وخت ورکړي؛
- کله چې تمرين بشپړ شو، نارينه او ښځې (که شوني وي يو ځای او که شوني نه وي په جلا توګه) به د ښځينه او نارينه وو د کاري فشار ترمينځ ناانډولتيا او دا چې نارينه څه ډول کولای شي لوبه مرسته وړاندې کړي، په هکله بحث وکړي، د قرآنکريم د هغه آيتونو په هکله بايد بحث وشـــي، چې هغه ارزښـــتونه او کړنې په ګوته کوي چې بايد نارنيه او ښـځينه دواړه يې رعايت کړي تر څو له نارينه وو سـره مرسته وکړي چې خپل ارزښـتونه له خپلو کړنو سـره برابر کړي، په نورو ستراتيژيو کې ښـايي د هغه اغېزو په هکله فکر کول شامل وي چې که چېرې ښځې له دې وروسته ټولې کړنې ترسره نه کړي.
- له نارينه وو څخه به وغوښـتل شـي او وبه هڅول شـي تر څو را مخکې شـي او د ښـځينه وو د کار په فشـار کې يو هغه بدلون معرفي کړي چې دوی به يې په ورځنۍ/اونيزه توګه د پاملرنې په محراق کې راولي چې دا بايد ددې تمرينونو هغه لېر تر لږه پايله وي.
- په پای کې، له ګډون کوونکو څخه د دوی د مرستې له کبله په مننې سـره دوی ته وړياده کړئ چې د دې جدول يوه کاپي به له دوی سره شريکه کړل شي.

د معلوماتو پروسس، تحليل او تجزيه

دفتر ته په راستنېدو سره، د ځېرنې ډله بايد د چمتو شوي جدول کاپي وکاروي او محتوا يې يو لوی پوسټر ته ولېږدوي. په ياد پوسټر کې بايد د همدې پوسټر د چمتو کېدو نېټه او د تسـهيل کوونکو کسـانو نومونه ځای پر ځای کړل شـي چې په دې توګه د هر ډول پوښتنې د شتون په صورت کې، هر هغه څوک چې دا جدول تحليل کوي په آسانۍ سره کولای شي له تسهيل کوونکو سره اړيکه ونيسي.

کله چې پوسـټرون جوړ شـول، بهيرونو ته وګورئ او د معلوماتو لنډيز چمتو کړئ. ګټورې پوښـتنې ښـايي په دې ډول وي: د هرې ورځې په اوږدو کې ښـځې څو سـاعته کار کوي؟ نارينه په ورځ کې څو سـاعته کار کوي؟ دا کړنې څه ډول سـره پرتله کېدلای شي؟ تر ټولو ډېری وخت نيوونکې کړنې کومې دي او آيا په هغوی کې کوم څوک مرسته کوي؟ که چېرې د ورځنې وخت د کارولو تمرين د څو غونډو لپاره تر سره شوی وي، بايد دا پوښتنه وشي چې، د کال په بېلابېلو فصلونو کې د ښځو څومره وخت په بيا توليدي او توليدي کړنو باندې تېرېږي؟ دې پوښـــتنو ته ځوابونه به ګټور وي تر څو د کورنۍ په کچه د کاري فشار په برخه کې د جندر نه برابروالی په پام کې ونيول شي.

هغه څه چې بايد په پام کېښې ونيول شي

- دا يو تفريحي تمرين دی او په آسانه توګه تسهيلېدلای شي. تسهيل کوونکي بايد د تمرين په اوږدو کې ګډون کوونکو ته په سيستماتيکه توګه لارښوونه وکړي چې له ګډون کوونکو سره د دې معلوماتو په چمتو کولو کې مرسته وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

<u>دورځني وخت کارولو تمرين د ګټورې کاروني ځايونه</u>

- د ورځني وخت کارولو تمرين دکورنی په کچه د جندر له مخې د کارونو د وېش په هکله د معلوماتو تر لاسه کولو لپاره يوه ګټوره طريقه ده.
- د دې تمرين دا پايله او اسناد کېدلای شي د نورو پروګرامونو (د بېلګې په توګه، د ښځو د اقتصادي پياوړتيا (NPP له لوري هم وکارول شي تر څو په پام کې ونيسي چې ښځې د څومره وخت لپاره وزګارې دي تر څو په اقتصادي کړنو کې برخه واخلي او تر کومه بريده دا کار په ښځو باندې نور بار/فشار راولي.
- د پروګرام د پلي کېدو پر مهال، دا تمرين کېدلای شي چې په پراخه توګه د جندر په مساواتو کې د بدلونونو راوستلو په برخه کې نفوذ او بحث ته د لارې په هوارولو کې ګټور وي.
- دا تمرين او ورپسې متمرکز ډله ايز بحثونه کېدلای شي د پروژې په اوږدو کې په ګټوره توګه تر سره شي چې موخه يې د ښځو پياوړي کول او د حقونو پر بنسټ د جندر مساواتو ته وده ورکول دي. که چېرې پروګرامونه د دې لپاره کار کوي چې د جندر د نامساواتو په هکله سلوکونو او چلند ته بدلون ورکړي، داتمرين کېدلای شي د کار د وېش په هکله څېړنه وکړي او د خاوندانو له لوري د ښځو د استثمار موضوع را برسېره کړي.
- او د هغوی د خاوندانو له خوا د ښځو د استثمار په شاوخوا موضوع راپورته کوي.

اووم فصل

ځارنه، ارزونه او تولنيز تفتيش (د نمرې ورکولو د کارتونو په ګډون) د کلي ګډه ايزه ځارنه

د کلي ګډه ايزه ځارنه (CPM) د کلي په کچه يو بهير دی چې د کلي تر پراختيايي شورا CDC يا د کلي پراختيايي شورا کلستر/ګذر شورا پورې کوم تراو نلري چې ګټه اخيستونکي د پروژې د ځارنې، په اغېزمنه توګه د عامه مالي مرستو د لګولو په اړه د حساب ورکونې په موخه په ځايی کچه د ټاکل شوو شوراګانو مسئول کېلو، د پروژو د پلي کولو، او په پای کې د کلي پراختيايي پلانونو د مديريت په برخه کې ښکېل دي.

الف . اصول

- خلک به خپل عامه خدمتونه په ګوته او د هغوی د کيفيت شاخصونه به اندازه کړي.
- خلک، په ځانګړې توګه هغه تر ټولو کوښه شوي کسان، په خپله سيمه ايزه پراختيا کې ګډون کوي
- د ډله ايزې ځارنې او زده کړې له لارې، د بدلون او عمل لپاره زميني برابرېږي.
- د ځارنه د زده کړو يو بهير دی چې د فيډبک او تعديلونو ته او اجازه ورکوي

ب . موخه

- د پروژې کيفيت ته وده ورکوي او د فساد د وېرې کچه را ټيټوي.
- د لړ تر لړه خدمتونو د معيارونو له پيروی څخه ډاډ ورکوي.
- د ټولنيز او چاپېرياليز خونديتوبونو له تطابق څخه ډاډ ورکوي.
- د کلي پراختيايي شوراګانو، کليو او نور ښکېلو اړخونو تر مينځ روښتيا ته وده ورکوي.
- د اصلاحی ګامونو د اخيستلو په موخه د نظر ورکولو ميکانېزمونه را مينځ ته کوي.
- د پروژو په ځارنه کې د کلي ظرفيت لوړوي.
- کلي ته د دې ورتيا وربښي تر څو خپل غږونه اوچت کړي، خپل آندونه، هيلي او ارمانونه بيان کړي.

ج . د کلي د ګډه ايزې ځارنې ډله

1. **د کلي پراختيايي شورا CDC په کچه:**
   - د کلي د ګډه ايزې ځارنې ډله به يو دائمي بنسټ وي. همدا غږي به د کلي پراختيايي شورا د دوام پر مهال په همدې ډله کې کار وکړي تر څو چې په روزنه باندې پانګونه وشي.
   - د کلي د ګډه ايزې ځارنې ډله بايد د فرعي کميټو له غړو څخه وټاکل شي او له 6 څخه تر 10 پورې غړو درلودونکې وي.
   - له هيلي سره سم، په دې ډله کې بايد په مساوي توګه نارينه او ښځينه غړي شتون ولري. دوی شايي په ګډه او يا جلا توګه ځارنه تر سره کړي، خو بايد مونډنې سره شريکې کړي.
   - د يادې ډلې لږ تر لږه دوه غړي بايد لوستي کسان وي.
   - په دې ډله کې بايد د کلي پراختيايي شورا هيڅ کوم غړي شتون ونلري په دې معنی چې دا ډله به د ځارنې د يوه خپلواک ميکانېزم په توګه خدمت کوي.
2. **د کلي پراختيايي شورا کلسترCCDC / ګذر شورا GA په کچه:**
   - د هرې پراختيايي شورا د ګډه ايزې ځارنې ډلې دوه غړي به د کلي پراختيايي شورا کلسترCCDC / ګذر شورا GA په کچه د ځارنې د ډلې را مينځ ته کولو په موخه سره يو ځای شي.

د . د کلي ګډه ايزې ځارنې CPM دوران

دکلي ګډه ايزې ځارنې ډله به په لاندې پړاوونو کې برخه واخلي:

1. د پروژې د ځارنې شاخصونه په ګوته/نوي کول

(c) ketabton.com: The Digital Library

2. د کلي د کډه ايزې ځارنې پلان طرح/نوي کول او له کلي سره شريکول
3. د معلوماتو را غونډول، تحليل او راپور ورکول
4. د موندنو د شريکولو په موخه د عمومي غونډې تنظيمول

1. د پروژې د ځارنې شاخصونه په ګوته/نوي کړئ

د دې لپاره چې د کلي کډه ايزې ځارنې لپاره ساخصونه په ګوته کړو، دا دله بايد لاندې پوښتنو ته ځواب ووايي: د پروژې د کيفيت د اندازه کولو لپاره موږ کومو معلوماتو ته اړتيا لرو او له چا څخه؟ د دلې له لوري په ګوته شوي شاخصونه بايد ساده، معنی لروني او د اندازه کولو قابليت ولري. د بېلګې په توګه، د يوه روغتيايي مرکزه ځارنه کېدلای شي داسې يو شاخص په پام کې ونيسي " په دې مرکز کې په کار د بوختو ډاکټرانو شمېر".

د شاخصونو د را مينځ ته کولو پر مهال، لاندې مهمي موضوعګانې بايد تر پوښښ لاندې راشي:

الف. ټولنيزې موضوعګانې: موجوده شخړې، د نخبه ګانو نفوذ، د سرچينو نه عادلانه تخصيص او وېش، د پرېکړو کول.
ب. تخنيکي موضوعګانې : د رغونې کيفيت او کميت
ج. د دولت له لوري د ټاکل شوو لږ تر لږه خدمتونو له معيارونو څخه پيروي
د. د ټولنيزو او چاپېريالي خونديتوبونو له مطابقت څخه ډاډ تر لاسه کول
ه. مالي مديريت
و. تدارکات
ز. د کلي پراختيايي پلان: بهير او رسونه
ح. نور شرطونه يا د پروژې ځانګړې شاخصونه د کلي د کډه ايزې ځارنې د دلې له لوري اضافه کېدلای شي.

2. د کلي د کډه ايزې ځارنې د پلان طرحه کول

د کلي د کډه ايزې ځارنې د دلې د رامينځ ته کېدو په لومړۍ مياشت کې، به ياده دله د لومړۍ کډه ايزې ځارنې CPM1 د ترسره کولو مفصل پلان وليکي.

د کډه ايزې ځارنې دله بايد د هر شاخص لپاره د معلوماتو را ټولو وسيله/لاره او مهالوېش په ګوته کړي. بعضې ځارنې به ښايي ډېرې آسانه وي، لکه د لګښتونو تعقيبول. نورې ځارنې، لکه د رغنيزو توکو کيفيت ښايي له سيمې څخه ليدلو او مرکو ته اړتيا ولري.

1 جدول: د کلي پراختيايي شورا د کلي د کډه ايزې ځارنې پلان د ټولنيزو، تخنيکي او مالي شاخصونو له بېلګو سره:

لومړۍ کډه ايزه ځارنه CPM 1: د مهمو شاخصونو ځارنه			
شاخص	**د معلوماتو د راټولولو وسايل**	**د معلوماتو د راټولولو وخت**	**مسئول کس/کسان**
پلورونکو ته د پيسو ورکړه	رسيدونه		
د نغدو پيسو ايستنه	د بانک رسيدونه		
نغدي لګښتونه	د توکو رسيدونه/کاريګرو ته د پيسو ورکړه		
د ماهرو کاريګرو لپاره کاري ساعتونه	د حاضرۍ کتاب، له ساحې څخه ليدنه		
د غيرماهرو کاريګرو لپاره کاري ساعتونه	د حاضرۍ کتاب، له ساحې څخه ليدنه		
د رغنيزو توکو کيفيت	متمرکز دله ايز بحثونه، له مارکيټ څخه ليدنه		
چاپېريالي او ټولنيز خونديتوبونه	د چاپېريالي او ټولنيز خونديتوب د لاربښوودونو کارول		
د عملياتو او حفظ او مراقبت د پلان عملي کول	د اسنادو کتنه، د کلي پراختيايي شورا له غړو سره مرکې		
تدارکات	قيمتونو/نرخونو سپارل شوي دي		
د کاريګرو د ګمارنې بهير (د بېلګې په توګه، بېوزله او ډېر بېوزله وګړي ګمارل شوي دي يا نه)	د مهمو معلومات ورکوونکو مرکې		
د عمومي غونډې نېټه			

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې د کلي د ګډه ايزې څارنې پلان وروستی/بشپړ شي، باید د کلي په کچه یوه لویه غونډه را وبلل شي. په دې غونډه کې، د کلي د ګډه ايزې څارنې ډله باید:

- د کلي د ګډه ايزې څارنې اصول او موخه شریک کړي.
- باید د کلي د ګډه ايزې څارنې پلان شریک کړي او د هغې د اجزاوو په اړه د نظر غوښتنه وکړي. د کلي غړي په دې پړاو کې کولای شي شاخصونه اضافه یا اصلاح کړي.
- د هغې غونډې په هکله معلومات ورکړئ چې د کلي د ګډه ايزې څارنې په پای کې به تر سره شي. کلیوال باید پوه وي چې د کلي ګډه ايزې څارنې راپور به په دې غونډه کې شریکیږي او دوی به فرصت تر لاسه کړي تر څو د موندنو په هکله بحث وکړي او همدارنګه د کلي پراختیايي شورا له غړو او/یا اړونده دولتي چارواکو ځخه ځوابونه تر لاسه کړي.

3. د معلوماتو را ټولو، تحلیل او راپور ورکونه

د معلوماتو د را ټولولو د وسیلو پر بنسټ، د کلي د ګډه ايزې څارنې ډله باید معلومات په خپل وخت او خوندي توګه را ټول کړي. که چېرې د هرې پروژې د اسنادو لاس ته راوړلو یا په هغې باندې د پوهېدلو په لاره کې ستونزې پیدا شي، نو په دې هکله د کلي د ګډه ايزې څارنې ډله باید د کلي پراختیايي شورا له غړو سره مشوره وکړي. د کلي د ګډه ايزې څارنې ډله بنايي د معلوماتو د راټولو لپاره له متن یا نورې ډېرې بصـــري ځواکمنې طریقې لکه انځورونه او ویډیوګانې وکاروي. دا موندنې باید د یوه راپور په بڼه تنظیم شي چې کېدای شي له لویې غونډې سره شریکې او بحث پرې وکړل شي، او کېدلای شي د بدلون راوستلو یا سمه کولو لپاره اقدام په پام کې ونیول شي. دا راپور باید په ښکاره توګه د معلوماتو د تحلیل مهمې پایلې په ډاګه کړي او د پرمختګ لپاره سپارښتنې وکړي. په دې راپورکې باید د لاس ته راوړنو او هر هغه ښه کار یادونه وشي چې د کلي پراختیايي شورا له لوري تر سره شوی دی.

4. عمومي غونډه

د کلي د هرې ګډه ايزې څارنې CPM په پای کې عمومي غونډه د دې بهیر یوه مهمه برخه ده چې کلیوالو ته اجازه ورکوي تر څو د موندنو په هکله بحث وکړي او خپلو پوښـــتنو ته د کلي پراختیايي شـــورا له غړو یا نورو اړونده دولتي چاواکو لخوا ځوابونه تر لاسه کړي. د عمومي غونډې موخه، نېټه او ځای باید په پراخه کچه په پیل او د ټولنيز تفتیش پر مهال خپاره شي تر څو اکثریت خلک ګډون وکړي. د عمومي غونډې ځای باید بې طرفه ځای وي او د ښـځو آسـانه او خوندی لاس رسـي ته اجازه ورکړي.

د عمومي غونډې نېټې ته په نږدې کېدلو سـره، د لیواله ډلو او مدني ټولنو غړي، مذهبي مشـــران او نور مهم زینفعان باید را وبلل شي. که چېرې مناسبه او د منلو وړ وي، رسنی هم باید را وبلل شي تر څو دا غونډه تر پوښښ لاندې راولي.

ته نږدې د عامه غونډه د نېټې، د ګټو د ډلو او د مدني ټولنې، دیني مشـــرانو او نورو اړوندو خواوو غړي باید بلنه ورکړل شـي. د کلي پراختیايي شـورا ټول غړي باید په دې عمومي غونډه کې ګډون وکړي. که شـوني وي، د ولسـوالی او ښـاروالی له استازو څخه باید غوښتنه وشي تر څو په دې غونډه کې ګډون وکړي او د کلیوالو پوښتنو ته ځوابونه وړاندې کړي.

د کلي د ګډه ايزې څارنې ډله باید د کلي د ګډه ايزې څارنې موخه، د معلوماتو را ټولو لپاره د دوی پلان او تر ســـره کړي کړنې، مهمې موندنې او د پرمختګ لپاره ســـپارښـــتنې وړاندې کړي. د ذکر شـــوو موارډو د وړاندې کولو پر مهال لاس ته راوړنې هم باید په ډاګه کړل شـي. د کلي د غړو باید هرکلی وشـي او وهڅول شـي چې د موندنو په هکله تبصـرې او د بدلون لپاره سـپارښـتنې وړاندې کړي. په موازي توګه، د کلي د پراختیايي شـورا له رئیس او د اړونده پراختیايي شـورا له غړو یا دولتي چاروکو څخه باید وغوښتل شي تر څو رابرسېره شوو موضوعګانو ته ځواب ووايي او د حل لپاره یې ژمنه وکړي.

له عمومي غونډې څخه د بحث او عمل ټکي باید د کلي د ګډه ايزې څارنې د ډلې له لوري ثبت او له خپل راپور سره ضمیمه کړل شي. د کلي د ګډه ايزې څارنې وروستی راپور باید د عامو خلکو په واک کې ورکړل شي.

د کلي د ګډه ايزې څارنې ډله CPM باید په عمومي غونډه کې راپورته شـوي موضـوعګانې تعقیب کړي او باوري کړي چې وړاندیز شـوي بدلونونه د کلي پراختیايي شـورا CDC یا د کلي پراختیايي شـورا کلسـتر/کذر شـورا CCDC / GA لخوا د غونډې د ترسره کېدو په لومړی میاشت کې، بېړنیو موضوعګانو ته په لومړیتوب ورکولو سره پلي شوي دي. شـکایتونه باید د حل په موخه د شـکایتونو د حل اړوندو کمیټو ته راجع کړل شـي. که چېرې د کلي پراختیايي شـورا له لوري تر یوې میاشـتې ځواب تر لاسـه نه شـي، نو د کلي د ډله ایزې څارنې ډله باید دموضـوع په هکله د کلي پراختیايي شـورا کلسـتر/کذر شورا CCDC / GA یا د ځواب ویلو لپاره نورو لوړو کچو ته راپور ورکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کلي د بشپړې ګډه ایزې څارنې دوران باید په هر پړاو کې تعقیب شي. د کلي د ګډه ایزې څارنې پلان باید د اړتیا په صورت کې نوی کړل شي. سربېره پر دې، د کلي د ګډه ایزې څارنې د پخواني پړاو اقدامونو او راوستل شوو بدلونونو په هکله باید د عمومي غونډې په ترڅ کې راپور ورکړل شي.

5. د کلي د ګډه ایزې څارنې تکرار/فرېکوینسي

د کلي ګډه ایزه څارنه د پروګرام د دوران په څلورو ټکو/پړاوونو کې ترسره شي:

- د کلي لومړی ګډه ایزه څارنه CPM 1: د کلي پراختیایي شوورا په کچه د دېرې اوسېدونکو له لوري د کلي پرختیایي پلان منظوري او د کلي پراختیایي شورا کلستر/کذر شورا په کچه د ټولو پراختیایي شوراګانو د غړو له لوري د کلي پراختیایي پلان منظوري.
- د کلي دوهمه ګډه ایزه څارنه CPM 2: د کار د 10 څخه تر 20 سلنه برخې په بشپړېدلو او د بودیجې په 20 سلنه لګښت سره.
- د کلي دریمه ګډه ایزه څارنه CPM3: د کار د 60 سلنه برخې په بشپړېدلو او د بودیجې په 70 سلنه لګښت سره.
- د کلي څلورمه ګډه ایزه څارنه CPM 4: د پروژې په بشپړېدلو سره.

د دې پروګرام د خانګړو پړاوونو تر بشپړېدو وروسته، د کلي پراختیایي شوراګانې CDCs یا د کلي پراختیایي شوراګانو کلستر/کذر شوراګانې CCDCs / GAs به د کلي ګډه ایزې څارنې ته په کال کې د دوه ځله پر بنسټ دوام ورکړي.

6. د کلي د ګډه ایزې څارنې بهیر

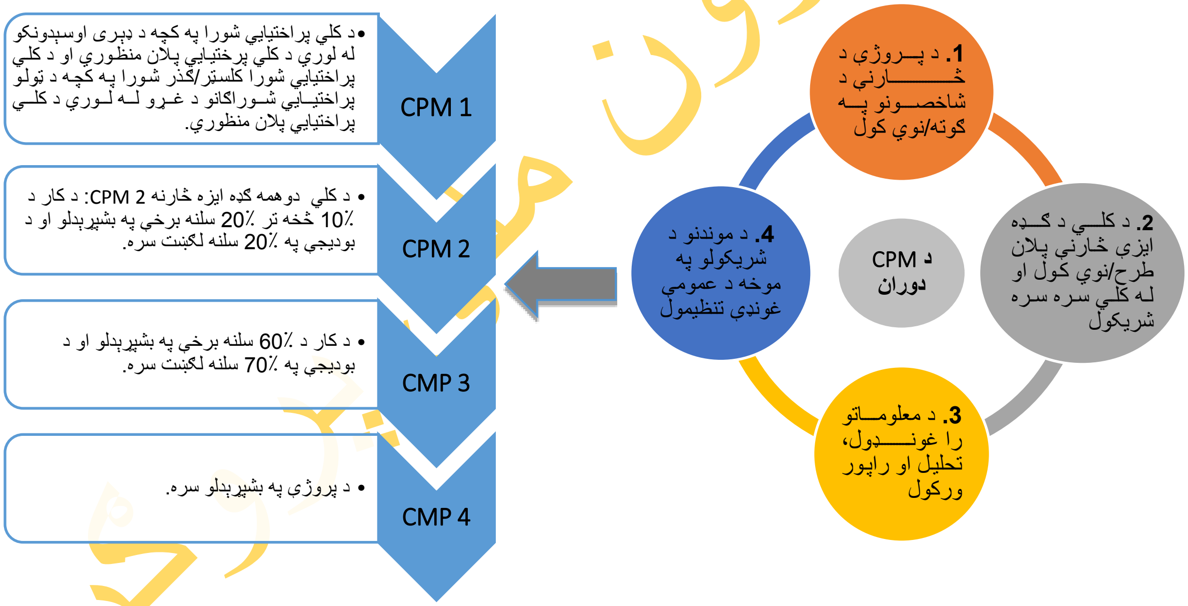

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نمرې ورکولو کارتونه

د ' د نمره ورکولو کارتونه' يوه ګډه ايزه طريقه ده چي په کارولو ســره يي د خدمتونو کاروونکي کولای شـــي د خدمتونو د شـــتون او کيفيت، د خدمتونو د وړاندې کوونکو کارکوونکو چلند او ســـلوک، او آســــانتياوو د حالت په ګډون، د خدمتونو د وړاندې کولو لړۍ بې‌لابې‌لو برخو ته رايه ورکړي او په اړه يې تبصـــــړې وړاندې کړي. د نمرې ورکولو کارتونه د ولســوالۍ/ولايت په کچه د آســانتياوو پرتله کولو، د خدمتونو وړاندې کوونکو ته نيغ فيډبک، او د خلکو د ورتياوو لوړولو او غږ پياوړتيا ته اجازه ورکوي.[8]

په ولســـي ترون پروګرام کې، به د خدمتونو کاروونکي د لږ تر لږه خدمتونو د معيارونو په برخه کې چې دولت د روغتيا او زده کړو خدمتونو د وړاندې کولو ژمنه کړې ده د يوه ساده جدول په کارولو سره خدمتونو ته رايه ورکړي.

د نمرې ورکولو کارت د سيستم په پلي کولو کې مهم ملاحظات به دا وي، چې ډاډ تر لاسه شي چې د کلي پراختيايي شوراګانې CDCs يا د کلي پراختيايي شــوراګانو کلستر/ګذرونه CCDCs / Gs کولای شـــي دا بهير تســهيل کړي، دا چې عام خلک د خدمتونو له معيارونو څخ خبر وي (په کليو کې د عامه خبرتياوو دړه او آســانتياوو ته به رايه ورکړل شـــي)، او د خدمتونو د ارزونې په بهير کې د ښځو د ګډون په ارزښت پوه شي.

د آســـانتياوو د ارزونې هدف کارکوونکي به د ځانې ارزونې د پلي کولو لپاره د نمرې ورکولو د ورته کارت له جدول څخه کاروا‌خلی تر څو د لږ تر لږه خدمتونو د معيارونو پر بنســـټ د خدمتونو د وړاندې کولو په برخه کې خپلو کړنو ته رايه ورکړي. د ځاني ارزونې د پلي کولو مسـئوليت به د هغه کس په غاړه وي چې د آســانتياوو تولېز مسـئوليت ور په غاړه وي. (مديران او داسې نور...)

د آسانتياوو د ځاني ارزونې د نمرې ورکولو بشپړ شوي او تحليل شوي کارتونه او د خدمتونو د کاروونکو ارزونه به د د کلي له پراختيايي شــوراګانو CDCs او د کلي پراختيايي شــوراګانو له کلســتر/ګذرونه CCDCs / Gs او له اړونده فرعي کميټو ســره په دې اړه چې، څه کار کوي او هغه څه چې کار نه کوي او د څه شـــي بدلون ته اړتيا ده تر څو د لږ تر لږه خدمتونو معيارونه ترلاسه شي، بحث او نظر ورکولو ته زمينه مساعدوي.

<u>د نمرې ورکولو کارتونو د عملي لپاره چمتو والی</u>

د نمرې ورکولو د کارتونو دنده به د اړونده کميټو، د کلي د ګډه ايزې څارنې ډلې، او ځوانو رضـــاکارانو په ملاتړ، د کلي پراختيايي شــوراګانو CDCs او د کلي پراختيايي شــوراګانو د کلســتر/ګذرونو CCDCs / Gs په غاړه وي. په دې صــورت کې، د نمرې ورکولو کارتونه به د لږ تر لږه خدمتونو د معيارونو پر بنسټ د بې‌لابې‌لو روغتيا يي مرکزونو او ښوونځيو له لوري دخدمتونو وړاندې کول و ارزوي، دکلي په کچه د زده کړو او روغتيا کميټې، د کليو د کلستر په کچه د روغتيايي آسانتيا او ښـــوونځي د مديريت فرعي کميټې به کليدي وي. د نمرې ورکولو د کارتونو تر پلي کولو د مخه، به فرعي کميټې د هغو خلکو شمېر معلوم کړي چي په اونيزه توګه له خدمتونو څخه کار اخلي. په دې توګه، د کلي پراختيايي شوراګانې CDCs او د کلي پراختيايي شوراګانو کلستر/ګذرونه CCDCs / Gs کولای شي د کسانو د شمېر له پلوه نمونه وي نفوس معلوم کړي. دا نمونه بايد لږ تر لږه د خدمتونو د کاروونکو 10٪ وي.

هغه آسـانتياوې چې د کلي د يوې پراختيايي شـورا تر پوښښ لاندې يوه کلي ته خدمتونه وړاندې کوي (روغتيايي مرکزونه او ښوونځي) به نسبتاً مځکښ وي. دلته، د کلي پراختيايي شورا ښايي د اړونده کميټو له لارې د يوې لويې غونډې خبر ورکړي چې د خدمتونو کاروونکي (ناروغان يا ميندې او پلرونه او زده کوونکي) يوه مرکزي ځای ته راشي او د کلي پراختيايي شورا د غړو په مرسته (البته د اړتيا په صورت کې) د نمرې ورکولو کارتونه بشپړ کړي.

د هغو آسانتياوو لپاره چې تر يوه ډېر کلي تر پوښښ لاندې راولي، د کلي پراختيايي شوراګانو کلستر CCDCs (که چېرې تاسيسات هغه کلي تر پوښښ لاندې راولي چې د کلي پراختيايي شـورا د بې‌لابې‌لو کلسـترونو تر پوښـښ لاندې راځي، دوی ښايي مجبور وي چې د کلي پراختيايي شوراګانو له ګاونډيو کسټلرونو سره کار او همغږي ترسره کړي) به د نمرې ورکولو د کارتونو د عملي کولو دنده پر غاړه ولري. دلته ښـــايي د نمرې ورکولو کارتونو عملي کول آســـانتياوو ته نږدې او يا هم له هغې بهر تر سره شي (دننه يا په مستقيمه توګه له انګړ سره پيوست). د کلي په کچه د تاسيساتو په برخه کې، د کلي پراختيايي شورا کلستر فرعي کيمټې (روغتيايي آسانتياوې او د ښوونځي د مديريت کميټې) به مجبوره وي چې دهغو کسانو شمېر چې په دې آسـانتياوو کې له شـته خدمتونو څخه ګټه اخلي او د آسـانتياوو هغه جغرافيايي پوښـښ معلوم کړي چې 10٪ نمونې ته ورسېږي.

د روغتيا، زده کړو او روغتيايي آسـانتياوې او د ښـوونځي د مديريت فرعي کميټې (د کلی د پراختيايي شـورا او د پراختيايي شـــورا کلســـتر) بـه د نمرې ورکولو کـارتونـه عملي کوي، ځکـه چې د خـدمتونو وړانـدې کوونکي (د کلي روغتيـايي کارکوونکي، نرسان او ښوونکي) به د فرعي کميټو غړي وي او د خدمتونو د کاروونکو د نمرې ورکولو د کارتونو په عملي کولو کې د هغوی شتون يا ښکېلتيا ښايي تعصب رامنځ ته کړي

---

[8] CF نړيوال بانک، 2004. د کلي د نمرې ورکولو د کارتونو بهير: د پلي کولو لپاره عمومي طريقه. نړيوال بانک، د تولنيز پرمختګ څانګه، واشنګټن ډي سي، ايالات متحده امريکا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نمرې ورکولو د کارتونو بهیر

کله چې د نموني اندازه تعین شـــوه، د کلي پراختیایي شــــوراګانې CDCs او د کلي پراختیايي شـــوراګانو کلســـتر/ګذرونه CCDCs / Gs به وخت معین کړي (د بېلګي په توګه دوه اونۍ) چې په ترڅ کي به يي د نمري ورکولو کارتونه وکارول شي او دا بهير به بشپړ شي. په پیل کې، به د هري آسانتیا (روغتیايي مرکزونه، روغتیايي فرعي مرکزونه، اساسي روغتیايي مرکزونه او جامع روغتیايي مرکزونه او لومړني ښــــوونځي (هلکان او نجوني)، مینځني ښــــوونځي (هلکان او نجوني)، او لېسـو (هلکان او نجوني)، لپاره د نومري ورکولو کارتونه په کال کي د دوه ځله پر بنسـټ عملي شـي. په دې دوه اونۍ وخت کي، به تاسیسات خپله ځاني ارزونه هم بشپړه کړي.

د کلي پراختیايی شورا به د آسانتیا د کاري اوچ په ساعتونو کي کلیدي کسانو (دا کېدلای شي د ځوانانو د کمیتي غړي وي یا هغه رضـاکاران وي چې د کلي کلي سروي به پلي کړي او د معلوماتو را ټولولو د اسـاسـاتو په هکله به زورنه ترلاسـه کړي) ته دنده ورکړي چې له دې اســـانتیا څخه د تللو په وخت کي له خلکو څخه وغواړي تر څو يو څو دقیقي خپل وخت د نمري ورکولو کارتونو بشـپړلو ته ورکړي. دا کړنه به د خدمتونو د کاروونکو د ښــي تجربي له يادولو څخه ډاډ ورکړي. دا مهمه ده چې دلته د سپارښتنو لپاره يوه برخه موجوده ده چې هغه موضـوعګاني چې د نمري ورکولو تر پوښښ لاندي نه دي راغلي، په کښي يادښت کېږي. د بېلګي په توګه، د هغه ناروغانو په پرتله چې د خدمتونو د وړندي کوونکي اسانتیا په نسبتاً نيږدې سیمو کي پراته دي، هغه ناروغان چې له لېرې پرتو غرنیو سیمو څخه راځي ښايي بېلابېلي اندیښني ولري (لکه د ډاکټر د لیدلو لپاره د انتظار وخت، د درملو شتون).

این کار از یادآوری تجربه توسط استفاده کننده گان خدمات اطمینان خواهد داد

په هري ورځي په پاي کي، هغه کسان چې په موجوده آسانتیاوو کي د نمري ورکولو کارتونه عملي کوي باید د نمري ورکولو ټول بشپړ شوي کارتونه د کلي پراختیايي شورا رئیس/مرستیال/ د کلي پراختیايي شورا کلستر/ګذر رئیس/مرستیال ته وسپاري چې هغوی به اسناد په يوه خوندي ځای کي وساتي.

د لړ تر لړه خدمت معیارونو ته د نومرې ورکولو کارتونه
د کلیوالو سیمو لپاره

لارښووني:

هغه څوک چې دا فورمه ډکوي:

- د همکاري مؤسسي د ټولنیزو کارکوونکو په ګډون د کلي پراختیايي شورا CDC او د کلي پراختیايي شورا کلستر CCDC مشران.
- د روغتیا او زده کړو د لږ تر لږه خدمتونو معیار لپاره، هیله ده د زده کړو او روغتیا له شوراګانو سره مشوره وکړئ.

څو ځلې: د پروژې په پیل کي د اساسي کرښي په توګه او وروسته په هرو شپږ میاشتو کي يو ځل که چېري د لږ تر لږه خدمتونو معیارونه په ٪100 توګه نه وي ترلاسه شوي.

که چېري د لږ تر لږه خدمتونو معیارونه په ٪100 توګه په لاس راغلي وي، نو د دې فورمي بیا ځلي ډکولو ته اړتیا نشته. خو که چېري معیارونو ته په رسېدو کي ستونزې یا ناکامی شتون ولري (لکه: د اوبو د زیرمي خرابوالی) نو د کلي پراختیايي شورا CDC/همکاره مؤسسهFP کولای شي فورمه وسپاري تر څو د ستونزي به هکله راپور ورکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تبصري	هو يا نه په نښه کړئ	د کليوالي سيمو لپاره د لږ تر لږه خدمتونو معيارونه
	هو/نه	**د څښلو پاکو اوبو ته هر اړخيز لاس رسی:** د هرو 25 کورنيو لپاره د اوبو يوه سرچينه چې د 24 ساعتونو په موده کې د هر کس لپاره د 25 ليټرو اوبو د چمتو کولو وړتيا ولري.
د لاندې بنسټونو يوته لاس رسی		
	هو/نه	**اساسي برېښنا:** د لمر، اوبو، بيو ګاز او باد له لارې د هرې کورنۍ لپاره د 100W برېښنا چمتو کول (يوازې په هغه سيمو کې چې هلته د برېښنا شبکې نه رسيږي)
	هو/نه	**اساسي سړکونو ته لاس رسی:** تر ټولو نږدې د لاسرسي وړ کليوالي اساسي سړک څخه د 2 کيلومترو په واټن (يوازې د لاس رسي وړ سيمو کې)، او
	هو/نه	**د اوبو لګولو د ټيټې کچې درلودونکی بنسټيز جوړښت:** چې لاندې ډولونه په کښې شامل دي: سربندونو (د مينځنيو / دريمه درجه ويالو لپاره) د اوبو وېشونکي، د اوبو د کنټرول دروازې، سيفون، د 10،000m3 ظرفيت درلودونکي د اوبو يوه ذخيره، د اوبو لګولو د ټيټې کچې درلودونکي کانال جوړول يا بيا رغول، محافظوي ديوال، ګبيوني ديوال، ناوې، سوپر پسيج
د زده کړو اړوند د لږ تر لږه خدمتونو معيارونه – دا برخه د زده کړو له شورا سره په مشوره بشپړه کړئ		
	هو/نه	آيا د زده کړې د لږ تر لږه خدمتونو معيارونه په روښانه توګه په ښوونځي کې نښلولو شوي دي؟
	هو/نه	ښوونکو لږ تر لږه د دولسم ټولګي تر کچې زده کړې کړې دي
	هو/نه	زده کوونکي: ▪ له 1 څخه تر 3 ټولګي پورې په اونيزه توګه 24 ساعته زده کړو ته لاس رسی لري. ▪ له 4 څخه تر 6 ټولګي پورې په اونيزه توګه 30 ساعته زده کړو ته لاس رسی لري. ▪ له 7 څخه تر 12 ټولګي پورې په اونيزه توګه 36 ساعته زده کړو ته لاس رسی لري.

احمد ولي ملي پروګرام

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روغتيا اړوند د لړ تر لړه خدمتونو معيارونه – دا برخه د روغتيا له شورا سره په مشوره بشپړه کړئ		
آيا د روغتيا د لړ تر لړه خدمتونو معيارونه په روښانه توګه په روغتيايي مرکز کې ثبتلول شوي دي؟	هو/نه	
روغتيايي مرکز: ▪ له 4 بجو څخه تر 8 بجو پورې پرانېستې وي. ▪ په سمه توګه کمارنه کېږي. ▪ د ملاريا، نس ناستي او حادو تنفسي ناروغيو په هکله پوهاوي ورانږي کوي او د يادو ناروغيو د شتون په صورت کې روغتيايي آسنتياوو او روغتيايي زده کړو ته مراجعه کوي.	هو/نه	
فرعي روغتيايي مرکز: ▪ له 4 بجو څخه تر 8 بجو پورې پرانېستې وي. ▪ په سمه توګه کمارنه کېږي. ▪ د سينه بغل، نس ناستي او ملاريا درملنه، د زېږون پر وخت پاملرنه، دکورنۍ تنظيم، د نري رنځ ديېښنو موندني او راجع کول او د واکسيناسيون خدمتونه.	هو/نه	
اساسي روغتيايي مرکز: ▪ له 4 بجو څخه تر 8 بجو پورې پرانېستې وي. ▪ په سمه توګه کمارنه کېږي. ▪ غير بستري ناروغانو ته پاملرنه، واکسين کول او مور او ماشوم پاملرنه، د تغذيي اړوند چارې.	هو/نه	
جامع روغتيايي مرکزونه: ▪ له 4 بجو څخه تر 8 بجو پورې پرانېستې وي. ▪ په سمه توګه کمارنه کېږي. ▪ له زېږون څخه د مخه، د زېږون پر مهال، له زېږون وروسته او نوو زېږېدلو ماشومانو ته پاملرنه، د خونديتوب او تغذيي چارې.		

د کليوالي زيربناوو، روغتيا او زده کړو اړوند خدمتونو د ودې لپاره اضافي تبصرې:

دوتنټون ملي پروژه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ولسي تړون پروګرام د لړ تر لړه خدمتونو د معيارونو د نمرې ورکول کارتونه د ښاري سيمو لپاره

لارښووني:

هغه څوک چې دا فورمه ډکوي:

- د همکارې مؤسسې د ټولنيزو کارکوونکو په ګډون د کلي پراختيايي شورا CDC او د کلي پراختيايي شورا کلستر CCDC مشران.
- د روغتيا او زده کړو د لږ تر لږه خدمتونو معيار لپاره، هيله ده د زده کړو او روغتيا له شوراګانو سره مشوره وکړئ.

څو ځلې: د پروژې په پيل کي د اساسي کرښې په توګه او وروسته په هرو شپږ مياشتو کي يو ځل که چېرې د لږ تر لږه خدمتونو معيارونه په 100٪ توګه نه وي ترلاسه شوي.
که چېرې د لږ تر لږه خدمتونو معيارونه په 100٪ توګه په لاس راغلي وي، نو د دې فورمې بيا ځلې ډکولو ته اړتيا نشته. خو که چېرې معيارونو ته په رسېدو کې ستونزې يا ناکامی شتون ولري (لکه: د اوبو د زيرمې خرابوالی) نو د کلي پراختيايي شورا CDC/همکاره مؤسسه FP کولای شي فورمه وسپاري تر څو د ستونزې په هکله راپور ورکړي.

د ښاري سيمو لپاره د لږ تر لږه خدمتونو معيارونه	وګورئ چې کوم خدمتونو د تطبيق ور دي	تبصرې
د کلي پراختيايي شورا په کچه: د يو له لاندې خدمتونو د تمويل په موخه د کلي پراختياشي شورا له لورې تر لاسه شوې مالي وجه:	کوڅو او ويالو ته وده ورکول ________ د څښاک د اوبو برابرول ________ د جامدو فاضله موادو مديريت ______ کورونو ته نمبر ورکول ________ روښنايي/ برېښنا ________	
د ګذر په کچه: د يو له لاندې خدمتونو د تمويل په موخه د ګذرله لورې تر لاسه شوې مالي وجه:	دوهمې درجې درلودونکو سړکونو ته وده ورکول او بيا منظم کول ________ د څښلو د اوبو د شبکې برابرول ____ د ښځو او ماشومانو لپاره پارک/تفريحي سيمه/ د لوبو ميدان ________ د جامدو فاضله موادو مديريت ______ روښنايي/ برېښنا ________ د ښځو لپاره د معيشت پروژې ________	
د زده کړو اړوند د لږ تر لږه خدمتونو معيارونه – دا برخه د زده کړو له شورا سره په مشوره بشپړه کړئ		
آيا د زده کړې د لږ تر لږه خدمتونو معيارونه په روښانه توګه په ښوونځي کې ښنلولو شوي دي؟	هو/نه	
ښوونکو لږ تر لږه د دولسم ټولګي تر کچې زده کړې کړي دي	هو/نه	
زده کوونکي: ▪ له 1 څخه تر 3 ټولګي پورې په اونيزه توګه 24 ساعته زده کړو ته لاس رسی لري. ▪ له 4 څخه تر 6 ټولګي پورې په اونيزه توګه 30 ساعته زده کړو ته لاس رسی لري. ▪ له 7 څخه تر 12 ټولګي پورې په اونيزه توګه 36 ساعته زده کړو ته لاس رسی لري.	هو/نه	

دولتي تړون معيار مراحل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روغتیا اړوند د لږ تر لږه خدمتونو معیارونه – دا برخه د روغتیا له شورا سره په مشوره بشپړه کړئ		
آیا د روغتیا د لږ تر لږه خدمتونو معیارونه په روښانه توګه په روغتیایي مرکز کې نښلولو شوي دي؟	هو/نه	
روغتیايي مرکز: ▪ له 4 بجو څخه تر 8 بجو پورې پرانیستی وي. ▪ په سمه توګه کمارنه کېږي. ▪ د ملاریا، نس ناستي او حادو تنفسي ناروغیو په هکله پوهاوي وړاندي کوي او د یادو ناروغیو د شتون په صورت کې روغتیايي آسنتیاوو او روغتیايي زده کړو ته مراجعه کوي.	هو/نه	
فرعي روغتیايي مرکز: ▪ له 4 بجو څخه تر 8 بجو پورې پرانیستی وي. ▪ په سمه توګه کمارنه کېږي. ▪ د سینه بغل، نس ناستي او ملاریا درملنه، د زیږون پر وخت پاملرنه، دکورنۍ تنظیم، د نري رنځ ديښنو موندني او راجع کول او د واکسیناسیون خدمتونه.	هو/نه	
اساسي روغتیايي مرکز: ▪ له 4 بجو څخه تر 8 بجو پورې پرانیستی وي. ▪ په سمه توګه کمارنه کېږي. ▪ غیر بستري ناروغانو ته پاملرنه، واکسین کول او مور او ماشوم پاملرنه، د تغذیې اړوند چارې.	هو/نه	
جامع روغتیايي مرکزونه: ▪ له 4 بجو څخه تر 8 بجو پورې پرانیستی وي. ▪ په سمه توګه کمارنه کېږي. له زیږون څخه د مخه، د زیږون پر مهال، له زیږون وروسته او نوو زیږیدلو ماشومانو ته پاملرنه، د خوندیتوب او تغذیي چارې.	هو/نه	
خصوصي روغتیايي مرکزونه: ▪ په سمه توګه کمارنه کېږي. ▪ د طبي زیالو د شنډولو په ګډون روغتیا ته د پاملرني/حفظ الصحي له اړتیاوو سره سم وي. ▪ په کافي اندازه فضا او خوندیتوب وړاندي کړي په ځانګړي توګه د ښځینه ناروغانو لپاره ▪ د ناروغانو د ثبت کتاب ولري	هو/نه	
درملتونونه باید: ▪ د فعالیت جواز ولري ▪ جواز درلودونکي کمپوډر ولري ▪ په روښانه توګه د دوا قیمت بیان او ټاپه کړي.	هو/نه	

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کليوالي زيربناوو، روغتيا او زده کړو اړوند خدمتونو د ودې لپاره اضافي تبصرې:

د اصلاحي نظرياتو ورکولو ناسته

کله چې د نمرې ورکولو د کارتونو عملي پلي کول بشپړ شول، د اړونده آسانتيا مشر او مهم کارکوونکي، همدارنګه د کلي پراختيايي شورا او د کلي پراختيايي شوراګانو کلستر/ګذر رئيس او اداري هيئت او غړي (د هغو کسانو په ګډون چې په اړونده کميټه کې کار کوي) او د فرعي کميټې غړي بايد يو له بل سره مخامخ ناسته ولري چې د همدې آسانتيا د لړ تر لړه خدمتونو د معيارونو په کتلو سره پيل کېږي، په داسې حال کې چې د اړوندې آسانتيا کارکوونکي به خپل د نمرې ورکول او د کلي پراختيايي شورا يا د کلي پراختيايي شورا کلستر/ګذر به د خدمتونو د کاروونکو د نمرې ورکول وړاندې کړي. د نمرې په ورکولو کې ورته والي او توپيرونه بايد په روښانه دوګه په ګوته شي او هر معيار يا د کړنو اندازه چې نمره ورکړل شوې وه بايد تر بحث لاندې ونيول شي. په دې کتنه کې، د کمزورې فعاليت د هر معيار په هکله بايد خبرې وشي او په هغه ګروپونو کې راوستل شي چې کېدلای شي په آسانتيا کې په نښه شي (لکه د کارکوونکو چلند/ سلوک/ صفايي ، د ساعتونو د ساتلو) او د کړنو هغه کمزورې برخې چې بهرني ملاتړ/مداخلې ته اړتيا لري (لکه د اړتيا وړ درمل کلينيک ته نه رارسېږي، يا د ښوونکو/ ډاکټرانو/نرسانو په برخه کې دکارکوونکو کموالی.)

د کمزورو اجراتو د هغو کړنو لپاره چې کېدلای شي په داخلي کچه په نښه شي، نو دا ډله (د خدمتونو وړاندې کوونکي او د خدمتونو کاروونکو ټاکل شوي استازي) بايد د يوه کاري پلان او د څارنې د ميکانيزم په هکله هوکړه وکړي او د دې کاري پلان پلي کولو باوري کړي. د کمزورو اجرااتو د هغو معيارونو لپاره چې بهرنی مداخلې ته اړتيا لري، د کلي پراختيايي شورا يا د کلي پراختيايي شورا کلستر/ګذر بايد يو راپور چمتو کړي چې د ولسوالی په کچه د ولسي ترون پروګرام د مديريت کميټې/ښاروالی په کچه د ولسي ترون پروګرام د مديريت کميټې په راتلونکې غونډه کې به شريک کړل شي (د اړيکو منول وګورئ). د ولسوالی په کچه د ولسي ترون پروګرام د مديريت کميټې/ښاروالی په کچه د ولسي ترون پروګرام د مديريت کميټې ته تر وړاندې کولو وروسته، د اړونده وزارت کارکوونکي (پوهنې يا روغتيا) بايد يو کاري پلان جوړ کړي چې له ولسوال سره به شريک شي او دا به په ډاګه کړي چې د کمزورو اجرااتو معيار به په څه ډول وده وکړي تر څو د دولت له سپارل شوو وعدو سره سم شي. د کلي پراختيايي شورا کلستر/ګذر شورا به د اړوند وزارت د کاري پلان يوه کاپي تر لاسه کړي چې د هغې د څارنې او تعقيب مسئوليت به پرغاړه ولري. که چېرې د اړوند وزارت کارکوونکي په دې هکله بريالي نه شي، نو د موضوع په هکله شکايتونه را مينځ ته کېږي چې په اړه به يې راپور ورکړل شي.

د همکارو مؤسسو د تولنيزو کارکوونکو مسئوليتونه

په پيل کې، به ټولنيز کارکوونکي د آسانتيا د کاروونکو په ارزونه، پلان جوړولو او د نمرې ورکولو د کارتونو په پلي کولو، په خپله کاري برخه کې د هرې آسانتيا اړوند د نمرې ورکولو ټولو کارتونو په ټولولو او د تسهيلولو او اصلاحي نظرونو د ثبت کولو په برخه کې مهم رول ولري، تر څو ډاډ تر لاسه کړي چې د نمرې ورکولو د کارتونو عملي کولو په 2 – 3 پړاو پر مهال دا بهير په ښه توګه ترسره شوی دی (د تبعيض او مداخلې مخنيوي شوی دی) او په پای کې بنيادي شوی دی (د خدمتونو کاروونکي د ارزوني غوښتنه کوي، د کلي پراختيايي شوراګانې او د کلي پراختيايي شوراګانو کلستر/ګذرونه د نمرې ورکولو د کارتونو د بهير په عملي کولو او پرمختګ په څارنه کې اغېزمن پربوتي دي).

د شکايتونو حل کول

د شکايتونو حل کول به يو مهم ميکانيزم وي تر څو باوري کړي چې په کليو کې افراد او ډلې داسې وسيلې لري چې د نامناسب تخصيص او پراختيايي مالي مرستو او سرچينو وېش، د نخبه کسانو نفوذ، او همدارنګه کلي ته د ځانګړې شوې مالي مرستې د کارولو په برخه کې د مالي مديريت او تدارکاتو د بهيرونو موضعګانې را برسېره کړي. په لاندې توګه د شکايتونو د حل ميکانيزمونه د دې لپاره دي تر څو باوري کړي چې که چېرې د کليو ټاکل شوي استازي (د کلي براختيايي شوار او د کلي پراختيايي شوراګانو کلستر/ګذرونه) مناسب، ځواب ويونکي، رڼې، ګډه ايزې، هراړخيزه، د بېوزلو او ښځو په ګټه کړنې نه تعقيبوي، نو کلي کولای شي خپل غږ اوچت کړي او د حل مناسبې لارې چارې تر لاسه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خلکو له لوري راپورته شوي هر شکایت او اندېښنې ته مناسبه پاملرنه د یوه حساب ورکونکي او ځواب ویونکي دولت یو اړین اړخ ګڼل کېږي. د ولسي تړون پروګرام لپاره د شکایتونو د حل میکانېزم grievance (GHM) د اساسي قانون په 50 مه ماده کې د ذکر شوو حقونو پر بنسټ را مینځ ته شوی دی.

د اساسي قانون 50 ماده

دولت باید د سالمو ادارو د رامینځ ته کولو اود هېواد په ادراي سیستم کې د اصلاحاتو راوستلو لپاره اړین اقدامونه ترسره کړي. ***اداره باید خپلې کړنې په بشپړه بېطرفی او د قوانینو له مقرراتو سره مطابق ترسره کړي. د افغانستان وګړي باید د قانون له مقرراتو سره سم له دولتي ادارو څخه معلوماتو ته د لاس رسي حق ولري.*** *دا حق باید هېڅ محدودیت ونلري، یوازې په هغه حالاتو کې استثنا شتون لري چې د نورو کسانو حقونه او یا هم عام امنیت زیانمنوي. د افغانستان وګړي باید د دولیت له لوري د ورتیاوو له مخې، له کوم تبعیض پرته د قانون له مقرراتو سره سم استخدام کړي.*

پنځه اویایمه ماده (3)

دولت باید لاندې دندې ولري: د عامه نظم او قانون ساتنه او د هر ډول ***اداري فساد له مینځه وړل.***

دولت باید د لاندې دندې لري: د عامه نظم او قانون د ساتلو او د هر ډول اداري فساد له منځه یوسي.

شکایتونه کېدلای شی په لاندې کټګوریو ووېشل شي:

1. **تولنیزې شخړې:**

ټولنیزې شخړې د ټولنیزو ستونزو لامل کېږي چې لاندې ټکي په کې شامل دي:

- موجوده شخړې (دا ښایي هغه زړې سیالی یا شخړې وي چې له پراختیا سره کومه اړیکه نلري).
- د نخبګانو په پام کې نیول(د نخبه کسانو د نفوذ اعمال)
- د سرچینو ناعادلانه وېش / د پریکړې کولو ځواک
- د ټاکنو/ بیا ټاکنو بهیر
- د کلي د پراختیایي پلان جوړولو بهیر: په پراختیایي پلان کې ګوښه شوو او زیانمنونکو کسانو ته لومړیتوب ورکونه نه ده منعکس شوې.
- د ښځو محرومیت یا د هغوی لومړیتوبونو ته ځان نه ورکول
- د کلي پراختیایي شورا/د کلي پراختیایي شورا د کلستر روڼتیا او حساب ورکونه

2.تخنیکي: پروژې یا د کلي پراختیایي شوراCDC /د کلي پراختیایي شورا د کلسټرCCDC او یا هم د قراردادیانو له لوري پلې کېږي. په دواړو صورتونو کې، په لومړي ګام کې، د کلي پراختیایي شوراCDC /د کلي پراختیایي شورا کلسټر CCDCد پروژو د څارنې دنده پرغاړه لري. په ورته وخت کې، د ولسي تړون پروګرام انجنیران به همدارنګه د پروژو د عمومي څارنې دنده پر غاړه ولري. د تخنیکي برخې په شکایتونو کې کېدلای شي لاندې ټکي شامل وي:

1) د پروژې د تخنیکي سروې پر مهال تېروتنې
2) د تخمین/اټکل تېروتنې
3) د پروژو ناسم ځای
4) د رغنیزو توکو د کیفیت اړوند موضوعګانې
5) د پروژې د کار پرمختګ
6) د کار په مینځ کې د پروژې په وړاندیز کې بدلون راوستل
7) عادلانه تخصیص
8) د پروژې پلې کول او ساتنه

3.مالـــي:

د شکایتونو د حل کولو کارکوونکي او کمیټې به په اړوندو برخو کې یوازې د مالي موضوعګانو لکه فساد، غلا، درغلۍ او داسې نورو اړوند شکایتونو د حل کولو پروسه تسهیل کړي. وروستۍ پرېکړه او قضاوت د ذکر شوو دفترونو (ص104) په دندو کې نه راځي.

4.تدارکات:

د ولسي تړون پروګرام د عملیاتي لارښوود پر بنسټ، هغه پروژې چې کېدلای شي د کلي پراختیایي شوراCDC /د کلي پراختیایي شورا کلسټرCCDC د غړو له لوري پلې شي، ترجیح ورکول کیږي چې پخپله د دوی په واسېه پلې شي. که داسې نه وي، نو هلته به د داوطلبي پروسه شتون ولري. د تدارکاتو موضوعګانې ښایي عبارت وي له: د تدارکاتي قوانینو او تګلارو نه تعقیبول، د پروژو د اعلانولو بهیر، د وړاندیزونو وېش، د وړاندیزونو د پرانېستلو بهیر، د پروژو د تړون توکي او بهیر، رسیدونه، بانکي ضمانت، د بې کیفیته توکو پېرل او داسې نور.

5.په بهیر کې ځنډ

که چېرې کړنې له ټاکلي وخت سره سمې تر سره نه شي کېدلای شي په دې صورت کې شکایتونه را مینځ ته شي، د بېلګې په توګه، د کلي پراختیایي شوراCDC/د کلي پراختیایي شورا کلسټرCCDC ټاکنې، د پروژو مفهوم (ص 104)، د پروژو پلان جوړول، د پروژو پلي کېدل، د پروژو څارنه او د پروژو تړول.

6.د ځمکې استملاک:

د شکایتونو ننګوونکی او پېچلی ډول بېلابېل لاملونه لری، د ساري په ډول: په لیکلي بڼه د ځمکې د خاوند د هوکړې نه شـتون، د ځو ورونو ګډ ملکیت چې یو یا څو یې حاضر نه دي او هوکړه یې نه ده کړې، ځنې وختونه د ځمکو خاوندان

(c) ketabton.com: The Digital Library

هوکړه کوي، مګر د دوی د القابو پاڼي په ترتیب نه دي (ص104). په دي توګه، دا ډول پېښنو ته د حقوقي موضوعاتو په توګه په پام کي نیول کیږي او اړتیا لري چي اړوندو ادارو ته راجع شي.

د شکایتونو تعریف:
د وړاندي شوو آسانتیاوو یا خدمتونو، د تر سره شوو کړنو یا کړنو د نه شتون په هکله د نه رضایت یا اندېښني ښوودلو شفاهي یا لیکلي بڼي ته شکایت ویل کیږي چي کیدلای شي د افرادو، ډلو، ادارو یا بنسټونو لخوا ترسره شي.
شکایتونه حتمي دي، خو دا به ښه وي چي په خپله منشاء کي حل شي.

2. د شکایتونو د کمیټو، اسنادو او راپور ورکولو جوړښت/ترکیب

I کـــچه: د کلي پراختیایي شورا (CDC) په کچه د کلي د شکایتونو د حل کولو کمیته (CGC):
هلته به د کي د کلي د شکایتونو د حل کمیته (CGC) موجوده وي چي د واحد کلي په کچه به نارضایتی/شکایتونه حل کوي.

- **غـړي:** ټول 7 غړي (2 د کلي پراختیایي شورا غړي او پاتي نور له نورو کمیټو څخه)

✓ **د کلي پراختیایي شورا (CDC) 2 غړي**

✓ **د کمیتو غړي:** د کلي پراختیایي شـــورا تر پوښـــښ لاندي له موضـــوعي کمیتو څخه یو غړي (زده کړي، روغتیا، کرني، ځوانانو، د ښځو اقتصادي پیاوړتیا).

د شـــکایتونو کمیټي لپاره اداري پلاوی به د همدي کمیټي د غړو له لوري وټاکل شـــي او د کمیټي اعتبار به د کلي پراختیایي شورا د اعتبار له مخي وي. د کلي پراختیایي شوراغړي په اوتوماتیک ډول د دي کمیټي اداري پلاوی یا رئیس کیدلای نه شي. د ولسي تړون پروګرام یا نورو پراختیایي پروګرامونو تر پوښښ لاندي د پراختیایي مرستو په هکله هر شکایت باید مستند او ثبت کړل شـي. رئیس به د اسنادو د مدیریت مسئول وي او مرستیال به د بهرنیو مرستو اړوند د هرو موضوعګانو د ثبت او مستند کولو مسئولیت پر غاړه ولري.
که چیري شـــخړه د کلي پراختیایي شـــورا CDC تر غړو پوري تړاو ولري، نو د کلي پراختیایي شـــورا CDC غړي باید له ناستي څخه excused (ص105) شي.
د کلي په کچه باید د شکایتونو یو صندوق شتون ولري اودا صندوق باید دشکایتونودحل کمیټي له خوا په اونیزه توګه وکتل شي.

د کلي په کچه د شکایتونو د حل کولو کمیټي (CGC) د ندو لایحه:

- د ثبت په کتاب کي د راتلونکو شکایتونو ثبت کول
- د ټولو راتلونکو شکایتونو ډلبندي کول
- د شکایت کوونکو او شکایت د ماهیت په هکله د پوهیدو په موخه د شکایتونو شننه/تحلیل کول
- تحلیل شوي شکایتونه د نورو اجرااتو په موخه د کلي په کچه اړونده کمیټو ته راجع کول
- د شکایتونو تعقیبول (د مهالویش پر بنسټ)
- شکایت کوونکي او د شکایتونو د حل کولو کمیټي (CGC) ته د پایلي بېرته سپارل

II کـــــچه: د کلي پراختیایي شورا کلستر (CCDC) په کچه
هلته به د کلي پراختیایي شورا کلستر (CCDC) په کچه به **د کلي د شکایتونو د حل کمیته (CCGC)** موجوده وي چي د کلستر په کچه به شکایتونه حل کوي.

- **غـړي:** ټول 7 غړي> **2 د پراختیایي شورا د کلستر غړي** او پاتي له نورو کمیټو څخه.

✓ **د کلي پراختیایي شورا (CDC) 2 غړي**

✓ **د کمیتو غړي:** د کلي پراختیایي شورا تر پوښښ لاندي له موضوعي کمیتو څخه یو غړي (زده کړو، روغتیا، کرني، ځوانانو، د ښځو اقتصادي پیاوړتیا).

اداري پلاوي ته د غړو له لوري رایه ورکول کیږي، کوم یو غړي په اوتوماتیک ډول رئیس کیدلای نه شـي. مرسـتیال باید د بهرنیو مرستو اړوند هر څه مستند او ثبت کړي. که چیري شـخړه د کلي پراختیایي شـورا کلسـترCCDC تر غړو پوري تړاو ولري، نو د کلي پراختیایي شورا کلسترCCDC د غړو حضور باید له ناستي څخه excused (ص106) شي.
د پراختیایي شـوراګانو د کلسـتر په کچه باید د شـکایتونو یو صـندوق شـتون ولري او دا صـندوق باید د پراختیایي شـوراګانو د کلستر غړو له خوا په ورځنی توګه وکتل شي.
یادونه: د کلي پراختیایي شـورا کلسـتر په کچه د شـکایتونو د حل کمیته (CCGC) به په کلسـتر کي پوازي خپل شـکایتونه او د کلي ساده شکایتونه حل کړي، که چیري په کلي کي د شکایتونو د حل کمیټي له لاري حل نه شي. ساده شکایتونه عبارت دي له: له پیسـو څخه پرته شـکایتونه، ځنډونه او داسـي نور. په داسـي حال کي چي هغه شـکایتونه چي د نخبه ګانو نفوذ، فسـاد، درغلي او نورو په کښي شامل وي باید د ولسوالي په کچه د شکایتونو د حل کمیټي ته وسپارل شي.
د کلي پراختیایي شورا کلستر په کچه د شکایتونو د حل کمیټي (CCGC) د دندو لایحه

- د ثبت په کتاب کي د راتلونکو شکایتونو ثبت کول

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د تولو راتلونکو شکایتونو ډلبندي کول
- د شکایت کوونکو او شکایت د ماهیت په هکله د پوهېدو په موخه د شکایتونو شننه/تحلیل کول
- تحلیل شوي شکایتونه د نورو اجراآتو په موخه د کلستر په کچه اړونده کمیټې ته راجع کول
- د شکایتونو تعقیبول (د مهالوېش پر بنسټ)
- شکایت کوونکي او د پراختیایي شورا کلستر په کچه د شکایتونو د حل کمیټې (CCGC) ته د پایلې بېرته سپارل

III کـــچه: د ولسوالۍ د شکایتونو د حل دولتي کمیټه (DGGC):

د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروګرام د مدیریت کمیټې تر پوښښ لاندې به د ولسوالۍ په کچه د شکایتونو د حل دولتي کمیټه (DGGC) شـتون ولري چې د ولسـوالۍ په کچه به شـکایتونه حل کړي. د **DGGC غړي** به د ولسـوال په مشـرۍ د اړوندو ادارو ارتباطي اسـتازي وي. د ولسـوالۍ په کچه به د شـکایتونو یو صـندوق شـتون ولري چې د ولسـوالۍ په کچه د شکایتونو د حل کمیټې د غړو لخوا به په ورځنۍ توګه وکتل شي.

د ولسوالۍ د شکایتونو د حل کمیټې (DGGC) د دندو لایحه:

- د راتلونکو شکایتونو تر لاسه کول
- د تولو راتلونکو شکایتونو ډلبندي کول
- د شکایت کوونکو او شکایت د ماهیت په هکله د پوهېدو په موخه د شکایتونو شننه/تحلیل کول
- په ډېټابېس کې د راتلونکو شکایتونو ثبت کول
- د ولسـوالۍ په کچه د شـکایتونو د حل کمیټې لپاره ارتباطي استازو او اړوندو ادارو ته د ثبت شـوو شـکایتونو راجع کول
- د بنسټ ارتباطي استازی د شکایتونو د تعقیب او په اړه یې د ولسوالۍ په کچه شکایتونو د حل کمیټې ته نظر/فیډبک ورکولو مسئولیت پر غاړه لري.
- پایله باید د ولسوالۍ د شکایتونو د حل کمیټې (DGGC) په واسطه له شکایت کوونکي سره شریکه او په ډېټابېس کې ثبت کړل شي.

IV کچه: د ولایت په کچه د شکایتونو د حل کمیټه

د ولایت په کچه د ولسي تړون پروګرام د مدیریت کمیټې(PCCMC) تر پوښښ لاندې به د ولایت په کچه د شکایتونو د حل کمیټه (PGGC) شـتون ولري چې د ولایت په کچه به شـکایتونه حل کړي. **د (PGGC) غړي** به د والي په مشـرۍ د **تولو دولتي ریاستونو رئیسان، د ولایتي اداري واحد او همکارې مؤسسې مدیران وي**. د ولایت په کچه به د شکایتونو یو صندوق شتون ولري. نوموړی صندوق به د ولایت په کچه د شکایتونو د حل کمیټې (PGGC د غړو لخوا به په ورځنۍ توګه وکتل شي.

د ولایت په کچه د شکایتونو د حل کمیټې (PGGC) د دندو لایحه:

د ولایتي اداري واحد په کچه:

- د راتلونکو شکایتونو تر لاسه کول.
- د تولو راتلونکو شکایتونو ډلبندي کول.
- د شکایت کوونکو او شکایت د ماهیت په هکله د پوهېدو په موخه د شکایتونو شننه/تحلیل کول.
- په ډېټابېس کې د راتلونکو شکایتونو ثبت کول او له شکایت کوونکو سره د پایلې شریکول.
- د ولایت په کچه په میاشتنۍ توګه د شکایتونو د حل کمیټې له تولو غړو سره د ناستې تنظیمول.
- د ناستې د اجنداچمتو کول، د ځای او وخت ټاکل.
- د بحث په موخه د ولایت په کچه د شکایتونو د حل کمیټې (PGGC) رئیس ته د شکایتونو د لنډیز وړاندې کول.
- د ولسـوالۍ په کچه د شـکایتونو د حل کمیټې لپاره ارتباطي استازو او اړوندو ادارو ته د ثبت شـوو شـکایتونو راجع کول

د ولایت د شکایتونو د حل کمیټې (PGGC) په کچه:

- د ولایت په کچه د اړونده ادارو ارتباطي استازو ته د ثبت شوو شکایتونو راجع کول
- د اداري ارتباطي استازی د شکایتونو د تعقیب او په اړه یې د ولایت په کچه د شکایتونو د حل کمیټې ته نظر/فیډبک ورکولو مسئولیت پر غاړه لري.
- د نظر ورکولو پایله باید له شکایت کوونکو سره شریکه کړل شي.

V کچه: د مرکزي دولت په کچه د شکایتونو د حل کمیټه (CGGC)

د ولســي تړون پروګرام د مدیریت د مرکزي کمیټې (CCCMC) تر پوښــښ لاندې به د مرکزي دولت په کچه د شــکایتونو د حل کمیټه (CGGC) شتون ولري چې یوازې هغه ستونزې به حل کړي چې په ټیټو کچو کې نه شي حل کېدلای.

د (CGGC) غړي به د کلیو د بیارغونې او پراختیا وزیر په مشرۍ، د اړونده وزارتونو نومول شـوي کارکوونکي، د کلیو د بیارغونې او پراختیا وزارت د شـکایتونو د حل واحد مشـر او همکارو مؤسـسـو رئیسـان وي. د کلیو د بیارغونې او پراختیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزارت په انګړ کې به د شکايتونو يو صندوق شتون ولري. د ولسي تړون پروګرام د شکايتونو د حل واحد مشر بايد نومړی صندوق په ورځنی توګه وګوري.

د مرکزي دولت په کچه د شکايتونو د حل کميټي (CGGC) د دندو لايحه:

د ولسي تړون پروګرام د شکايتونو د حل واحد په کچه:

- د راتلونکو شکايتونو تر لاسه کول.
- د ټولو راتلونکو شکايتونو ډلبندي کول.
- د شکايت کوونکو او شکايت د ماهيت په هکله د پوهېدو په موخه د شکايتونو شننه/تحليل کول.
- په ډيټابېس کې د راتلونکو شکايتونو ثبت کول او له شکايت کوونکو سره د پايلې شريکول.
- د مرکزي دولت په کچه د شکايتونو د حل کميټي(CGGC) له ټولو غړو سره په دري مياشتنۍ توګه د ناستې تنظيمول.
- د ناستې د اجنډاجمتو کول، د ځای او وخت ټاکل.
- د بحث په موخه د مرکزي دولت په کچه د شکايتونو د حل کميټي(CGGC) رئيس ته د شکايتونو د لنډيز وړاندي کول.
- د ولسوالۍ په کچه د شکايتونو د حل کميټۍ لپاره ارتباطي استازو او اړوندو اداروته د ثبت شوو شکايتونو راجع کول

د مرکزي دولت د شکايتونو د حل کميټي(CGGC) په کچه

- په مرکزي کچه د اړونده ادارو ارتباطي استازو ته شکايتونو راجع کول
- د اداري ارتباطي استازی د شکايتونو د تعقيب او په اړه يې د شکايتونو د حل مرکزي کميټي ته نظر/فيډبک ورکولو مسئوليت پر غاړه لري.
- د نظر ورکلو پايله بايد له شکايت کوونکو سره شريکه کړل شي.

III.مرحله

څوک کولای شي شکايتونو وسپاري؟

د ولسي تړون پروګرام د هري برخې په هکله هر څوک بې له کوم محدوديت څخه کولای شي تر څو شکايت وکړي او خپله ناخوښي څرګنده کړي.

ناخوښي او شکايتونه د بېلابېلو سرچينو له لاري تر لاسه کېدلای شي چي د شکايتونو د حل د لاندي پنځو پړاوونو له لارې به پروسس شي.

1. پړاو: د شکايتونو د حل ميکانېزم (GHM) په هکله پوهاوی

د شکايتونو د حل ميکانېزم (GHM) بايد د کليو د بيا رغوني او پراختيا وزارت، ښاروالیو د معلوماتو په درې، د ناحيې او ګذر د خبرتياوو په درې کې د بروشوروونو او پوسترونو له لارې په بنه توګه خپور شي (CDC, CCDC, DCCMC, PCCMC, CCCMC ښاروالی، ناحيه او ګوذر د خبرتياوو په دره کې). په لنده توګه، په پراخه کچه د خپرولو په موخه له ټولو لارو څخه بايد کټه واخيستل شي.

2. پړاو: د شکايتونو/ناخوښيو تر لاسه کول او ثبت کول

وګړي کولای شي د شکايتونو د يوې معياري فورمي په ډکولو سره چې د عمومي معلوماتو لکه د شکايت کوونکي نوم، ولايت، اوسنی پته، د موضوع په هکله لنډه توضيح، له چا څخه شکايت شوی دی او له شکايت څخه د تمي وړ پايلې درلودونکي ده، خپل شکايت ثبت کړي. (1 ضميمه به جوړه کړل شي)، چې کېدلای شي په لاندې توګه وسپارل شي:

- **د کلي پراختيايي شورا اونيزی ناستي:** د کلي په پراختيايي شورا کې د نظر ورکولو/فيډبک په موخه ناستي.
- **د شکايتونو صندوقونه:** په عمومي توګه د کلي په هره پراختيايي شورا کې ايښودل کېږي، او بل صندوق د کليو د بيارغوني او پراختيا په هر ولايتي رياست او ښاروالی، ناحيه، ګذر، د کلي پراختيايي شوراګانو په شوراګانو کې ايښودل کېږي.
- **ليکونه/فورمي:** د کليو د بيا رغوني او پراختيا وزارت MRRD، د سيمه ايزو ارګانونو خپلواکه اداريIDLG ، ښاروالی، د ښاروالی مشورتي بورډ MAB، ناحيې، ګذر او د کلي پراختيايي شوراګانو، شوراګانو ته په نېغه او لېکلې بڼه.
- **تليفوني کرښه/اړيکه:** شکايت د ناخوښي په شکل کېدلای شي په شفاهي توګه د يوې ځانګړې وړتيا تليفوني کرښې له لاري ترسره شي.
- **د پروژو کارکوونکي:** شکايتونه همدارنګه د ولسي تړون پروګرام، همکاري مؤسسي اونورو په ګډون د پروژې د کارکوونکو له لارې، ثبت کېدلای شي.
- **بريښناليک:** هغه شکايت کوونکي چې انټرنېټ ته لاس رسی لري کولای شي خپل شکايتونه د بريښناليک له لارې واستوي.
- **ويب پاڼه:** د ولسي تړون پروګرام د ويب پاڼي تر پوښښ لاندې به يوه پرليکه ويب پاڼه شتون ولري. دلته به د فورمي ډکول اړين وي.
- **شخصي ليدنه:** د اړتيا په صورت کې، شکايت کوونکي کولای شي خپل شکايتونه په فزيکي ډول د کلي په کچه د کلي پراختيايي شورا په جوړښت کې د ښخرو د هوارولو کميټي او ولايت يا مرکز په کچه دفترونو ته وسپاري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

3. **پړاو: د شکايتونو ثبت (د شکايتونو/ناخوښيو ثبت)**
رارسېدلي شکايتونه بايد **د شکايتونو د حل په يوه** محرم **کتاب/ډيټابېس** ( )کې په يوې شميرې، د رارسېدلو د نېټې او وخت په ذکر کولو، د رارسېدو حالت او د شکايت کوونکي نوم او اړيکې له جزئياتوسره، ثبت شي.
4. **پړاو: بيا کتنه او څېړنه:**
د بېړني والي پر بنسټ، په هرو 7 ورځو کې يو ځل، د شکايتونو د حل کولو کميټې غړي د کلي/ولسوالۍ/ښاروالۍ په کچه بايد سره وګوري او شکايتونه وڅېړي او د لاندې ټکو پر بنسټ يې ډلبندي کړي:
1) شکايت کوونکی/موقعيت
2) موضوع
3) بېړنی توب

شکايت به د **پنځو** کچو له لارې پروسس شي.
1. **د کلي په کچه**
- تر کومه چې شوني وي شکايتونه بايد زر تر زره او پوره زيار سره د کلي پراختيايي شورا په کچه د کلي پراختيايي شورا د غړو او د کلي په کچه د شکايتونو د حل کميټې له لوري د شخړو د هوارې د ګډه ايزو وسيلو پر بنسټ حل کړل شي. د شکايتونو د حل يوه معياري فورمه (2 ضميمه به رامنځ ته شي) فورمه بايد ډکه شي او د همکارې مؤسسې د ولسوالي/ښاروالي دفتر ته په راپور ورکولو کې شامله کړل شي.
- **زماني چوکاټ:** ثبت شوي شکايتونه بايد <u>**د 10 کاري ورځو په موده کې**</u> د شکايتونو د حل اړونده کميټې له لوري حل يا راجع شي او په اړه يې <u>ولايتي اداري واحد ته راپور ورکړل شي</u> (او په مياشتنی توګه **د کلي** کلستر د شکايتونو د حل کولو کميټې CCGC ته د نور پروسس په موخه). د اړونده همکارې مؤسسې کارکوونکو ته بايد يوه کاپي ورکړل شي او خبر کړل شي.
2. **د کلي پراختيايي شوراد کلستر په کچه:**
- **د کلي** کلستر **د شکايتونو د حل کولو کميټه (CCGC)** به د کلستر په کچه هغه شکايتونه حل کړي، چې د کلي د شکايتونو د حل کميټې په کچه نه شي حل کېدلای.
- **زماني چوکاټ:** ثبت شوي شکايتونه بايد <u>**د 10 کاري ورځو په موده کې**</u> د شکايتونو د حل اړونده کميټې له لوري حل يا راجع شي او د نورو مراحلو د طې کولو په اړه په مياشتني توګه د ولسوالی په کچه د شکايتونو د حل کميټي DCGC ته راپور وسپارل شي.
3. **د ولسوالی/ښاروالی په کچه**
- که چېرې موضوع يو څه پېچلي وي نو شکايت به د حل په موخه <u>د ولسوالی/ښاروالی په کچه د شکايتونو د حل کميټې او د همکارې مؤسسې د ولسوالی/ښاروالی دفتر ته راجع کړل شي.</u> د شکايتونو د حل يوه معياري فورمه بايد ډکه کړل شي او ولايتي اداري واحد ته په مياشتني راپور کې شامله کړل شي.
- **زماني چوکاټ:** ثبت شوي شکايتونه بايد د 26 کاري ورځو په موده کې د <u>**ولسوالی/ښاروالی/همکاری**</u> **مؤسسې** د ولسوالی په کچه د شکايتونو د حل اړونده کميټې (DGGC) له لوري حل يا ورته راجع شي او په اړه يې ولايتي اداري واحد ته راپور ورکړل شي.
4. **د ولايت/ولايتي اداري واحد/شکايتونو د حل واحد په کچه**
- که چېرې موضوعګانې د <u>ولسوالی/ښاروالی او همکاری مؤسسې په کچه</u> او د ولسوالی د شکايتونو د حل کميټې په کچه حل نه شي نو دا موضوعګانې به د حل په موخه د ولسي تړون پروګرام د مديريت ولايتي کميټې تر پوښښ لاندې د <u>ولايتي اداري واحد او/يا د شکايتونو د حل واحد</u> د شکايتونو د حل ولايتي کميټې (PGGC) ته راجع کړل شي او حل به يې کړي.
- **زماني چوکاټ:** <u>ولايتي اداري واحد/د شکايتونو د حل کولو واحد</u> (PGGC) بايد **26 کاري ورځې وخت ولري** تر څو ستونزه تحليل او حل کړي، که چېرې دا ستونزه نه شي حل کېدلای، نو د دې موضوع په هکله به د همغږۍ په غونډه کې خبرې اترې وشي او يوه ډله به وګمارل شي تر په بېړنی توګه دا موضوع په نښه کړي او يا يې د نورو مراحلو د طې کولو په موخه د دولت د شکايتونو مرکزي کميټې (CGGC) ته راجع کړي
5. **د مرکزي دولت د شکايتونو د کميټې (CGGC) په کچه**
د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټې (CCCMC) تر پوښښ لاندې به د مرکزی دولت د شکايتونو کميټه ستون ولري چې يوازې هغه شکايتونه به حل کړي چې په ټيټو کچو کې نه شي حل کېدلای.
5. **پړاو: پرېکړه**
کله چې وروستی پرېکړه وشي، پايله به په مستقيم ډول د تليفون او ليکل شوي ليک له لارې او د موضع حساسيت ته په کتو سره به په وېب پاڼه باندې خپره شي چې په دې سره به " معلوماتو ته لاس رسی" تامين شي او په آسانی سره به د عامو خلکو په واک کې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

3. له کليو او د کليو کلستر/ګذرونو څخه بهر/ هاخوا د شکايتونو حل کول

الف ◀ DCCMC (يوازې کليوالي سيمې)

د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټه به د خپلو درې مياشتنيو غونډو پر مهال د ولسوالۍ په کچه له کارکوونکو سره چې د موضوع د حل لپاره کار کوي د ناحل شوو او بېړنيو شکايتونو پر سر د بحث لپاره فضا را مينځ ته کړي (هغه شکايتونه چې لږ بېړني دي بايد په اړه يې اړوندو وزارتونو ته راپور ورکړل شي)، که نه نو دا بايد د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت په کميټه DCCMC کې را برسېره شي.

د کلي په کچه د شکايتونو فرعي کميټه به هر هغه موضوعګانې چې د کلي په کچه نه شي حل کېدلای د کلي کلستر د شکايتونو فرعي کميټې ته راجع کړي، چې نوموړې کميټه به دا موضوعګانې د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت په کميټه DCCMC/ناسته کې شريکې کړي يا د په دوه مياشتنيو (هرې دوه مياشتې وروسته) لويو غونډو کې بېړنۍ موضوعګانې را برسېره کړي. که چېرې داسې موضوعګانې شتون ولري چې 2 مياشتې انتظار نه شي کولای او په ځايي کچه نه شي حل کېدلای، د کليو کلستر/ګذر د شکايتونو کميټې يا د کلي پراختيايي شورا کلستر/ګذر رئيس کولای شي له DCCMC/ NCCMC سره يوه استثنائي غونډه را وبولي.

د ولسوالۍ په کچه د ښارني او ارزوني کارکوونکي به د شکايتونو په هکله د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټې DCCMC په ناستو کې ګډون وکړي او انجنيران او د همکارې مؤسسې ټولنيز کارکوونکي به د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټې DCCMC په ناستو کې د ښارونکو په توګه ګډون وکړي او که له دوی څخه غوښتنه وشي نو کولای شي مهمې موضوعګانې روښانه کړي.

ب ◀ NCCMC – ناحيه (يوازې ښارې سيمې)

د ناحيې په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټه به د خپلو دوه مياشتنيو غونډو پر مهال د ناحيې په کچه له کارکوونکو سره چې د موضوع د حل لپاره کار کوي د ناحل شوو او بېړنيو شکايتونو پر سر د بحث لپاره فضا را مينځ ته کړي (هغه شکايتونه چې لږ بېړني دي بايد په اړه يې اړوندو وزارتونو ته راپور ورکړل شي)، که نه نو دا بايد د ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت په کميټه MCCMC کې را برسېره شي.

د کلي په کچه د شکايتونو فرعي کميټه به هر هغه موضوعګانې چې د کلي په کچه نه شي حل کېدلای د کلستر/ ګذر د شکايتونو فرعي کميټې ته راجع کړي، چې نوموړې کميټه به دا موضوعګانې د DCCMC/ MCCMC په ناستو کې د اړونده وزارتونو له کارکوونکو سره شريکې کړي يا بېړنۍ موضوعګانې په مياشتنۍ (هرې دوه مياشتې) توګه په لويو غونډو کې مطرح کړي.

که چېرې داسې موضوعګانې شتون ولري چې 2 مياشتې انتظار نه شي کولای او په ځايي کچه نه شي حل کېدلای، د کليو کلستر/ګذر د شکايتونو کميټې يا د کلي پراختيايي شورا کلستر/ګذر رئيس کولای شي له DCCMC/ NCCMC سره يوه استثنائي غونډه را وبولي.

د ولسوالۍ په کچه د ښارني او ارزوني کارکوونکي به د شکايتونو په هکله د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټې DCCMC په ناستو کې ګډون وکړي او انجنيران او د همکارې مؤسسې ټولنيز کارکوونکي به د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټې DCCMC په ناستو کې د ښارونکو په توګه ګډون وکړي او که له دوی څخه غوښتنه وشي نو کولای شي مهمې موضوعګانې روښانه کړي.

د ګذر تر پوښښ لاندې د انفرادي کليو د شکايتونو فرعي کميټې به د شکايتونو اړوند خپل راپورونه د ګذر د شکايتونو کميټې ته وسپاري چې دا کميټه به د حل شوو شکايتونو راپورونه (د مستند کولو په موخه) او ناحل شوي شکايتونه د ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټې ته د لا حل په موخه وسپاري.

که چېرې يو شکايت بېړنی وي، د ګذر اړوند د شکايتونو کميټې رئيس ښايي په نېغه توګه MCCMC ته له مقدمې پرته راپور ورکړي او اړتيا نشته تر څو دوه مياشتنيو ناستو ته انتظار وايستل شي.

د ولسوالۍ په کچه د ښارني او ارزوني کارکوونکي به د شکايتونو په هکله د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټې DCCMC په ناستو کې ګډون وکړي او انجنيران او د همکارې مؤسسې ټولنيز کارکوونکي به د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټې DCCMC په ناستو کې د ښارونکو په توګه ګډون وکړي او که له دوی څخه غوښتنه وشي نو کولای شي مهمې موضوعګانې روښانه کړي.

د ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټه MCCMC به د حل شوو شکايتونو راپورونه (د مستند کولو په موخه) او ناحل شوي شکايتونه د ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټې ته د لا حل په موخه وسپاري. د ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټه MCCMC به د ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټې MCCMC ته په درې مياشتنۍ (هر درې مياشتې وروسته) توګه راپور ورکړي او د هرې ناحل شوې موضوع په هکله کېدلای شي خبرې اترې وشي.

که چېرې يو شکايت بېړنی وي، د ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټه MCCMC کولای شي د ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټې MCCMC ته له مقدمې پرته راپور ورکړي او اړتيا نشته تر څو دوه مياشتنيو ناستو ته انتظار وايستل شي.

د ولسوالۍ په کچه د ښارني او ارزوني کارکوونکي به د شکايتونو په اړه د ولايتي اداري واحد PMU / د ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون پروګرام د مديريت کميټې MCCMC په غونډو کې ګډون وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

4. د ولسوالۍ او ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون پروګرام د مدیریت له کمیټې څخه بهر / هاخوا د شکایتونو حل کول

د ټولو حل شوو شکایتونو راپور (د مستند کولو په موخه) او ناحل شوي شکایتونه د حل په موخه به د ولسي تړون پروګرام د مدیریت ولایتي کمیټې (PCCMC) ته وسپارل شي. که چېرې DCCMC او MCCMC کوم بېړنی شکایت تر لاسه کړي چې بېړني حل ته اړتیا لري، خو د ولسوالۍ/ښاروالۍ په کچه د حل کېدو وړ نه وي، باید په هکله یې له ځنډ پرته راپور ورکړل شي او د ولسي تړون پروګرام د مدیریت له ولایتي کمیټې (PCCMC) سره به یوه نا پلان شوې ناسته تر سره شي.

5. د ولسي تړون پروګرام تخنیکي کاري ډله (مرکز)

د ولسي تړون پروګرام تخنیکي کاري ډله (CC TWG) به په نوبتي/دوره اي توګه د مالیې وزارت، د کلیو د بیا رغونې او پراختیا وزارت، د سیمه ایزو ارګانونو خپلواکې ادارې، د کرنې، عامې روغتیا او پوهنې وزارتونو له لوري رهبري شي. د ولسي تړون پروګرام د مدیریت ولایتي کمیټه (PCCMC) به د حل شوو شکایتونو راپورونه (د مستند کولو په موخه) او ناحل شوي شکایتونه د ولسي تړون پروګرام تخنیکي کاري ډله (CC TWG) ته د لا حل په موخه وسپاري. که چېرې بېړنی وي نو د ولسي تړون پروګرام د مدیریت ولایتي کمیټه (PCCMC) کولای شي په نېغه توګه له مقدمې پرته د ولسي تړون پروګرام تخنیکي کاري ډلې (CC TWG) ته راپور ورکړي. د ولسي تړون پروګرام تخنیکي کاري ډله (CC TWG) د پروګرام د پلي کولو په لومړي پړاو کې هرې دوه انۍ وروسته غونډه تر سره کوي.

د ولسي تړون ملي پروګرام

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library